

JBIM

วารสาร
พุทธนวัตกรรม
และการจัดการ

Journal of Buddhist Innovation and Management

ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 พฤษภาคม - มิถุนายน 2566

ISSN : 2774-0919 (Print) 2774-0897 (Online)

Vol. 6 No. 3 May - June 2023

วารสาร พุทธนวัตกรรม และการจัดการ

Journal of Buddhist Innovation and Management

ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน 2566

จำนวนพิมพ์ : 10 เล่ม

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ

- ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์
- ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน
- ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน
- ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม
- ฉบับที่ 5 กันยายน-ตุลาคม
- ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม

วัตถุประสงค์

เป็นวารสารด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไปได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการที่มุ่งเน้นนำเสนอองค์ความรู้ที่เป็นนวัตกรรมทางพระพุทธศาสนาบูรณาการกับศาสตร์ทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ และผลงานทางวิชาการด้านการบริหารจัดการ โดยเปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ที่ปรึกษาวารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ

พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร.

พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.

พระเทพปวรเมธี, รศ.ดร.

พระราชวัชรสารบัณฑิต, รศ.ดร.

พระเทพเวที, รศ.ดร.

พระมหาชำนาญ มหาชาโน, ดร.

พระมหาสุรศักดิ์ ปัจจนตเสโน, ผศ.ดร.

พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, รศ.ดร.

พระอุดมสิทธินายก, รศ.ดร.

ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง

ศ.ดร.จ้านงค์ อติวัฒน์สิทธิ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บรรณาธิการ:

รศ.ดร. สุรพล สุขะพรหม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยบรรณาธิการ:

พระครูสุธีภักดีบัณฑิต, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หัวหน้ากองบรรณาธิการ:

อาจารย์ ดร. สุภัทรชัย สีสะไบ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ทีมบรรณาธิการ:

รศ.ดร. ดวงตา สราญรมย์

มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

รศ. พล.ท.ดร. วีระ วงศ์สรรคร์

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

รศ.ดร. สัญญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รศ.ดร. ธัชชนันท์ อิศรเดช

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รศ.ดร. อัจฉรา หล่อตระกูล

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

รศ.ดร. เต็มศักดิ์ ทองอินทร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผศ.ดร. ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผศ.ดร. บุษกร วัฒนบุตร

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

ผศ.ดร. สอาด บรรจงเจริญ

มหาวิทยาลัยแสดมฟอร์ด

ผศ.ดร. อุทัย สติมัน

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ผศ.ดร. สมคิด ดวงจักร

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

น.อ.ดร. นภัทร์ แก้วนาค

วิทยาลัยการทัพอากาศ

ผศ.ดร. วันชัย สุขตาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

อ.ดร. กฤษณะ ทองแก้ว

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ผศ.ดร. ธิติวุฒิ หมั่นมี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กองจัดการ:

พระมหาสมชาย ขนติสรโน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระมหาสมัคร์ อติภทโท

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศิลปกรรม:

ผศ.ดร. ประสิทธิ์ พุทธศาสน์ศรีธา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การเงิน:

อาจารย์ ดร.สุมาลี บุญเรือง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

นางสาวพัชรี हालาง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พิสูจน์อักษร:

ดร. กรกต ชำบัณฑิต

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สามเณรเดชาวิชญ์ กายะ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ฝ่ายกฎหมาย:

รศ.ดร. ธัชชนันท์ อิศรเดช

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงาน:

สำนักงานวารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ

มูลนิธิการจัดการเชิงพุทธ เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170

โทร. 093-6359515

จัดพิมพ์โดย:

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170

โทร. 035-248-000 ต่อ 8555, 8556, 5541. แฟกซ์. 035-248-000 ต่อ 8545

JBIM

วารสาร
พุทธนวัตกรรม
และการจัดการ

Journal of Buddhist Innovation and Management

Vol.6 No.3 May – June 2023

Number of prints: 10 copies

Release Date Is 2 Copies Per Year.

Issue 1 January-February

Issue 2 March – April

Issue 3 May – June

Issue 4 July – August

Issue 5 September – October

Issue 6 November - December

Objective:

This Journal is academic journal in Humanities and Social science with the purpose of promote and support lecturer, academician, student and interested person have opportunity to publish academic work that focus to present both Thai and English article for body of knowledge in innovation of integration Buddhism, Social science, Humanities and Business. Accepting articles in both Thai and English.

Advisory Board of Journal

Prof. Dr. Brahmapundit	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Prof. Dr. Phra Dhamwatcharabundit	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc. Prof. Dr. Phra Theppawaramethi	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc. Prof. Dr. Phra Rajvajarasarabundit	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc. Prof. Dr. Phra Thepwethi	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Asst. Prof. Dr. Phramaha Surasak Paccantaseno	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc. Prof. Dr. Phramaha Somboon Uddhikaro	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Dr. Phramaha Chamnan Mahachano	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc. Prof. Dr. Phra Udomsittinayok	Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Prof. Dr. Boonton Dockthaisong	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Prof. Dr. Chamnong Adivadhanasit	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Editor:	
Assoc. Prof. Dr. Surapon Suyaporn	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assistant Editor:	
Asst. Prof. Dr. Phrakhu Suthikittibundit	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Editor in Chief:	
Dr. Suphattharachi Sisabai	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Editorial Team:	
Assoc. Prof. Dr. Duangta Saranrom	Rajapruk University
Assoc. Prof. Lt. Gen. Dr. Weera Wongsan	National Defence College of Thailand
Assoc. Prof. Dr. Sanya Kenaphoom	Rajabhat Maha Sarakham University
Assoc. Prof. Dr. Tatchanan Isaradej	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc. Prof. Dr. Toemsak Thongin	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc. Prof. Dr. Achara Lortrakul	Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Chonsit Sitisungnoen	Silpakorn University
Asst. Prof. Dr. Butsakon Watthanabut	North Bangkok University
Asst. Prof. Dr. Sa-at Banchoetrit	Stamford International University
Asst. Prof. Dr. Uthai Satiman	Suan Dusit University
Asst. Prof. Dr. Somkid Duangchak	Chom Bueng Rajabhat University
Gp. Capt. Dr. Naphat Kaeonak	Air Force College
Asst. Prof. Dr. Wanchai Suktam	Surindra Rajabhat University
Dr. Kitsana Thongkaeo	Suratthani Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Thitiwut Manmee	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Management Division:	
Phramaha Somchai Khantisarano	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Phramaha Samak Atibhaddho	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Fine arts:	
Asst. Prof. Dr. Prasit Phutthasatsattha	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Finance Subdivision:	
Dr. Sumalee Boonrueang	Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Miss Paschree Halang

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

proofreading department:

Dechawit Kaya

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Dr. Korakot Chabundit

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Legal Subdivision:

Assoc. Prof. Dr. Tatchanan Isaradej

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Office:

The Office Journal of Buddhist Innovation and Management.

Buddhist Management Foundation

79 Moo 1, Lam Sai, Wang Noi, Ayutthaya 13170

Published by:

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Printing House

79 Moo 1, Lam Sai, Wang Noi, Ayutthaya. 13170.

Call. 035-248 - 000, ext. 8555,8556,5541 Fax. 035-248-000. ext. 8545.

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ : วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ
ARTICLE REVIEW BOARD: JOURNAL OF BUDDHIST INNOVATION AND MANAGEMENT

1. พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร.
Prof. Dr. Phra Brahmaphundit	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
2. พระธรรมรัตนาภรณ์, ดร.
Dr. Phra Thammaratanaporn	วัดเขียนเขต จังหวัดปทุมธานี
Wat Khian Khet, Pathum Thani Province
3. พระเทพวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.
Prof. Dr. Phra Thepvtjarabundit	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
4. พระเทพปริยัติเมธี, รศ.ดร.
Assoc. Prof. Dr. Phratheppariyattimethi	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
5. พระราชวัลลภาจารย์, ดร.
Dr. Phra Rajwallapajan	วัดหนองหอย จังหวัดราชบุรี
Wat Nong Hoi, Ratchaburi Province
6. พระเมธาวิเชียรสร, รศ. ดร.
Assoc. Prof. Dr. Phrasedhavinaiyaros	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University
7. พระสมุทรวชิรโสภณ, ดร.
Dr. Phra Samut Wachirasopon	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
8. พระพิพัฑฒโรดม
Phra Phiphatphatcharodom	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
9. พระวชิรภักดีบัณฑิต, รศ.ดร.
Assoc. Prof. Dr. Phra Vajirakittibundit	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
10. พระอุดมสิทธินายก, รศ.ดร.
Assoc. Prof. Dr. Phra Udomsittinayok	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
11. พระเมธีวราภรณ์
Phra Methewaraporn	วัดพนัญเชิงวรวิหาร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
Wat Phananchoenng Worawihan, Ayutthaya
12. พระครูโอภาสนนทกิตต์, ผศ.ดร.
Asst. Prof. Dr. Phrakhru Opasnonthakit	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
13. พระครูนนทกิจโกศล, ดร.
Dr. Phrakru Nonthakitkosol	วัดอ่วมอ่องประชาชนภูมิต์ จังหวัดนนทบุรี
Wat Uam Ong Prachanarimit, Nonthaburi
14. พระครูโกศลธรรมานุสิฐ, ดร.
Dr. Phrakhru Kosol Thammanusit	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
15. พระครูพิศิษฐ์ประชาชนาถ, ดร.
Dr. Phrakhru Phisitprachanat	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
16. พระครูวิสุทธีสีลาภิวัฒน์, ดร.
Dr. Phrakhru Wisutsilapiwat	วัดไผ่ล้อม จังหวัดสระบุรี
Wat Phai Lom, Saraburi Province

17.	พระครูปลัดปัญญาจารย์วัฒน์, ศ.ดร.
Prof. Dr. Phrakhrupalad Panyaworawat	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
18.	พระมหาสมบุญ ฐตฺถิกโร, รศ.ดร.
Assoc. Prof. Dr. Phramaha Somboon Uddhikaro	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
19.	พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ภูริปณฺโณ, ผศ.ดร.
Asst. Prof. Dr. Phrakhru Sangkharakchakkrit Phuripanyo	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
20.	พระคมสัน ฐิตเมธโส, ผศ.
Asst. Prof. Phra Khomsan Titamataso	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
21.	พระครูสุธีกิตติบัณฑิต, ผศ.ดร.
Asst. Prof. Dr. Phrakhru Suthikittibundit	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
22.	พระครูวินัยธรเอก ชินวโร, ดร.
Dr. Phrakhruvinaithon Ekk Jinawangso	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
23.	ศาสตราจารย์ ดร. บุญทัน ดอกไธสง
Prof. Dr. Boonton Dockthaisong	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
24.	ศาสตราจารย์ ดร. จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์
Prof. Dr. Chamnong Adivadhanasit	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
25.	ศาสตราจารย์ ดร. ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์
Prof. Dr. Thirapat Serirangsan	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
Sukhothai Thammathirat Open University
26.	รองศาสตราจารย์ อนุภูมิ โขวกษม
Assoc. Prof. Anuphum Sowkasem	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
27.	รองศาสตราจารย์ ดร. โภนิญฐ์ ศรีทอง
Assoc. Prof. Dr. Konit Sithong	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
28.	รองศาสตราจารย์ ดร. อภินันท์ จันตะนี
Assoc. Prof. Dr. Aphinant Chantanee	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
29.	รองศาสตราจารย์ ดร. วิวัฒน์ หามนตรี
Assoc. Prof. Dr. Wiwat Harmontree	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
30.	รองศาสตราจารย์ ดร. สมศักดิ์ บุญปู
Assoc. Prof. Dr. Somsak Bunpu	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
31.	รองศาสตราจารย์ ดร. สมชัย ศรีนอก
Assoc. Prof. Dr. Somchai Sino	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
32.	รองศาสตราจารย์ ดร. สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย
Assoc. Prof. Dr. SutthiPhong Siwichai	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
33.	รองศาสตราจารย์ ดร. สมาน นามสนิท
Assoc. Prof. Dr. Saman Ngamsanit	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
34.	รองศาสตราจารย์ ดร. รัชชนันท์ อิศรเดช
Assoc. Prof. Dr. Tatchanan Isaradej	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

35. รองศาสตราจารย์ ดร. สุรินทร์ นียมางกูร
Assoc. Prof. Dr. Surin Nitamangkoon
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
36. รองศาสตราจารย์ ดร. พิเชฐ ทั่งโต
Assoc. Prof. Dr. Phichet Thangto
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
37. รองศาสตราจารย์ ดร. ภัทรพล ใจเย็น
Assoc. Prof. Dr. Pattarapol Chaiyen
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
38. รองศาสตราจารย์ ดร. เต็มศักดิ์ ทองอินทร์
Assoc. Prof. Dr. Toemsak Thongin
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
39. รองศาสตราจารย์ วราคม ที่สุกะ
Assoc. Prof. Warakhom Thisuka
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University
40. รองศาสตราจารย์ ดร. ชัยยุทธ ชีโนกุล
Assoc. Prof. Dr. Chaiyuth Chinokul
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
National Institute of Development Administration
41. รองศาสตราจารย์ ดร. โยธิน แสงวงดี
Assoc. Prof. Dr. Yothin Sawaengdee
มหาวิทยาลัยมหิดล
Mahidol University
42. รองศาสตราจารย์ ดร. ธีรโชติ เกิดแก้ว
Asst. Prof. Dr. Teerachoot Kerdkaew
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
Hua Chiew Chalermprakiet University
43. รองศาสตราจารย์ พัฒนา เรือนใจดี
Assoc. Prof. Phatthana Rueanchaidee
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Ramkhamhaeng University
44. รองศาสตราจารย์ ดร. วาสนา แก้วหล้า
Assoc. Prof. Dr. Wasana Kaewla
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
Surin Rajabhat University
45. รองศาสตราจารย์ ดร. สุวิญ รักษ์สัตย์
Assoc. Prof. Dr. Suwin Raksat
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University
46. รองศาสตราจารย์ ดร. ธีระพงษ์ แก่นอินทร์
Assoc. Prof. Dr. Thiraphong Kaenin
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
Prince of Songkla University
47. รองศาสตราจารย์ ดร. สรรเสริญ อินทร์ตัน
Assoc. Prof. Dr. Sansoen Intarat
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
Suan Dusit University
48. รองศาสตราจารย์ ดร. จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ
Assoc. Prof. Dr. Chamroen Chuchuaisuwan
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
Rajamangala University of Technology Srivijaya
49. รองศาสตราจารย์ ดร. ภัคดี โพธิ์สิงห์
Assoc. Prof. Dr. Phakdi Phosing
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Mahasarakham Rajabhat University
50. รองศาสตราจารย์ ดร. สันญา เคนาภูมิ
Assoc. Prof. Dr. Sanya Khenaphum
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Mahasarakham Rajabhat University
51. รองศาสตราจารย์ ดร. ชลวิทย์ เจียรจิตต์
Assoc. Prof. Dr. Chonwit Chianchit
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Srinakharinwirot University
52. รองศาสตราจารย์ ดร. ไพศาล สรรสวัสดิ์สุทธิ
Assoc. Prof. Dr. Phaisan Sansonwisut
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
Nakhon Sawan Rajabhat University

53. รองศาสตราจารย์ ดร. กาสัก เต๊ะซันหมาก
Assoc. Prof. Dr. Kasak Tekhanmak
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
Thepsatri Rajabhat University
54. รองศาสตราจารย์ ดร. ชวลิต สวัสดิ์ผล
Assoc. Prof. Dr. Chawalit Sawatphon
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
Suan Dusit Rajabhat University
55. รองศาสตราจารย์พิเศษ ว่าที่ พ.ต. ดร. สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล
Assoc. Prof. Dr. Sawat Chirattthitikan
กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม
Department of Corrections, Ministry of Justice
56. รองศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา หล่อตระกูล
Assoc. Prof. Dr. Atchara Lotrakun
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
57. รองศาสตราจารย์ ดร. สำเนียง เลื่อมใส
Assoc. Prof. Dr. Samniang Leurmsai
มหาวิทยาลัยศิลปากร
Silpakorn University
58. รองศาสตราจารย์ ดร. วันทนา เนาวัน
Assoc. Prof. Dr. Wanthana Naowan
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
59. รองศาสตราจารย์ ดร. ศรชัย ท้าวมิตร
Assoc. Prof. Dr. Sornchai Taomitr
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University
60. รองศาสตราจารย์ ดร. สุกิ ชัยมุสิก
Assoc. Prof. Dr. Sukit Chaimusik
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University
61. รองศาสตราจารย์ ดร. จิรายุ ทรัพย์สิน
Assoc. Prof. Dr. Chirayu Sapsin
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
Surindra Rajabhat University
62. รองศาสตราจารย์พิเศษ วิชัย ธรรมชอบ
Assoc. Prof. Wichai Thamchop
นักวิชาการอิสระ
Independent Scholar
63. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พลับพลึง คงชนะ
Asst. Prof. Dr. Phlapplueng Khongchana
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Srinakharinwirot University
64. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มนต์รี เพชรนาจกร
Asst. Prof. Dr. Montri Phetnachak
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
Prince of Songkla University
65. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วุฒินันท์ กันทะเตียน
Asst. Prof. Dr. Wutthinan Kanthatian
มหาวิทยาลัยมหิดล
Mahidol University
66. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วสิน ปัญญาวุฒตระกูล
Asst. Prof. Dr. Wasin Panyawutatrakun
มหาวิทยาลัยนเรศวร
Naresuan University
67. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทศนีย์ เจนวิถีสุข
Asst. Prof. Dr. Thatsani Chenwithisuk
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
Chandrakasem Rajabhat University
68. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชนสิทธิ์ ลิทธิ์สูงเนิน
Asst. Prof. Dr. Chonsit Sitisungnoen
มหาวิทยาลัยศิลปากร
Silpakorn University
69. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สอาด บรรเจิดฤทธิ์
Asst. Prof. Dr. Sa-At Banchoetrit
มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด
Stanford University
70. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร. อนันท์ ใจสมุทร
Asst. Prof. Lt. Jg. Dr. Anan Chaisamut
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Surat Thani Rajabhat University

71. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชยสร สมบุญมาก
Asst. Prof. Dr. Chayason Sombunmak
มหาวิทยาลัยนครพนม
Nakhon Phanom University
72. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุษกร วัฒนบุตร
Asst. Prof. Dr. Busakorn Watthanabut
มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
North Bangkok University
73. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมคิด ดวงจักร
Asst. Prof. Dr. Somkhit Duangchak
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
Chom Bueng Rajabhat University
74. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุญชู ภูศรี
Asst. Prof. Dr. Boonchoo Poosri
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
Ubon Ratchathani University
75. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิชชุกร นาคธน
Asst. Prof. Dr. Witchukon Nakathon
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
76. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัชวาล แอร่มหล้า
Asst. Prof. Dr. Chatchawan Araemla
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
Chom Bueng Rajabhat University
77. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จตุภูมิ เขตจัตุรัส
Asst. Prof. Dr. Chatuphum Khetchatturat
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Khonkaen University
78. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อุทัย สติมัน
Asst. Prof. Dr. Uthai Satiman
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
Suan Dusit University
79. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อภิชาติ พานสุวรรณ
Asst. Prof. Dr. Apichat Pansuwan
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
80. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มนัสสวาส กุลวงศ์
Asst. Prof. Dr. Manassawas Kullawong
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ศรีวิชัย
Rajamangala University of Technology Srivijaya
81. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิภาวณี เผือกบัวขาว
Asst. Prof. Dr. Wipavanee Phueakbuakhao
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
Phetchaburi Rajabhat University
82. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เสกสรรค์ สนวนา
Asst. Prof. Dr. Seksan Sonwa
มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
Roi Et Rajabhat University
83. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ผดุง วรรณทอง
Asst. Prof. Dr. Phadung Wanthong
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
84. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รัฐพล เย็นใจมา
Asst. Prof. Dr. Rattapol Yenjaima
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
85. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธิติวดี หมั่นมี
Asst. Prof. Dr. Thitiwut Manmee
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
86. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวัฒน์ รักขันโท
Asst. Prof. Dr. Suwatsan Ragkhanto
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
87. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ยุทธนา ปรานีต
Asst. Prof. Dr. Yuttana Praneet
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
88. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรทิพย์ วรรณวิโรจน์
Asst. Prof. Dr. Phonthip Wannawiroj
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

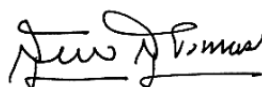
89. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ ธิลา
Asst. Prof. Dr. Prasert Thilao
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
90. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุริยา รักษาเมือง
Asst. Prof. Dr. Suriya Raksamueng
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
91. ผศ.ดร. ประสิทธิ์ พุทธศาสน์ศรีธา
Asst. Prof. Dr. Prasit Phutthasatsattha
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
92. อาจารย์ ดร. อนงค์วิชญา สาริบุตร
Dr. Anongwitya Saribut
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Ramkhamhaeng University
93. อาจารย์ ดร. วิยะดา วรานนท์วนิช
Dr. Wiyada Waranonwanit
มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
North Bangkok University
94. อาจารย์ ดร. กฤษณะ ทองแก้ว
Dr. Kitsana Thongkaeo
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Suratthani Rajabhat University
95. อาจารย์ ดร. จิตต์วิมล คล้ายสุบรรณ
Dr. Chitwimon Khlaisuban
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
Suan Dusit University

บทบรรณาธิการ

วารสารพหุชนวัฒนธรรมและการจัดการนี้เป็นปีที่ 6 ฉบับที่ 3 ประจำเดือนพฤษภาคม - มิถุนายน พ.ศ. 2566 คณะกองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อ คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Review) พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์โดยคัดเลือกและกลั่นกรองบทความให้เกิดความสมบูรณ์ และมีคุณภาพมากที่สุด ควบคู่ค่าแก่การตีพิมพ์เผยแพร่ อีกทั้งเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทาง วิชาการและเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ

คณะกองบรรณาธิการขอขอบคุณคณะกรรมการกลั่นกรองบทความทุกท่านที่ได้ใช้ ความเพียรพยายามชี้แนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขงานของแต่ละท่านให้ออกมาได้อย่างถูกต้อง นำอ่านเป็นประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการ และท้ายสุดขอขอบคุณเจ้าของผลงานทางวิชาการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ทำให้มีวารสารฉบับนี้มีคุณค่าทางวิชาการที่นำไปสู่การปฏิบัติ และเผยแพร่ในวงกว้างและโปรดติดตามฉบับต่อไป

ด้วยความปรารถนาดียิ่ง

(รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม)

บรรณาธิการวารสารพหุชนวัฒนธรรมและการจัดการ

สารบัญ

กองบรรณาธิการ	(1)
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ	(6)
บทบรรณาธิการ	(12)
สารบัญ	(14)
บทความวิจัย :	
พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารงานของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี <i>พระครูธรรมธรจิริชาติ พุทธรฤชโชโต (โนรี), ธัชชนันท์ อิศรเดช, สุรินทร์ นียมมางกูร</i>	1
พฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของ ประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี <i>พระใบฎีกาคณิน สุวณฺโณ (เร่งทอง), วัชรินทร์ ชาญศิลป์, อนุภูมิ โชวเกษม</i>	13
การเสริมสร้างศักยภาพวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดนจังหวัดเลย <i>พระโกศล มณिरตนา, พระมหาสุตใจ ชยวุฑฺโฒ</i>	27
การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการตัดสินใจ เลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง <i>พระกัณฑ์ภณ ปญญาทีโป (จันทร์พิมพ์)</i>	43
การพัฒนางานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธ ศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว <i>พระมหาพชร กิตติวรเมธี, พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ, พระมหาสุนันท์ สุนนฺโท</i>	55
นวัตกรรมการใช้เรือไฟฟ้าเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำ ในกลุ่มน้ำแม่กลอง <i>วันชัย มีศิริ, เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง</i>	70

- ปัจจัยที่ส่งเสริมการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี
พระครูธรรมธรจิราชาติ พุทธรักษาโต (โนรี), ธีชชนันท์ อิศรเดช,
สุรินทร์ นียมางกูร 85
- การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มี
ต่อนักการเมืองในจังหวัดบุรีรัมย์
สุมาลี บุญเรือง, สุรพล สุยะพรหม 99
- พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดสระบุรี
พระปลัดเอกชัย จนุทโชโต (คงชีวะ), อนุภูมิ ไชวเกษม, สุรพล สุยะพรหม 113
- ทิศทางการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ภายใต้การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส
โคโรนา (โควิด-19) ของครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
กรุงเทพมหานคร เขต 2
วิโรจน์ หมิ่นเทพ 125
- ประสิทธิผลการนำนโยบายไปปฏิบัติในธุรกิจการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทย
มัทนา เมฆตรง, วัชรินทร์ ชาญศิลป์, สุรินทร์ นียมางกูร 137
- “ครอบครัว” และ “ระบบเครือญาติ” บริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา
ในท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลง ทศวรรษ 2460 – ปัจจุบัน
พรชัย นาคสีทอง 151
- การบริหารจัดการฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (BIG DATA) เพื่อการพัฒนาพื้นที่เชิง
สร้างสรรค์ : กรณีศึกษาโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบล
แบบบูรณาการของตำบลภูเขาทอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ทรงยศินทร์ ชนปทาธิป, วิศิษฐ์สร เอกกิตตินันท์, พลวัฒน์ สีทา 180
- บทความวิชาการ:
แนวทางการปฏิบัติตามหลักพุทธจริยธรรม
พระอนุรักษ์ ฐิตวฑฒโน (สุขเรือง) 195

เศรษฐกิจสีน้ำเงิน: จากแนวคิดสู่นโยบายการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล ภาวิตา รังษี, เซซฐ์ ใจเพชร	207
เล่าข่าว: ดัชนีชี้วัดความมั่งคั่งของคนอีสานยุคเก่า พระคมสัน เจริญวงศ์, พระครูปริมาณุรักษ์ (ประสิทธิ์ ฐุรสิทธิ์), เอนก ไยอินทร์	220
บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชนในปัจจุบัน พระปลัดพิพัฒน์พงษ์ ภาทวโร	237
การบริหารจัดการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบในจังหวัดเชียงใหม่ ตามแนววิถีปกติใหม่ พระวิมลมณี (นนทพันธ์ ปภัสสโร)	252
ภาคผนวก	269
คำแนะนำสำหรับผู้แต่ง	270

พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารงานของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี*
BUDDHIST INTEGRATION FOR PROMOTING THE ADMINISTRATION
EFFECTIVENESS OF LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATION
IN CHANTHABURI PROVINCE

พระครูธรรมธรจิราชาติ พุทธภักขิต (โนรี), ธัชชนันท์ อิศรเดช, สุรินทร์ นียมามงกูร
Phrakhruthammathorn Jirachat Bhuddharakkito (Noree),
Thatchanan Isaraet, Surin Niyamangkoon
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E mail: nkitoo0011@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. ประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์กร
2. ปัจจัยที่ส่งเสริมการบริหารงาน และ 3. นำเสนอพุทธบูรณาการที่ส่งเสริมประสิทธิภาพ
บริหารงาน เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี เชิงคุณภาพ สัมภาษณ์แบ่งเป็น 5 กลุ่ม จำนวน 18
รูปหรือคน และเชิงปริมาณ ได้แก่ บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 823 คน กลุ่ม
ตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณ ของ Taro Yamane ได้จำนวน 270 คน วิเคราะห์ข้อมูล
ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการถดถอยพหุคูณแบบมี
ขั้นตอน การวิจัยเชิงคุณภาพวิเคราะห์นำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ

ผลการวิจัยพบว่า 1. ประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์กรปกครอง โดยภาพรวม
อยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.44) 2. หลักอิทธิบาท 4 ส่งผลต่อการบริหารงานขององค์กร
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3. พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพ
บริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การบริหารจัดการ ประกอบด้วย 1) การ
วางแผน 2) การดำเนินงาน 3) การประสานงาน 4) การตรวจสอบ 5) การแก้ไขและพัฒนา
หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วยหลักอิทธิบาท 4 1) ฉันทะ 2) วิริยะ 3) จิตตะ
4) วิมังสา ปัจจัยที่เสริมประสิทธิภาพการบริการงาน 6 ด้าน 1) ผลการบรรลุเป้าหมายตาม
ข้อบัญญัติ 2) ผลสำเร็จของการเก็บรายได้ 3) ผลสำเร็จการเบิกงบประมาณรายจ่าย 4)
ผลสำเร็จที่ร่วมบูรณาการกับหน่วยงานอื่น 5) ผลสำเร็จโครงการต่อองค์กรและประชาชน
6) ผลสำเร็จที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์จังหวัด

คำสำคัญ: พุทธบูรณาการ; ประสิทธิภาพการบริการงาน; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This research paper aims to 1. study the effectiveness of the administration of the organization, 2. to study the factors that promote the administration of the organization, and 3. to present an integrated Buddhist presentation that promotes the effectiveness of the administration of local administrative organizations in Chanthaburi province. Research methodology was the mixed methods. The qualitative research, data were collected by interviewing 18 key informants from 5 groups of experts. The quantitative research, data were collected from 270 samples, derived from 823 local government personnel, using Taro Yamane's calculation formula and analyzed with frequency, percentage, average, standard deviation, and stepwise multiple regression. The qualitative research was analyzed by combining data and systematically classified, then analyzed by content descriptive interpretation.

The research findings were as follows: 1. The effectiveness of the administration of local administrative organizations in Chanthaburi Province was at moderate level ($\bar{X} = 3.44$) 2. Principle of Itthipada 4 affected the administration of local administrative organizations in Chanthaburi Province. with statistically significant value at the level of 0.05 3. Buddhist integration for promoting the effectiveness of the administration of local administrative organizations in Chanthaburi Province consisted of; 1) planning, 2) Implementation 3) Coordination 4) Monitoring 5) Correction and Development Buddhist principles include: 4) Consensus 2) Viriya 3) Chitta 4) Vimangsa. The Buddha-dharma principle consisted of the administration in 6 aspects, namely, 1) Achievement of the goals of the ordinance 2) Achievement of revenue collection 3) Successful disbursement of expenditure budget 4) Achievements that were integrated with other agencies 5) Project success for organizations and people 6) Achievement consistent with the provincial strategic plan.

Keywords: Buddhist integration; Administration effectiveness; Local government organizations

บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานการปกครองที่เกิดตามหลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) มีความเป็นอิสระ (Autonomy) ในการปกครองตนเอง มีอำนาจ ดูแล และจัดกิจกรรมบริการสาธารณะที่เป็นประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น (ปิ่นพงษ์ วงศ์ณาศรี, 2560) จากนั้นมีการพัฒนาการของการปกครองท้องถิ่นของไทยมาจนถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2563 ผ่านระยะเวลา 122 ปี ซึ่งในขณะนี้เมืองปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งสิ้น 7,850 แห่ง แบ่งเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัด 76 แห่ง เทศบาล 2,472 แห่ง เทศบาลนคร 30 แห่ง เทศบาลเมือง 195 แห่ง เทศบาลตำบล 2,247 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 5,300 แห่ง องค์การปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ 2 แห่ง ได้แก่ กรุงเทพมหานครตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 เมืองพัทยาตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560)

การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ประสบความสำเร็จ บรรลุประสิทธิผล สร้างความเจริญรุ่งเรืองเจริญเติบโตให้กับท้องถิ่น มีภาพลักษณ์ที่ดี ได้รับความเชื่อถือไว้วางใจจากสาธารณะ สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน และสร้างความพึงพอใจแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญ ทุกกลุ่มจึงมีความต้องการผู้นำซึ่งมีความสามารถในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในส่วนของเทศบาลมีผู้บริหารสูงสุดคือ “นายกเทศมนตรี” ซึ่งถือว่าเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาเทศบาล ดังนั้น นายกเทศมนตรีในฐานะที่เป็นผู้บริหารของเทศบาล จึงมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงการบริหารเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ ผู้บริหารต้องมีการใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ผู้ตามมีความเต็มใจและกระตือรือร้นที่จะทำงานให้บรรลุผล (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และคณะ, 2561)

สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี มีจำนวนทั้งสิ้น 82 แห่ง แบ่งการปกครองเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลเมือง 5 แห่ง เทศบาลตำบล 42 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 34 แห่ง (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดจันทบุรี, 2563) สำหรับปัญหาอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรีนั้นมี 5 เรื่องหลัก ได้แก่ ปัญหาด้านผู้บริหาร ปัญหาด้านบุคลากร ปัญหาด้านโครงสร้างองค์กร ปัญหาด้านเทคโนโลยีและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับประชาชน แต่ปัญหาด้านผู้บริหาร และปัญหาด้านบุคลากร เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดสำหรับการปฏิบัติงานในองค์กร ภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากนโยบายและแผนงานการบริหารท้องถิ่น การกำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติและการควบคุมตรวจสอบและการประเมินผลการปฏิบัติ ปัญหา

ด้านทรัพยากรบุคคลบุคคลของท้องถิ่นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหลายปัจจัย (ชุมชนแม่บ้านกรมโยธาและผังเมือง, 2564) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศึกษากลไกและเครื่องมือหรือแนวทางของภาครัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาบูรณาการ เป็นการส่งเสริมกำลังใจและผลักดันการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย โดยหลักธรรมที่นำมา คือ อิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นฐานหรือหนทางสู่ความสำเร็จตามคำสอนในทางพระพุทธศาสนาหรือ คุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ คุณเครื่องสำเร็จสมประสงค์ ทางแห่งความสำเร็จ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมายได้แก่ 1. ฉันทะ (ความพอใจ) 2. วิริยะพละ (กำลังความเพียร) 3. จิตตะ (ความคิด) 4. วิมังสา (ความไตร่ตรอง) (วิริณัฐ โรจนประภา, 2559)

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาปัญหาด้านผู้บริหาร บุคลากร โครงสร้างองค์กร ปัญหาด้านเทคโนโลยี ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับประชาชน ในจังหวัดจันทบุรี แล้วนำผลที่ได้จากการศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงาน ปัจจัยที่ส่งเสริมการบริหารงาน มาวิเคราะห์ร่วมกับหลักธรรมอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นคำสอนตามแนวทางพระพุทธศาสนา โดยหวังว่างานวิจัย บูรณาการเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรีนี้สามารถนำไปส่งเสริมในการทำงานให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี
3. เพื่อนำเสนอพุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัย ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดำเนินการเก็บข้อมูลโดย การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 18 รูปหรือคน โดยแบ่งเป็น 5 กลุ่ม ประกอบด้วยกลุ่ม 1 ผู้บริหารหรือผู้กำหนดนโยบาย กลุ่ม 2 ผู้ปฏิบัติงาน กลุ่ม 3 ผู้รับบริการหรือประชาชนกลุ่ม 4 นักวิชาด้านพระพุทธศาสนา กลุ่ม 5

นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ และสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน 10 รูปหรือคน โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วยกลุ่ม 1 นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ กลุ่ม 2 นักวิชาด้านพระพุทธศาสนา กลุ่ม 3 กลุ่มผู้บริหาร/นักการเมือง และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ดำเนินการโดยศึกษาจากแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงคุณภาพ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรได้แก่ บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี จากจำนวน 823 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามสูตรของการคำนวณโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 270 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิด และสร้างเครื่องมือ โดยการวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามประมาณค่า 5 ส่วน แบ่งเป็นคำตอบจำนวน 45 ข้อ หาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ทุกข้อมีค่าเชื่อมั่นอยู่ในระหว่าง 0.80-1.00 ตรวจสอบความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ = .90

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงกลุ่มเป้าหมาย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูล กับ กลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้ จำนวน 270 ชุด และเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง แล้วนำตรวจสอบความถูกต้อง ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมด จำนวน 270 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสอบถาม

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ ทำการนัดวันเวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อสัมภาษณ์ตามที่ได้กำหนดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึก และการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation) และการถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Multiple Regression Stepwise)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์ และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รวบรวมมา เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็ตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ นั้น เพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี พบว่าการบริหารจัดการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.02$) การบริหารจัดการตามหลักพุทธธรรมโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 คือหลักธรรมสำหรับการบริหารจัดการของบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับ ($\bar{X} = 3.27$) การบริหารจัดการตามหลักอิทธิบาท 4 คือ ด้านวิมังสา (การทำงานด้วยความเข้าใจ) โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.32$)

2. ปัจจัยที่ส่งเสริมการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี โดยบูรณาการหลักพุทธธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง หลักอิทธิบาท 4 ต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี อยู่ระหว่าง (.129 - .869) ส่งผลต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือสามารถร่วมกันทำนายผันแปรได้ ร้อยละ 82.0

3. รูปแบบพุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยนำเสนอได้ดังนี้

การบริหารจัดการ 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การดำเนินงาน 3) การประสานงาน 4) การตรวจสอบ 5) การแก้ไขและพัฒนา อิทธิบาท 4 ประกอบด้วย 1) ฉันทะ (การทำงานด้วยความรัก) 2) วิริยะ (การทำงานด้วยความเพียรพยายาม) 3) จิตตะ (การทำงานด้วยเอาใจใส่) 4) วิมังสา (การทำงานด้วยความเข้าใจ)

ประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วย 1) ผลสำเร็จการบรรลุเป้าหมายตามข้อบัญญัติ 2) ผลสำเร็จของการเก็บรายได้ 3) ผลสำเร็จการเบิกงบประมาณรายจ่าย 4) ผลสำเร็จที่ร่วมบูรณาการกับหน่วยงานอื่น 5) ผลสำเร็จโครงการต่อองค์กรและประชาชน 6) ผลสำเร็จที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์จังหวัด

อภิปรายผลการวิจัย

1. พบว่า ทั้ง 6 ด้าน 1) ผลสำเร็จการบรรลุเป้าหมายตามข้อบัญญัติ 2) ผลสำเร็จของการเก็บรายได้ 3) ผลสำเร็จการเบิกงบประมาณรายจ่าย 4) ผลสำเร็จที่ร่วมบูรณาการกับหน่วยงานอื่น 5) ผลสำเร็จโครงการต่อองค์กรและประชาชน 6) ผลสำเร็จที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์จังหวัด ผลการวิจัยอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน แต่ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านผลสำเร็จที่ร่วมบูรณาการกับหน่วยงานอื่น แสดงให้เห็นว่า การร่วมบูรณาการกับหน่วยงานอื่น เป็นความร่วมมือที่ดีกับการมีส่วนร่วมที่ไปปฏิบัติงานหรือร่วมงานกับหน่วยงานด้านนอก โดยมุ่งเน้นการประสานงานการทำงาน การร่วมมือ ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พลภัทร ช่างสากล (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาประสิทธิผลการดำเนินงานของเทศบาลตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ มุมมองด้านประชาชน มุมมองด้านการเงิน มุมมองด้านการเรียนรู้และการเติบโต และมุมมองด้านกระบวนการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ถนัด ไชยพันธ์ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมประสิทธิผลในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี” ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการปฏิบัติราชการ (3.74) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรพล วรสุวรรณโรจน์ (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การทำงานเป็นทีมตามแนวพระพุทธศาสนาของบุคลากรเทศบาลในจังหวัดพิษณุโลก” ผลการวิจัยพบว่า แบ่งออกเป็น 4 ด้านคือ 1) ทีมแก้ไขปัญหา 2) งานบริหารตนเอง 3) ทีมประสานข้ามสายงาน และ 4) ทีมเสมือนจริง โดยทุกด้านมีการทำงานเป็นทีมที่ดี ส่วนหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่เหมาะสมกับการทำงานเป็นทีมของบุคลากรเทศบาลในจังหวัดพิษณุโลก ได้แก่หลักกอธิพานิยธรรม 7

2. ปัจจัยที่ส่งเสริมการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี ตามหลักกอธิบาท 4 1) ฉันทะ (การทำงานด้วยความรัก) 2) วิริยะ (การทำงานด้วยความเพียรพยายาม) 3) จิตตะ (การทำงานด้วยเอาใจใส่) 4) วิมังสา (การทำงานด้วยความเข้าใจ) แสดงให้เห็นว่า การบริหารจัดการโดยใช้หลักกอธิบาท 4 มุ่งสู่ประสิทธิผลในการ

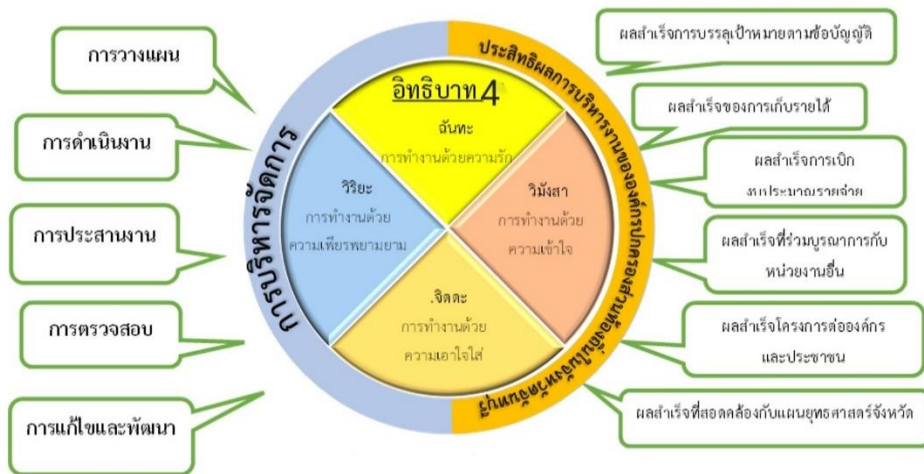
บริหารจัดการ ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ พระสังฆาธิการในจังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 พระสังฆาธิการในจังหวัดนนทบุรีมีระดับภาวะผู้นำ อยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสมเด็จ มหาสมิทธิ (อัสสาร) (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การส่งเสริมความโปร่งใสตามแนวพระพุทธศาสนาเพื่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย” ผลการวิจัยพบว่า การสร้างเสริมความโปร่งใสด้วยหลักสุจริต 3 ตามนิติธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คติยา आयูยืน (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะบุคคลตามหลักพุทธธรรมของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคใต้ตอนบน” ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการเพื่อการพัฒนาสมรรถนะบุคลากร การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางกายและทางวาจาให้มีความเป็นปกติ มีความเหมาะสมและมีความงดงาม ที่ช่วยในการเสริมสร้างพฤติกรรมของบุคลากรให้มีความน่าเชื่อถือในสังคมมากยิ่งขึ้น

3. เพื่อนำเสนอพุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี คือ วิมังสา (การทำงานด้วยความเข้าใจ) รongลงมา คือ จิตตะ (การทำงานด้วยเอาใจใส่) ด้านฉันทะ (การทำงานด้วยความรัก) ด้านวิริยะ (การทำงานด้วยความเพียรพยายาม) ซึ่งจะเห็นได้ว่า รูปแบบพุทธบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี ในด้านหลักวิมังสา (การทำงานด้วยความเข้าใจ) เป็นสิ่งสำคัญเป็นอันดับแรก การทำงานด้วยความเข้าใจ เป็นการพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบ หาเหตุผลและตรวจสอบข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น เพื่อจะได้ดำเนินการแก้ไขและป้องกันมิให้ปัญหานั้นเกิดขึ้นซ้ำได้อีก หรือหากเกิดขึ้นซ้ำก็มีวิธีในการรับมืออย่างมีประสิทธิภาพ และจะนำไปสู่การวางแผนประเมินผลของงานอยู่เสมอ ทำให้งานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุขอุษา นุ่นทอง (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาเอกชนที่ตั้ง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” ผลการวิจัยพบว่า การนำหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาเอกชนที่ตั้ง มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง ($r = .0539$) จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ผดุง วรรณทอง และคณะ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารองค์กรเอกชนในจังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า อิทธิบาท 4 มีความจำเป็นและสำคัญต่อการบริหารองค์กรเอกชน ด้านฉันทะ เป็นจุดเริ่มต้นที่จะทำให้บุคลากรเกิดและมีความพอใจในหน้าที่รับผิดชอบและปฏิบัติอย่างเต็มกำลังความสามารถ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปกรณ์ มหากันธา (2557) ได้ศึกษาวิจัย

เรื่อง “รูปแบบและกระบวนการบริหารองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการ” ผลการวิจัยพบว่า ในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำแนกหลักพุทธธรรมและหลักธรรมาภิบาลกลุ่มผู้บริหาร มีความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบและ กระบวนการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการ โดยเฉพาะด้านฉันทะ (ความพอใจงาน) พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ อันเนื่องมาจากการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผู้บริหารมีความพึงพอใจดูแลเอาใจใส่กับการบริหารงานโดยการกำหนดเป้าหมายการพัฒนา กำหนดยุทธศาสตร์ได้อย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้การพัฒนาการบริหารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ผลการวิจัยข้างต้นเป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยดังต่อไปนี้

ที่มา : สังเคราะห์โดยผู้วิจัย พระครูธรรมธร จิรชาติ พุทธภักขิโต (ในช)

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์

จากภาพองค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์จากการวิจัยสามารถอธิบายรายละเอียดดังนี้

การบริหารจัดการ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี ทั้ง 5 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผน 2) ด้านการดำเนินงาน 3) ด้านการประสานงาน 4) ด้านการตรวจสอบ 5) ด้านการแก้ไขและพัฒนา เป็นส่วนสำคัญของการบริหารจัดการในองค์กร

หลักอริยสัจ 4 คือ 1) ฉันทะ (การทำงานด้วยความรัก) 2) วิริยะ (การทำงานด้วยความเพียรพยายาม) 3) จิตตะ (การทำงานด้วยเอาใจใส่) 4) วิมังสา (การทำงานด้วยความ

เข้าใจ) ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์เพื่อใช้ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดจันทบุรี เพื่อสู่ความเป็นเลิศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี ทั้ง 6 ด้าน คือ 1) ผลสำเร็จการบรรลุเป้าหมายตามข้อบัญญัติ 2) ผลสำเร็จของการเก็บรายได้ 3) ผลสำเร็จการเบิกงบประมาณรายจ่าย 4) ผลสำเร็จที่ร่วมบูรณาการกับหน่วยงานอื่น 5) ผลสำเร็จโครงการต่อองค์กรและประชาชน 6) ผลสำเร็จที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์จังหวัด โดยนำหลักพุทธธรรมเข้ามาในการบริหารจัดการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี เป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากผู้นำชุมชนเป็นตัวแทนในการเจรจา ขอความร่วมมือ รวมถึงเป็นผู้ประสานงานกับประชาชนโดยตรง จึงสามารถนำนโยบายจากภาครัฐสู่ประชาชนในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี และการบริหารจัดการจะต้องประกอบด้วยหลักการประชุม วางแผน การมีส่วนร่วมของประชาชน การกำหนดนโยบาย การกำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน การบริการสาธารณะ การส่งเสริมสุขภาพและสวัสดิการประชาชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีการสำรวจสภาพการณ์จริง หน่วยงานจริง และทีมงานที่ทำงานจริง ช่วยให้เราข้อมูลแม่นยำนำมาเชื่อมโยงเหตุการณ์ในอดีตสู่อนาคตในการเริ่มต้นขั้นตอนวางแผน
2. ควรมีแผนที่มีการกำหนดกรอบการทำงานให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจอย่างชัดเจน
3. ควรมีการประเมินผลการปฏิบัติงานทั้งระหว่างทำและหลังทำ โดยการวิเคราะห์ตามข้อเท็จจริง และแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม
4. ควรมีการวางระบบในการระดมองค์ความรู้ ความผิดพลาดในการทำงานการแก้ไข เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงจนเกิดมาตรฐานใหม่
5. ควรมีการกำหนดงบประมาณ กำลังพลอย่างเพียงพอ โปร่งใส เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติตามแผนให้สามารถบรรลุได้ตามเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรมีการสื่อสารแผนงานด้วยภาษาที่แตกต่างกันแต่ระดับให้เข้าใจทั่วถึงกัน เพื่อนำไปปฏิบัติให้สามารถบรรลุเป้าหมายขององค์กรได้
2. ควรมีการกำหนดขั้นตอน วิธีการ ลำดับงาน ศึกษาถึงวิธีการที่ดีที่สุดในการทำงานนั้น ๆ เอามาใช้ให้เกิดประโยชน์

3. ควรมีการประเมินผลการปฏิบัติงานในแต่ละระดับโดยผู้บริหารแต่ละระดับงาน
4. ควรมีการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การฝึกอบรม การประชุมสัมมนา การให้คำปรึกษาแนะนำ การสอนงานโดยพี่สอนน้อง เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยหลักธรรมในพุทธศาสนาประเด็นด้านอื่น ๆ เช่น พรหมวิหาร 4 เพื่อนำมาบูรณาการเพิ่มศักยภาพบุคลากร
2. ควรมีการศึกษาวิจัยการบริหารจัดการองค์กร หรือหน่วยงานต่าง ๆ ในด้านสารสนเทศ เนื่องจากจากระบบสารสนเทศ มีความจำเป็นในการบริหารจัดการเป็นอย่างมากในยุคปัจจุบัน และนำไปสู่การเรียนรู้ การพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้ชุมชนตระหนักถึงปัญหาของท้องถิ่น และการบริหารจัดการพื้นที่ของตนได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560) สืบค้น 25 มกราคม 2564, จาก <http://www.dla.go.th/index.jsp>.
- คตียา อายุยีน. (2557). *กลยุทธ์การพัฒนามรรคนะบุคคลตามหลักพุทธธรรมของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคใต้ตอนบน* (ดุขฎฐินิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ชุมชนแม่บ้านกรมโยธาและผังเมือง.(2560) *โครงการศึกษาวิเคราะห์และประเมินผลการถ่ายโอนภารกิจงานวาง/ปรับปรุงผังเมืองรวมเมือง/ชุมชน*. สืบค้น 22 มกราคม 2564, จาก <http://eservices.dpt.go.th>.
- ถนัด ไชยพันธ์. (2560). *การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมประสิทธิผลในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี* (ดุขฎฐินิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ปกรณ มหากันธา. (2557). *รูปแบบและกระบวนการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการ* (ดุขฎฐินิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ปณณพงค์ วงศ์ณาศรี (2560). *วิเคราะห์บริบทความท้าทายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหาร ท้องถิ่นเพื่อขับเคลื่อนนวัตกรรมท้องถิ่นในยุคไทยแลนด์ ๔.๐*

- (รายงานการวิจัย). นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช.
- ผดุง วรณทอง และคณะ. (2561). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารองค์กรเอกชนในจังหวัดนนทบุรี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(2), 99-100.
- พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา. (2556). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนนทบุรี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทัศน์*, 2(3), 94-95.
- พระมหาสมเด็จ มหาสมิทธิ (อัครสาธิต). (2559). *กลยุทธ์การส่งเสริมความโปร่งใสตามแนวพระพุทธศาสนาเพื่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย* (ดุขฎิณีพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พลภัทร ช่างสาทล. (2558). *รูปแบบการพัฒนาประสิทธิผลการดำเนินงานของเทศบาลตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ดุขฎิณีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วรพล วรสุวรรณโรจน์. (2559). *การทำงานเป็นทีมตามแนวพระพุทธศาสนาของบุคลากรเทศบาลในจังหวัดพิษณุโลก* (ดุขฎิณีพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วีรณัฐ ไรจนประภา. (2559). การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการสร้างสังคมแห่งสัมมาปัญญาในประเทศไทย. *วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต*, 12(3), 217-231.
- สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดจันทบุรี. (2563) สืบค้น 26 มกราคม 2564, จาก <http://chanthaburilocal.go.th>.
- สุขอุษา นุ่นทอง. (2560). *การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาเอกชนนอกสถานที่ตั้งมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. (ดุขฎิณีพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และคณะ. (2561). *การกระจายอำนาจบริหารและการจัดการศึกษา*. กรุงเทพฯ: เฉลิมชัยการพิมพ์.

พฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของ
ประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี*

ELITE'S RELATIONSHIP BETWEEN LOCAL POLITICAL ELITES' BEHAVIORS
AND PEOPLES' LOCAL VOTING DECISION MAKING
AT LANSAK DISTRICT UTHAITHANI PROVINCE

พระใบฎีกาณิน สุวรรณโณ (เร่งทอง), วาชรินทร์ ชาญศิลป์, อนุปุม โสวเกษม
Phrabaidikakanin Suvanno (Rengtong), Vacharin Chansilp, Anupum Sowkasem
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: kanin6909@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางการเมืองผู้นำท้องถิ่นกับการตัดสินใจของประชาชน 3) ศึกษาการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ในการตัดสินใจของประชาชน การวิจัยเป็นแบบผสมวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ มีแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 397 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 18 รูปหรือคน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า 1) การตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก และพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางการเมืองผู้นำท้องถิ่น กับการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นโดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) แนวทางการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 สามารถกระทำได้ดังนี้ ประชาชนควรพิจารณาตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น จากคุณลักษณะของการเป็นผู้เสียสละ เป็นผู้ที่พูดจริงทำจริง ตรงไปตรงมา สามารถอธิบายเรื่องต่าง ๆ ให้ผู้อื่นเข้าใจได้อย่างชัดเจน ถูกต้อง เป็นผู้ให้ความสงเคราะห์ช่วยเหลือประชาชน และชุมชน ปฏิบัติตนสม่าเสมอทั้งงานในหน้าที่ คุณธรรม การช่วยเหลือชุมชน และการพัฒนาตนเอง

คำสำคัญ: พฤติกรรมทางการเมือง; การตัดสินใจ; สังคหวัตถุ 4

* Received September 9, 2022; Revised September 18, 2022; Accepted September 19, 2022

Abstract

Objectives of this research were 1. To study the level of people's decision-making in local elections, 2. To study the relationship between political behavior of local leaders with the decision of the people in the local elections, 3. To apply Buddha-dhamma, Sanghaavattu 4 in decision for local election. Methodology was the mixed methods. The quantitative research, data were collected with questionnaires from 397 samples, analyzed with social statistical analysis package using descriptive statistics, and inferential statistics The qualitative method collected data with structured in-depth-interview script from 18 key informants by in-depth-interviewing and analyzed by content descriptive interpretation.

Findings were as follows: 1. People's decision to vote in local election at Lansak District, Uthaithani Province, by overall were at high level. Local politicians' behavior, by overall, were at high level. 2. The relationship between political behavior of local leaders with the decision of the people in the local elections in Lansak District, Uthaithani Province, by overall, had positive relation at $r = 0.248^{**}$ with statistically significant level at .01. 3. The application of Sanghavattu 4 could be done as follows: people should consider electing local leaders from characteristics of being sacrifice, direct and timely speaking, sincere doing, the words of applicable and understandable advice for others, helpful to people and community, even and equal treatment of duty with ethics, community help and self-development.

Keywords: Political Behavior; Decision; Sanghavattu 4

บทนำ

ในปัจจุบันประเทศไทยได้พัฒนาสู่การเมืองการปกครองที่มุ่งเน้นการสร้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ยั่งยืน เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาทางการเมืองมากขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ที่เอื้อประโยชน์และส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองในระดับท้องถิ่น (โชคสุข กรกิตติชัย, 2561) หลักความเป็นอิสระในการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเกิดผลอย่างแท้จริง ผู้บริหารของท้องถิ่นจึงควรมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่นเพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ต้องการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลพื้นที่ชุมชนของตนเอง ตลอดทั้งการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐธรรมนูญจึงกำหนดให้ “สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง” ผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งหรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่นหรือในกรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ จะให้มาโดยวิธีอื่นก็ได้ แต่ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วย

การเลือกตั้งท้องถิ่น ถือเป็นหลักการขั้นพื้นฐานที่สำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย (Democracy) เป็นการแสดงออกถึงเจตจำนงในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของประชาชน ด้วยการใช้สิทธิเลือกตั้งเพื่อเลือกตัวแทนของตนเอง เข้าไปทำหน้าที่ในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้การเลือกตั้งท้องถิ่นยังแสดงถึงความเป็นประชาธิปไตยในท้องถิ่น (Local Democracy) เป็นจุดเริ่มต้นของประชาธิปไตยของชาติ อีกทั้งการเลือกตั้งท้องถิ่นยังเป็นตัวชี้วัดสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงสถานะของผู้บริหารท้องถิ่นและยังเป็นเครื่องชี้วัดคุณภาพของประชาธิปไตยท้องถิ่น นอกจากนี้การเลือกตั้งท้องถิ่น ยังเป็นเสมือนเวทีในการศึกษาระบบการเมืองในท้องถิ่น เช่นเดียวกับการเมืองในระดับชาติ (สุพัฒน์จิตร ลาดบัวขาว, 2561)

ปัจจุบันการเลือกตั้งท้องถิ่นมีการแข่งขันกันในระดับสูง การที่ผู้สมัครรับการเลือกตั้งต้องการที่จะได้รับเลือกตั้ง ต้องทุ่มเทเป็นอย่างมากทั้งกำลังทรัพย์ที่พร้อมสำหรับการหาเสียง และการช่วยเหลือชุมชนเพื่อสร้างสัมพันธ์อันดีกับชุมชน และการมีพฤติกรรมทางการเมืองต่อท้องถิ่น ในส่วนของผู้นำท้องถิ่นในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี มีพฤติกรรมทางการเมืองคือ มุ่งมั่นและความตั้งใจทำงานเพื่อประชาชน มีนโยบายการบริหารงานที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และทำงานการบริหารในชุมชนท้องถิ่น ซึ่งพฤติกรรมทางการเมืองเหล่านี้เป็นหนึ่งในตัวแปรสำคัญที่ประชาชนจะนำมาใช้พิจารณาเพื่อตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำในท้องถิ่น ประชาชนในเขตอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี เป็นอีกหนึ่งอำเภอในจังหวัดอุทัยธานีที่ได้ถูกกำหนดให้มีสิทธิในการเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นเพื่อคัดสรรตัวแทนของตนเองในการสื่อสารทางการเมืองระหว่างรัฐกับประชาชน

จากการเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นครั้งที่ผ่านมาก่อให้เกิดปรากฏการณ์ใน 2 ลักษณะคือ ลักษณะที่ 1 นายกองค้การบริหารส่วนตำบลคนเดิม ได้รับการเลือกตั้งอีก ลักษณะที่ 2 คือ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลหรือนายกเทศมนตรี ที่ได้รับการเลือกตั้ง เป็นผู้สมัครหน้าใหม่ ซึ่งปรากฏการณ์ทั้ง 2 ลักษณะนี้ เป็นประเด็นที่น่ามาวิเคราะห์ว่า ผู้ที่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนได้รับการเลือกตั้งซ้ำ และในบางพื้นที่ เป็นผู้สมัครหน้าใหม่ ที่ได้รับการเลือกตั้งให้ขึ้นมาเป็นผู้นำท้องถิ่น เป็นเพราะสาเหตุใด มีพฤติกรรมทางการเมืองอย่างไร มีปัจจัยใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น และเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกตั้งของประชาชนเป็นอย่างไร พร้อมทั้งศึกษาหาแนวทางการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ในการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น เพื่อที่จะนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการขับเคลื่อนวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยภาคประชาชนให้มีพัฒนาการที่ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางการเมืองผู้นำท้องถิ่น กับการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี
3. เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ในการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น ในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัยโดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ คือ ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยวิธีการวิจัยเชิงสำรวจข้อมูลจากแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง และข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อนำข้อมูลเชิงคุณภาพสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1) ผู้วิจัยได้สำรวจข้อมูลประชากร คือ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้ง ในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานีโดยแบ่งเป็น เขตการปกครององค์การบริหารส่วนตำบล 6 แห่ง และเขตการปกครอง เทศบาลตำบล 1 แห่ง รวมทั้งหมด 46,008 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณโดยใช้สูตรการกำหนดกลุ่ม

ตัวอย่างของ Taro Yamane กำหนดระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ คือ .05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 397 คน

2) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง โดยแบ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย บุคลากรสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประจำจังหวัดอุทัยธานี จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน ผู้นำท้องถิ่น 7 คน พระภิกษุ จำนวน 2 คน ประชาชนทั่วไป จำนวน 5 คน รวมทั้งหมด 18 รูป/คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีทั้งหมด 3 ตอน ตอนที่ 1 แบบสอบถามลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นข้อคำถามแบบปลายปิดแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น และ ตอนที่ 3 แบบสอบถามการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) และหาคุณภาพของเครื่องมือโดยการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค โดยแบบสอบถามพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .949 และแบบสอบถามการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .832 ในการวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือ โดยการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยเชิงปริมาณผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 397 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 รูป/คน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ข้อมูลเชิงคุณภาพ ศึกษาภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อยืนยันผลการศึกษาเชิงปริมาณจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. การตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี แบ่งออกเป็น 2 หัวข้อดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี **โดยรวม**

(n=397)

การตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น	ระดับ		
	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
1. ด้านการรับข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้ง	3.69	0.74	มาก
2. ด้านการสร้างหลักเกณฑ์และการให้น้ำหนักของหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกตั้ง	3.71	0.65	มาก
3. ด้านการประเมินการจัดลำดับผู้สมัครเลือกตั้งและการตัดสินใจการเลือกตั้ง	3.70	0.67	มาก
โดยรวม	3.70	0.51	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.70$, S.D.=0.51) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการสร้างหลักเกณฑ์และการให้น้ำหนักของหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกตั้ง ($\bar{X}=3.71$, S.D.=0.65) ด้านการประเมินการจัดลำดับผู้สมัครเลือกตั้งและการตัดสินใจการเลือกตั้ง ($\bar{X}=3.70$, S.D.=0.67) และด้านการรับข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้ง ($\bar{X}=3.69$, S.D.=0.74) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น **โดยรวม**

(n=397)

พฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น	ระดับ		
	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
1. ด้านความมุ่งมั่นและความตั้งใจทำงานเพื่อประชาชน	4.15	0.60	มาก
2. ด้านการสร้าง kejujurian ให้ชุมชนท้องถิ่น	4.17	0.62	มาก
3. ด้านนโยบายการบริหารงานที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน	4.00	0.63	มาก
4. ด้านประสบการณ์ทำงานการบริหารในชุมชนท้องถิ่น	3.68	0.77	มาก
โดยรวม	4.00	0.52	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ประชาชนในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} =4.00, S.D.=0.52) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการสร้างความสำเร็จให้ชุมชนท้องถิ่น (\bar{X} =4.17, S.D.=0.62) ด้านความมุ่งมั่นและความตั้งใจทำงานเพื่อประชาชน (\bar{X} =4.15, S.D.=0.60) ด้านนโยบายการบริหารงานที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน (\bar{X} =4.00, S.D.=0.63) และ ด้านประสบการณ์ทำงานการบริหารในชุมชนท้องถิ่น (\bar{X} =3.68, S.D.=0.77) ตามลำดับ

สรุปได้ว่า การตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก และประชาชนในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นกับการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น โดยภาพรวม

ตารางที่ 3 แสดงการทดสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นกับการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น โดยภาพรวม

ตัวแปร	การตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น (r)	Sig.
พฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น	.248**	.00

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า พฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นกับการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำมาก ($r = 0.248^{**}$) ดังนั้นจึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สรุปได้ว่า พฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นกับการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี มีความสัมพันธ์เชิงบวก

3. การประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ในการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี พบดังนี้

1. ด้านทาน คือ ประชาชนจะพิจารณาตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น จากคุณลักษณะของการเป็นผู้เสียสละ แบ่งปันสิ่งต่าง ๆ ให้กับผู้อื่นโดยเฉพาะกับคนในท้องถิ่น เป็นผู้ให้ โดยให้ความคิด ให้ข้อเสนอแนะ ให้แนวทางพัฒนาแก่ชุมชนท้องถิ่น ซึ่งต้องให้อย่างทั่วถึง

2. ด้านปิยวาจา คือ ประชาชนจะพิจารณาตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น จากคุณลักษณะของการเป็นผู้ที่พูดจริงทำจริง ตรงไปตรงมา ถูกกาลเทศะ สามารถอธิบายเรื่อง

ต่าง ๆ ให้ผู้อื่นเข้าใจได้อย่างชัดเจน ถูกต้อง สร้างแรงบันดาลใจและความสามัคคี และเป็น วาจากที่ไพเราะ อ่อนน้อม

3. ด้านอัตถจริยา คือ ประชาชนจะพิจารณาตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น จาก คุณลักษณะของการเป็นผู้ที่ให้ความสงเคราะห์ช่วยเหลือประชาชน และชุมชน รวมถึงร่วม ทุกข์ร่วมสุข อีกทั้งนำนวัตกรรมต่าง ๆ มาพัฒนาชุมชน และช่วยแก้ไขปัญหาอย่างทั่วถึง

4. ด้านสมานัตตตา คือ ประชาชนจะพิจารณาตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น จาก คุณลักษณะของการเป็นผู้ปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลายทั้งงานในหน้าที่ คุณธรรมการ ช่วยเหลือชุมชน และการพัฒนาตนเอง และต้องวางตนเองให้เหมาะสมกับภาวะการเป็น ผู้นำ ได้แก่ เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ซื่อสัตย์ อดทน ยึดหลักความเสมอภาคตัดสินใจ ด้วยหลักเหตุผล ก้าวทันเทคโนโลยี ห่วงไกลยาเสพติด และรับฟังปัญหาของประชาชนแล้ว รับช่วยแก้ไข

อภิปรายผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1) การตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอลานสัก จังหวัด อุทัยธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า การที่ประชาชนในอำเภอลานสัก จังหวัด อุทัยธานี มีการตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในระดับมาก เพราะประชาชนมีความพึง พอใจในตัวผู้สมัคร ผลงานของพรรค และนโยบายที่ผู้สมัครใช้ในการหาเสียง ตัวผู้สมัคร ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดีและมีประสบการณ์ในการทำงานในท้องถิ่น มีการสื่อสารทาง การเมืองตามช่องทางต่าง ๆ ที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วินิจ ฝาเจริญ (2563) ได้วิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการตัดสินใจไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรของประชาชนในพื้นที่เลือกตั้งซ่อมเขต 8 จังหวัดเชียงใหม่” พบว่า ประชาชนมี พฤติกรรมการตัดสินใจไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ สอดคล้องกับงานวิจัยของเฉลิมพล นุษุขุดม และกานดา ผรณเกียรติ (2562) ได้วิจัยเรื่อง “เกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกผู้แทนระดับท้องถิ่น ในเขตกรุงเทพมหานคร” พบว่า ปัจจัยที่มี ผลต่อเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกผู้แทนระดับท้องถิ่น ในเขตกรุงเทพมหานคร จาก การศึกษาเชิงคุณภาพ ได้แก่ (1) ภาพลักษณ์ผู้สมัคร (ด้านผลงาน, ประวัติด) เป็นผู้เคยได้รับ การเลือกตั้ง หรือเคยสมัครเข้ารับการเลือกตั้ง เคยช่วยเหลือชุมชน และต้องเป็นผู้ที่มี ชื่อเสียงที่ดี เคยช่วยเหลือสังคม บำเพ็ญตนช่วยเหลือพุทธศาสนา ช่วยเหลือประชาชนที่ เดือดร้อน (2) การเข้าถึงชุมชน ทำกิจกรรมร่วมกับประชาชนในชุมชนบ่อยครั้ง และมีความ สนับสนุนกับประชาชนในชุมชน (3) ประสิทธิภาพในการทำงาน/ผลงานในอดีต เคยเป็น

ผู้นำพัฒนาชุมชน เคยช่วยแก้ไขปัญหาก็กับประชาชนผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนจนประสบความสำเร็จ

2) ประชาชนในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการสร้างความสำเร็จให้ชุมชนท้องถิ่น อภิปรายได้ว่า เนื่องจากในเขตอำเภอลานสัก เป็นพื้นที่ราบสูงและภูเขาโครงสร้างพื้นฐานต้องการการพัฒนาอีกมาก และประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งประสบปัญหาต้นทุนการผลิตสูง และมีภาระหนี้สินจำนวนมาก ดังนั้นผู้นำท้องถิ่นจึงต้องแสดงบทบาทและทำหน้าที่หลักคือการสร้างความเจริญให้ชุมชนท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระวุฒิชัย หิตวิวิโซ (เกาโพธิ์) และคณะ (2565) ได้วิจัยเรื่อง “พฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นตามทัศนคติของประชาชนในอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย” พบว่า ระดับพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นตามทัศนคติของประชาชนในอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัด หนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พลพันธ์ แซ่มซ้อย (2559) ได้วิจัยเรื่อง “พฤติกรรมทางการเมืองของนายกเทศมนตรีเมืองเมืองแกนพัฒนา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ กรณีศึกษานายจรูส ไชยยา” พบว่า พฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งดำรงตำแหน่งทางการเมือง ประกอบด้วย 1) ความมุ่งมั่นและความตั้งใจทำงานเพื่อพี่น้องประชาชน 2) ใช้ชีวิตเรียบง่าย มีความเป็นกันเองกับชาวบ้าน 3) สร้างความเจริญให้ชุมชน 4) นโยบายการบริหารงานที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน 5) ทีมงานในเทศบาลมีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถจึงช่วยส่งเสริมการบริหารงาน 6) ความได้เปรียบทางการเมืองจากการส่งเสริมประสบการณ์การทำงานด้านการบริหารในพื้นที่

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ พฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นกับการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี มีความสัมพันธ์เชิงบวก ($r = 0.248^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นั่นคือ เมื่อผู้นำท้องถิ่นมีพฤติกรรมทางการเมืองเพิ่มขึ้น จะทำให้การตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานีเพิ่มขึ้น อภิปรายได้ว่า การสร้างความเจริญให้ชุมชนท้องถิ่น ความมุ่งมั่นและความตั้งใจทำงานเพื่อประชาชน นโยบายการบริหารงานที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และประสบการณ์ทำงานการบริหารในชุมชนท้องถิ่น ทำให้ประชาชนมั่นใจและคาดการณ์ในอนาคตได้ว่า เมื่อผู้สมัครรับการเลือกตั้งได้รับการเลือกตั้งมาเป็นผู้นำในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว จะเข้ามาจัดบริการสาธารณะและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนาชุมชนให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธมลวรรณ วรณปลูก (2561) ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกเทศมนตรี : ศึกษากรณี

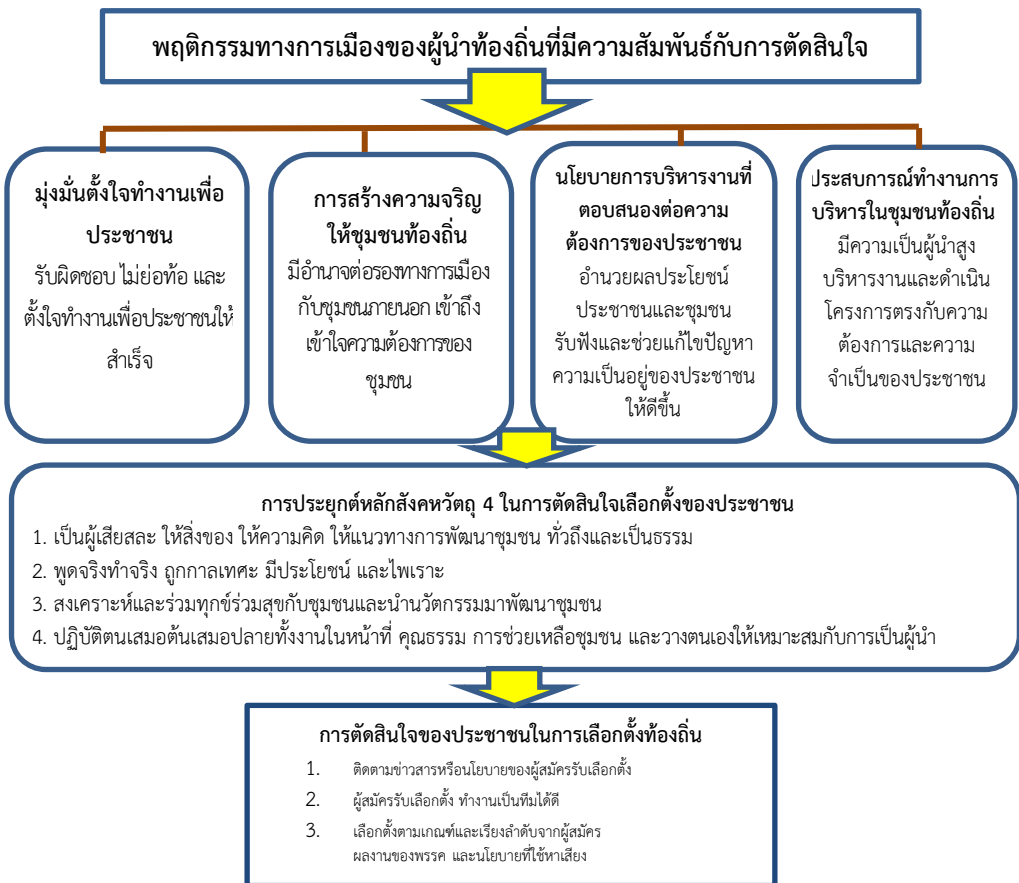
เทศบาลเมืองเขลางค์นคร อำเภอเมืองจังหวัดลำปาง” พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกเทศมนตรีของประชาชน ได้แก่ ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการบริหารงาน เป็นผู้ที่มีความเข้าใจ เข้าถึงประชาชน มีผลงานในการพัฒนาท้องถิ่น มีนโยบายหลักในการสร้างอาชีพ เพิ่มรายได้ให้กับประชาชนและชุมชน สนับสนุนด้านการศึกษา พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และสนับสนุนด้านสาธารณสุขและสอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญฤทัย แจ่มแจ่ม (2561) ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวัดสุวรรณ อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี” พบว่า นโยบายของผู้สมัครที่เป็นปัจจัยส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวัดสุวรรณ ได้แก่ นโยบายที่มุ่งก่อให้เกิดประโยชน์กับส่วนรวม ปฏิบัติได้จริง ชัดเจนเข้าใจง่าย และตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชน

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ ประชาชนได้มีการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้เป็นเกณฑ์พิจารณาเพื่อตัดสินใจเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี ด้านทาน พิจารณาจากคุณลักษณะของการเป็นผู้เสียสละ แบ่งปันสิ่งต่างๆ ให้กับผู้อื่นโดยเฉพาะกับคนในท้องถิ่นอย่างทั่วถึง ด้านปิยวาจา พิจารณาจากคุณลักษณะของการเป็นผู้ที่พูดจริงทำจริง ตรงไปตรงมา ถูกกาลเทศะ ด้านอัตถจริยา พิจารณาจากคุณลักษณะของการเป็นผู้ที่ให้ความสงเคราะห์ช่วยเหลือประชาชน และชุมชน ร่วมทุกข์ร่วมสุข พัฒนาชุมชน และช่วยแก้ไขปัญหาอย่างทั่วถึง ด้านสมานัตตตา พิจารณาจากคุณลักษณะของการเป็นผู้ที่มีความเสมอต้นเสมอปลายทั้งงานในหน้าที่ คุณธรรม การช่วยเหลือชุมชน และวางตนเองให้เหมาะสมกับภาวะการเป็นผู้นำ ได้แก่ เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ซื่อสัตย์ อดทน ยึดหลักความเสมอภาค สร้างความสามัคคีในชุมชน และเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพ พัฒนาตนเอง และพัฒนาชุมชน การประพฤติสมานัตตตตา จะทำให้ประชาชนและชุมชนได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ประชาชนจึงนำหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 มาใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเพื่อตัดสินใจไปเลือกตั้งท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระเมธาวิเชียร (สุเทพ ปลิวโก) และคณะ (2564) ได้วิจัยเรื่อง “บูรณาการองค์ประกอบของอิทธิพลของพรรคการเมืองที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานครด้วยหลักพุทธธรรม” พบว่า การพัฒนาองค์ประกอบของอิทธิพลพรรคการเมืองที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานครโดยบูรณาการด้วยหลักสังคหวัตถุธรรม คือ (1) ด้านการเป็นพรรคการเมืองที่มีนโยบายและผลงานดี โดยการกำหนดนโยบายและสร้างผลงานที่เอื้อประโยชน์แก่ประชาชนและบ้านเมืองเป็นหลัก (2) ด้านการเป็นพรรคการเมืองที่หัวหน้าพรรคมีภาพลักษณ์ดี โดยการกำหนดคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของหัวหน้าพรรค เช่น การ

เจรจาด้วยชื่อ ตรงไปตรงมา ไม่เจรจาซ่อนเร้นผลประโยชน์ (3) ด้านการเป็นพรรคการเมืองขนาดใหญ่และมีชื่อเสียง โดยการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน (4) ด้านการเป็นพรรคการเมืองที่มีสิทธิเลือกตั้งขึ้นชอบ โดยให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของประคอง มาโต และคณะ (2565) ได้วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนมีต่อนักการเมืองในจังหวัดอุทัยธานี” พบว่า การส่งเสริมความนิยมทางการเมือง โดยการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 คือ นักการเมืองปฏิบัติตนเป็นผู้ให้ เป็นผู้ที่มีวาจาไพเราะ เป็นผู้สงเคราะห์ประชาชน และเป็นผู้ทำตนเสมอต้นเสมอปลาย

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถนำมาสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ดังแสดงในแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย สรุปได้ว่า พฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอถานสัก จังหวัดอุทัยธานี อธิบายได้ดังนี้

พฤติกรรมการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในการสร้างความเจริญให้ชุมชนท้องถิ่น โดยประชาชนจะตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีอำนาจต่อรองทางการเมืองกับชุมชนภายนอก และต้องมีความเข้าถึงและเข้าใจความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

พฤติกรรมการเมืองของผู้นำท้องถิ่นที่มีนโยบายการบริหารงานที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน โดยประชาชนจะตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีนโยบายที่อำนวยความสะดวกและสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับประชาชนและชุมชน มีเป้าหมายเพื่อมุ่งแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนให้ดีขึ้น

พฤติกรรมการเมืองของผู้นำท้องถิ่นที่มีประสบการณ์ทำงานการบริหารในชุมชนท้องถิ่น โดยประชาชนจะตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีลักษณะความเป็นผู้นำสูง บริหารงานและดำเนินโครงการตรงตามกับความต้องการและความจำเป็นของประชาชน

การประยุกต์หลักพุทธธรรมสังคหวัตถุ 4 ในการตัดสินใจเลือกตั้งของประชาชน โดยประชาชนมีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ในการตัดสินใจในการเลือกตั้งท้องถิ่น โดยพิจารณาว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีคุณสมบัติดังนี้น้อยแค่ไหน ได้แก่ 1) การเป็นผู้ให้ คือ ความเป็นผู้เสียสละ ทั้งให้สิ่งของ ให้แนวความคิด ให้แนวทางการพัฒนาชุมชนที่อยู่บนหลักการของความทั่วถึงและเป็นธรรม 2) เป็นผู้มีปียวาจา คือ พูดจริงทำจริง ถูกกาลเทศะ มีประโยชน์ และไพเราะ สุภาพ อ่อนน้อม 3) บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ คือ สงเคราะห์และร่วมทุกข์ร่วมสุขกับประชาชนและชุมชน พร้อมทั้งนำนวัตกรรมต่าง ๆ มาพัฒนาชุมชน 4) ปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลายทั้งการทำงานในหน้าที่ คุณธรรม การช่วยเหลือชุมชน การพัฒนาตนเอง และวางตนเองให้เหมาะสมกับการเป็นผู้นำ

การตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น โดยประชาชนจะติดตามข่าวสารหรือนโยบายของผู้สมัครรับเลือกตั้ง และคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง คือ ต้องทำงานเป็นทีมได้ดี ซึ่งประชาชนจะเลือกตั้งตามเกณฑ์และเรียงลำดับจากผู้สมัคร ผลงานของพรรค และนโยบายที่ใช้หาเสียงต้องเป็นประโยชน์แก่ประชาชนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานภาครัฐควรเผยแพร่ความรู้ข้อมูลข่าวสารให้กับประชาชนเกี่ยวกับกฎหมายการเลือกตั้ง การทำหน้าที่พลเมืองที่ดีตามแนวทางประชาธิปไตย การพิจารณาเลือกผู้นำท้องถิ่นที่มีความเหมาะสม และการใช้สิทธิเลือกตั้ง

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพฤติกรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ควรมีนโยบายและยุทธศาสตร์ที่สนับสนุนและเสริมสร้างคุณภาพของนักการเมืองท้องถิ่นให้มีพฤติกรรมทางการเมืองที่พึงประสงค์ เช่น มีพยายามแก้ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานให้สำเร็จ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. หน่วยงานภาครัฐและนักการเมืองท้องถิ่น ควรทำสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้ทราบข่าวสารทางการเมืองท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ ในทุกช่องทาง

2. นักการเมืองท้องถิ่นควรมีการประชาสัมพันธ์นโยบายการพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลอย่างทั่วถึงและเข้าใจเป็นอย่างดี ซึ่งต้องเป็นนโยบายที่ทำได้จริงในเชิงปฏิบัติ และเมื่อได้รับเลือกตั้งแล้วต้องทำได้จริง

3. ประชาชนควรหาข้อมูลอย่างครบถ้วนเกี่ยวกับพรรคที่นักการเมืองท้องถิ่นสังกัดอยู่ทั้งด้านนโยบาย ผลงานที่ผ่านมา ผู้บริหารพรรค ฯลฯ ไม่ควรตัดสินใจเพียงแค่ว่าเป็นพรรคที่มีชื่อเสียงเพียงอย่างเดียว

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบการพัฒนากระบวนการตัดสินใจเลือกตั้งของประชาชนด้วยหลักพุทธธรรม

2. ควรศึกษาคุณลักษณะหรือภาวะผู้นำของนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุทัยธานี

3. ควรศึกษาการประยุกต์หลักธรรมที่ช่วยพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองทั้งของนักการเมืองท้องถิ่นและประชาชน

เอกสารอ้างอิง

ขวัญฤทัย แจ่มแจ่ม. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวัดสุวรรณ อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี (งานนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารงานยุติธรรมและสังคม). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

- เฉลิมพล นุชอุดม และกานดา วรรณเกียรติ. (2562). เภมณีในการตัดสินใจเลือกผู้แทนระดับท้องถิ่น ในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี*, 11(2), 32-44.
- โชคสุข กรกิตติชัย. (2561). องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- ฉมฉวรรณ วรรณปลุก. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกเทศมนตรี : ศึกษากรณีเทศบาลเมืองเขลางค์นคร อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง (การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.
- ประคอง มาโต และคณะ. (2565). การส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนมีต่อนักการเมืองในจังหวัดอุทัยธานี. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 5(2), 115-128.
- พระเมธาวิญญรส (สุเทพ ปสิวิโก) และคณะ. (2564). บุรณาการองค์ประกอบของอิทธิพลของพรรคการเมืองที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานครด้วยหลักพุทธธรรม. *วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 4(4), 1-10.
- พระวุฒิชัย หิตวิโซ (ภาโพธิ์), และคณะ. (2565). พฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นตามทรรศนะของประชาชนในอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย. *Journal of Modern Learning Development*, 7(1), 84-95.
- พลพันธ์ แซ่ม้อย. (2559). พฤติกรรมทางการเมืองของนายภนายกเทศมนตรีเมืองเมืองแกนพัฒนา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ กรณีศึกษานายจรัส ไชยยา (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วินิจ ผาเจริญ. (2563). พฤติกรรมการตัดสินใจไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในพื้นที่เลือกตั้งซ่อมเขต 8 จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารศึกษาศาสตร์ มจร*, 8(1), 91-101.
- สุพัฒน์จิตร ลาดบัวขาว. (2561). การเลือกตั้งท้องถิ่น : ข้อจำกัดของกระบวนการประชาธิปไตย. *วารสารร่วมพฤษ มหาววิทยาลัยเกริก*, 36(2), 170-197.

การเสริมสร้างศักยภาพวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดนจังหวัดเลย*
POTENTIALITY ENHANCEMENT OF BUDDHIST ORIENTED
COMMUNITY CULTURE ALONG LOEI BORDER

พระโกศล มณีรัตนนา, พระมหาสุตใจ ชยวุฑโฒ

Phrakosal Maniratana, Phramaha Sudjai Chayawuttho

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Loei Buddhist College

Corresponding Author E-mail: khmerkosal999@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการเสริมสร้างศักยภาพวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดนจังหวัดเลย 2) เพื่อพัฒนารูปแบบ และกิจกรรมการเสริมสร้างศักยภาพวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดนจังหวัดเลย 3) เพื่อวิเคราะห์และนำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดนจังหวัดเลย การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการวิจัยลงพื้นที่สำรวจบริบท วัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธ และทรัพยากรวัฒนธรรม การสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. การเสริมสร้างศักยภาพวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดนจังหวัดเลย มี 3 ข้อ คือ 1) การจัดการวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธ ประกอบด้วย การจัดการวัฒนธรรมประเพณีภูมิปัญญา ความเชื่อ คุณธรรมจริยธรรม และลานวัฒนธรรม 2) การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมชุมชน ประกอบด้วย การจัดการโดยหน่วยงานภาครัฐ โดยวัดและชุมชน และ 3) การเสริมสร้างศักยภาพการจัดการคน องค์กรเครือข่าย วัฒนธรรมชุมชน 2. การพัฒนารูปแบบ และกิจกรรมการเสริมสร้างศักยภาพวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดนจังหวัดเลย มี 3 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบการจัดการวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธ 2) รูปแบบการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมชุมชน และ 3) รูปแบบการจัดการคนองค์กรเครือข่ายวัฒนธรรมชุมชน 3. รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดนจังหวัดเลย นั้นมาจากการศึกษาวิเคราะห์องค์ความรู้ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมชุมชน และการจัดการ การอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน การเสริมสร้างเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในชุมชน

คำสำคัญ: การเสริมสร้างศักยภาพ; วัฒนธรรมชุมชน; วิถีพุทธ; ชายแดนจังหวัดเลย

Abstract

This research consisted of the following 3 objectives: 1. To study of Potentiality Enhancement of Buddhist Oriented Community Culture along Loei Border, 2. To develop model and activities for potentiality enhancement of Buddhist oriented community culture along Loei Border, and 3. To analyze and present model of potentiality enhancement of Buddhist oriented community culture along Loei Border. This research was conducted by the qualitative method in the area to explore the context of Buddhist community culture and community cultural resources by In- depth Interviewing key informants and participants in Focus Group Discussion and analyzed the data by content descriptive interpretation.

The Results of the study showed that: 1. Potentiality enhancement of Buddhist oriented community culture along Loei border was divided into 3 types; 1) community culture management in the Buddhist way, comprising traditions and culture management and local community wisdom, beliefs, morality, and cultural courtyard, 2) community cultural resources management, consisting of management by government agencies, by monasteries and communities; and 3) potentiality enhancement of human management. and community cultural network organizations. 2. The model and activities to develop potentiality enhancement of Buddhist oriented community culture along Loei Border were divided into 3 types, namely, 1) The model of the Buddhist way of community cultural management, 2) The model of community cultural resource management, and 3) The model of human management and community cultural network organizations. 3. The model of potentiality enhancement of Buddhist oriented community culture along Loei border was from analytical study of community cultural history, knowledge, community cultural management, community traditions, culture preservation, and the network enhancement of public sector, the private sector, and people in the community.

Keywords: Potentiality Enhancement; Community Culture; Buddhist Way; Loei Border

บทนำ

วัฒนธรรมเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าวิถีชีวิตที่ชุมชนและท้องถิ่นต่าง ๆ ได้พัฒนาและ สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิต โดยแสดงออกในรูปแบบและวิธีการที่หลากหลายทั้งในรูปแบบของวิถีชีวิตขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิปัญญา ศิลปะการแสดง ฯลฯ เพื่อเป็นการปลูก จิตสำนึกและกระตุ้นให้คนในชุมชนท้องถิ่นเกิดความตระหนักรู้ความตื่นตัวและเข้ามามีส่วนร่วมในการฟื้นฟูเผยแพร่ และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณค่าความหลากหลายของศิลปะและวัฒนธรรมไทยทั้งที่เป็นวิถีชีวิต ค่านิยม และความเป็นไทยวัฒนธรรมวิถีชีวิต ที่เกิดขึ้นจากการสังสมองค์ความรู้ในแต่ละท้องถิ่นมีลักษณะโดดเด่นที่แตกต่างกันไปตามสภาพพื้นที่ในแต่ละพื้นที่ที่มีภูมิปัญญาหลากหลายควรที่จะได้รับการถ่ายทอดสู่เยาวชนรุ่นหลังสืบไป การอนุรักษ์ ฟื้นฟู และสืบสานเป็นหนทางหนึ่งที่ทำให้วัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนดำรงอยู่ในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน กระทรวงวัฒนธรรม ได้ดำเนินการขับเคลื่อนงานวัฒนธรรมตามยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี, นโยบายรัฐบาล, นโยบายประเทศไทย 4.0 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 -2564) ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ใน 2 ประเด็น ยุทธศาสตร์ กล่าวคือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านความมั่นคง (1) การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน การปลูกฝังระเบียบวินัย คุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยมีกรอบยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรมระยะ 20 ปี คือ วัฒนธรรมสร้างคนดี สังคมดี สร้างรายได้ สร้างภาพลักษณ์และเกียรติภูมิประเทศไทย ในเวทีโลก คนดีที่สังคมคาดหวัง มีคุณธรรมจริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย มีความรับผิดชอบมีสำนึกรักบ้านเกิด ห่วงแหนแผ่นดินเกิดทุนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์รักและภาคภูมิใจในวัฒนธรรมไทย และเป็นพลเมืองดีของชาติ โดยมีกรอบนโยบายการดำเนินงานของกระทรวงวัฒนธรรม 1) การสร้างคนดีและสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรม โดยปลูกฝัง ส่งเสริมพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความสุข บนพื้นฐานค่านิยมความเป็นไทย 12 ประการ 2) การสร้างรายได้และความมั่งคั่ง จากทุนและทรัพยากรทางวัฒนธรรม เพื่อสร้างความอยู่ดีมีสุข การกินดีอยู่ดี นำรายได้ที่ยั่งยืนสู่ครัวเรือน ท้องถิ่น ประเทศชาติ จากการท่องเที่ยว สินค้าและบริการทางวัฒนธรรมและสินค้าจากภูมิปัญญาไทย 3) การสร้างเสริมความสัมพันธ์ เกียรติภูมิและภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศด้วยมิติทางวัฒนธรรม เพื่อสร้างความภาคภูมิใจในความเป็นไทยของผู้คนในชาติ และสร้างสัมพันธ์อันดีกับนานาชาติ (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเลย, 2561)

แม้ว่ากระทรวงวัฒนธรรมได้ดำเนินงาน การปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีความรักภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น แต่ในปัจจุบัน

วัฒนธรรมท้องถิ่น ถูกกลืนและ การหลงไหลในวัฒนธรรมต่างชาติและการถ่ายทอดวัฒนธรรมประเพณีไปสู่คนรุ่นใหม่บ่อยเช่น การแต่งกาย ภาษาพูด รวมทั้งประเพณีและวิถีชีวิตที่ดีงาม ท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรมภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ วัฒนธรรมได้มีการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาหากมรดกทางวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างหลากหลายกันในพื้นที่ และที่สำคัญคือวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนตามแนวชายแดนถ้าไม่ได้รับการสืบสานสืบทอดและ อนุรักษ์ พื้นฟูวัฒนธรรมของชุมชน รวมถึงการพัฒนาต่อยอดวัฒนธรรมของชุมชนให้เกิดคุณค่าทางสังคม และจิตใจให้คุณค่าทางมรดกวัฒนธรรมลดน้อยไปจนแทบจะสูญหาย

จังหวัดเลยมีพื้นที่ชายแดนติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ความยาว 197 กิโลเมตรมีแม่น้ำโขง แม่น้ำเหืองและแนวสันเขาเป็นแนวพรมแดนติดต่อกับแขวงไชยบุรี และแขวงเวียงจันทน์ของ สปป.ลาว แม่น้ำโขงระยะทางยาว 71 กิโลเมตรอยู่ในเขตอำเภอปากชม และอำเภอเชียงคาน แม่น้ำเหืองระยะทางยาว 123 กิโลเมตรอยู่ในเขตอำเภอกาฬศิลา อำเภอกุเรือ อำเภอด่านซ้าย และอำเภอนาแห้ว แนวสันเขาในอำเภอนาแห้วมีความยาว 3 กิโลเมตร อำเภอกาฬศิลาพื้นที่ชายแดนติดต่อกับ สปป.ลาว ได้แก่ อำเภอกาฬศิลาติดต่อกับบ้านวังเมืองหมื่น แขวงเวียงจันทน์ (ระยะทางระหว่างแขวงเวียงจันทน์กับอำเภอกาฬศิลาประมาณ 160 กิโลเมตร) ซึ่งมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดน อำเภอกาฬศิลาติดต่อกับบ้านเมืองหม่อมเมืองแก่นท้าวแขวงไชยบุรี (ระยะทางระหว่างแขวงไชยบุรีกับอำเภอกาฬศิลาประมาณ 210 กิโลเมตร) มีแม่น้ำเหืองเป็นเส้นกั้นพรมแดน อำเภอเชียงคานติดต่อกับเมืองसानะคามแขวงเวียงจันทน์ (ระยะทางระหว่างเมืองसानะคามกับอำเภอเชียงคานประมาณ 3 - 5 กิโลเมตร) ซึ่งมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดน อำเภอด่านซ้ายติดต่อกับบ้านนาข่าเมืองบ่อแต่นแขวงไชยบุรี ระยะทางระหว่างเมืองบ่อแต่นกับอำเภอด่านซ้ายประมาณ 30 กิโลเมตรอำเภอนาแห้วติดต่อกับบ้านเหมืองแพร่เมืองบ่อแต่นแขวงไชยบุรีมีระยะทางระหว่างเมืองบ่อแต่นกับอำเภอนาแห้วประมาณ 40 กิโลเมตร อำเภอกุเรือติดต่อกับเมืองแก่นท้าว เมืองบ่อแต่น แขวงไชยบุรี (สำนักงานจังหวัดเลย, 2560) เนื่องจากชุมชนตามแนวชายแดนจังหวัดเลย มีแหล่งวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ มีคุณค่ามีความโดดเด่นเฉพาะของชุมชนดังเช่น

บ้านแสงภา อำเภอนาแห้วเป็นพื้นที่ที่อยู่ตามแนวชายแดนติดกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ระยะทางยาวประมาณ 22 กิโลเมตร โดยมีพื้นที่ป่าภูเขาที่อุดมสมบูรณ์ สภาพของป่ามีความเป็นธนาคารอาหาร และยาของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ส่วนแหล่งวัฒนธรรมของอำเภอนาแห้วที่สำคัญคือ พระอุโบสถวัดโพธิ์ชัย ซึ่งสร้างขึ้นตามอิทธิพลจากล้านนา คือสร้างตามแบบพุททามวงศ์ วัฒนธรรมความเชื่อบางอย่างของชาวบ้านแสงภาที่สืบทอดกันมามีมากมาย (สนิกถา พงษ์เสน่ห์ และคณะ,

2555) อาทิเช่น เมื่อถึงช่วงปีใหม่และสงกรานต์ชาวบ้านแสงภาได้หยุดพักการทำงานทุกอย่างทุกคนในครอบครัวที่ไปทำงานในต่างถิ่นก็จะกลับบ้านพร้อมใจกันทำธงไปบูชาพระรัตนตรัยนำขันห้าขันแปดไปขออาราธนาศีลยัดถือเป็นแนวปฏิบัติ มีการสรงน้ำพระพุทธรูปหลวงพ่อเพชรที่ชาวบ้านถือกันว่าเป็นพระพุทธรูปที่ศักดิ์สิทธิ์ ทำพิธีสรงน้ำพระสงฆ์ บายศรีพระพุทธรูป ก่อพระทรายโดยมีความเชื่อว่า เพื่อไม่ให้ผีปีศาจร้ายเข้ามารบกวนในหมู่บ้านและที่สำคัญชาวบ้านได้จัดทำต้นดอกไม้ซึ่งถือได้ว่าเป็นต้นดอกไม้ที่ใหญ่ที่สุดในโลก ปีละหลาย ๆ ต้นนำไปบูชาพระพุทธรูปที่วัดศรีโพธิ์ชัย จึงถือได้ว่าพระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อการดำรงชีพของชาวบ้านแสงภาอย่างมาก สืบทอดเป็นทุนทางสังคมมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน และในทุกวันพระจะมีชาวบ้านผู้เฒ่าผู้แก่ไปถือศีลปฏิบัติธรรมในอุโบสถวัดศรีโพธิ์ชัยกันเป็นจำนวนมาก ชาวบ้านทุกคนยังคงยึดมั่นและปฏิบัติตามคำสอนทางพระพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด จะเห็นได้จากการงดฆ่าสัตว์ในวันโกน วันพระ ของชาวบ้าน โดยเชื่อว่าถ้ามีการฆ่าสัตว์แล้วจะทำให้เกิดเรื่องไม่ดีกับตนเองและต่อครอบครัวนอกจากนี้ชุมชนมีการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและป่าไม้ไว้อย่างอุดมสมบูรณ์ และมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง มีความเอื้ออาทรช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ปัญหาความขัดแย้งและปัญหาทางสังคมมีน้อยมาก ทุกคนเคารพและเชื่อฟังผู้นำถือเป็นวัฒนธรรมเช่นนี้มาเป็นระยะเวลาหลายชั่วอายุคน ส่งผลให้ชาวบ้านอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

ชุมชนบ้านอาฮี เป็นอีกชุมชนหนึ่งที่อยู่ตามแนวชายแดนจังหวัดเลย โดยชุมชนบ้านอาฮี ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่การปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลอาฮี อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย บ้านอาฮี มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียงคือ ทิศเหนือ จรดกับบ้านนาแกงม้า และบ้านคอนตาปูของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (แขวงไซยะบุรี) มี แม่น้ำ เหวียงเป็นแม่น้ำแบ่งแนวพรมแดนระหว่าง ประเทศไทย กับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ชุมชนบ้านอาฮี มีประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อการสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัยแบบรวมกันเป็นกลุ่ม ตามเส้นทางสัญจร และแหล่งน้ำธรรมชาติ (ลำน้ำเหือง) มีภาษาพูดเป็นภาษาถิ่น คือ ภาษาไทเลย คนในชุมชนนับถือศาสนาพุทธ มีความเชื่อ นับถือ เจ้าปู่ มีประเพณีวัฒนธรรม แห่ต้นดอกไม้ ประเพณีบุญเดือนหก ประเพณีเลี้ยงหอย (เจ้าปู่) ประเพณีบุญข้าชะ ประเพณีบุญข้าวสาก ประเพณีล่องเฮียไฟและตักบาตรเทโววันออกพรรษา และมีแหล่งวัฒนธรรมที่สำคัญได้แก่ (กฤษฎา ไชยงาม และคณะ, 2560) วัดศิริมงคล พระธาตุมะนาวเดี่ยว พระนาคปรกมูจลินท์ วิหารหลวงปู่าค เป็นต้น

ส่วนบ้านท่าตีหมี่ เป็นอีกชุมชนหนึ่งที่ติดอยู่ตามแนวชายแดนจังหวัดเลย ซึ่งเป็นชุมชนหมู่บ้านเก่าแก่ริมฝั่งแม่น้ำเหืองชาวเมืองดั้งเดิมอพยพมาจากเมืองปากเหียง ประเทศลาว ครั้งสงครามจีนฮ่อราว 200 กว่าปีก่อน และตั้งหมู่บ้านบริเวณปากน้ำเหือง เนื่องจากมี

ความอุดมสมบูรณ์มีต้นดีหมีจำนวนมาก จึงตั้งชื่อว่าบ้านดีหมี (สำนักงานพัฒนาชุมชน จังหวัดเลย, 2564) โดยบ้านท่าดีหมี ตำบลปากตม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดเลย และมีอาณาเขตติดกับลุ่มน้ำโขงซึ่งคั่นกลางพรมแดนเมืองसानะคาม แขวงเวียงจันทน์ และเมืองแก่นท้าว แขวงไชยบุรี ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งถือว่า บ้านท่าดีหมี มีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ในด้านยุทธศาสตร์ของอาณาจักรล้านช้าง และถือได้ว่าเป็นความสัมพันธ์การสืบทอดทางวิถีชีวิตประเพณี และวัฒนธรรมจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวกันมายาวนาน โดยในปัจจุบัน บ้านท่าดีหมี ตำบลปากตม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ซึ่งอยู่ภายใต้การรับผิดชอบดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลปากตม (อบต. ปากตม) ถือได้ว่าเป็นชุมชนที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของจังหวัดเลย เพราะเป็นสถานที่ตั้งของ “สกายวอล์คเชียงคาน” แหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมติดอันดับของจังหวัดเลย นอกจากนี้ภายในวัดจอมมณีซึ่งเป็นวัดประจำชุมชนบ้านท่าดีหมี ยังเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปโบราณที่มีความงดงามและศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านท่าดีหมีและใกล้เคียงจะให้ความเคารพนับถืออย่างมาก จึงถือว่าเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญ และมีวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องหลายประการ เช่น การสงน้ำในวันสงกรานต์ ความเชื่อด้านคติชนวิทยา และเรื่องเล่าในลักษณะตำนาน เป็นต้น

และชุมชนสุดท้ายที่ผู้วิจัยเลือกเป็นพื้นที่วิจัยที่ติดอยู่ตามแนวชายแดนจังหวัดเลย คือ บ้านสงาว ซึ่งบ้านสงาว ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ตำบลห้วยพิชัย อำเภอปากชม จังหวัดเลย บ้านสงาวเป็นชุมชนที่อยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขงติดชายแดนลาวตรงข้ามกับเมืองสามหมื่น แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีแม่น้ำโขงกั้น ภายในชุมชนบ้านสงาว มีศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธที่น่าสนใจ เช่น วัดอินทร์แปลง ซึ่งเป็นวัดสำคัญประจำชุมชนบ้านสงาว ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขง จึงเป็นสถานที่สำคัญในการประกอบพิธีกรรมไหลเรือไฟในวันออกพรรษาของชุมชนบ้านสงาว ด้านขนบธรรมเนียมประเพณีในบ้านสงาวได้ยึดหลักจารีตประเพณีที่เคยปฏิบัติมา ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้านคือการทำบุญประทายเป็นข้าวเปลือก หรือบุญประจำปี (วิเชียร ชาบุตรบุญศรี, 2541)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวคณะผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญถึงประโยชน์ และความจำเป็นในการเสริมสร้างศักยภาพวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดนจังหวัดเลย โดยนำเอาวัฒนธรรมตามแนวชายแดนมาสร้างคนดี สังคมดี สร้างรายได้ สร้างภาพลักษณ์และเกียรติภูมิของชุมชนของประเทศไทยในเวทีโลก และสร้างคนดีที่สังคมคาดหวัง มีคุณธรรมจริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย มีความรับผิดชอบมีสำนึกรักบ้านเกิด ห่วงแหนแผ่นดินเกิดทุนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รักและภาคภูมิใจในวัฒนธรรมไทย และเป็นพลเมืองดีของชาติ และเห็นความสำคัญที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทางวิชาการ และโมเดลองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม และชุมชนเป็นประโยชน์เชิง

เศรษฐกิจชุมชน ประโยชน์เชิงนโยบายในระยะยาวที่จะบูรณาการเชิงปฏิบัติการเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับการพัฒนาตามแนวแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาการเสริมสร้างศักยภาพวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดนจังหวัดเลย
- 2) เพื่อพัฒนารูปแบบ และกิจกรรมการเสริมสร้างศักยภาพวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดนจังหวัดเลย
- 3) เพื่อวิเคราะห์และนำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดนจังหวัดเลย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)
 - 1.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In- depth Interview) ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยผู้วิจัยลงพื้นที่สัมภาษณ์ พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชน และประชาชนในพื้นที่ทำวิจัย จำนวน 50 ราย
 - 1.2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยจัดสนทนากลุ่มโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง เพื่อใช้ในการศึกษาความคิดเห็น ทศนคติ ความเชื่อ พฤติกรรมต่อการเสริมสร้างศักยภาพวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดนจังหวัดเลย ในการหาคำตอบที่ยังคลุมเครือ หรือยังไม่แน่ชัดของการวิจัย เพื่อช่วยให้งานวิจัยสมบูรณ์ถูกต้องยิ่งขึ้น จำนวน 10 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสร้างเครื่องมือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In- depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) หลังจากนั้นนำเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา และนำผลการตรวจสอบมาคำนวณหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือนิยาม (IOC: Item Objective Congruence Index) เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกตามวัตถุประสงค์ที่มีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่

0.80 ถึง 1.00 ต่อมาจึงได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยแบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูล และการปฏิบัติการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้คณะผู้วิจัยจึงได้แบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1) จัดประชุมทีมวิจัย เพื่อชี้แจงความรู้ความเข้าใจ และจัดสร้างเครื่องมือประกอบการวิจัย ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In- depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การใช้เครื่องมืออุปกรณ์ประกอบการวิจัย ได้แก่ เครื่องบันทึกภาพและเสียง และความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ ในการทำงาน

2) การสำรวจข้อมูลภาคสนาม (Field Study) คือคัดเลือกชุมชนเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อรวบรวมข้อมูลในเชิงกายภาพของพื้นที่หลังจากนั้นก็ทำจดหมายและประสานงานติดต่อเพื่อขออนุญาตทำวิจัยกับกลุ่มเป้าหมายโดยใช้ แบบการสัมภาษณ์ เชิงลึก (In- depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาประกอบบริบท (Context Content Analysis Technique) และสรุปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลการวิจัย

1. การเสริมสร้างศักยภาพวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดนจังหวัดเลย มี 3 ประเภท คือ 1) การเสริมสร้างศักยภาพการจัดการวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธ ประกอบด้วย (1) การจัดการวัฒนธรรมประเพณีภูมิปัญญาชุมชนท้องถิ่น (2) การจัดการวัฒนธรรมประเพณีความเชื่อ (3) การจัดการวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม (4) การจัดการวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธด้านลานวัฒนธรรมที่สำคัญสำหรับจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ศิลปะ และการละเล่นของท้องถิ่นที่หลากหลายของท้องถิ่น 2) การเสริมสร้างศักยภาพการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมชุมชน ประกอบด้วย (1) การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมโดยหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ กระทรวงวัฒนธรรม โดยมีหน่วยงานระดับกรม และสำนักที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย กรมศิลปากร กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กรมการศาสนา และสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (2) การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมของวัดและชุมชน โดยวัดและชุมชนแต่ละแห่งจะมีการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมชุมชนในวัดที่เป็นแบบเฉพาะ 3) การเสริมสร้างศักยภาพการจัดการคน และองค์กรเครือข่าย

วัฒนธรรมชุมชน ประกอบด้วย (1) การจัดการคนในชุมชน เพื่อต่อยอดการเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กร ความเชื่อ ค่านิยมที่ไปในทิศทางเดียวกัน (2) องค์กรเครือข่ายวัฒนธรรมชุมชน หรือสถาบันทางสังคมในชุมชนที่มีบทบาทสำคัญเป็นเครือข่ายวัฒนธรรมชุมชน คือ องค์กรเครือข่ายพัฒนาเอกชน เครือข่ายสถาบันการศึกษาและนักวิชาการ เครือข่ายสถาบันศาสนา เครือข่ายสถาบันครอบครัว และเครือข่ายสถาบันสื่อ

2. การพัฒนารูปแบบ และกิจกรรมการเสริมสร้างศักยภาพวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดนจังหวัดเลย มี 3 รูปแบบกิจกรรม คือ 1) รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการจัดการวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธ ประกอบด้วย (1) ด้านการเสริมสร้างภูมิปัญญาชุมชนท้องถิ่น (2) การส่งเสริมอาชีพด้านศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธ (3) การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม (4) การส่งเสริมลานวัฒนธรรมสำหรับจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ศิลปะ กีฬา และการละเล่นของท้องถิ่นที่หลากหลาย 2) รูปแบบและกิจกรรมการเสริมสร้างศักยภาพการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมชุมชน ประกอบด้วย (1) รูปแบบกิจกรรมการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมชุมชนแบบมีส่วนร่วมในระดับนโยบาย (2) รูปแบบกิจกรรมการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมชุมชนแบบมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น (3) รูปแบบกิจกรรมการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมชุมชนแบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน และ 3) รูปแบบกิจกรรมการเสริมสร้างศักยภาพการจัดการคน องค์กรเครือข่ายวัฒนธรรมชุมชน ประกอบด้วย (1) รูปแบบกิจกรรมการจัดการเครือข่ายระดับชุมชน (2) รูปแบบกิจกรรมการจัดการเครือข่ายระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดนจังหวัดเลย โดยการศึกษาวิเคราะห์องค์ความรู้ทางวัฒนธรรมชุมชน และประวัติศาสตร์ และการจัดการวัฒนธรรมชุมชนของแต่ละชุมชน เพื่อนำไปสู่การเสริมสร้างศักยภาพวัฒนธรรมชุมชน และการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมชุมชน การส่งเสริมการเรียนรู้วัฒนธรรมชุมชน ประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมชุมชน และการอนุรักษ์วัฒนธรรม ชนมธรรมนิยมประเพณีของชุมชน และการเสริมสร้างเครือข่ายวัฒนธรรมชุมชนในชุมชนตามแนวชายแดนจังหวัดเลย

อภิปรายผลการวิจัย

1. การเสริมสร้างศักยภาพวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดนจังหวัดเลย มี 3 ประเภท คือ

1) การเสริมสร้างศักยภาพการจัดการวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธ ประกอบด้วย (1) การจัดการวัฒนธรรมประเพณีภูมิปัญญาชุมชนท้องถิ่น เป็นการนำภูมิปัญญาองค์ความรู้ สติปัญญา ความคิดความอ่าน ความสามารถทักษะ และความสามารถที่เป็นองค์รวม

ทั้งหมดของผู้คนในชุมชน เช่น การจัดการวัฒนธรรมประเพณีแห่ดอกไม้วัดศรีโพธิ์ชัย การจัดการวัฒนธรรมประเพณีบุญสงกรานต์แห่ต้นดอกไม้ของชุมชนบ้านอาฮี เป็นต้น (2) การจัดการวัฒนธรรมประเพณีความเชื่อ โดยชุมชนตามแนวชายแดนจังหวัดเลยมีความเชื่อที่หลากหลายแตกต่างกันตามพื้นที่แต่ละชุมชน (3) การจัดการวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธในการส่งเสริมคุณธรรมและ ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี วัฒนธรรมในท้องถิ่น (4) การจัดการวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธด้านลานวัฒนธรรมที่สำคัญสำหรับจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ศิลปะ และการละเล่นของท้องถิ่น

2) การเสริมสร้างศักยภาพการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมชุมชน ประกอบด้วย (1) การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมโดยหน่วยงานภาครัฐ ที่มีบทบาทหลักได้แก่ กระทรวงวัฒนธรรม โดยมีหน่วยงานระดับกรม และสำนักที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย กรมศิลปากร กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กรมการศาสนา และสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (2) การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมของวัดและชุมชน โดยวัดและชุมชนแต่ละแห่งจะมีการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมชุมชนในวัดที่เป็นแบบเฉพาะ มีการจัดการหรือการแบ่งแยกงานเป็นหมวดงานต่าง ๆ ของวัดและศาสนสถานที่มีวัตถุประสงค์และแนวทางการดำเนินงานชัดเจน ทั้งนี้เพื่อให้วัดสามารถบริหารจัดการให้มีความเหมาะสมและสามารถตรวจสอบได้ รวมทั้งการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมภายในวัดในเชิงการเป็นสถานที่ท่องเที่ยวและสถานที่เรียนรู้ เป็นต้น

3) การเสริมสร้างศักยภาพการจัดการคน องค์การเครือข่ายวัฒนธรรมชุมชน ประกอบด้วย (1) การจัดการคนในชุมชน เพื่อต่อยอดการเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กร ความเชื่อ ค่านิยมที่ไปในทิศทางเดียวกันของวัฒนธรรมชุมชน (2) องค์การเครือข่ายวัฒนธรรมชุมชน หรือสถาบันทางสังคมในชุมชนที่มีบทบาทสำคัญเป็นเครือข่ายวัฒนธรรมชุมชน คือ องค์การเครือข่ายพัฒนาเอกชน มีบทบาทในการจัดการและถ่ายทอดองค์ความรู้ ทักษะทางวัฒนธรรมงานด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมให้แก่ชุมชน เครือข่ายสถาบันการศึกษาและนักวิชาการ มีบทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรม ด้วยการร่วมทำวิจัยร่วมกับชุมชน เครือข่ายสถาบันศาสนา มีบทบาทในการนำหลักธรรมคำสอนทางศาสนา มาบูรณาการปลูกฝังทัศนคติ ในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง สร้างภูมิคุ้มกันแก่ประชาชน เครือข่ายสถาบันครอบครัว มีบทบาทหลักในการอบรม บ่มนิสัยและปลูกฝังระบบคุณค่า จารีต ประเพณีและทัศนคติที่ดีงาม เครือข่ายสถาบันสื่อ เป็นแกนกลางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสารสนเทศ ที่ถูกต้อง และการปลูกจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม สร้างค่านิยมและพฤติกรรม การดำรงชีวิต

ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุเทพ สารบรรณ และคณะ (2560) ได้วิจัยเรื่อง “กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง

วัฒนธรรมจังหวัดพะเยา” ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาเครือข่ายกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพะเยาควรเริ่มจากคนในชุมชนต้องมีความช่วยเหลือเกื้อกูลกันคิดถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตนรวมทั้งให้หน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องออกนโยบายและจัดทำโครงการต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้ยั่งยืน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กฤษฎา ไชยงาม และคณะ (2560) ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาศักยภาพชุมชนเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วม บ้านอาฮี ตำบลอาฮี อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย” ผลการวิจัยพบว่า ด้านต้นทุนของชุมชนเพื่อนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวชุมชนของชุมชนบ้านอาฮี มีดังนี้ ด้านแหล่งท่องเที่ยว แม่น้ำเหือง ภูฝักหวาน ส่วนด้านวัฒนธรรมประเพณี วัดศิริมงคล พระธาตุมะนาวเดี่ยว พระนาคนปรกมุจลินท์ วิหารหลวงปู่าค วัดเมืองตุมธรรมราม พิพิธภัณฑสถานชุมชนบ้านม่นยืน ประเพณีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ ได้แก่ การแห่ต้นดอกไม้ การตัดกบตรข้าวเหนียว

2. การพัฒนารูปแบบ และกิจกรรมการเสริมสร้างศักยภาพวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดนจังหวัดเลย มี 3 รูปแบบกิจกรรม คือ

1) รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการจัดการวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธ ประกอบด้วย (1) ด้านการเสริมสร้างภูมิปัญญาชุมชนท้องถิ่น มีกระบวนการส่งเสริมภูมิปัญญาทางพระพุทธศาสนาเช่นพัฒนาองค์ความรู้ สติปัญญา ความคิดความอ่าน ความสามารถทักษะ โดยผ่านกระบวนการส่งเสริม สืบทอด สืบสานทางวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธ (2) การส่งเสริมอาชีพด้านศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธ เป็นการเน้นกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพทางศิลปะและวัฒนธรรมในด้านใดด้านหนึ่ง เช่น ศาสนา ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม เป็นต้น (3) การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ความร่วมมือกันดำเนินงานจัดกิจกรรมทางศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี วัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธ (4) การส่งเสริมลานวัฒนธรรม โดยลานวัฒนธรรมของชุมชนเป็นสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ศิลปะ กีฬา และการละเล่นของท้องถิ่นที่หลากหลายมีคุณค่าของท้องถิ่น

2) รูปแบบและกิจกรรมการเสริมสร้างศักยภาพการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมชุมชน ประกอบด้วย (1) รูปแบบกิจกรรมการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมชุมชนแบบมีส่วนร่วมในระดับนโยบาย กรณีนี้หมายถึงภาครัฐ ได้แก่ กระทรวงวัฒนธรรมและกรมศิลปากร (2) รูปแบบกิจกรรมการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมชุมชนแบบมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น โดยมีรูปแบบกิจกรรมการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมชุมชนในระดับท้องถิ่น คือ ยึดหลักองค์รวมในการจัดการ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการมรดกวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมชุมชนที่เน้นสร้างสารประโยชน์ด้านการเรียนรู้ของท้องถิ่น และการศึกษาวิจัยหรือการสร้างความรู้ในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความรู้ที่แท้จริง และ

(3) รูปแบบกิจกรรมการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมชุมชนแบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน โดยมีแนวทางในการรักษา ส่งเสริม สืบสานและปกป้องมรดกทางวัฒนธรรม คือ การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และการให้การศึกษา การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน การเสริมสร้างกระบวนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน การสร้างสรรค์ สืบสาน และประดิษฐ์นวัตกรรมทางวัฒนธรรมชุมชนและองค์กรชุมชน การเสริมสร้างพลังและทุนทางสังคมให้กับชุมชน การเสริมสร้างพลัง และทุนทางสังคมชุมชนเพื่อแก้ปัญหาของชุมชน การเสริมสร้างพลังชุมชนในการร่วมมือกับเครือข่ายและภาครัฐ และการเสริมสร้างพลังชุมชนเพื่อพิทักษ์สิทธิชุมชนและวัฒนธรรมชุมชน การบังคับใช้กฎระเบียบของชุมชน

3) รูปแบบกิจกรรมการเสริมสร้างศักยภาพการจัดการคน องค์กรเครือข่าย วัฒนธรรมชุมชน ประกอบด้วย (1) การส่งเสริมบทบาทตำแหน่งหน้าที่และความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ซึ่งมีลักษณะความสัมพันธ์ทางเครือญาติ การส่งเสริมกระบวนการจัดระเบียบองค์กรเครือข่ายชุมชนในสังคม การสร้างและการสอนระเบียบของสังคมให้กับสมาชิกในชุมชน การสร้างความเชื่อ ความรู้ ค่านิยม อุดมการณ์ บรรทัดฐาน คุณธรรม การกำหนดสภาพ และบทบาท ผ่านการขัดเกลาทางสังคม หรือการฝึกอบรมให้รู้ระเบียบของสังคม การปฏิบัติการและการสร้างสรรค์กิจกรรมการส่งเสริม อนุรักษ์ สืบสาน และถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมพื้นบ้านและภูมิปัญญาในเครือข่ายทางวัฒนธรรม ซึ่งประกอบด้วย (2) รูปแบบกิจกรรมการจัดการเครือข่ายระดับชุมชน มีรูปแบบกิจกรรม โดยชุมชนควรมีการส่งเสริมและจัดตั้งอาสาสมัคร ชมรม หรือ คณะกรรมการชุมชน ในระดับชุมชน ชุมชนควรเสริมสร้างและประสานเครือข่ายในชุมชนต่าง ๆ เพื่อร่วมรักษา ส่งเสริม สืบสาน และปกป้องมรดกทางวัฒนธรรม การประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชนในชุมชน การจัดทำโครงการส่งเสริม สืบสาน อนุรักษ์ และปกป้องมรดกทางวัฒนธรรมในชุมชน (3) รูปแบบกิจกรรมการจัดการเครือข่ายระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีรูปแบบกิจกรรม คือ การสำรวจรวบรวมองค์ความรู้ของท้องถิ่นทั้งด้าน ประวัติศาสตร์ โบราณคดี โบราณวัตถุ ขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิปัญญา วัฒนธรรมพื้นบ้าน การทะนุบำรุง ดูแลบูรณะทรัพย์สินทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับวัฒนธรรมในท้องถิ่น การประชาสัมพันธ์ถึงความสำคัญและประโยชน์ของวัฒนธรรมพื้นบ้าน จัดสรรงบประมาณสนับสนุนโครงการเกี่ยวกับการรักษา ส่งเสริม สืบสาน และปกป้องมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน จัดกิจกรรมลานวัฒนธรรมเพื่อให้เป็นเวทีในการแสดงออก ด้านศิลปวัฒนธรรมของประชาชน การยกย่องบุคคลหรือกลุ่มบุคคลหรือชุมชนที่มีการส่งเสริม สืบสาน และปกป้องวัฒนธรรมเพื่อเป็นแบบอย่างในการส่งเสริมเอกลักษณ์ และ ประเพณีท้องถิ่น การ กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบด้านวัฒนธรรมให้กับชุมชนต่าง ๆ

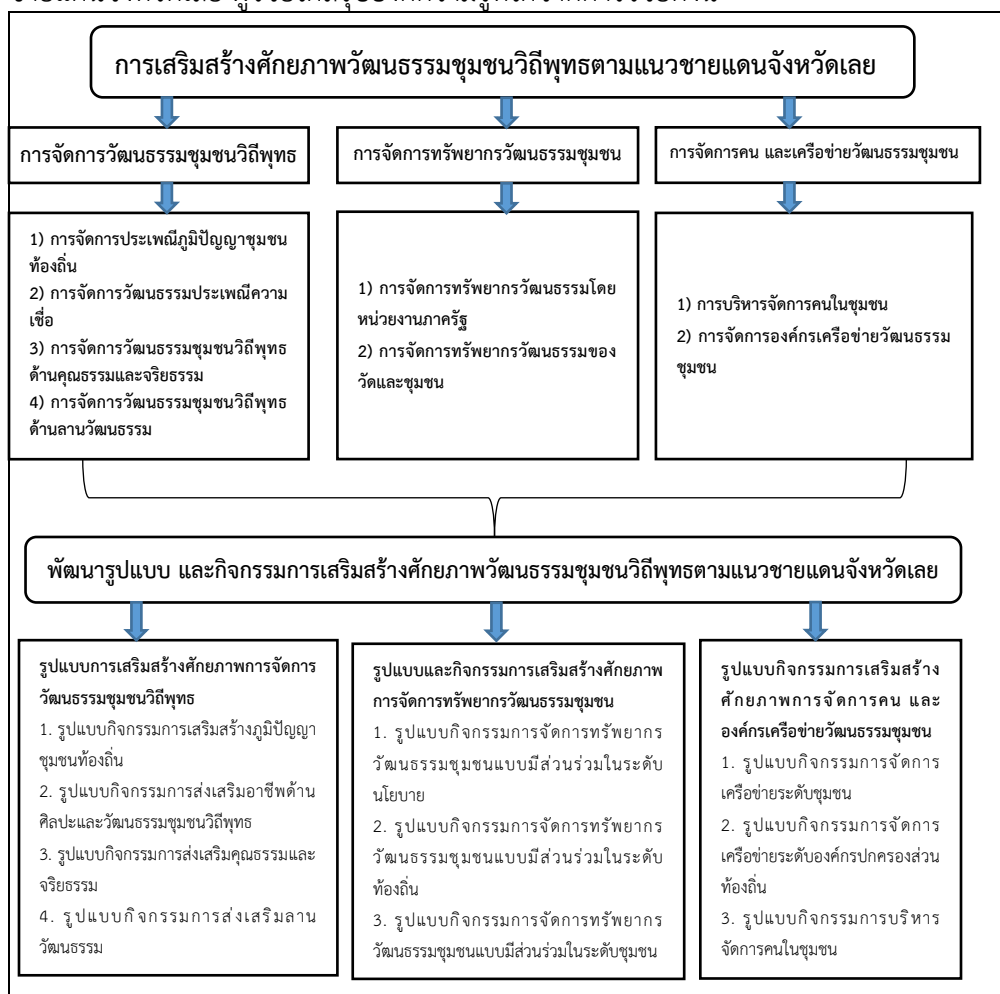
ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุหัทธยา วิเศษ และคณะ (2563) ได้วิจัยเรื่อง “การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มจังหวัดล้านนา” ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมในกลุ่มจังหวัดล้านนา แบ่งออกเป็นการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมโดยหน่วยงานภาครัฐ การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมโดยวัดและชุมชน และการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมโดยกลุ่ม เครือข่าย และองค์กรทางศิลปะเชิงสร้างสรรค์ ทั้งสามรูปแบบมีเป้าหมายในการดำเนินงานเพื่อการดูแล สงวนรักษา อนุรักษ์ทรัพยากรวัฒนธรรมของชุมชน

3. รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดน จังหวัดเลย นั้นมาจากการศึกษาวิเคราะห์องค์ความรู้ทางวัฒนธรรมชุมชน และประวัติศาสตร์วัฒนธรรมชุมชน เพื่อให้ได้มาซึ่งรากฐานทางวัฒนธรรมชุมชน และการจัดการวัฒนธรรมชุมชนของแต่ละชุมชน เพื่อนำไปสู่การเสริมสร้างศักยภาพวัฒนธรรมชุมชน และการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดนจังหวัดเลย การส่งเสริมการเรียนรู้วัฒนธรรมชุมชน ประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมชุมชน และการอนุรักษ์วัฒนธรรม ชนมธรรมนิยมประเพณีของชุมชน โดยการส่งเสริมเรียนรู้และอนุรักษ์ แหล่งวัฒนธรรมชุมชน ประวัติศาสตร์ เช่น วัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ ปูนียสถาน และวัฒนธรรมชนบทรธรรมนิยมประเพณีต่าง ๆ ในชุมชน การเสริมสร้างเครือข่ายวัฒนธรรมชุมชนในชุมชนตามแนวชายแดนจังหวัดเลย โดยเชื่อมโยงกันภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชนและประชาชนในชุมชน และการจัดแผนนโยบาย และแผนยุทธศาสตร์ ในการพัฒนาศักยภาพวัฒนธรรมชุมชนตามแนวชายแดนจังหวัดเลย โดยมีการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการของแต่ละชุมชนเพื่อยกระดับชุมชนสู่การพัฒนาศักยภาพชุมชนที่สร้างสรรค์ และยั่งยืน ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุเทพ สารบรรณ และคณะ (2560) ได้วิจัยเรื่อง “กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพะเยา” ผลการศึกษาพบว่า การวิเคราะห์ศักยภาพและเครือข่ายของชุมชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพะเยาทั้ง 3 วัดส่วนใหญ่มีศักยภาพสิ่งอำนวยความสะดวกที่ค่อนข้างพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวซึ่งแต่ละวัดมีสิ่งที่ดีควรพัฒนาแตกต่างกันเป็นอันดับต้น ๆ เช่นวัดศรีโคมคำ (วัดพระเจ้าตนหลวง) ไม่มีแผนพับ / เอกสารแนะนำแหล่งท่องเที่ยวรวมถึงเจ้าหน้าที่ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยววัดพระเจ้านั่งดินมีเส้นทางเดินไปยังแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งมีถนนชำรุดเสื่อมสภาพและติดกับแหล่งชุมชนที่พลุกพล่านทำให้การเดินทางไม่สะดวกและวัดอนาลโยทิพยาราม (ดอยบุษราคัม) มีการก่อสร้างที่ใหม่ ๆ ซึ่งบดบังสถานที่สำคัญของวัดและสภาพแวดล้อมโดยรอบเป็นป่าขึ้นซึ่งมียูงหรือแมลงต่าง ๆ อาจจะไม่ปลอดภัยและสร้างความรำคาญแก่นักท่องเที่ยว และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นฤตล สวัสดิ์ศรี และมีสิน

ปูนอน (2562) ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาแนวทางการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคามเพื่อไปสู่เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์” ผลการวิจัย พบว่า จะต้องเน้นการพัฒนาด้านองค์ความรู้ และการศึกษา โดยมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ เช่น การอบรม ความเป็นมาทางด้านประวัติศาสตร์วัฒนธรรมประเพณี ที่สามารถที่สืบค้นได้จากแหล่งข้อมูลต่างๆ

องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างศักยภาพวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดนจังหวัดเลย ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยดังนี้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) หน่วยงานภาครัฐ หรือในระดับนโยบาย ควรกำหนดให้มึนโยบายในการจัดการวัฒนธรรมชุมชน จากเดิมที่รัฐเป็นศูนย์กลาง มาเป็นนโยบายการจัดการโดยให้ความสำคัญกับการจัดการของชาวบ้านและชุมชนภาคประชาชน นักวิชาการ ผู้นำชุมชน และองค์กรท้องถิ่นร่วมกันจัดการ

2) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในระดับท้องถิ่น ควรส่งเสริมสนับสนุนชุมชนในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมชุมชน ทะนุบำรุง ดูแล บูรณะทรัพย์สินทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ให้คงสภาพเดิม เพื่อเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ

1) การสร้างความรู้ความเข้าใจ และแนวทางการจัดการวัฒนธรรมชุมชนของท้องถิ่น โดยมีกระบวนการมีส่วนร่วมของวัด ชุมชน องค์กร และประชาชนในท้องถิ่นเพื่อดำเนินด้านวัฒนธรรมชุมชน ส่งเสริม สืบสาน และปกป้องคุ้มครองวัฒนธรรมชุมชน

2) การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และการให้การศึกษา โดยชุมชนและองค์กรชุมชนดำเนินการรักษา ส่งเสริม และอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชนโดยเน้นการให้ความรู้ความเข้าใจในวิถีชีวิต รวมทั้งส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน และส่งเสริมให้ผู้คนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมชุมชนและอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชน

3) การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันกำหนดบทบาทหน้าที่ และจัดทำระเบียบในการรักษา ส่งเสริม สืบสาน และปกป้องมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน และร่วมกันเป็นพลังในการขับเคลื่อนในกิจกรรมทางวัฒนธรรมชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของวัด ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการขับเคลื่อนวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดนจังหวัดเลย

2) ควรมีการศึกษาถึงรูปแบบการพัฒนาศักยภาพภาวะผู้นำ และคนในท้องถิ่น ในการรักษา ส่งเสริม สืบสาน และปกป้องมรดกทางวัฒนธรรมชุมชนตามแนวชายแดนจังหวัดเลย

3) ควรมีการศึกษาถึงรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎา ไชยงาม และคณะ (2560). การศึกษาศักยภาพชุมชนเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยชุมชนแบบมีส่วนร่วมบ้านอาฮี ตำบลอาฮี อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- นฤตล สวัสดิ์ศรี และมัสลิน ปูนอน (2562). ศึกษาแนวทางการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคามเพื่อไปสู่เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (รายงานการวิจัย). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วิเชียร ชาบุตรบุญตริก. (2541). สมบัติเมืองเลย. เลย: สำนักศิลปะและวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏเลย.
- สนิกถา พงษ์เสน่ห์ และคณะ (2555). วัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการจัดการทางสังคมของชุมชนบ้านแสงภา ตำบลแสงภา อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- สุหทัยา วิเศษ และคณะ. (2563). การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มจังหวัดล้านนา (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา.
- สำนักงานจังหวัดเลย. (2560). รายงานประจำปี 2560. เลย: สำนักงานจังหวัดเลย.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเลย. (2564). บ้านท่าดีหมี. เลย: สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเลย.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเลย. (2561). แผนปฏิบัติการและแผนการใช้จ่ายงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561. เลย : สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเลย.
- สุเทพ สารบรรณ และคณะ. (2560). กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพะเยา (รายงานการวิจัย). พะเยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา.

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการตัดสินใจ
เลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง*
PEOPLE'S POLITICAL PARTICIPATION AFFECTING LOCAL ELECTION
DECISIONS AT BAN CHANG DISTRICT,
RAYONG PROVINCE

พระกัณตภณ ปณฺญาทีโป (จันทร์พิมพ์)

Phra Kantaphon Paṅkāḍīdīpo (Chanphim)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: Kantaphon @gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วม เปรียบเทียบการมีส่วนร่วม และ ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง การวิจัยเป็นแบบผสมวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.979 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 363 คน โดยสุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด 3,853 คน จากสูตรของทาโร่ ยามาเน่ การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 รูปหรือคนวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิควิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอบ้านฉาง โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. ประชาชนที่มีอายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมือง โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมือง โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย 3. ข้อเสนอแนะ ประชาชนต้องมีความพร้อมเพียงในการออกไปใช้สิทธิในการออกไปเลือกตั้งตามหน้าที่ ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ สังคมการเมืองจะไม่เสื่อมจากผู้นำที่ดี ประชาชนต้องให้ความสำคัญในการตัดสินใจไปเลือกตั้งเพราะเห็นประโยชน์จากการเลือกตั้ง และเป็นการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมทางการเมือง; การตัดสินใจ; เลือกตั้งท้องถิ่น

Abstract

Objectives of this research article were to study participation. Comparison of participation and to study problems and recommendations of people's political participation affecting local election decisions at Ban Chang District, Rayong Province, conducted by the mixed research methods. The quantitative research collected data by questionnaires with the reliability value at 0.979 from 363 samples randomized from a total population of 3,853 people using Taro Yamane's formula. Qualitative research, data were collected by in-depth interviewing 8 key informants and analyzed by content descriptive interpretation.

The results of the research were as follows: 1. The level of people's political participation affecting local election decisions at Ban Chang District, by overall, were at high level. 2. People with different age, education, occupation, and income, by overall had different political participation with statistically significant level at 0.05. The people of different genders, by overall, had no different political participation. Therefore, the research hypothesis was rejected. 3. Recommendations; People should be united to cast their votes as their duties by constitution. Political society will not deteriorate from good leaders. People need to focus on their decision to go to the polls because they see the benefits of elections. and to promote democratic form of government.

Keyword: Political Participation; Decision Making; Local Elections

บทนำ

การปกครองท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการพัฒนากองเมืองในระบอบประชาธิปไตย ความเข้มแข็งของการปกครองจะเกิดขึ้นได้ จะต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชน การส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการเลือกตั้งจึงเป็นส่วนสำคัญในการที่จะส่งเสริมระบบการเมืองให้เป็นประชาธิปไตยและก่อให้เกิดการพัฒนาประชาธิปไตยได้อย่างยั่งยืน โดยเฉพาะการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นอันเป็นพื้นฐานสำคัญในการที่จะทำให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ทางการเมืองโดยการมีส่วนร่วม คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น ไม่มีช่องทางที่เปิดให้ประชาชนทำอะไรได้มากนัก ซึ่งทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดพลัง ขาดความร่วมมือ และขาด

ความสนใจจากประชาชนส่งผลให้การปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นการปกครองของคนในท้องถิ่นเอง ประสบความสำเร็จอย่างมาก (บุศรา โพธิสุข, 2558) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวดที่ 14 ว่าด้วยการปกครองท้องถิ่นได้บัญญัติถึงสาระหลักเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมในองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเรื่องอื่น ๆ ไว้หลายประการ และการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความสำคัญต่อการปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างยิ่ง ในการกำหนดให้การปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องเปิดช่องทางและหาวิธีการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในท้องถิ่นมากขึ้น (บุศรา โพธิสุข, 2558) รัฐมีหน้าที่จะต้องให้การส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้วิธีส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตัวเองดังกล่าว ส่วนหนึ่งกระทำด้วยการกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่นต่าง ๆ เป็นผู้จัดการดำเนินการปกครอง โดยหลักของการกระจายอำนาจแล้วรัฐบาลจะต้องจัดให้มีองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นที่นั้นมีอิสระพอสมควรในการดำเนินการเกี่ยวกับท้องถิ่นตนเอง ทั้งทางด้านการเมือง การบริหาร (สุพัตรา สุภาพ, 2556) การมีส่วนร่วมทางการเมือง ถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการขับเคลื่อนระบอบประชาธิปไตยให้ไปสู่แก่นแท้ของระบอบการเมืองการปกครองที่เป็นของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยได้มากขึ้นและง่ายขึ้นโดยได้มีการปรับปรุงโครงสร้างทางการเมือง ซึ่งนับเป็นหลักการใหม่ที่เกิดขึ้นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ที่จะเสริมสร้างบทบาทของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2554) บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 87 กล่าวว่า รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้ คือ การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น การตัดสินใจทางการเมืองการวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ การส่งเสริมและให้การศึกษแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และการมีส่วนร่วมของประชาชนตามมาตรา 11 ต้องคำนึงถึงสัดส่วนของหญิงและชายที่ใกล้เคียงกัน (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, ราชกิจจานุเบกษา 2560, (เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก, 24 สิงหาคม 2560) ดังนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมือง จึงมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐ หรือผู้นำรัฐบาล รวมทั้งกดดันให้รัฐบาลกระทำตามความประสงค์ของประชาชน ซึ่งจะเห็นได้ว่า ประเทศที่พัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

อยู่ในระดับที่ดีแล้ว เนื่องจากการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นเป็นการเมืองที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวดที่ 14 ว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น(รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, ราชกิจจานุเบกษา 2560, (เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก, 24 สิงหาคม 2560) ได้บัญญัติถึงสาระหลักเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้หลายประการ ดังเช่น การเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น การลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น การออกเสียงประชามติ และการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะเห็นได้ว่าประเด็นเหล่านี้เป็นประเด็นสำคัญต่อการปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างยิ่ง ในการกำหนดให้การปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องเปิดช่องทางและหาวิธีการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในท้องถิ่นมากขึ้น(พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล กองราชการส่วนตำบล, 2560)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะ ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยองโดยการประยุกต์ตามหลักการบริหารนิยธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเป็นแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.979 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 363 คน โดยสุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด 3,853 คน จากสูตรของทาโร ยามาเน่ การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิควิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาและนำผลที่ได้ไปทำการวิจัยเชิงปริมาณโดยการสร้างแบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลต่อไป

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ประชาชนในอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง ที่มีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง อายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 3,853 คน (สำนักทะเบียน

สำนักงานอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง, 2564) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 363 คน จากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1967)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการเลือกแบบเจาะจง มีจำนวน 8 รูปหรือคน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนา จำนวน 2 รูป 2) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารและนักวิชาการ จำนวน 2 คน 3) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นนักการเมืองท้องถิ่น จำนวน 2 คน และ 4) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นนักปกครองท้องถิ่น จำนวน 2 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลโดยการสำรวจ จากการแจกแบบสอบถาม โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแบบสอบถาม จึงนำไปทดลองแจกจำนวน 30 ชุด เมื่อมีผลการหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว จึงไปแจกให้กลุ่มตัวอย่างเรียบร้อยแล้ว จึงนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการบันทึกเทปและเขียนลงในแบบสัมภาษณ์และนำไปสังเคราะห์ข้อมูลให้ได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติพรรณนา สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนา และพรรณนาสถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นคำถามปลายปิด วิเคราะห์ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที (t-test) และทดสอบค่าเอฟ (F-test) ส่วนโดยการเขียนเป็นความเรียงและจัดกลุ่ม โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Best, 1981) ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการดังนี้ 1) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ 2) นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็น และเรียงเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย 3) วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบบริบท) 4) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

1) ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.65$, S.D.=0.56) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ($\bar{X}=3.91$, S.D.=0.69) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

(\bar{X} =3.67, S.D.0.67) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (\bar{X} =3.73, S.D.=0.69) และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (\bar{X} =3.32, S.D.=0.67) ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง โดยรวม

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งท้องถิ่น	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.32	0.67	ปานกลาง
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม	3.91	0.69	มาก
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.73	0.69	มาก
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.67	0.67	มาก
โดยรวม	3.65	0.56	มาก

2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าประชาชนที่มีอายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองต่อการตัดสินใจเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มีเพศต่างกัน ส่วนร่วมทางการเมืองต่อการตัดสินใจเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง โดยรวม โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ตารางที่ 2 สรุปผลทดสอบสมมติฐานโดยการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการตัดสินใจเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานที่	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	t-test/ F-test	ค่า Sig	ผลการทดสอบ	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
1	เพศ	การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน	-1.377	0.169	-	/
2	อายุ	การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน	10.646	0.001*	/	-
3	การศึกษา	การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน	2.480	0.044*	/	-
4	อาชีพ	การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน	3.411	0.005*	/	-
5	รายได้	การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน	4.015	0.008*	/	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง พบว่า มีปัญหา และอุปสรรคดังนี้คือ ประชาชนบางส่วนเลือกตั้งไปตามหน้าที่ ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้ร่วมกิจกรรมทางการเมือง ยกเว้นกิจกรรมการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ประชาชนไม่เห็นประโยชน์จากการเลือกตั้ง การเลือกตั้งเป็นเรื่องของคนที่ต้องการอำนาจและพวกพ้อง ประชาชนไม่ค่อยเข้าร่วมกิจกรรมกับพรรคการเมือง และมีข้อเสนอแนะดังนี้ หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในสิทธิหน้าที่ของตนเอง ควรมีการนำเสนอข่าวการเลือกตั้ง ที่สร้างสรรค์การไปใช้สิทธิที่เป็นธรรมทั้งสองฝ่าย และให้วิเคราะห์บนพื้นฐานความเป็นจริง

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.65$, $S.D.=0.56$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสร้อยทอง ปณญาวุโธ (ประทุมทอง) (2563) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิจังหวัดมหาสารคาม” ผลการวิจัยพบว่า 1. การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยอภิปรายได้ว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้านเหมือนกัน เพราะมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง โดยไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง และการร่วมลงประชามติและประชาพิจารณ์ จึงเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างท่วมท้นเพราะได้รอมมาเป็นเวลานานสอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดเอกชัย จนทโชโต ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นตำบลหนองแก อำเภอพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี” ผลการวิจัย พบว่า 1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะประชาชนให้ความสนใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เนื่องจากรอคอยการใช้สิทธิมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานพร้อมกับกระแสทางการเมือง จึงทำให้ประชาชนเกิดการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างมาก

2. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีอายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองต่อการตัดสินใจเลือกตั้งท้องถิ่น โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มีเพศต่างกัน ส่วนร่วมทางการเมืองต่อการตัดสินใจเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง โดยรวม โดยรวมไม่แตกต่างกัน

จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาณัฐพล กิตติปัญญา (อรรถารส) (2563) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลมหาพรหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มี ที่มีเพศ อายุ และสถานภาพการสมรสต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยและสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิจิตร เกิดน้อย(2563) ได้วิจัยเรื่อง “พฤติกรรมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในตำบลไทยवास อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีการศึกษา และรายได้ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง พบว่า ประชาชนบางส่วนเลือกตั้งไปตามหน้าที่ ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้ร่วมกิจกรรมทางการเมือง ยกเว้นกิจกรรมการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ประชาชนไม่เห็นประโยชน์จากการเลือกตั้ง การเลือกตั้งเป็นเรื่องของคนที่ต้องการอำนาจและพวกพ้อง ประชาชนไม่ค่อยเข้าร่วมกิจกรรมกับพรรคการเมือง ควรมีการนำเสนอข่าวการเลือกตั้ง ที่สร้างสรรค์การไปใช้สิทธิที่เป็นธรรม ทั้งสองฝ่าย และให้วิเคราะห์บนพื้นฐานความเป็นจริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทน ทองเล็ก (2563) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนจังหวัดสระแก้ว” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งลดลงจากครั้งที่แล้ว เพราะนักการเมืองเข้าไม่ถึงประชาชน และเป็น การผูกขาดทางการเมือง จากกระแสการประท้วงและเรียกร้องทางการเมือง การบริหาร บ้านเมืองของนักการเมือง ที่ไม่ได้ส่งผลต่อเศรษฐกิจและความเจริญของจังหวัด ทำให้การไปใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมาลดลง ประชาชนมีความเห็นส่วนตัวว่า ไม่มีประโยชน์ที่เกิดจากการเลือกตั้งของประเทศซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐกาญจน์ เข็ม นาค (2563) ได้วิจัยเรื่อง “พฤติกรรมทางการเมืองในการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. 2562 ในตำบลท่าช้าง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนให้ความสำคัญใน ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ข่าวทางการเมืองทำให้เกิดความเครียด มีแต่ความขัดแย้งกันของคนในสังคม ด้าน การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สมาคม องค์กรทางการเมือง ด้านการวิพากษ์วิจารณ์ต่อการ ดำเนินการของพรรคการเมือง ด้านความรับผิดชอบทางสังคมได้อย่างสมบูรณ์เพียงพอ ด้าน การให้การสนับสนุนพรรคการเมือง ประชาชนโดยทั่ว ๆ ไป ไม่สนใจการสนับสนุนพรรค การเมืองด้วยการให้เงินบริจาค ควรให้ข้อมูลหรือทำความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ประชาชน ว่า สิทธิ เสรีภาพในการสนับสนุนพรรคการเมืองมีอย่างไรบ้าง

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากแผนภาพองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง อธิบายได้ดังนี้

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประชาชนมีการตรวจสอบสิทธิของตนเองและคนในครอบครัวเกี่ยวกับสิทธิต่าง ๆ ในการเลือกตั้ง เช่น ตรวจสอบบัญชีรายชื่อ และหน่วยเลือกตั้งที่ใช้สิทธิ และหาความรู้เกี่ยวกับผู้สมัครและนโยบายต่าง ๆ จากการติดตามข้อมูลข่าวสารการเลือกตั้งที่เป็นแผ่นพับใบปลิวและป้ายโฆษณาประชาสัมพันธ์ ตรวจสอบเช็ค

เอกสารการยื่นหลักฐานสำหรับการออกเสียงเลือกตั้ง เช่น บัตรประชาชน ใบขับขี่ บัตรข้าราชการ หรือพาสปอร์ต ในการแสดงตนวันเลือกตั้ง

ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ประชาชนมีการรับฟังและติดตามข่าวสารทางการเมืองในระดับชาติและระดับท้องถิ่นจากสื่อต่าง ๆ รวมทั้งการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางการเมืองกับบุคคลอื่นรวมถึงการพูดจาถกเถียงเกี่ยวกับเรื่องการเมืองกับเพื่อนบ้าน แสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมือง โดยตรงกับเจ้าหน้าที่รัฐ นักการเมือง หรือสื่อมวลชน หรือการได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อโซเชียลต่าง ๆ

ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ประชาชนได้ติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผู้สมัครเลือกตั้งระดับต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องจากตัวแทนพรรคหรือหัวหน้าในพื้นที่ เพื่อประกอบการตัดสินใจ เลือกผู้สมัคร โดยดูผลการทำงาน เพื่อพิจารณาต่อไป การเข้าไปช่วยผู้สมัครติดป้ายหาเสียงหรือร่วมเดินหา เสียงกับผู้สมัครการเมือง ทำให้เป็นสมาชิกโดยไม่รู้ตัว ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับคือการที่ได้นักการเมืองท้องถิ่นดี ๆ ทำหน้าที่พัฒนาท้องถิ่นเพราะเป็นบ้านเกิดของนักการเมืองเองด้วย เข้าใจประชาชนในพื้นที่ด้วย

ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ประชาชนสนใจการวิพากษ์วิจารณ์หรือที่เรียกว่า สภาเก้าแปในการสนทนา เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ให้เรื่องการเมืองเป็นเรื่องปกติในชีวิตประจำวัน การได้เข้าร่วมการณรงค์หาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น เข้าร่วมในการแสดงประชามติแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในการเปิดเวทีสาธารณะ การเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การวางแผนพัฒนาทางการเมืองร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นการวิพากษ์ หรือการมีส่วนร่วมออกความเห็นวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับพรรคการเมือง ความเป็นมาของพรรคการเมือง และนักการเมืองในพรรคนั้น ๆ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรมีนโยบายเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้ประชาชนเห็นความโปร่งใส
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม องค์กรทางการเมืองท้องถิ่น ควรมีนโยบายเพื่อ สร้างความน่าเชื่อถือ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ องค์กรทางการเมืองท้องถิ่น ควรมีนโยบายให้ประชาชนเชื่อและยึดมั่นในเสียงส่วนใหญ่เคารพเสียงส่วนน้อย
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ควรมีนโยบายให้ประชาชนร่วมติดตามหลังการเลือกตั้ง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรมีแนวทางการปฏิบัติโดยการลงพื้นที่ทำความเข้าใจกับประชาชน
 2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ควรมีแนวทางการปฏิบัติโดยการรณรงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมือง
 3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ควรมีแนวทางการปฏิบัติโดยให้ประชาชนเพิ่มการรับรู้ข้อมูลข่าวสารประกอบการตัดสินใจให้มากขึ้น
- ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ควรมีแนวทางการปฏิบัติโดยให้ประชาชนร่วมติดตามหลังการเลือกตั้ง ทั้งนโยบาย เพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกตั้งครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมืองของประชาชน”
2. ควรวิจัยเกี่ยวกับ “อิทธิพลของการประชาสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง”
3. ควรวิจัยเกี่ยวกับ “การพัฒนาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นกลางของประชาชน”
4. ควรวิจัยเกี่ยวกับ “การพัฒนาการติดตามและประเมินผลนักรการเมืองท้องถิ่น”

เอกสารอ้างอิง

- กองราชการส่วนตำบล. (2560). *ข้อมูลสภาพตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ประจำปี พ.ศ. 2560*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.
- ณัฐกาญจน์ เข็มนาค. (2563). *พฤติกรรมทางการเมืองในการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. 2562 ในตำบลท่าช้าง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บุศรา โพธิสุข. (2558). การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณี ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารพิษเนศวร์*, 16(1), 151-161.
- พระปลัดเอกชัย จนทโชโต. (2563). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นตำบลหนองแก อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระมหาณัฐพล กิตติปัญญา (อรรถารส). (2563). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลมหาพรหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล กองราชการส่วนตำบล. (2560).* ข้อมูลสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล.
- พระสร้อยทอง ปณญาวุธ (ประทุมทอง). (2563). *การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560).* ราชกิจจานุเบกษา พ.ศ. 2560. เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก. 24 สิงหาคม พ.ศ. 2560.
- วิจิตร เกิดน้อย และคณะ. (2563). พฤติกรรมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง ในตำบลไทยवास อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 9(2), 129-139.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2554). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักทะเบียนสำนักงานอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง. (2562). *แหล่งรวบรวมกฎหมายและระเบียบทางราชการที่เกี่ยวข้องกับน้ำที่บังคับใช้ในปัจจุบัน*. สืบค้น 25 ธันวาคม 2564, จาก <http://hydrolaw.thaiwater.net/web>
- สุทน ทองเล็ก. (2563). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชน จังหวัดสระแก้ว* (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุพัตรา สุภาพ. (2556). *สังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์.
- Best, J. W. (1981). *Research in Education*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Yamane Taro. (1967). *Statistic: An Introductory Analysis*. New York: Harpen and Row.

การพัฒนาทางด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว*
DEVELOPMENT OF PUBLIC WELFARE WORKS ACCORDING TO BUDDHISM AFFAIRS REFORM PLAN IN SA KAEO PROVINCE

พระมหาพรช กิตติวรมณี, พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ, พระมหาสุนันท์ สุนนโท

Phramaha Phachara Kittivarmedhi, Phramaha Krisda Kittisopano,

Phramaha Sunan Sunandho

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkomrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: westar072@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สภาพทั่วไป กระบวนการ และ นำเสนอรูปแบบการพัฒนา เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพโดยสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 18 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ทรงคุณวุฒิ 10 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาความ และการวิจัยเชิงปริมาณดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 201 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามซึ่งมีความเชื่อมั่นที่ระดับ 0.917 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ค่าความถี่ ค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. พระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว มีการดำเนินกิจกรรมด้านสาธารณสงเคราะห์ร่วมกับหน่วยงานทุกภาคส่วน โดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง 2. กระบวนการในการพัฒนา ได้แก่ การประชุมวางแผนดำเนินกิจกรรม โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางปฏิบัติกิจกรรมเมื่อเสร็จกิจกรรมมีการทบทวนปัญหาที่เกิดขึ้น และนำปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น นำไปปรับปรุงแก้ไขในครั้งต่อไป ให้เป็นไปตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาได้ 3. การพัฒนาทางด้านสาธารณสงเคราะห์ คือ การบริหารภารกิจอย่างเป็นรูปธรรม มีการตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้ประสบภัย ส่งเสริมพระสงฆ์แกนนำในการดำเนินกิจกรรมโดยใช้วัดเป็นศูนย์กลางการช่วยเหลือ พัฒนาการวิชาชีพชุมชน มีการส่งเสริมอาชีพหลักสูตรระยะสั้นให้แก่ประชาชนในชุมชน จัดตั้งมูลนิธิเพื่อช่วยเหลืออนุสงเคราะห์สิ่งที่เป็นให้แก่ผู้ประสบภัย

คำสำคัญ: การพัฒนา; งานสาธารณสงเคราะห์; แผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา

Abstract

This research paper aimed to analyze the general condition, process and to present a model. The methodology was the mixed methods. The qualitative research collected data by in-depth interviewing 18 key informants and 10 participants in focus group discussion. Data were analyzed by descriptive interpretation. The quantitative research, data were collected from 201 samples. The instrument used to collect the data was questionnaires with reliability level of 0.917. The statistics used for the data analysis were frequency, percentage, means and Standard Deviation, S.D.

Findings were as follows: 1. Sangha Administrative monks in Sa Kaeo Province carried out the public welfare activities with all departments in all sectors. with monasteries as centers for activities. 2. Development process consisted of meetings to set plans and activities using monasteries as the centers of activities. At the end of the activities, there were reviews of the problems that occurred and brought the problems to be improved in the next time to be in accordance with the reform plan of Buddhism affairs. 3. Development of public welfare work is to manage missions in a concrete way with centers that were set up to help the disastrous victims, to promote the leading monks in carrying out activities by using the monasteries as the centers of assistance. As for the Community Career development, there were a short course career promotion for people in the communities and foundations establishment to help provide necessary assistance to the disastrous victims.

Keywords: Development; Public works; Buddhism Affairs Reform Plan

บทนำ

ในสมัยพุทธกาลหลังจากพระพุทธเจ้าตรัสรู้ และมีสาวกจำนวน 60 รูป ได้ส่งพระสงฆ์สาวกออกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนายังสถานที่ต่าง ๆ เป็นการอนุเคราะห์สงเคราะห์เวไนยสัตว์ให้มีดวงตาเห็นธรรม (พระครูโสภณปริยัติสุธี (ศรีบรรดรรณ ธีรธมโม), 2550) ทรงประทานพระพุทธพจน์ไว้ว่า “ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงจาริกไปเพื่อประโยชน์และความสุขของชนเป็นจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์ แก่กุลและมีความสุขแก่ทายาท และมนุษย์ทั้งหลาย” (วิ.ม. (ไทย) 4/32/41.) และเป็นที่ยอมรับ

กันว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาขยายได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง มีผู้เป็นเจ้าลัทธิหรือเป็นนิกายในลัทธิอื่นจำนวนมากน้อยที่มาบวชในพระพุทธศาสนาแล้วได้บรรลุมรรคผล (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2550)

ชนชาติไทยนั้น ได้รับอิทธิพลในนับถือพระพุทธศาสนามาเป็นเวลานาน สังกมไทย จึงเป็นสังคมพุทธ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2539) ดังนั้นสถาบันพระพุทธศาสนา จึงเป็นสถาบันหลักอันทรงคุณค่าที่สำคัญที่สุดที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของสังคมไทย เป็นที่มาของการถ่ายทอดวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีอัน ดีงาม จึงผลให้พฤติกรรมและวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทย ได้อาศัยคำสอนทางพระพุทธศาสนาช่วยขัด เกลาและเป็นเบ้าหล่อหลอม กิจกรรมสำคัญของรัฐกิติ ของชุมชนกิติ มักจะมีพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาเกี่ยวข้องเสมอ เพื่อเน้นย้ำความสำคัญและส่งเสริมคุณค่าทางจิตใจ อาจกล่าวได้ว่า ชีวิต ของคนไทยผูกพันอิงอาศัยพระพุทธศาสนาโดยตลอด ตั้งแต่เกิดจนถึงตาย ผังลึกในจิตใจและวิถีชีวิตของ ชาวไทย เป็นเครื่องหล่อหลอม กลั่นกรองนิสัยใจคอพื้นจิตใจของคนไทย ให้มีเอกลักษณ์เฉพาะตน ที่ เรียกว่าเป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทยอันเป็น สิ่งดีงามตามแบบพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะหลักสังคหวัตถุ 4 ประการ คือ ทาน ปิยวาจา อุตถจริยา และสมานัตตตา จึงทำให้สังคมไทยสงบร่มเย็น เต็มเปี่ยมไป ด้วยความเคารพนับถือซึ่งกันและกัน ความมีน้ำจิตน้ำใจ ความสามัคคีปรองดอง ความเอื้ออาทร ความปรารถนาดีต่อกันเสมอมา

สังคมไทยในปัจจุบันอยู่ในภาวะของการขาดความสมดุล หรือความพอดี ซึ่งสถานการณ์ ด้านสังคมของประเทศไทยในปัจจุบัน มีข้อมูลหลายประการที่บ่งชี้ว่าสังคมไทย อยู่ในภาวะเจ็บป่วย (Social Illness) จำเป็นต้องได้รับการเยียวยา พัฒนา และเตรียมการป้องกันในทุกระดับ ทั้ง ปัญหาเชิงโครงสร้าง ได้แก่ การที่สังคมไทยกำลังเข้าสู่ การเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว ผู้สูงอายุจะอยู่ในภาวะพึ่งพิงสูง เงินออมไม่เพียงพอต่อการ ยังชีพเมื่อชราภาพ และยังมีภาวะโรค สังคมมีการเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมเมืองมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อ ความสัมพันธ์ในครอบครัว อัตราการหย่าร้างเพิ่มขึ้น สตรีมีการทำงาน นอกบ้านสูงขึ้น การเลี้ยงดู เด็กนอกระบบครอบครัวเพิ่มขึ้น และการย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองใหญ่ เพิ่มขึ้น นำไปสู่ความแออัด สภาพแวดล้อมเสื่อม

สภาพปัญหาดังกล่าวนี้ไม่ได้ปรากฏเฉพาะในภาพรวมของประเทศเท่านั้น แต่ในพื้นที่ระดับ ตำบล หมู่บ้าน ก็มีแนวโน้มของปัญหาที่พบสูงขึ้นเรื่อย ๆ จึงเป็นสิ่งที่น่า พิจารณาว่าจะใช้ กระบวนการพัฒนาสังคมในระดับพื้นที่อย่างไรเพื่อให้สังคมในระดับตำบล หมู่บ้าน ซึ่งเป็นรากแก้วของประเทศมีภูมิคุ้มกันต่อกระแสต่าง ๆ จากภายนอกที่มาปะทะ มีความรู้และมีคุณธรรมในการดำเนินชีวิต จนพัฒนาไปเป็นสังคมอยู่เย็นเป็นสุขอย่างแท้จริง

การเปลี่ยนแปลงอย่างหนึ่งอาจส่งผลสะท้อน ต่อเนื่องกันไปเป็นลูกโซ่และผลสรุปก็คือเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (ประเวศ วะสี, 2560)

การพัฒนาทางด้านสาธารณสุขกระทรวงสาธารณสุขตามแผนปฏิบัติการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้วนั้น เพื่อให้เป็นสาธารณสุขประโยชน์ด้านสังคมกระทรวงสาธารณสุข บุคคลและสาธารณสุขกระทรวงสาธารณสุข แยกโดยลักษณะ มี 4 ประการ คือ (1) การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล (2) การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณสุขประโยชน์ (3) การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสุขสมบัติ (4) การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป การสาธารณสุขกระทรวงสาธารณสุข จึงเป็นการแสดงถึงบทบาทของพระภิกษุสงฆ์ไทย ในด้านสังคมกระทรวงสาธารณสุข และการสาธารณสุขบุคคลและสาธารณสุขกระทรวงสาธารณสุข โดยมีพระภิกษุสงฆ์เป็นผู้นำชุมชนในการดำเนินงานเป็นไปด้วยความเอื้อเฟื้อต่อกันและกันทั้งสองฝ่าย (พินิจ ลาภธนานนท์ และคณะ, 2560)

ดังนั้นในฐานะผู้ศึกษาวิจัยเป็นส่วนหนึ่งในพระสงฆ์และตระหนักต่อปัญหาต่าง ๆ ที่กำลังแพร่ระบาดอยู่ในสังคมไทย โดยเฉพาะ การพัฒนาทางด้านสาธารณสุขของพระสงฆ์ไทย ซึ่งถือว่าเป็นงานสำคัญอันเป็นไปตามแผนปฏิบัติการพระพุทธศาสนาให้เหมาะสมดีงามและมีประสิทธิภาพ และสามารถปรากฏผลเป็นรูปธรรมแบบ เข้าถึง เข้าใจ และปฏิบัติได้ทั้งในสภาวะการณสังคมไทยทั้งในปัจจุบันและในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาทางด้านสาธารณสุขกระทรวงสาธารณสุขตามแผนปฏิบัติการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว
2. เพื่อศึกษากระบวนการในการพัฒนาทางด้านสาธารณสุขกระทรวงสาธารณสุขตามแผนปฏิบัติการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาทางด้านสาธารณสุขกระทรวงสาธารณสุขตามแผนปฏิบัติการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) โดยดำเนินการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) เพื่อประเมินสภาพการดำเนินการพัฒนาทางด้านสาธารณสุขกระทรวงสาธารณสุขตามแผนปฏิบัติการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัด

สระแก้ว และ เพื่อให้เกิดการอธิบายผลการวิจัยเชิงปริมาณให้มีความชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่มีเนื้อหาสนับสนุนผลการวิจัยชัดเจนมากขึ้น สำหรับวิธีการวิจัยประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยวิธีการแจกแบบสอบถาม (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารข้อมูลทุติยภูมิ โดยการศึกษานวนคิด ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary survey) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร (Population) ได้แก่ พระสังฆาธิการ ในจังหวัดสระแก้ว จำนวน 404 รูป (สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดสระแก้ว, 2564)

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ได้แก่ พระสังฆาธิการ ในจังหวัดสระแก้ว จำนวน 404 รูป สำหรับขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างในการวิจัย โดยทำการสุ่มจากจำนวนพระสังฆาธิการ ในจังหวัดสระแก้ว จำนวน 404 รูป โดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 201 รูป

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

(1) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 18 รูป โดยคัดเลือกแบบเจาะจงผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ด้านสาธารณสงเคราะห์ องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในจังหวัดสระแก้ว โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เจ้าคณะปกครอง จังหวัดสระแก้ว จำนวน 5 รูป กลุ่มที่ 2 นักวิชาการทางด้านการจัดการเชิงพุทธ จำนวน 4 รูปหรือคน กลุ่มที่ 3 พระสงฆ์เกี่ยวข้องกับงานสาธารณสงเคราะห์ จำนวน 4 รูป กลุ่มที่ 5 ข้าราชการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน

(2) ผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group) จำนวน 10 รูปหรือคน โดยคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยใช้เกณฑ์คัดเลือกจาก นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิด้านสาธารณสงเคราะห์ 3 รูปหรือคน พระสังฆาธิการระดับผู้ปกครอง 3 รูป ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กร 2 รูปหรือคน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสาธารณสงเคราะห์ 2 คน

3. เครื่องมือในการวิจัย

3.1 แบบสัมภาษณ์

3.2 แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ

3.2 แบบสอบถาม

โดยนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาและโครงสร้างของคำถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของ

เครื่องมือ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ เป็นรายข้อ (Index of item-Objective Congruent : IOC) (พระมหากษัตริย์ กิตติโสภโณ, ผศ.ดร., 2561) ได้ค่าไม่ต่ำกว่า 0.80 ทุกข้อ หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุง แก้ไขแล้วไปทดลอง (Try-Out) กับประชากรกลุ่มตัวอย่างนอกพื้นที่ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยแต่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน/ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbact' Alpha coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับคือ 0.917

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ดำเนินการสัมภาษณ์ ตามวัน เวลา และสถานที่ ที่กำหนดไว้จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตจัดบันทึก และมีการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

4.2 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 201 ชุด แล้วเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง นำมาตรวจสอบความถูกต้อง ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) และใช้เทคนิคการวิเคราะห์ SWOT Analysis

5.2 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิจัยทางสังคมศาสตร์โดยใช้ค่าสถิติที่ถูกต้อง และเหมาะสม สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ สถิติที่ใช้ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคในการพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว

ด้านจุดแข็ง (Strengths) ในการพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว พบว่า การร่วมมือจากทุกภาพส่วนในการช่วยเหลือประชาชน วัดเป็นศูนย์กลางในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

คณะสงฆ์ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเหลือประชาชนในงานสาธารณะสงเคราะห์

ด้านจุดอ่อน (Weakness) ในการพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว พบว่า การร่วมมือจากทุกภาพส่วนในการช่วยเหลือประชาชน วัดเป็นศูนย์กลางในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

คณะสงฆ์ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเหลือประชาชนในงานสาธารณะสงเคราะห์

ด้านโอกาส (Opportunity) ในการพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว พบว่า 1) ได้รับการสนับสนุนจากผู้มีจิตศรัทธาบริจาคปัจจัยสิ่งจำเป็น เป็นจำนวนมาก วัดเป็นศูนย์กลางใจของประชาชน และสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของวัด ประชาชนได้รับการช่วยเหลือจากวัดเป็นอันดับแรก ๆ เมื่อเกิดมีการขอความช่วยเหลือ

ด้านอุปสรรค (Threat) ในการพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว พบว่า ขาดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ในการดำเนินงาน ขาดการสนับสนุนและประสานงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนยังไม่ทั่วถึง

2. กระบวนการในการพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว

กระบวนการในการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์ในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า

1) ด้านการวางแผน (Plan) เป็นการวางแผนการทำงาน และการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของคณะสงฆ์จังหวัดสระแก้ว มีการระดมความคิดวางแผนในการจัดการบริหารกิจกรรมให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนได้บรรเทาความทุกข์ที่เกิดขึ้นได้ชั่วคราว คณะสงฆ์จังหวัดสระแก้วจึงควรมีการวางแผนประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

2) ด้านการปฏิบัติ (Do) คณะสงฆ์และวัดในพื้นที่ที่มีการจัดกิจกรรมทางด้านสาธารณสงเคราะห์เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลแก่ประชาชนและคนในชุมชน อำนวยความสะดวก เพราะวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน หมู่บ้าน และประชาชน เมื่อคราววัดขาดเหลืออะไรประชาชนชาวบ้านจะช่วยกันทะนุบำรุงวัดให้พร้อม และในทางกลับกันหากประชาชนชาวบ้านได้รับความเดือดร้อน วัดจึงควรเป็นที่พึ่งให้กับประชาชนชุมชนในพื้นที่ได้เช่นกัน จึงเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน

3) ด้านการตรวจสอบ (Check) การบริหารจัดการงานสาธารณะสงเคราะห์ เป็นกิจการที่ดำเนินการหรือจัดทำโครงการขึ้นของคณะสงฆ์ เพื่อช่วยเหลือผู้ได้รับความเดือดร้อน คนยากจน หรือ ผู้ที่ประสบภัยต่าง ๆ และลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง

ของสภาพสังคม ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้ด้อยโอกาสที่ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ การบริหารจัดการตามความต้องการในการดำเนินชีวิตได้เพียงระยะสั้น หรือชั่วคราว เพื่อหาทางช่วยเหลือในระยะยาว การตรวจสอบกิจกรรมของคณะสงฆ์จำเป็นต้องมีการตรวจสอบทุกขั้นตอนเพื่อความโปร่งใสในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

4) ด้านดำเนินงานให้เหมาะสม (Action) พระสงฆ์ในปัจจุบันส่วนมากยังคงมีข้อจำกัดในการดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์ ทั้งในด้านความเป็นจิตอาสาของพระสงฆ์ ความพร้อมในด้านทักษะและความรู้ความสามารถในการทำงาน ภาวะผู้นำ ตลอดจนการมีทรัพยากรต่าง ๆ ในการช่วยเหลือสงเคราะห์ พระสงฆ์จึงควรประเมินความเป็นไปได้ในการปฏิบัติและจัดกิจกรรมตามกำลังความสามารถและศักยภาพของพระสงฆ์เอง เพื่อความเหมาะสมในการผลักดันงานสาธารณสงเคราะห์วิถีพุทธในเชิงการมีส่วนร่วมระหว่างพระสงฆ์และชุมชน

จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามของกระบวนการในการพัฒนา งานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.87$, S.D.=0.437) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านซึ่งสอดคล้องกับการให้ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

3. การพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว

การพัฒนางานสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกและนำมาพรรณนาเป็นความเรียงได้ผลการวิจัยดังนี้

1) ด้านการบริหารภารกิจอย่างเป็นรูปธรรม การทำงานสาธารณสงเคราะห์จะเป็นการทำงานเชิงรุกของคณะสงฆ์ เป็นการออกไปมีส่วนร่วมช่วยเหลือเกื้อกูลสังคม ในยามปกติประชาชนในชุมชนให้ความเกื้อกูลสนับสนุนพระสงฆ์ ดังนั้นเมื่อถึงคราวที่ประชาชนในชุมชนเดือดร้อนหรือตกทุกข์ได้ยาก พระสงฆ์จึงไม่ควรนิ่งเฉยดูตาย หรือปล่อยให้ประชาชนต้องเผชิญกับทุกข์และปัญหาเพียงลำพังเมื่อพระสงฆ์มีหนทางที่จะสามารถช่วยเหลือเกื้อกูลได้ ตามโอกาสและศักยภาพของวัดและพระสงฆ์เพราะความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับชุมชนเน้นเชิงการพึ่งพาอาศัยกันมานับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

2) ด้านส่งเสริมพระสงฆ์นักพัฒนา เป็นกำลังสำคัญในการสนับสนุนการทำงานด้านสาธารณสงเคราะห์ การทำงานด้านสาธารณสงเคราะห์มีหลายกิจกรรมที่ต้องทำงานร่วมกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงหน่วยงานราชการ และการช่วยเหลือเยียวยาจิตใจของ

ผู้ประสบภัยให้มีสุขภาพที่ดีทั้งทางร่างกาย ทางจิตใจ ทางสังคม และทางปัญญา เป็นการผสมผสานหลักพุทธธรรมเข้าไปในงานสาธารณสงเคราะห์

3) ด้านพัฒนาวิชาชีพชุมชน พระสงฆ์จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในบริบทพื้นที่ต่าง ๆ ของชุมชน สังคม และประชาชน และความต้องการส่งเสริมการฝึกอาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว คณะสงฆ์จึงต้องมีการสำรวจความต้องการการฝึกอาชีพสาขาไหน เพื่อให้ตรงความต้องการของประชาชนได้ดี และช่วยให้กระตุ้นความสนใจในการเข้ามาฝึกอบรมวิชาชีพที่ทางคณะสงฆ์ได้จัดฝึกอบรม การฝึกอาชีพจะเป็นการอบรมระยะสั้น และสามารถนำไปต่อยอดได้ด้วยตนเอง

4) ด้านกองทุนสาธารณสงเคราะห์ ให้เป็นสาธารณประโยชน์ และช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชน ทั้งทางด้านจิตใจและวัตถุสิ่งของ การดำเนินกิจกรรมต่างเพื่อให้เป็นสาธารณสงเคราะห์อาจดำเนินการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล การช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมต่างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาหมู่บ้าน และการจัดหาทุนหรือตั้งกองทุนเพื่องานสาธารณสงเคราะห์ งานสาธารณสงเคราะห์จึงมีความสำคัญที่มีส่วนช่วยให้สังคมน่าเป็นอยู่มากยิ่งขึ้น

จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในการพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.94$, $S.D.=0.453$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งสอดคล้องกับการให้ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

อภิปรายผลการวิจัย

สภาพทั่วไปในการการพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว พบว่า มีการความร่วมมือในทำกิจกรรมด้านสาธารณสงเคราะห์จากหน่วยงานทุกภาคส่วน โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรม และมีผู้มีจิตศรัทธาร่วมบริจาคสิ่งของที่จำเป็นรวมทั้งปัจจัย แต่การดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการจังหวัดสระแก้ว ยังประสบปัญหาและอุปสรรคหลายด้านที่ยังต้องนำมาปรับปรุงแก้ไขปัญหาในการพัฒนางานสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระใบฎีกาพงษ์ศักดิ์ ขนดีพโล; และคณะ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การบริหารจัดการด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา” และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสุทธิพงษ์มณี (สมคิด อคฺคธมฺโม) (2559) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการสาธารณสงเคราะห์เพื่อชุมชนของวัดในจังหวัดชลบุรี” ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาการ

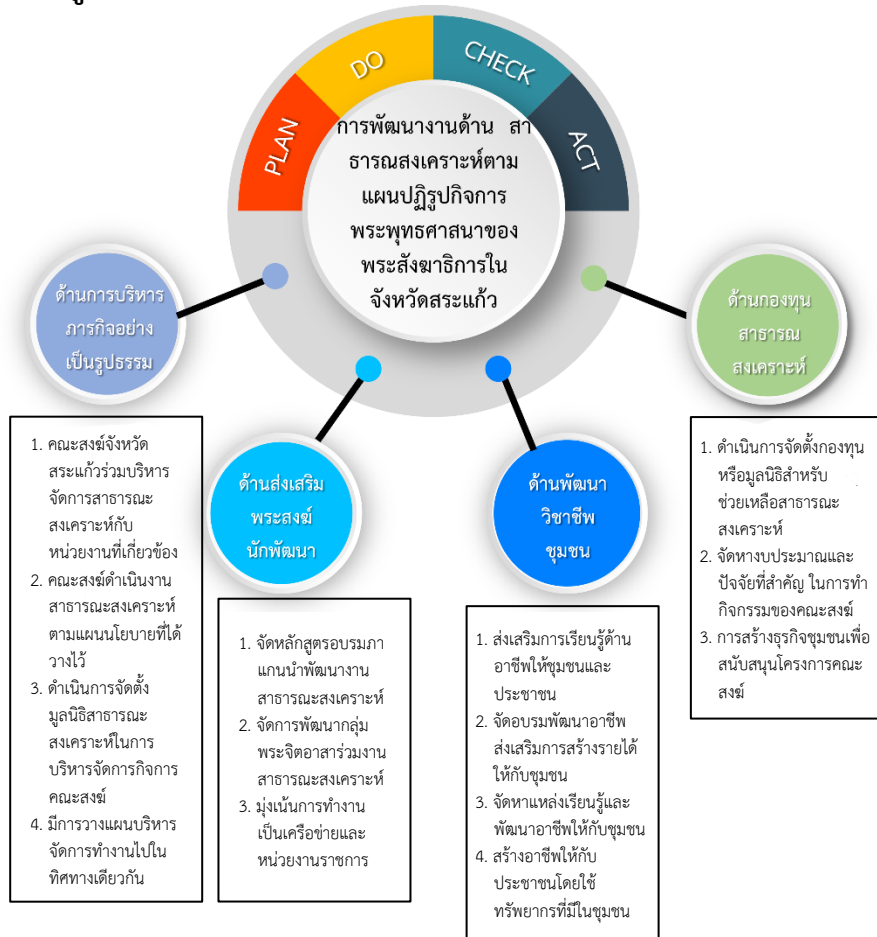
บริหารจัดการด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมือง จังหวัด ฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า ด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล วัดหรือคณะสงฆ์ ดำเนินการเองซึ่งกิจอย่างใดอย่างหนึ่งมีวัตถุประสงค์ให้เป็นสาธารณประโยชน์ ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการ มีการช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมกิจการของรัฐหรือของเอกชนหรือผู้ใดผู้หนึ่งดำเนินการ ด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่ยังเป็นสาธารณสมบัติ สนับสนุนเกี่ยวกับสถานที่และวัตถุอันเป็นไปเพื่อการสาธารณะประโยชน์ ด้านการเกื้อกูลประชาชนหรือสรรพสัตว์ คอยช่วยเหลือทั้งในภาวะปกติ และภาวะประสบภัยต่าง ๆ อันเป็นไปเพื่อการ สาธารณะประโยชน์

กระบวนการในการพัฒนางานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ตามแผนปฏิบัติการ พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว พบว่า มีนำเอาจุดแข็งไปเสริมโอกาส หรือใช้โอกาสลดจุดอ่อนข้อบกพร่อง หรือนำเอาจุดแข็งลดอุปสรรค หรือกำจัดจุดอ่อนเพื่อ หลีกเลี่ยงอุปสรรค ในกระบวนการในการพัฒนางานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ ด้านการ วางแผน ได้แก่ การวางแผนการดำเนินกิจกรรม ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการ จัดตั้งกองทุนช่วยเหลือผู้ประสบภัย ด้านการปฏิบัติ ได้แก่ วัดสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของ รัฐและเอกชนในงานสาธารณะประโยชน์ อำนวยความสะดวกแก่ผู้ประสบภัย ด้านการ ตรวจสอบ ได้แก่ การดำเนินกิจกรรมสามารถตรวจสอบการทำงานได้อย่างอิสระ การจัดตั้ง คณะกรรมการในการดำเนินงานขึ้นเพื่อความโปร่งใส ด้านดำเนินงานให้เหมาะสม ได้แก่ มีการ จัดกิจกรรมมีการร่วมมือกับหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง การประชาสัมพันธ์ดำเนินงานสา ธารณสงเคราะห์ ช่วยสร้างขวัญและกำลังใจให้กับประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูใบฎีกาสุรพล อาสโภ (แย้มชุ่ม) (2558) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบงานสา ธารณสงเคราะห์ตามกระบวนการทัศน์วิถีสัทธรรม” และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ องปัลลีสธิ ติศักดิ์ เกียนยา (แซ่ไคว้) (2558) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการประสิทธิภาพการสาธารณสุข สงเคราะห์ของคณะสงฆ์ อนันมิกายในประเทศไทย” ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดทฤษฎีที่ เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการการจัดการสาธารณสุขสงเคราะห์ของคณะสงฆ์อนันมิกาย ได้แก่ กระบวนการกำหนดทิศทางและวัตถุประสงค์ขององค์กร กำหนดการพัฒนา ทั้งใน ระยะสั้น กลาง และยาว แล้วแต่ความเหมาะสมของแต่ละงาน การนำการพัฒนาไปปฏิบัติ ให้เกิดผลโดยจัดทำเป็นเอกสารที่ระบุ วิสัยทัศน์ ภารกิจ และการพัฒนาการการบริหาร จัดการต่าง ๆ สำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการประสานงานและกำกับติดตามการดำเนินงาน ในส่วนต่าง ๆ ขององค์กร ให้เป็นไปในทิศทางและจังหวะที่สอดคล้องกันอย่างเป็นระบบ เพื่อให้องค์การบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ โดย ครอบคลุมถึงแนวทางการดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้ทำงาน เพื่อให้เกิดประโยชน์

แก่ส่วนรวม และเป็นคุณประโยชน์ต่อการพัฒนาการการบริหารจัดการสาธารณสุขสงเคราะห์ของคณะสงฆ์อนัมนิกาย

การพัฒนาทางด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว พบว่า ด้านการบริหารภารกิจอย่างเป็นรูปธรรม คณะสงฆ์มีส่วนร่วมและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการประชุมวางแผน การดำเนินงานสาธารณสุขสงเคราะห์ จัดตั้งกองทุนสำหรับบริหารจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ มีการวางแผนการบริหารจัดการทำงานไปในทางเดียวกัน ด้านส่งเสริมพระสงฆ์พัฒนา มีการจัดอบรมหลักสูตรสาธารณสุขสงเคราะห์ พระสงฆ์เป็นแกนนำในการดำเนินกิจกรรม สร้างกลุ่มพระสงฆ์จิตอาสาพัฒนาสาธารณสุขสงเคราะห์ มุ่งเน้นการทำงานร่วมกับเครือข่ายพลังบวร ด้านพัฒนาวิชาชีพชุมชน มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพให้ความรู้แก่ประชาชน การจัดอบรมหลักสูตรระยะสั้นในการสร้างอาชีพ ร่วมกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องให้ความรู้ในการทำอาชีพเสริม อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ด้านกองทุนสาธารณสุขสงเคราะห์ จะต้องจัดตั้งกองทุนสำหรับช่วยเหลือสาธารณสุขสงเคราะห์ ให้การช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัยด้วยปัจจัยรวมทั้งงบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สืบพงษ์ ธรรมชาติ และพระครูอรุณสิงหธรรม (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา : กรณีศึกษาพระครูประภัสร์ธรรมวิธาน (มิ่ง ปภสฺสโร)” (2558) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูอุดมปิยธรรม (เกรียงศักดิ์ ปิยธมฺโม) (2557) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการสาธารณสุขสงเคราะห์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการการบริหารจัดการสาธารณสุขสงเคราะห์ของคณะสงฆ์อนัมนิกาย ได้แก่ กระบวนการกำหนดทิศทางและวัตถุประสงค์ขององค์กร กำหนดการพัฒนา ทั้งในระยะสั้น กลาง และยาว แล้วแต่ความเหมาะสมของแต่ละงาน การนำการพัฒนาไปปฏิบัติให้เกิดผลโดยจัดทำเป็นเอกสารที่ระบุ วิสัยทัศน์ ภารกิจ และการพัฒนาการการบริหารจัดการต่าง ๆ สำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการประสานงาน และกำกับติดตามการดำเนินงานในส่วนต่าง ๆ ขององค์กร ให้เป็นไปในทิศทางและจังหวะที่สอดคล้องกันอย่างเป็นระบบ เพื่อให้องค์กรบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยครอบคลุมถึงแนวทางการดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้ทำงาน เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม และเป็นคุณประโยชน์ต่อการพัฒนาการการบริหารจัดการสาธารณสุขสงเคราะห์ของคณะสงฆ์อนัมนิกาย

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่สังเคราะห์จากงานวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย การพัฒนางานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ตามแผนปฏิบัติการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว จากการสังเคราะห์ข้อมูลสามารถอธิบายได้ดังนี้

1 การบริหารงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ คือ คณะสงฆ์จังหวัดสระแก้วเป็นผู้ที่ทำการขับเคลื่อนระบบการจัดการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของมหาเถรสมาคม และเป็นงานที่คณะสงฆ์จังหวัดสระแก้วต้องพัฒนางานสาธารณสุขสงเคราะห์ให้เป็นไปตามหลักการดำเนินงาน โดยใช้ทฤษฎีการจัดการคุณภาพ PDCA คือ การวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบ และการดำเนินงานให้เหมาะสม เข้ามาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์

คณะสงฆ์จังหวัดสระแก้วมีหน้าที่บริหารจัดการให้เป็นไปตามระบบให้ได้รับประโยชน์ทั้งชุมชน ประชาชน และคณะสงฆ์

2. การพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว คือการพัฒนางานสาธารณสงเคราะห์เป็น 1 ใน 6 ด้าน ของคณะสงฆ์ที่ต้องมีการดำเนินการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา 6 ด้าน ให้สอดคล้องกับความเป็นไปของสถานการณ์ในยุคปัจจุบันที่มีความต้องการปัจจัยช่วยเหลือต่าง ๆ ในสังคมไทย ตามแผนพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว ใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารภารกิจอย่างเป็นรูปธรรม คือ คณะสงฆ์จังหวัดสระแก้วร่วมบริหารจัดการสาธารณสงเคราะห์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คณะสงฆ์ดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์ตามแผนนโยบายที่ได้วางไว้ ดำเนินการจัดตั้งมูลนิธิสาธารณสงเคราะห์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ มีการวางแผนการบริหารจัดการทำงานไปในทางเดียวกัน 2) ด้านส่งเสริมพระสงฆ์พัฒนา คือ จัดหลักสูตรอบรมพระสงฆ์แกนนำ พัฒนางานสาธารณสงเคราะห์ จัดการพัฒนากลุ่มพระสงฆ์จิตอาสาร่วมงานสาธารณสงเคราะห์ มุ่งเน้นการทำงานเป็นเครือข่ายและหน่วยงานราชการ 3) ด้านพัฒนาวิชาชีพชุมชน คือ ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านอาชีพให้ชุมชนและประชาชน จัดอบรมพัฒนาอาชีพส่งเสริมการสร้างรายได้ให้กับชุมชน จัดหาแหล่งเรียนรู้และพัฒนาอาชีพให้กับชุมชน สร้างอาชีพให้กับประชาชนโดยใช้ทรัพยากรที่มีในชุมชน 4) ด้านกองทุนสาธารณสงเคราะห์ คือ ดำเนินการจัดตั้งกองทุนหรือมูลนิธิสำหรับช่วยเหลือสาธารณสงเคราะห์ จัดหางบประมาณและปัจจัยที่สำคัญในการทำกิจกรรมของคณะสงฆ์ การสร้างธุรกิจชุมชนเพื่อสนับสนุนโครงการของคณะสงฆ์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรกำหนดเป็นนโยบายให้คณะสงฆ์ในการพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาอย่างจริงจังและสอดคล้องกับสถานการณ์ โดยใช้หลักทฤษฎีบริหารงาน PDCA เข้ามาจัดการให้เป็นไปตามระบบให้ได้รับประโยชน์ทั้งชุมชน ประชาชน และคณะสงฆ์

2. ควรกำหนดเป็นนโยบายให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ให้ดำเนินการตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับความเป็นไปของสถานการณ์ในยุคปัจจุบันที่มีความต้องการปัจจัยช่วยเหลือต่าง ๆ ในสังคมไทย

3. ควรกำหนดเป็นนโยบายให้คณะสงฆ์พัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1 คณะสงฆ์ควรดำเนินการพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา

2 หน่วยงานของรัฐควรสนับสนุนกิจกรรมดำเนินการพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา

3 การพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาอย่างเร่งด่วน

4 คณะสงฆ์ควรร่วมกับหน่วยงานของรัฐในการพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1 ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในคณะสงฆ์จังหวัดอื่น ๆ

2 ควรศึกษากระบวนการในการพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในคณะสงฆ์จังหวัดอื่น ๆ

3 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในคณะสงฆ์จังหวัดอื่น ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ประเวศ วะสี. (2560). *พุทธธรรมกับสังคม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.
- พระครูใบฎีกาสุรพล อาสโภ (แย้มชุ่ม). (2558). *การพัฒนาารูปแบบงานสาธารณสงเคราะห์ตามกระบวนการที่ศันวิถีพุทธ* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสุทธิพงษ์มณี (สมคิด อัครมโม). (2559). *การพัฒนาการบริหารจัดการสาธารณสงเคราะห์เพื่อชุมชนของวัดในจังหวัดชลบุรี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูโสภณปริยัติสุธี (ศรีบรรดร ธิธมโม). (2550). *สังฆาธิปไตย : ระบอบปกครองสงฆ์*. พระยา: เจริญอักษร.
- พระครูอุดมปิยธรรม (เกรียงศักดิ์ ปิยธมโม). (2557). *รูปแบบการจัดการสาธารณสงเคราะห์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2550). *เทศน์: การเผยแผ่ที่สำคัญศักดิ์สิทธิ์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เลี้ยงเชียง.

- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2539). *ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหธรรมิก.
- พระใบฎีกาพงษ์ศักดิ์. ขนติพล; และคณะ (2560). *กลยุทธ์การบริหารจัดการด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา* (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ. (2561). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. พระนครศรีอยุธยา: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พินิจ ลาภอนานนท์ และคณะ. (2560). *แนวคิดพุทธศาสนาเพื่อสังคม สังคหุระ และสาธารณสงเคราะห์วิถีพุทธ*. นนทบุรี: นิติธรรมการพิมพ์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดสระแก้ว. (2564). *บัญชีแสดงจำนวนพระสงฆ์จังหวัดสระแก้ว*. สระแก้ว: สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดสระแก้ว.
- สืบพงษ์ ธรรมชาติ และ พระครูอรุณสิงหธรรม (2558). *ศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา : กรณีศึกษาพระครูประภัศรธรรมวิธาน (มิ่งปกสฺสโร)*. *วารสาร มหาจุฬานาครทรรศน์*, 2(2), 90-91.
- องปลัดสิทธิศักดิ์ เกียนยา (แซ่ไคว้). (2558). *การบริหารจัดการประสิทธิภาพการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ อนัมนิกายในประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ดุขฎีบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

นวัตกรรมการใช้เรือไฟฟ้าเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำ ในกลุ่มน้ำแม่กลอง *

INNOVATION IN THE USE OF ELECTRIC BOATS FOR PROMOTING SUSTAINABLE TOURISM AT MAE KLONG RIVER BASIN

วันชัย มีศิริ, เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, เกียรติศักดิ์ สุขเหลืออง

Wanchai Mesiri, Termsak Thongin, Kriattisak Sukluaeng

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: wanchai.meesiri@bangkokhighlab.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษานวัตกรรมการใช้เรือไฟฟ้าเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำ ในกลุ่มน้ำแม่กลอง เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจำนวน 376 ตัวอย่าง ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาและเชิงอนุมานด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 รูปหรือคน โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

พบว่า 1. สภาพการท่องเที่ยวทางน้ำของตลาดน้ำในกลุ่มน้ำแม่กลอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำในกลุ่มน้ำแม่กลองพบว่า การจัดการการท่องเที่ยวตลาดน้ำ วิธีการประเมินนวัตกรรม และหลักสี่ปฐพีธรรม 7 ส่งผลต่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำในกลุ่มน้ำแม่กลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3. รูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำในกลุ่มน้ำแม่กลอง ดังนี้คือ การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ประกอบด้วย การท่องเที่ยวที่มีความต่อเนื่อง การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ และการท่องเที่ยวที่มีความสมดุล โดยนำหลักธรรมสี่ปฐพีธรรม 7 การจัดการท่องเที่ยว และการใช้นวัตกรรมเรือไฟฟ้า เข้ามาบูรณาการกับการท่องเที่ยวของตลาดน้ำในกลุ่มน้ำแม่กลองเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

คำสำคัญ: นวัตกรรม; การใช้เรือไฟฟ้า; การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน; ตลาดน้ำแม่กลอง

Abstract

Objectives of this research papers were to study the innovative use of electric boats to promote sustainable tourism in the floating market in the Mae Klong Basin This research methodology was the mixed methods. The quantitative research, data were collected from 376 samples using questionnaires as the tool and analyzed data with descriptive and inferential statistics using statistical package and the qualitative research, data were collected from 18 key informants using in-depth interview and analyzed data by content descriptive interpretation.

The findings were as follows: 1. The water tourism condition of the floating market at Mae Klong Basin, by overall, was at a high level. 2. Factors affecting sustainable tourism of floating market at Mae Klong River Basin was found that water tourism management, innovation, evaluation, and principle of Sappurisdhamma 7 affected sustainable tourism of floating markets at the Mae Klong Basin at statistically significant value at 0.01 level. 3. The model of the integration of Buddhist principles in promoting sustainable tourism in the floating market at the Mae Klong Basin were as follows: Sustainable tourism consisted of continuous tourism. quality tourism and balanced tourism by applying the principle of Sappurisdhamma 7 in tourism management and the use of innovative electric boats to integrate with the tourism of the floating market at Mae Klong River Basin for sustainability.

Keyword: Innovation; Electric Boats; Sustainable Tourism; Maeklong Floating Market

บทนำ

ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่สำคัญในโลกปัจจุบันซึ่งเป็นผลโดยตรงจากการกระทำของมนุษย์อันเนื่องมาจากความต้องการพื้นฐานและความต้องการความสะดวกสบายในด้านต่าง ๆ กระตุ้นให้มนุษย์พัฒนาความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และวิทยาการในการนำทรัพยากรธรรมชาติใช้อย่างสะดวกสบายและง่ายยิ่งขึ้น อีกทั้งมีการพัฒนากระบวนการผลิตทางด้านอุตสาหกรรม ด้านการท่องเที่ยว ด้านเศรษฐกิจ และอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งกระบวนการเหล่านี้เอง ก่อให้เกิดของเสียออกกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาน้ำเสีย ปัญหาอากาศเป็นพิษ ปัญหาด้านเสียง และผลของการบริโภคทำให้เกิดของ

เสียกระจายสู่สิ่งแวดล้อมในรูปของขยะมูลฝอย น้ำเสีย อากาศเป็นพิษ ฯลฯ (เบญจวรรณ บุญยรัตน์, 2557)

ปัจจุบันในการเดินเรือส่วนใหญ่ ประสบปัญหาด้านผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมากเช่นเดียวกัน เช่น เสียงควันท่า การถ่ายน้ำมันเครื่องลงน้ำ เป็นต้น เมื่อสายน้ำที่เคยเป็นแม่เหล็กดึงดูดนักท่องเที่ยวค่อย ๆ หดสภาพลง คนในท้องถิ่นเริ่มทนไม่ได้กับไอเสียที่ฟุ้งกระจายมากเกินไป เสียงที่ดังรบกวนมากเกินไป คลื่นที่แรงมากเกินไป น้ำที่เริ่มสกปรกจนไม่สามารถลงอาบได้อีกต่อไป แต่ที่เลวร้ายกว่านั้น คือร้านค้าที่อยู่ในตลาดน้ำเริ่มทยอยปิดตัวเพราะนักท่องเที่ยวลดลง พระเอกคือเรือหางยาวที่ขับเคลื่อนด้วยเครื่องยนต์ดีเซลมือสองราคาถูกจากญี่ปุ่นเริ่มเป็นผู้ร้ายที่จะต้องถูกกำจัด แต่อะไรคือสิ่งที่จะมาทดแทนได้ โดยที่ราคาไม่สูงนัก ชาวบ้านสามารถจัดหาได้ จะใช้เครื่องยนต์เรือแบบมาตรฐานที่ใช้กันทั่วไปก็ไม่ไหว เพราะราคาสูงมากรวมถึงความสิ้นเปลืองเชื้อเพลิงที่สูงด้วย

การนำเรือไฟฟ้ามาให้บริการเรือโดยสาร เชื่อว่าในอนาคตจะมีส่วนสำคัญทำให้ค่าโดยสารของเรือโดยสารถูกลง แม้ขณะนี้ต้นทุนในการเดินเรือไฟฟ้า จะมีการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับแบตเตอรี่ในราคาสูง แต่ทิศทางของแบตเตอรี่ก็มีราคาถูกลงเรื่อย ๆ ขณะที่การใช้เรือไฟฟ้าจะมีข้อดี เมื่อเปรียบเทียบกับเรือที่ใช้เครื่องยนต์ ในเรื่องของต้นทุนบำรุงรักษา รวมทั้งสภาพตัวเรือที่มีน้ำหนักเบา จะช่วยให้ผู้ประกอบการ ที่ใช้เรือไฟฟ้ามีต้นทุนค่าพลังงานถูกกว่าเรือใช้น้ำมันถึงประมาณร้อยละ 75 เรือไฟฟ้า พบว่ามีข้อดีเรื่องลดผลกระทบต่อด้านเสียงและควันท่ามลพิษในอากาศ ลดค่าใช้จ่ายค่าพลังงานเชื้อเพลิง โดยมีค่าใช้จ่ายเพียง 1 ใน 4 ของต้นทุนการเดินเรือด้วยน้ำมันดีเซล แต่เรือไฟฟ้าจะมีค่าใช้จ่ายสูงในช่วงเริ่มต้นโครงการ เพราะค่าแบตเตอรี่มีราคาสูง แต่แนวโน้มในอนาคตการพัฒนาเทคโนโลยีด้านการคมนาคมขนส่งจะส่งผลให้ค่าแบตเตอรี่ในระยะยาวมีราคาถูกลง โดยรวมมีข้อดีมากกว่าข้อด้อย เมื่อเทียบกับเรือที่ใช้น้ำมัน จะช่วยยกระดับการให้บริการทั้งความสะดวกสบายด้วยการติดแอร์ เน้นความสะอาดและการออกแบบที่ปลอดภัย สร้างความมั่นใจให้กับผู้โดยสาร อีกทั้งยังประหยัดต้นทุนด้านพลังงานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ช่วยลดปัญหาฝุ่น PM 2.5 เนื่องจากขับเคลื่อนด้วยมอเตอร์ไฟฟ้าจากพลังงานจากแบตเตอรี่ซึ่งดีกว่าน้ำมันเชื้อเพลิง (มานิต เตชอภิโชค, 2565)

จากความสำคัญของปัญหาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษานวัตกรรม การใช้เรือไฟฟ้าเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลอง เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อันจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนเพื่อพัฒนาปรับปรุงการท่องเที่ยว ให้มีศักยภาพเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ตลอดจนข้อเสนอแนะของผู้คนในชุมชนริมน้ำแม่กลอง หรือผู้ประกอบการท่องเที่ยวเพื่อหา

ข้อสรุปมาเป็นแนวทางในการวางแผนอนาคต และสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการท่องเที่ยวทางน้ำของตลาดน้ำในกลุ่มน้ำแม่กลอง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำในกลุ่มน้ำแม่กลอง
3. เพื่อนำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการนำนวัตกรรมมาใช้เรือไฟฟ้าเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำในกลุ่มน้ำแม่กลอง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัยเพื่อให้การวิจัยครั้งนี้มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัยโดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) มีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพมุ่งเน้นการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) มีแบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวศึกษาสภาพการณ์โดยไม่มีทดลอง

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่อยู่ในกลุ่มน้ำแม่กลอง จำนวน 6,186 ราย (โครงสร้างการผลิตจังหวัด จากข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด, 2557) คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 376 คน

2) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี จำนวน 4 คน นักวิชาการด้านกฎหมายและรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 4 คน ผู้บริหารนโยบายของรัฐ จำนวน 3 คน ผู้นำชุมชนในกลุ่มน้ำแม่กลอง จำนวน 4 คน นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 รูปหรือคน รวม 18 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้การวิจัย ในการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือแบ่งเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย 1) ปัจจัยส่วนบุคคล 2) การจัดการการท่องเที่ยวตลาดน้ำในกลุ่มน้ำแม่กลอง 3) วิธีการประเมินนวัตกรรม 4) หลักสัปปุริสธรรม 7 และ 5) การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ในการวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือ โดยการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนที่อยู่ในลุ่มน้ำแม่กลอง จำนวน 376 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพศึกษาข้อมูลจากเอกสารนโยบายที่เกี่ยวข้อง และเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 รูปหรือคน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยใช้ค่าความถี่ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมานใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Stepwise MRA) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติและศึกษาภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อยืนยันผลการศึกษาเชิงปริมาณจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผลการวิจัย

1. สภาพการทองเที่ยวทางน้ำของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลอง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการทองเที่ยวทางน้ำของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.16$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านได้แก่ การทองเที่ยวที่มีความสมดุล ($\bar{X}=4.19$) รองลงมาคือ การทองเที่ยวที่มีคุณภาพ ($\bar{X}=4.15$) และการทองเที่ยวที่มีความต่อเนื่อง ($\bar{X}=4.14$) ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทองเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลอง พบว่า 1) การจัดการการทองเที่ยวตลาดน้ำ จากการทดสอบสมมติฐานพบผลการศึกษาดังนี้ สมมติฐานที่ 1 การจัดการการทองเที่ยวตลาดน้ำ อย่างน้อย 1 ตัวแปรที่ส่งผลต่อการทองเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลอง

ตารางที่ 1 แสดงการจัดการการทองเที่ยวตลาดน้ำที่ส่งผลต่อการทองเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลอง

ตัวแปรการจัดการการทองเที่ยวตลาดน้ำ	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.207	.163		7.412**	.000
สังคมและวัฒนธรรม (X13) การแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการ	.337	.044	.369	7.603**	.000
เรียนรู้ (X15) การเดินทางและสิ่งอำนวยความสะดวก	.211	.040	.255	5.320**	.000
(X11)	.175	.041	.198	4.262**	.000

Multiple R= .692^c R Square = .479 Adjusted R Square = .475 Std. Error = .468

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 1 พบว่า การจัดการการท่องเที่ยวตลาดน้ำที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลอง มี 3 ตัวแปร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับตามสมการดังนี้คือ สังคมและวัฒนธรรม การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการเรียนรู้ การเดินทางและสิ่งอำนวยความสะดวก โดยการจัดการการท่องเที่ยวตลาดน้ำสามารถร่วมกันทำนายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลอง ได้ร้อยละ 47.5 ซึ่งสามารถเขียนสมการได้ดังนี้

$$\hat{y} = 1.207 + .337x_{13} + .211x_{15} + .175x_{11}$$

$$Z = .369Z_{x_{13}} + .255Z_{x_{15}} + .198Z_{x_{11}}$$

สมมติฐานที่ 2 วิธีการประเมินนวัตกรรม อย่างน้อย 1 ตัวแปรที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลอง

ตารางที่ 2 แสดงวิธีการประเมินนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลอง

ตัวแปรวิธีการประเมินนวัตกรรม	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.992	.135		7.338**	.000
ความใหม่ของนวัตกรรม (X21)	.356	.048	.384	7.394**	.000
การใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ (X23)	.237	.051	.276	4.637**	.000
ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ (X22)	.163	.058	.187	2.790**	.006

Multiple R = .777^c R Square = .604 Adjusted R Square = .601 Std. Error = .408 *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า วิธีการประเมินนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลอง มี 3 ตัวแปร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เรียงลำดับตามสมการดังนี้คือ ความใหม่ของนวัตกรรม การใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ โดยวิธีการประเมินนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลอง ได้ร้อยละ 60.1 ซึ่งสามารถเขียนสมการได้ดังนี้

$$\hat{y} = .992 + .356x_{21} + .237x_{23} + .163x_{22}$$

$$Z = .384Z_{x_{21}} + .276Z_{x_{23}} + .187Z_{x_{22}}$$

สมมติฐานที่ 3 หลักสัปปุริสธรรม 7 อย่างน้อย 1 ตัวแปรที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลอง

ตารางที่ 3 แสดงหลักสัปรีสรรธรรม 7 ที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำใน
ลุ่มน้ำแม่กลอง

ตัวแปรหลักสัปรีสรรธรรม 7	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.392	.124		3.167**	.002
อัมมัญญาตา (ผู้รู้จักเหตุ) (X31)	.201	.042	.221	4.743**	.000
อิตถัญญาตา (ผู้รู้จักตน) (X33)	.168	.041	.188	4.120**	.000
ปุคคลัญญาตา (ผู้รู้จักบุคคล) (X37)	.162	.030	.182	5.424**	.000
มัตตัญญาตา (ผู้รู้จักประมาณ) (X34)	.146	.041	.176	3.534**	.000
กาลัญญาตา (ผู้รู้จักกาลเวลา) (X35)	.130	.036	.144	3.575**	.000
อิตถัญญาตา (ผู้รู้จักผล) (X32)	.090	.038	.113	2.355*	.019

Multiple R= .860^c R Square =.740 Adjusted R Square = .735 Std. Error = .332

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า หลักสัปรีสรรธรรม 7 ที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลอง มี 6 ตัวแปร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 เรียงลำดับตามสมการดังนี้คือ อัมมัญญาตา (ผู้รู้จักเหตุ) อิตถัญญาตา (ผู้รู้จักตน) ปุคคลัญญาตา (ผู้รู้จักบุคคล) มัตตัญญาตา (ผู้รู้จักประมาณ) กาลัญญาตา (ผู้รู้จักกาลเวลา) อิตถัญญาตา (ผู้รู้จักผล) โดยหลักสัปรีสรรธรรม 7 สามารถร่วมกันทำนายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลอง ได้ร้อยละ 73.5 ซึ่งสามารถเขียนสมการได้ดังนี้

$$\hat{y} = .392 + .201x_{31} + .168x_{33} + .162x_{37} + .146x_{34} + .130x_{35} + .090x_{32}$$

$$Z = .221Z_{X31} + .188Z_{X33} + .182Z_{X37} + .176Z_{X34} + .144Z_{X35} + .113Z_{X32}$$

3. รูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการนำนวัตกรรมการใช้เรือไฟฟ้าเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลอง ดังต่อไปนี้ 1. การท่องเที่ยวที่มีความต่อเนื่อง 2. การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ 3. การท่องเที่ยวที่มีความสมดุล โดยนำหลักธรรมสัปรีสรรธรรม 7 เข้ามาบูรณาการกับการท่องเที่ยวของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลอง เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ดังนี้ 1. อัมมัญญาตา (เป็นผู้รู้จักเหตุ) 2. อิตถัญญาตา (เป็นผู้รู้จักผล) 3. อิตถัญญาตา (เป็นผู้รู้จักตน) 4. มัตตัญญาตา (เป็นผู้รู้จักประมาณ) 5. กาลัญญาตา (เป็นผู้รู้จักกาลเวลา) 6. ปริสัญญญาตา (เป็นผู้รู้จักชุมชน) 7. ปุคคลัญญาตา (เป็นผู้รู้จักบุคคล) นอกจากนั้นยังต้องมีการจัดการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลองประสบความสำเร็จได้ดังนี้ 1. ด้านการเดินทางและสิ่งอำนวยความสะดวก 2. ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน 3. ด้านสังคมและวัฒนธรรม 4. ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และ 5. ด้านการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการเรียนรู้ และยังคงอาศัยการใช้นวัตกรรมเรือไฟฟ้าเพื่อให้การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลองประสบความสำเร็จได้ดังนี้ 1. ด้านความใหม่ของนวัตกรรม 2. ด้านประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ 3. ด้านการใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ อีกด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการทองเที่ยวทางน้ำของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลอง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการทองเที่ยวทางน้ำของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.16$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านได้แก่ การทองเที่ยวที่มีความสมดุล ($\bar{X}=4.19$) รองลงมาคือ การทองเที่ยวที่มีคุณภาพ ($\bar{X}=4.15$) และการทองเที่ยวที่มีความต่อเนื่อง ($\bar{X}=4.14$) ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิพัชร วัฒนรวีวงศ์ (2564) ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทองเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยิ่งย่นในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่จังหวัดนครราชสีมาประกอบด้วย ด้านนโยบายการทองเที่ยวของภาครัฐ ด้านปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การทองเที่ยวเชิงสุขภาพ ด้านสุขภาวะองค์กร ด้านไตรสิกขา และด้านการพัฒนาการทองเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยิ่งย่น ภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X}=3.75$, S.D.=0.86) และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิลปวิชญ์ น้อยสมมิตร (2562) ที่พบว่า การพัฒนาการจัดการทองเที่ยวชุมชนอย่างยิ่งย่นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.44$, S.D.=0.515) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยพบผลการศึกษาคือ 1) การตลาดในแหล่งทองเที่ยว 2) การฟื้นฟูแหล่งทองเที่ยว 3) การสร้างกิจกรรมในแหล่งทองเที่ยว 4) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 5) การส่งเสริมทักษะคนในพื้นที่ และ 6) ประสิทธิภาพของแหล่งทองเที่ยว

2. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสภาพของประสิทธิผลการนำนโยบายภาครัฐไปปฏิบัติในธุรกิจการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทย อภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 การจัดการการทองเที่ยวตลาดน้ำที่ส่งผลกระทบต่อการทองเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลอง มี 3 ตัวแปร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับตามสมการดังนี้คือ สังคมและวัฒนธรรม การแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการเรียนรู้ การเดินทางและสิ่งอำนวยความสะดวก โดยการจัดการการทองเที่ยวตลาดน้ำสามารถร่วมกันทำนุบำรุงการทองเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลอง ได้ร้อยละ 47.5 สอดคล้องกับงานวิจัยของ กชนิภา อินทสุวรรณ (2564) ที่พบว่า รูปแบบประสิทธิผลการบริหารจัดการการทองเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมของจังหวัดสมุทรสาคร มีปัจจัยที่สำคัญ คือ ด้านคุณภาพแหล่งทองเที่ยว มีสถานที่ทองเที่ยว สินค้า และบริการที่ได้มาตรฐาน สถานที่ทองเที่ยวมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น ด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก สถานที่ทองเที่ยวอยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร มีถนนเพื่อการคมนาคมที่สะดวกสบาย และปลอดภัย ด้านบุคลากรด้านการทองเที่ยว บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความสามารถด้านการทองเที่ยว มีการให้บริการและคำแนะนำที่ดีแก่นักทองเที่ยว ด้านการสร้าง ความสมดุลให้การทองเที่ยว มีการพัฒนาสินค้าและบริการบนพื้นฐานเอกลักษณ์

ความเป็นไทย มีการส่งเสริมการตลาดเพื่อกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธงชัย คล้ายแสง (2562) ที่พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง กีฬาโดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์ มีปัจจัยด้านการพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงกีฬาประกอบด้วย พัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวก พัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวการสร้างคุณสมบัติให้กับ การท่องเที่ยว และการบูรณาการการจัดการการท่องเที่ยวภายในจังหวัด

2.2 วิธีการประเมินนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำใน กลุ่มน้ำแม่กลอง มี 3 ตัวแปร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เรียงลำดับตามสมการ ดังนี้คือ ความใหม่ของนวัตกรรม การใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ ประโยชน์ในเชิง เศรษฐกิจ โดยวิธีการประเมินนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำใน กลุ่มน้ำแม่กลอง ได้ร้อยละ 60.1 สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนาดี โมรากุล (2560) ที่พบว่า การพัฒนาศักยภาพนวัตกรรมทางการศึกษาต้องพิจารณาถึงคุณลักษณะของนวัตกรรม การศึกษา (Attributes of Educational Innovator) ได้แก่ ความสามารถ พฤติกรรม และ ทักษะคิดเพื่อสามารถนำไปออกแบบกระบวนการพัฒนา ร่วมกับ การสนับสนุนที่เหมาะสม หรือเรียกว่าระบบเสริมสร้าง (Reinforcement System) โดยมีรากฐานสำคัญ คือ การ จัดการเพื่อความยั่งยืนเชิงนวัตกรรม (Management for Innovative Sustainability) ที่ มุ่งในหลัก การจัดการองค์การแห่งการเรียนรู้ การจัดการความรู้และการจัดการเทคโนโลยี สารสนเทศที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรม และสอดคล้องกับ งานวิจัยของ สุริศา ริมศิริ (2562) ที่พบว่า ตัวบ่งชี้องค์การแห่งนวัตกรรมการศึกษาของ โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ 65 ตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้อง มีค่ามัธยฐาน 2.50 ขึ้นไป ค่า ความแตกต่างระหว่างค่าฐานนิยม และค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ไม่เกิน 1.25 ทุกตัวบ่งชี้ โดยตัวบ่งชี้ของทุกองค์ประกอบมีความสำคัญอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยโดยรวมขององค์ประกอบจากมากไปน้อย คือ 1) นิสัยนวัตกรรม 2) การบริหารเชิงกลยุทธ์ 3) การจัดการความรู้ 4) ทีมงานที่มีประสิทธิภาพ 5) การสื่อสาร 6) ผลลัพธ์นวัตกรรม 7) โครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม 8) บรรยากาศนวัตกรรม และ 9) การ บริหารและพัฒนาบุคลากร เป็นลำดับสุดท้าย

2.3 หลักสัปปริสธรรม 7 ที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำในกลุ่มน้ำ แม่กลอง มี 6 ตัวแปร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 เรียงลำดับตาม สมการดังนี้คือ อัมมัญญตา (ผู้รู้จักเหตุ) อัตตัญญตา (ผู้รู้จักตน) ปุคคลัญญตา (ผู้รู้จักบุคคล) มัตตัญญตา (ผู้รู้จักประมาณ) กาลัญญตา (ผู้รู้จักกาลเวลา) อตถัญญตา (ผู้รู้จักผล) โดย หลักสัปปริสธรรม 7 สามารถร่วมกันทำนายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำในกลุ่มน้ำ

แม่กลอง ได้ร้อยละ 73.5 สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูโพธิโรจน์สารคุณ (สุเทพ คุณงกโร) (2558) ที่พบว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาทักษะการบริหารจัดการของ พระสังฆาธิการ ซึ่งได้แก่ ทักษะด้านความคิด ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ทักษะด้านเทคนิค ใช้หลักธรรมอิทธิบาทธรรมและทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ใช้หลักสังคหวัตถุธรรม พบว่า หลักธรรมสัปปุริสธรรมเป็นหลักธรรมที่เหมาะสมกับการพัฒนาทักษะด้านความคิด ซึ่งทำให้เกิดการคิดแบบเป็นกระบวนการ รู้จักการวิเคราะห์ เกิดการคิดที่เป็นระบบและมีแบบแผนมากยิ่งขึ้น หลักธรรมอิทธิบาทธรรม เป็นหลักธรรมที่เหมาะสมกับการพัฒนาทักษะด้านเทคนิค ซึ่งการบริหารจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายนั้น จะต้องมีการวางเป้าหมาย และวิธีการในการทำตามเป้าหมายต้องใช้เทคนิค ที่เรียกว่า “การบริหารระบบ” หลักสังคหวัตถุธรรม เป็นหลักธรรมที่เหมาะสมกับการพัฒนาทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ปรัชญาพื้นฐานของการทำงานร่วมกันคือ ต้องมีความรักและความสามัคคี ซึ่งการสร้างมนุษยสัมพันธ์ ที่นำหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมมาใช้จะก่อให้เกิด การไว้วางใจกัน การเชื่อใจกันในการทำงานซึ่ง ถือเป็นปรัชญาพื้นฐานของการทำงานร่วมกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรณ แก้วนะ (2564) ที่พบว่า การบริหารเทศบาลตามหลักสัปปุริสธรรม ประกอบด้วย รู้จักเหตุ (ธัมมัญญตา) รู้จักผล (อตัณญตา) รู้จักตน (อตัณญตา) รู้จักประมาณ (มัตตัญญตา) รู้จักกาล (กาลัญญตา) รู้จักชุมชน (ปริสัญญตา) และรู้จักบุคคล (บุคคลัญญตา) ส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารเทศบาล โดยรวมร้อยละ 21

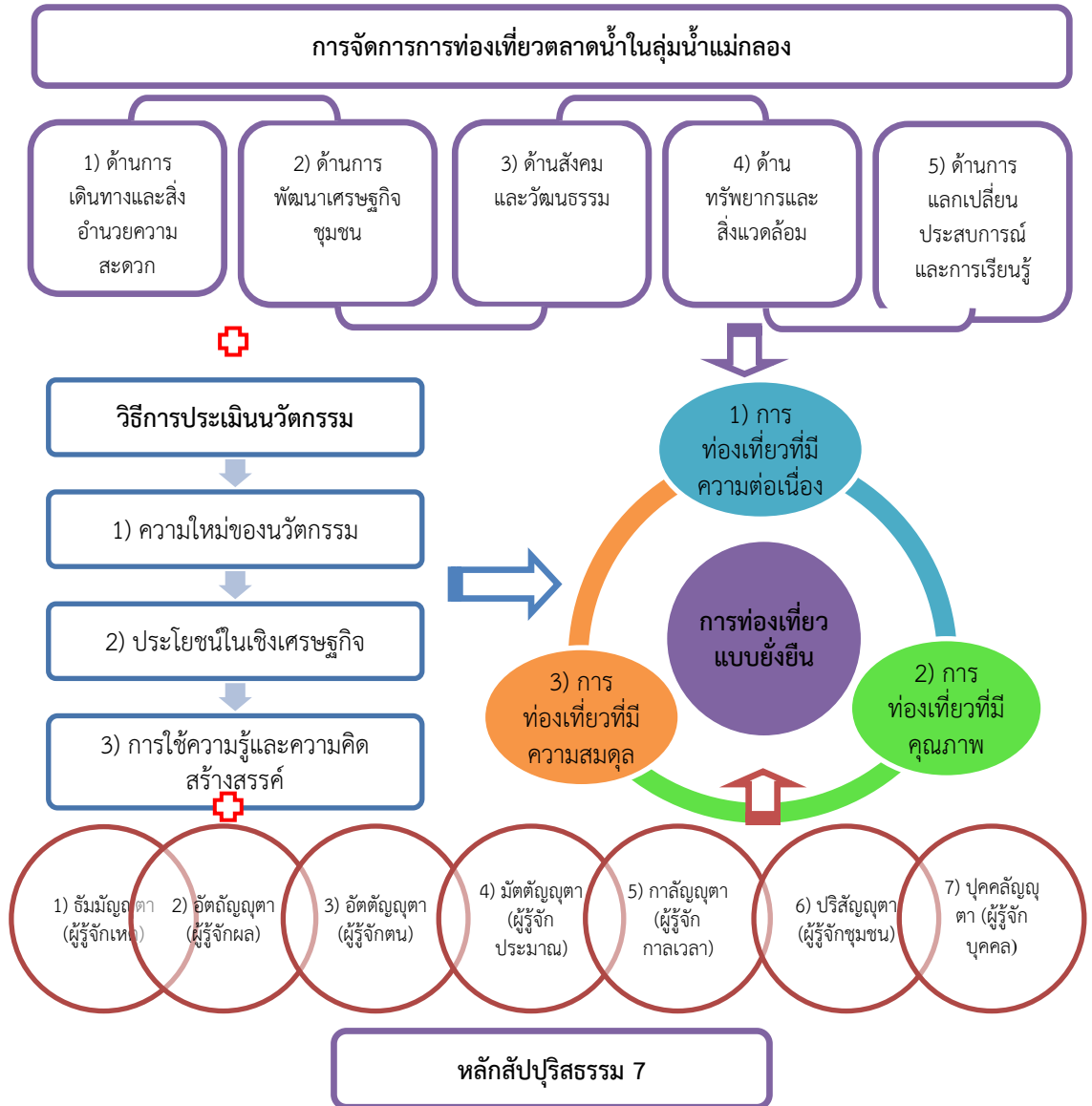
3) รูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการนำนวัตกรรมการใช้เรือไฟฟ้าเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลอง ดังต่อไปนี้ 1. การท่องเที่ยวที่มีความต่อเนื่อง 2. การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ 3. การท่องเที่ยวที่มีความสมดุล โดยนำหลักธรรมสัปปุริสธรรม 7 เข้ามาบูรณาการกับการท่องเที่ยวของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลอง เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ดังนี้ 1. ธัมมัญญตา (เป็นผู้รู้จักเหตุ) 2. อตัณญตา (เป็นผู้รู้จักผล) 3. อตัณญตา (เป็นผู้รู้จักตน) 4. มัตตัญญตา (เป็นผู้รู้จักประมาณ) 5. กาลัญญตา (เป็นผู้รู้จักกาลเวลา) 6. ปริสัญญตา (เป็นผู้รู้จักชุมชน) 7. บุคคลัญญตา (เป็นผู้รู้จักบุคคล)

นอกจากนั้นยังต้องมีการจัดการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลองประสบความสำเร็จได้ดังนี้ 1. ด้านการเดินทางและสิ่งอำนวยความสะดวก 2. ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน 3. ด้านสังคมและวัฒนธรรม 4. ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และ 5. ด้านการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการเรียนรู้ และยังต้องอาศัยการใช้นวัตกรรมเรือไฟฟ้าเพื่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลองประสบความสำเร็จได้ดังนี้ 1. ด้านความใหม่ของนวัตกรรม 2. ด้านประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ 3. ด้านการใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ อีกด้วย สอดคล้องกับ

งานวิจัยของ ประยูร เจนตระกูลโรจน์ (2564) ที่พบว่า รูปแบบการบริหารสถานพยาบาลสู่ความเป็นเลิศโดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมของสถานพยาบาลภาครัฐในกรุงเทพมหานคร คือ Model knowledge MBS ได้แก่ M = Management การบริหารจัดการโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลคุณภาพ 4 ด้านประกอบด้วย 1) ด้านการเป็นนายตนเอง 2) ด้านการเร่งสร้างสิ่งใหม่ 3) ด้านการเอาใจใส่ประชาชน 4) ด้านความอ่อนน้อมถ่อมตน B=Buddhism หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาประกอบด้วยปาปนิกรธรรม 3 และสัปปริสธรรม 7 และ S = Smart Hospital การจัดการคุณภาพสถานพยาบาล 5 ด้าน 1) ด้านภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อม 2) ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ในสถานพยาบาล 3) ด้านระบบการให้บริการ 4) ด้านระบบงานและฐานข้อมูล 5) ด้านการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร ไชยชนะ (2560) ที่พบว่า มุ่งมั่นบริการสังคมตามหลักพุทธธรรม ด้วยการบริหารอย่างมุ่งเป้า สร้างความเข้าใจและเข้าถึงให้แก่ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน ส่งผลให้เกิดความตระหนักรู้ต่อตนเอง มอบการให้บริการที่ดี โดยการยึดมั่นในหลักสัปปริสธรรม คืออัมมัญญตา รู้หลักการรู้หลักเกณฑ์ รู้กฎแห่งเหตุผล เข้าใจกฎระเบียบข้อบังคับ อดัตถัญญตา รู้ความมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ที่ประสงค์ กาลัญญตา รู้เวลาอันเหมาะสมที่จะใช้ในการกระทำหน้าที่ สรุปเป็น EAG Model

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการวิจัยสามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมการใช้เรือไฟฟ้า เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลอง ได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แสดงนวัตกรรมการใช้เรือไฟฟ้าเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลอง

จากภาพองค์ความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมการใช้เรือไฟฟ้าเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลอง สามารถอธิบายความสัมพันธ์ได้ดังนี้

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ประกอบด้วย การท่องเที่ยวที่มีความต่อเนื่อง การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ และการท่องเที่ยวที่มีความสมดุล โดยนำหลักธรรมสัปปุริสธรรม 7 เข้ามาบูรณาการกับการท่องเที่ยวของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลองเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ดังนี้

1. อัมมัญญาตา (ผู้รู้จักเหตุ) โดยการให้บริการเรือไฟฟ้าท่องเที่ยวจะทำให้ลดปัญหาสิ่งแวดล้อมภายในพื้นที่ตลาดน้ำได้
2. อัถถัญญาตา (ผู้รู้จักผล) โดยการให้บริการเรือไฟฟ้าท่องเที่ยวสามารถช่วยลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมทั้งทางอากาศ เสียง และน้ำ
3. อัถตัญญาตา โดยสามารถนำนวัตกรรมเรือไฟฟ้ามาใช้เพื่อส่งเสริมกิจการหรือธุรกิจได้เป็นอย่างดี
4. มัตตัญญาตา (ผู้รู้จักประมาณ) โดยการนำเรือไฟฟ้าท่องเที่ยวเข้ามาใช้จะสามารถรับรองจำนวนนักท่องเที่ยวภายในพื้นที่ได้ดียิ่งขึ้น
5. กาลัญญาตา (ผู้รู้จักกาลเวลา) โดยการนำนวัตกรรมเรือไฟฟ้าเข้ามาใช้ในพื้นที่ตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลองเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมเพื่อลดการใช้น้ำมัน
6. ปริสัจญญาตา (ผู้รู้จักชุมชน) โดย นวัตกรรมเรือไฟฟ้าเหมาะสมต่อลักษณะทางกายภาพของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลอง
7. บุคคลัญญาตา (ผู้รู้จักบุคคล) โดยผู้ประกอบการยินดีให้การสนับสนุนการนำเรือไฟฟ้าเข้ามาใช้ในพื้นที่ตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลอง นอกจากนี้ยังต้องมีการจัดการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลองประสบความสำเร็จได้คือ ด้านการเดินทางและสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และด้านการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการเรียนรู้ และยังต้องอาศัยการใช้นวัตกรรมเรือไฟฟ้าอีกคือ ด้านความใหม่ของนวัตกรรม ด้านประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ ด้านการใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการขนส่งสาธารณะทั้ง ล้อ เรือ ให้ปรับเปลี่ยนมาใช้ระบบไฟฟ้าเป็น 100% เพื่อลดโลกร้อน ลดมลภาวะ และเพื่อรองรับยานยนต์ไฟฟ้าในอนาคต

2. ภาครัฐควรปรับปรุงแก้ไข ข้อบังคับ/กฎระเบียบ/กฎหมาย เกี่ยวกับการใช้เรือเครื่องยนต์ การใช้เรือไฟฟ้า เพื่อให้มีความเหมาะสมประชาชนสามารถปรับตัวได้ทัน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ภาครัฐควรสนับสนุนให้ผู้ประกอบการนำเรือไฟฟ้าเข้ามาให้บริการ เพื่อให้การเดินทางคมนาคมสะดวกในการเข้าถึงพื้นที่ตลาดน้ำ และส่งเสริมให้เพียงพอต่อความต้องการใช้งานของนักท่องเที่ยวด้วย

2. ผู้ประกอบการท่องเที่ยวควรนำเรือไฟฟ้าเข้ามาให้บริการด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้มีการกระจายรายได้ให้กับคนในชุมชนและเป็นการจัดการทรัพยากรในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น

3. ผู้ประกอบการท่องเที่ยวควรนำเรือไฟฟ้าเข้ามาให้บริการด้านการท่องเที่ยว เป็นเพิ่มเติมของการท่องเที่ยวให้กับตลาดน้ำ และสามารถสร้างคุณค่าให้กับชุมชนตลาดน้ำด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับเรือไฟฟ้า ถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่ประชาชน หรือผู้ประกอบการ เพื่อให้สามารถบริหารจัดการได้ด้วยตนเอง ลดการพึ่งพาจากต่างประเทศหรือการผูกขาดทางการตลาดจากเจ้าของรายได้รายหนึ่ง

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ผลกระทบ ข้อดี ของการนำเรือไฟฟ้ามาใช้บริการแก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้เห็นถึงความเหมาะสมและแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขให้มีความทันสมัยรองรับกับนโยบายยานยนต์ไฟฟ้าของรัฐบาล

เอกสารอ้างอิง

- กชนิกา อินทสุวรรณ. (2564). รูปแบบประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมของจังหวัดสมุทรสาคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธงชัย คล้ายแสง. (2562). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาโดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เบญจวรรณ บุญรัตน์. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนามุขภาค). เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ประยูร เจนตระกุลโรจน์. (2564). การบริหารสู่ความเป็นเลิศโดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมของสถานพยาบาลภาครัฐในกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระครูโพธิ์โรจน์สารคุณ (สุเทพ คุณงกโร). (2558). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาทักษะการบริหารจัดการวัด ของพระสังฆาธิการในจังหวัดปทุมธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มานิต เตชอภิโชค. (2565). โครงการพัฒนาระบบการเดินทางเรือในคลองผดุงกรุงเกษม. สืบค้น 29 มิถุนายน 2565, จาก : <https://www.prachachat.net/property/news-483974>.
- รัตนวดี โมรากุล. (2560). การวิเคราะห์ห้องค้ประกอบองค์การแห่งนวัตกรรมการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา). นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- ศศิพัชร์ วัฒนรวีวงศ์. (2564). พุทธบูรณาการส่งเสริมนโยบายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยั่งยืนในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่จังหวัดนครราชสีมา (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศิริพร ไชยชนะ. (2560). การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมค่านิยมของการปราบปรามคหลวง (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศิลปวิษณุ น้อยสมมิตร. (2562). รูปแบบการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุริศา ริมศิริ. (2562). การพัฒนาตัวบ่งชี้องค์การแห่งนวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุวรรณ แก้วนะ. (2564). การพัฒนาคุณลักษณะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดสมุทรปราการ (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis* (3rd ed) New York: Harper and Row.

ปัจจัยที่ส่งเสริมการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดจันทบุรี*

FACTORS PROMOTING THE ADMINISTRATION OF LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS IN CHANTHABURI PROVINCE

พระครูธรรมธรจिरชาติ พุทธกรขิโต (โนรี), ธัชชนันท์ อิศรเดช, สุรินทร์ นียมางกูร

Phrakhruthammathorn Jirachat Bhuddharakkito (Noree),

Thatchanan Isaraet, Surin Niyamangkoon

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E mail: nkitoo0011@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของปัจจัยที่ส่งเสริมสภาพการบริหารงาน ปัจจัยที่ส่งเสริมการบริหารงาน และนำเสนอปัจจัยที่ส่งเสริมการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมวิธี ประชากร ได้แก่ บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวนกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรคำนวณ ของ Taro Yamane ได้จำนวน 270 คน วิเคราะห์ข้อมูลค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน การวิจัยเชิงคุณภาพวิเคราะห์โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบจากนั้นนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย สมมติฐานที่ 1 พบว่า การบริหารจัดการ มี 2 ด้านมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .287 ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ เท่ากับ 0.082 สัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้วเท่ากับ .075 และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการตัดสินใจ เท่ากับ .330 แสดงว่า ด้านการบริหารจัดการ สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลการบริหารจัดการ ได้ร้อยละ 8.2 สมมติฐานที่ 2 พบว่า หลักอิทธิบาท 4 มี 1 ด้าน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 คือด้านวิมังสา (การทำงานด้วยความเข้าใจ) พบว่า ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงาน ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .586 ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ เท่ากับ .343 สัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว เท่ากับ .340 และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการตัดสินใจ เท่ากับ .812 แสดงว่า หลักอิทธิบาท 4 สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี ได้ร้อยละ 34.3

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ; อิทธิบาท 4; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

*Received September 11, 2022; Revised October 10, 2022; Accepted October 11, 2022

Abstract

This research paper aimed to study the general condition of the factors promoting administrative conditions. Factors promoting the administration and present factors that promote the administration of local administrative organizations in Chanthaburi province. The research methodology was the mixed methods. the populations were Personnel of local administrative organizations derived for samples at 270 people using Taro Yamane's calculation formula, and analyzed data with frequency, percentage, mean, standard deviation, and stepwise multiple regression. The qualitative research, data were analyzed by combining data and systematically classifying, then analyzing qualitatively, interpreting, linking relationships, and drawing conclusions from the various data collected.

Findings: Hypothesis 1 showed that management had 2 statistically significant aspects at the level of 0.01, the results of the analysis of the multiple correlation coefficient were .287, the decision coefficient was 0.082, the adjusted decision coefficient was .075, and the standard decision tolerance was .330. It could jointly predict the effectiveness of the management of local administrative organizations in Chanthaburi province by 8.2%. Hypothesis 2: It was found that there was one statistical significance of 0.001, namely, the vimansa (working with understanding) aspect, which affected the effectiveness of the administration of local administrative organizations in Chanthaburi province. The results of the analysis of multiple correlation coefficients equal to .586, the decision coefficient (R Square) of .343, the adjusted decision coefficient of .340, and the standard decision tolerance of .812 showed that it was possible to jointly predict the effectiveness of the administration of local administrative organizations in Chanthaburi province by 34.3 percent.

Keyword: Management; the four Iddhipāda; Local government organizations

บทนำ

การกระจายอำนาจการปกครองเกิดขึ้นโดยมุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสู่การปกครองแบบอิสระ คล่องตัวมากขึ้น เนื่องเพราะการรวมศูนย์อำนาจปกครอง ส่งผลให้เกิดความล่าช้า ไม่สามารถเข้าถึงปัญหาเชิงลึกได้ ตลอดระยะเวลาในการพัฒนาระบบประชาธิปไตย ผลการกระจายอำนาจมีความก้าวหน้าพัฒนาไปในทิศทางไหน พบว่าการกระจายอำนาจส่วนใหญ่เน้นในมิติเชิงกฎหมายและการบริหารหน่วยงานหลัก (วุฒิสภา ตันไชย, 2557) ประเด็นที่ท้าทายการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การบริการทางสังคม กระบวนการเกิดเมือง โลกาภิวัตน์ และความหลากหลาย (Sisk, 2001)

จากประเด็นดังกล่าว การส่งเสริมปัจจัยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ประสบความสำเร็จ บรรลุประสิทธิผล ตอบสนองความต้องการของประชาชน ต้องมีผู้นำที่มีศักยภาพเพียงพอ เพราะผู้นำมีความสำคัญต่อการพัฒนา เป็นผู้มอบนโยบาย กรอบแผนงาน ผลักดันโครงการต่าง ๆ ให้ตรงตามความต้องการของประชาชน มีความเต็มใจกระตือรือร้นหวังผล (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์และคณะ, 2561)

ปัญหาที่พบในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดจันทบุรีมี 5 เรื่องหลัก ประกอบด้วย ปัญหาด้านผู้บริหาร ปัญหาด้านบุคลากร ปัญหาด้านโครงสร้างองค์กร ปัญหาด้านเทคโนโลยี และปัญหาที่เกี่ยวข้องกับประชาชน(วุฒิสภา ตันไชย, 2557) การศึกษาวิจัยปัจจัยที่ส่งเสริมการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี นี้จึงมุ่งเน้นที่ปัจจัยส่งเสริมการบริหาร โดยใช้หลักพุทธธรรม อิทธิบาท 4 มาร่วมบูรณาการ เพื่อนำมาพัฒนาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถ บรรลุประสิทธิผลของการกระจายอำนาจการปกครองให้สมบูรณ์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของปัจจัยที่ส่งเสริมการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี
3. เพื่อนำเสนอปัจจัยที่ส่งเสริมการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยปัจจัยที่ส่งเสริมการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี จำนวน 823 คน (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดจันทบุรี, 2564)

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีคำนวณตามสูตรของ Taro Yamane ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 270 คน (Taro Yamane, 1967)

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มบริหารหรือกำหนดนโยบาย จำนวน 5 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 4 คน กลุ่มผู้บริหารหรือประชาชน จำนวน 3 คน กลุ่มนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 รูปหรือคน กลุ่มนักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 3 คน รวม 18 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน 10 รูปหรือคน ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) ศึกษาเอกสาร วรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หลักการ แนวคิด ฯลฯ สร้างเครื่องมือเป็นแบบบันทึกเอกสาร เพื่อให้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำมาวิเคราะห์

2) นำความรู้และแนวคิดที่ได้ มาประมวลเพื่อกำหนดโครงสร้างของเครื่องมือและขอข่ายเนื้อหา สรุปประเด็นจากการวิเคราะห์ จัดทำเป็นข้อคำถามในแบบสอบถาม รวมคำถามทั้งสิ้น 45 ข้อ ประกอบด้วยคำถามส่วนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล จำนวน 5 ข้อ คำถามส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงาน จำนวน 15 ข้อ ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท 4 จำนวน 12 ข้อ และส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี จำนวน 18 ข้อ

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือสำหรับการวิจัยคือ แบบสอบถาม โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์หลักธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานต่าง ๆ

2) กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

3) สร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูล ทำแบบบันทึกเกี่ยวกับสาระสำคัญ แล้วนำไปมอบแก่ผู้ให้ข้อมูล คือ บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นฯ จำนวน 270 คน

การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ จากผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก ทั้ง 5 กลุ่ม และการสนทนากลุ่มเฉพาะจำนวน 10 รูปหรือคน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation) และการถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Multiple Regression Stepwise)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์ และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รวบรวมมา เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็ตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ นั้น เพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 พบว่า การบริหารจัดการ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี มี 2 ด้านมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับตามสมการดังนี้ คือ ด้านการแก้ไขและพัฒนา และด้านการวางแผนตัดสินใจ พบว่าส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R) เท่ากับ .287 ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R Square) เท่ากับ 0.082 สัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (Adjusted R Square) เท่ากับ .075 และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการตัดสินใจ (Std. Error) เท่ากับ .330 แสดงว่า ด้านการบริหารจัดการ สามารถร่วมกันทำนาย

ประสิทธิผลการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี ได้ร้อยละ 8.2

สมมติฐานที่ 2 พบว่า หลักอิทธิบาท 4 ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี มี 1 ด้าน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 คือด้านวิมังสา (การทำงานด้วยความเข้าใจ) พบว่า ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R) เท่ากับ .586 ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R Square) เท่ากับ .343 สัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (Adjusted R Square) เท่ากับ .340 และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการตัดสินใจ (Std. Error) เท่ากับ .812 แสดงว่า หลักอิทธิบาท 4 สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี ได้ร้อยละ 34.3

ปัจจัยที่ส่งเสริมการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี มีความสัมพันธ์ดังนี้คือ

ปัจจัยที่ 1. การบริหารจัดการ ประกอบด้วย การวางแผน การดำเนินงาน การประสานงาน การตรวจสอบ การแก้ไขและพัฒนา

1) การวางแผน ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และกรอบการทำงานตามแผนยุทธศาสตร์ โดยมีแผนงานปฏิบัติประจำปีที่ชัดเจน ตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะทำอะไร กำหนดเป้าหมายชัดเจน มีวัตถุประสงค์การดำเนินงาน นำความรู้จากหน่วยงานอื่นมาฝึกปฏิบัติร่วมกันภายใน มีนโยบายแผนปฏิบัติงานออกเป็นแผนย่อย มีการตรวจสอบการทำงาน รวมแนวคิดแต่ละส่วนงานมาร่วมเสนอแนวทางปฏิบัติเพื่อให้สอดคล้องกัน

2) การดำเนินงาน ได้แก่ ปฏิบัติงานตามแผน จัดลำดับความสำคัญของเป้าหมาย มอบหมายเพื่อให้ดำเนินไปตามแผน การทำงานต้องผ่านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ กรอบการทำงาน ปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ให้ตรงตามแผน

3) การประสานงาน ได้แก่ การประสานงานภายใน และส่วนงานภายนอก โดยจัดให้มีบุคลากรเฉพาะเพื่อการประสานงาน เพื่อให้มีประสิทธิภาพและทุกส่วนควรจับมือร่วมกัน เพื่อให้เกิดความสำเร็จ

4) การตรวจสอบ ได้แก่ มีการประเมินผลการปฏิบัติงานระหว่างทำและหลังทำเป็นประจำ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ หาสาเหตุของการปฏิบัติที่ประสบปัญหา มีผู้กำกับดูแลงาน เมื่อเกิดปัญหาสามารถประสานงานกับผู้รับผิดชอบได้

5) การแก้ไขและพัฒนา ได้แก่ นำผลงานที่ได้มาร่วมกันหาแนวทาง ปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาให้ดีขึ้น

ปัจจัยที่ 2 หลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย ฉันทะ (การทำงานด้วยความรัก) วิริยะ (การทำงานด้วยความเพียรพยายาม) จิตตะ (การทำงานด้วยเอาใจใส่) วิมังสา (การทำงานด้วยความเข้าใจ) มีรายละเอียดดังนี้

1) ฉันทะ มีความปรารถนาในการปฏิบัติงานให้ได้ผลดี มุ่งมั่นหมั่นศึกษาหาแนวทางใหม่ ๆ ทำในสิ่งที่ไม่รู้ให้รู้ มีความพึงพอใจในอาชีพของตน เชื่อมั่นว่ากระทำผลงานที่มีความสมบูรณ์และประสบความสำเร็จ สร้างแรงจูงใจให้มากขึ้น ปัญหาสามารถแก้ไขได้

2) วิริยะ มีความอดทน มุมานะ จนงานสำเร็จ มีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มีความเพียรที่จะรับผิดชอบ อุทิศสละ ไม่ทอดทิ้งงาน เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย

3) จิตตะ มีจิตจดจ่อต่องานที่ปฏิบัติ รับผิดชอบด้วยความมุ่งมั่นและใฝ่รู้ มีสติสมาธิในการทำงาน เข้าใจรายละเอียดงานเป็นอย่างดี มีเป้าหมายชัดเจน

4) วิมังสา แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยเหตุผล ข้อเท็จจริง พิจารณาไตร่ตรอง ทบทวนกระบวนการในการปฏิบัติด้วยสติปัญญา ทำให้งานเกิดคุณภาพและผลงาน ก่อให้เกิดความสำเร็จในการปฏิบัติงาน

ผลที่ได้รับ จากปัจจัย 2 ประการ เป็นตัวส่งเสริมการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีลักษณะ ดังนี้

1) ผลสำเร็จการบรรลุเป้าหมายตามข้อบัญญัติ การวางแผนโครงการ นโยบาย และนำมาสู่การปฏิบัติ มุ่งมั่นพัฒนา วางแผน ทำงานให้ได้ตามกรอบเวลา มีการตรวจสอบ มีการสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ตนเอง พึงพอใจในงานแม้จะรับมอบหมายงานที่มีภาระอุปสรรคเพิ่มขึ้น และหาทางแก้ไขงาน เพื่อให้สอดคล้องตามแผนงาน วัตถุประสงค์ วิสัยทัศน์ พันธกิจของหน่วยงาน

2) ผลสำเร็จของการเก็บรายได้ จัดเตรียมบุคลากรให้ความรู้ถึงความสำคัญของการจ่ายภาษี จัดทำแผนงานด้านจัดเก็บรายได้ มีการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงกลุ่มเป้าหมายในการจ่ายภาษี

3) ผลสำเร็จการเบิกงบประมาณรายจ่าย การจัดทำแผนงาน นโยบายการพัฒนา มีการตรวจสอบผลงานที่ได้จัดทำ กำกับดูแลวิธีการเบิกจ่าย กรอระยะเวลาในการจ่าย และลดขั้นตอนในการจ่าย แต่ไม่ผิดระเบียบหรือข้อบัญญัติของหน่วยงาน

4) ผลสำเร็จที่ร่วมบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่น เกิดความร่วมมือระหว่างองค์กร แลกเปลี่ยนความรู้ กิจกรรม มีความเข้าใจกับบุคลากรและประชาชน ปลุกฝังจิตสำนึกให้ประชาชนหวงแหน รักษาวัฒนธรรมประจำถิ่นของตนเอง

5) ผลสำเร็จโครงการต่อองค์กรและประชาชน คือ จัดโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม จัดหานักวิชาการที่มีคุณภาพถ่ายทอดความรู้แก่ประชาชนเพื่อให้สามารถนำไปทำเป็นอาชีพได้

6) ผลสำเร็จที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์จังหวัด แผนพัฒนาด้านการบริหารจัดการกับส่วนงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้บัญญัติ การจัดทำแผนงานด้านเมืองแห่งคุณภาพชีวิต

อภิปรายผลการวิจัย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี มี 2 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่า การบริหารจัดการสามารถทำนายประสิทธิผลการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี ได้ร้อยละ 8.20 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการแก้ไขและพัฒนา สามารถทำนายประสิทธิผลการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี ได้ร้อยละ 23.3 ด้านการวางแผน สามารถทำนาย ประสิทธิผลการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี ได้ร้อยละ 16.4 ตามลำดับหลักอิทธิบาท 4 ส่งผลต่อ ประสิทธิผลการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี มี 1 ด้าน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่า หลักอิทธิบาท 4 สามารถทำนาย ประสิทธิผลการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรีได้ร้อยละ 34.3 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า วิมังสา (การทำงานด้วยความเข้าใจ) ได้ร้อยละ 58.6 จะเห็นได้ว่าปัจจัยที่ส่งเสริมการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี จำเป็นต้องผ่านกระบวนการที่เรียกว่าพุทธบูรณาการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา (2565) เรื่อง “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า 1) พระสังฆาธิการในจังหวัดนนทบุรีมีระดับภาวะผู้นำ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนนทบุรีมีระดับภาวะผู้นำ อยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) พระสังฆาธิการในจังหวัดนนทบุรี มีประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนนทบุรี มีประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อยู่ในระดับมากทุกด้าน 3) ผลการทดสอบปัจจัยส่วนบุคคล คือ ตำแหน่ง อายุ พรรษา วุฒิการศึกษา ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนนทบุรีซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสมเด็จ มหาสมิทธิ (อัครสาร) (2559) เรื่อง “กลยุทธ์การส่งเสริมความโปร่งใสตามแนวพระพุทธศาสนาเพื่อการ

บริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย” ผลการวิจัยพบว่า มีประเด็นสำคัญคือ 1) การสร้างเสริมความโปร่งใสด้วยหลักสุจริต 3 ตามนิติธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) การสร้างเสริมความโปร่งใสด้วยหลักสุจริต 3 ตามหลักการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก การสร้างเสริมความโปร่งใสด้วยหลักสุจริต 3 ตามหลักความรับผิดชอบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก การสร้างเสริมความโปร่งใสด้วยหลักไตรสิกขา ตามหลักนิติธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก การสร้างเสริมความโปร่งใสด้วยหลักไตรสิกขา ตามหลักการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก การสร้างเสริมความโปร่งใสด้วยหลักไตรสิกขา ตามความรับผิดชอบต่อรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คติยา อายุยืน (2557) เรื่อง “กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะบุคคลตามหลักพุทธธรรมของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคใต้ตอน” ผลการวิจัยพบว่า 1) การบูรณาการเพื่อการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรประกอบด้วย 3 ขั้นตอน 1. ขั้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางกายและทางวาจา ให้เหมาะสม งดงาม จะช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมของบุคลากรให้มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น 2. ขั้นการปรับเปลี่ยนเป้าหมายทางด้านจิตใจให้มีความ มั่นคงและจริงจัง ในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง ช่วยการเสริมสร้างพื้นฐานให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรมของบุคลากรและ 3. ขั้นการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเสริมสร้างและป้องกันความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภัทรชัย สีสะไบ (2562) เรื่อง “การพัฒนาโมเดลประสิทธิผลพุทธวิธีการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชน การเกษตร” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตรที่มีประสิทธิผลต้องมีปัจจัยแห่งความสำเร็จเป็นปัจจัยพื้นฐาน ประกอบด้วยความรู้ทักษะ/ ความสามารถ เทคโนโลยี/ นวัตกรรม เกษตรกรต้นแบบ ทุน และการตลาด โดยใช้การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตามประเมินผล ร่วมรับผลประโยชน์ และใช้หลักอิทธิบาท 4 เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ประกอบด้วยมีใจรัก (ฉันทะ) พากเพียรทำ (วิริยะ) ติดตามตรวจสอบ (จิตตะ) รอบคอบ แกะไข (วิมังสา) เพื่อนำไปสู่ประสิทธิผลพุทธวิธีการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชน การเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนตรี พรหมวัน (2563) เรื่อง “รูปแบบประสิทธิผล การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในจังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง พบผลดังนี้ 1) การเพิ่มปริมาณและคุณภาพแรงงานต่างด้าวตามความต้องการทาง เศรษฐกิจ 2) การลดจำนวนแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย 3) ยกระดับการคุ้มครองแรงงาน ต่างด้าวให้ได้มาตรฐานสากล 4) การติดตามและประเมินผลให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด และ 5) ยกระดับการบริหารแรงงานต่างด้าวทั้งระบบตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัญญ์ณิสาร์ องค์กรปรัชญากุล (2563) เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนของ กลุ่มบริษัทประกันภัยตามนโยบายของสำนักงาน

คณะกรรมการกำกับ และส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย ” ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาการบริหารจัดการการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนของกลุ่มบริษัทประกันภัยตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยพบว่า ค่า p-value มีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.051 ค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 144.20 ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 118 ค่าสัดส่วนไค-สแควร์ (χ^2 / df) เท่ากับ 1.22 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.94 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.90 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 1.00 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.041 ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.031 มีขนาดตัวอย่างวิกฤติ (CN) เท่ากับ 222.94 แสดงให้เห็นว่าค่าสถิติความสอดคล้องของรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสอดคล้อง กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาส ภาสสัทธา (2557) เรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อความโปร่งใสในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ผลการวิจัยพบว่า 1) ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ, ด้านการนำความรับผิดชอบมาปฏิบัติเพื่อสร้างความโปร่งใสในการบริหารงานประกอบด้วย 3 ประเด็นสำคัญ คือ 1) ความรับผิดชอบต่อตนเอง 2) ความรับผิดชอบต่อชุมชนท้องถิ่น 3) ความรับผิดชอบต่อสังคม, ด้านการนำหลักทิวรี โอตูปปะ กับหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติเพื่อสร้างความโปร่งใสในการบริหารงานคือ 1) ความละเอียดต่อการกระทำสิ่งผิด 2) ความเกรงกลัวต่อการกระทำสิ่งผิด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระพิพัฒน์ โสภณจิตโต (ทับงาม) (2563) เรื่อง “การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดอ่างทอง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางปัญญา” ผลการวิจัยพบว่ากระบวนการวางแผน (Plan) ต้องมีจิตตะ คือ ความมุ่งมั่น แน่วแน่ มั่นคงในการวางแผนการทำงานล่วงหน้าและจัดหางบประมาณมารองรับแผนการทำงานประจำปี กระบวนการลงมือปฏิบัติ (Do) มีการพัฒนาสถานที่ให้กว้างขวาง สงบ ร่มรื่น สวยงาม มีความเป็นสัปปายะ มีการจัดลานธรรมและปลูกไม้ดอกไม้ประดับเพิ่มเติม ทำอาคารที่พักและอาคารปฏิบัติธรรม รองรับผู้เข้าปฏิบัติธรรมได้อย่างพอเพียง กระบวนการตรวจสอบ (Check) มีการมอบหมายให้คณะทำงานรับผิดชอบแต่ละฝ่ายให้ชัดเจน เมื่อมีปัญหาข้อผิดพลาดต้องรีบแก้ไข รายงานผลให้เจ้าสำนักทราบโดยเร็วหลังจากการทำงานทุกครั้งต้องมีการประชุมเพื่อสรุปและประเมินผล กระบวนการปรับปรุงแก้ไข (Act) ต้องมีฉันทะ คือ ความยินดี ความพอใจ ในการบริหารงานด้วยการดูแลในภาพรวม โดยมอบหมายให้พระวิปัสสนาจารย์ และทีมงานรับผิดชอบในส่วนที่เหลือ มีการต้อนรับ ให้คำแนะนำลงทะเลเบียน จัดเข้าที่พัก แนะนำตาราง เวลาในการปฏิบัติ มีปัญหาในการบริหารบ้าง ก็ปรับปรุงแก้ไขกันไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จริยา มหายศนันท์ (2558) เรื่อง “การพัฒนาบทบาทและหน้าที่ในการบริหารงานขององค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น” ผลการวิจัยพบว่า 1) การกระจายอำนาจยังไม่มีอิสระเพียงพอ ประชาชนยังขาดการมีส่วนร่วม คือ ด้านการวางแผน ขาดการมีส่วนร่วม ด้านการจัดองค์กร เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบในการบริหารของผู้บริหาร ด้านการสั่งการ ต้องมีความโปร่งใสในการออกคำสั่ง ด้านการประสานงาน ต้องเป็นหน้าที่ของผู้บริหารและด้านการควบคุม ต้องพึ่งพาประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ส่วนปัญหาพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่สามารถเข้าถึงประชาชน 2) การพัฒนาบทบาทและหน้าที่ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักพุทธธรรม ดังนี้ “ด้านการรู้จักผล” การเป็นผู้นำในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น “ด้านการรู้จักตน” ปรับองค์กรให้มีคุณธรรมและ “ด้านการรู้จักชุมชน” โดยการให้สงเคราะห์บุคลากรด้วยหลักสัมมาปฏิบัติตามลำดับซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอธิการวัชชัย คมกิตฺโต (แสงโสมถ) (2563) เรื่อง “พุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์” ผลการวิจัยพบว่า ด้านวิชาการโดยเน้นกรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขา ผ่านกระบวนการทางวัฒนธรรม แสวงหาปัญญา และมีเมตตา เพื่อมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับจุดเน้นการพัฒนาของประเทศ คุณลักษณะบุคลากรโรงเรียนวิถิพุทธ แม้จะยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ แต่บุคลากรผู้บริหารและครู มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะเป็นปัจจัย ให้ผู้เรียนพัฒนาได้อย่างดี ทั้งการเป็นผู้จัดการเรียนรู้ และการเป็นแบบอย่างที่ดีในวิถีชีวิตจริง ในลักษณะ สอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษามีความจำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง หลากหลายวิธีการ มีการวางแผนการเรียนการสอน สถานศึกษามีการจัดหลักสูตรสถานศึกษา เน้นการเรียนการสอนที่บูรณาการพุทธธรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน ผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างชัดเจน ต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับความสะดวกและมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดวิธีในป้องกัน รักษา ส่งเสริมสุขภาพอนามัยและส่งเสริมสวัสดิการของประชาชนประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีในทุกด้าน และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข
3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดในแผนงานเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีด้านการศึกษาตลอดจนอนุรักษ์ และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมอันดีงามและภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนร่วมกันอนุรักษ์ฟื้นฟู และเผยแผ่ศิลปวัฒนธรรมรวมทั้งส่งเสริมการท่องเที่ยว
4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเป็นหน่วยประสานงาน เพื่อพัฒนา และให้คำปรึกษา ในด้านการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การบริหารงานบุคคล การเงิน การคลัง งบประมาณ ระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาลบริหารงานที่มีประสิทธิภาพและสร้างความประทับใจให้แก่ประชาชน
5. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดงบประมาณ นโยบายในการทำงาน พันธกิจในการพัฒนาพื้นที่ และการกำหนดวิสัยทัศน์ ไว้อย่างชัดเจน การจัดเตรียมกำลังพลอย่างเพียงพอต่อสถานการณ์ และการบริหารงานอย่างโปร่งใส

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการเพิ่มกิจกรรมที่ให้ผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน สร้างความสามัคคีในการปฏิบัติงานร่วมกันหน่วยงานอื่น ๆ ส่งเสริมการเข้าถึงปัญหา เพื่อให้ผู้นำชุมชนสามารถแก้ปัญหาในชุมชนของตนได้ดีขึ้น
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพตามมาตรฐานองค์กรในยุค 4.0 โดยมุ่งเน้นปฏิบัติการให้มากขึ้น และในการปฏิบัติการต้องมีการบูรณาการกับหน่วยงานอื่น ๆ ในการร่วมแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม
3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการจัดทำฐานข้อมูลออนไลน์ที่มีการอัปเดตข่าวสารในทุกวัน พร้อมทั้งจัดกิจกรรมพบประชาชน เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม
4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการแก้ปัญหาในทุกพื้นที่ที่เสี่ยงกับน้ำท่วม โดยมีการจัดตั้งเครื่องมือและอุปกรณ์ในการระบายน้ำให้มี

ประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ที่ขยับอย่างถูกระเบียบ ซึ่งเป็นสาเหตุของปัญหาน้ำท่วม

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยหลักธรรมในพุทธศาสนาประเด็นด้านอื่น ๆ เพื่อนำมาบูรณาการเพิ่มศักยภาพบุคลากร
2. ควรมีการศึกษาวิจัยการบริหารจัดการองค์กร หรือหน่วยงานต่าง ๆ ในด้านสารสนเทศ เนื่องจากจากระบบสารสนเทศ มีความจำเป็นในการบริหารจัดการเป็นอย่างมากในยุคปัจจุบัน และนำไปสู่การเรียนรู้ การพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้ชุมชนตระหนักถึงปัญหาของท้องถิ่น และการบริหารจัดการพื้นที่ของตนได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- คติยา อายุยืน. (2557). *กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะบุคคลตามหลักพุทธธรรมของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคใต้ตอนบน* (ปริญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จรรย์า มหายศนันท์. (2558). *การพัฒนาบทบาทและหน้าที่ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น* (ปริญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ปัญมณีสาร์ องค์กรปรัชญากุล. (2563). *การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนของ กลุ่มบริษัทประกันภัยตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการกำกับ และส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย* (ปริญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา. (2565). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนนทบุรี. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทัศน์, 2(3), 94-108.*
- พระพิพัฒน์ ไสภณจิตโต (ทับงาม). (2563). *การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดอ่างทอง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางปัญญา. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์, 8(1), 222-232.*

- พระมหาสมเด็จ มหาสมิทธิ (อัครสาร). (2559). *กลยุทธ์การส่งเสริมความโปร่งใสตามแนวพระพุทธศาสนาเพื่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย* (ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอธิการธวัชชัย คมภีร์โต (แสงโสภณ). (2563). *พุทธวิถีการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์* (ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภาส ภาสสัตธา. (2557). *การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อความโปร่งใสในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น* (ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มนตรี พรมวัน. (2563). *รูปแบบประสิทธิผลการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในจังหวัดเชียงใหม่* (ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วุฒิสาร ตันไชย. (2557). *การกระจายอำนาจและประชาธิปไตยในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดจันทบุรี. (2563). *จำนวนบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี*. สืบค้น 26 มกราคม 2564, จาก <http://chanthaburilocal.go.th/public/history/data/index/menu/22>.
- สุภัทรชัย สีสะโบ. (2562). *การพัฒนาโมเดลประสิทธิผลพุทธวิถีการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตร* (ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และคณะ. (2561). *การกระจายอำนาจบริหารและการจัดการศึกษา*. กรุงเทพฯ: เฉลิมชัยการพิมพ์.
- Yamane, Taro. (1970). *An Introductory Analysis*. New York: Harper and Row.
- Sisk, Timothy D. (2001). *Democdracy at the local level: the international IDEA handbook on participation, representation, conflict management, and governance*. Stockholm: International Institute for democracy and electoral assistance.

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของ
ประชาชนที่มีต่อนักการเมืองในจังหวัดบุรีรัมย์*

BUDDHADHAMMA INTEGRATION FOR PEOPLE'S POLITICAL POPULARITY
PROMOTION TOWARDS POLITICIANS IN BURIRUM PROVINCE

สุมาลี บุญเรือง, สุรพล สุยะพรหม

Sumalee Boonrueang, Surapon Suyaprom

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: sumalee31130@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง 2. ศึกษาองค์ประกอบของการส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง และ 3. นำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 รูปหรือคน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา นำเสนอในลักษณะพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรค พบว่าประชาชนมีความนิยมเลือกนักการเมืองกลุ่มดั้งเดิม ผู้นำเดิมเป็นคนในพื้นที่มายาวนาน จึงเกิดความเชื่อถือและไว้วางใจในการตัดสินใจเลือกนักการเมืองกลุ่มเดิม หากเสียงกับประชาชนแล้วไม่สามารถทำตามสัญญาได้ อุปสรรคการสร้างรายได้ให้กับประชาชนยังไม่ทั่วถึงความเจริญกระจุกตัวอยู่ในตัวจังหวัด 2) องค์ประกอบของการส่งเสริมความนิยมทางการเมือง มีความรับผิดชอบในการเข้าถึงประชาชนโดยสร้างสาธารณะประโยชน์ให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์ 3) การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความนิยมทางการเมือง หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นแนวประพฤติปฏิบัติ ทาน การให้ที่ยิ่งใหญ่ ปิยวาจา การพูดอย่างสร้างสรรค์ อตถจริยา รับผิดชอบต่อชีวิตของตนและทุกคนในชุมชนทุกคน สมานัตตตา มีน้ำใจปรารถนาเพื่อประโยชน์สุขที่เกิดขึ้นต่อส่วนรวมอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: หลักสังคหวัตถุ 4; ความนิยมทางการเมือง; นักการเมือง

Abstract

Objectives of this research were: 1. To analytically study the general conditions, problems, and obstacles of people's political popularity towards politicians, 2. To study the components of people's political popularity promotion towards politicians, and 3. To propose the Buddha-dhamma integration for people's political popularity promotion towards politicians. The qualitative research collected data from 25 key informants with in-depth-interview script by in-depth-interviewing and analyzed by content descriptive interpretation.

Findings were that; 1) General conditions, problems, and obstacles were found that people were likely to elect the old political groups, old leaders who were native people for a long time. They created confidence and trust causing the decision to elect the same old group. They could not do as they campaigned for election. The obstacles were that income generation was not overall coverage. Incomes were centered only in the city, 2) Components of people's political popularity towards politicians were the responsibility, people access, public benefits creation for people needs, 3) Buddha-dhamma integration for people's political popularity promotion consisted of Sanghavattu-dhamma 4 as the principle; Dana, the great giving, Piyavāca, creative speech, Atthacariyā, responsibility for one own life and of those in the community, Samānattatā, a well-wishing mind for real happy benefits for all as a whole.

Keywords: Sanghavattu-Dhamma; Political Popularity; Politicians

บทนำ

นักการเมืองเป็นผู้ที่ปฏิบัติการทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเมืองพรรค ผู้ดำรงหรือมุ่งดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ว่ามาจากการเลือกตั้งหรือแต่งตั้ง และไม่ว่าอย่างเป็นอาชีพหรืออย่างอื่น ตำแหน่งมิได้ตั้งแต่ตำแหน่งท้องถิ่นไปจนถึงตำแหน่งฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติและตุลาการของรัฐบาลระดับรัฐและชาติ คุณสมบัติของการเป็นนักการเมืองที่ดีจะต้องมีคุณภาพสูง มีคุณวุฒิที่จะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารประเทศชาติ มีคุณประโยชน์ทำงานเพื่อส่วนรวมด้วยความเสียสละไม่เห็นแก่ตัว มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ตื่นตระหนกน้อยเมื่อต้องเผชิญสถานการณ์เฉพาะหน้า มีคุณลักษณะชีวิตที่ดี มีลักษณะพื้นฐานของการ

ดำเนินชีวิตแบบเสมอต้นเสมอปลาย มีประวัติดี มีการดำเนินชีวิตตั้งแต่อดีตที่โปร่งใส ทั้งในชีวิตหน้าที่การงานและชีวิตส่วนตัว มีคุณวาจา คุณกริยา มีวาทศิลป์ ไม่โกหก ไม่กลับกโลก ไม่ปลิ้นปล้อน สามารถพูดจา สื่อสารได้ดีกับบุคคลในทุก ๆ ระดับ และที่สำคัญมีคุณธรรมจริยธรรมซื่อสัตย์จริงใจต่อประชาชนและประเทศชาติ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2539) สร้างเจตคติและค่านิยมยึดมั่นในวิถีประชาธิปไตยและไม่สนับสนุนเผด็จการ ส่งเสริมพฤติกรรมความเป็นพลเมืองที่ทำให้เกียรติต่อคนอื่นเสมอ เน้นการใช้สติปัญญามากกว่าอารมณ์ในทุกบริบททางการเมือง (สุมาลี บุญเรือง, 2565)

ประชาชนจะมีคาดหวังว่านักการเมืองที่ตนซึ่งได้ไว้วางใจมอบอำนาจให้ทำหน้าที่แทนจะต้องเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความรับผิดชอบ พูดจริง ทำจริงตามที่ได้ให้คำมั่นสัญญาไว้กับประชาชนเห็นแก่ประโยชน์ ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน จริยธรรมนักการเมืองจึงเป็นเรื่องที่สังคมมักจะนำมาวิพากษ์วิจารณ์กันอยู่เป็นประจำ นักการเมืองหรือผู้ปฏิบัติงานทำหน้าที่ทางการเมืองถือว่าเป็นส่วนประกอบสำคัญของการพัฒนาระบบการเมืองและการปกครองของประเทศ ซึ่งถือได้ว่านักการเมืองเป็นบุคคลที่ประชาชนมอบอำนาจและความไว้วางใจให้ทำหน้าที่แทนตน จึงจำเป็นอย่างมากที่นักการเมืองจะต้องมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นผู้ที่เหมาะสมกับการที่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจ นักการเมืองมีความสัมพันธ์กันผ่านการทำธุรกิจและการแบ่งปันผลประโยชน์ งบประมาณพัฒนาที่ลงมาในพื้นที่เลือกตั้ง มีความสัมพันธ์เชิงเครือญาติกันบ้างและสัมพันธ์กับกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ เช่น หอการค้า สภาอุตสาหกรรม องค์กรกัญญา เป็นต้น ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองกับพรรคการเมืองจะสัมพันธ์ผ่านมุ้งการเมืองที่ตนสังกัดอยู่ ในด้านวิธีการหาเสียงในการเลือกตั้ง มีพัฒนาการมาตั้งแต่การเคาะประตูบ้าน จดมหรสพแล้วปราศรัยหาเสียง ทำโปรเตอร์ แผ่นป้ายโฆษณามาจนถึงการแจกสิ่งของอาหาร ยารักษาโรค เสื้อผ้า จนแจกเงินในท้ายที่สุดและรูปแบบการจัดตั้งหัวคะแนนเริ่มจากง่าย ๆ อาศัยผู้นำท้องถิ่น มาเป็นการวางเครือข่ายคล้ายธุรกิจขายตรง มีสัดส่วนหัวคะแนนต่อผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง และนอกจากนี้ยังใช้วิธีการหาเสียงโดยจัดตั้งกองทุนให้กลุ่มชาวบ้าน การอบรมและพาไปศึกษาดูงาน การจัดเลี้ยง การแจกเบี้ยเลี้ยง เป็นต้น (นิรันดร์ กุลพานันท์, 2549)

การประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 คือ นักการเมืองปฏิบัติตนเป็นผู้ให้ เป็นผู้ที่มีวาจาไพเราะ เป็นผู้สงเคราะห์ประชาชน และเป็นผู้ทำตนเสมอต้นเสมอปลาย (ประคอง มาโต, 2565) สังคหวัตถุ 4 เป็นเครื่องมือหรือหลักธรรมที่ช่วยประสานคนหมู่มากให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นเครื่องมือช่วยขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทำให้คนอยู่ร่วมกันด้วยความรักสามารถนำไปใช้ได้ตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับสังคม เป็นธรรมอันจะก่อให้เกิดความผาสุก ในบ้านเมืองและประเทศชาตินั้นเอง หลักธรรมของสังคหวัตถุนี้หากผู้ใดยึดถือ

ปฏิบัติ เชื่อแน่ว่าจะเป็นที่รักใคร่เคารพนับถือของเพื่อนร่วมงานและบุคคลทั่วไป (ภุริวัจน์ ปุณยวุฒิปรีดา, 2557)

สังคหวัตถุ 4 มาใช้แก้ปัญหาต่างๆ โดยไม่มีความคับข้องใจ ขัดแย้ง หรือวิตกกังวล และสามารถมีความสัมพันธ์กับประชาชนได้เป็นอย่างดี และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การที่นักการเมืองมีความเข้าใจและเกิดความรู้สึกที่ดีต่อประชาชน เกิดความพอใจ มีความรักใคร่ รู้จักการให้และการรับ อยากช่วยเหลือประชาชน พุดจาด้วยความรักใคร่ ปรารณาดีต่อประชาชนและให้ความร่วมมือกับประชาชนด้วยความเต็มใจและจริงใจ มิใช่แสรังทำ ซึ่งสามารถนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาเป็นแนวประพฤติปฏิบัติได้ดังนี้ ทาน การรู้จักการให้และเป็นผู้รับที่ดี ปิยวาจา การพูดด้วยความรักใคร่ปรารณาดีต่อประชาชน อุตถจริยา การที่อยากช่วยเหลือประชาชนด้วยความเต็มใจมิใช่แสรังทำ สมานัตตตา การปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย ไม่เอาเปรียบ ร่วมเผชิญ และแก้ปัญหาเพื่อประโยชน์สุขร่วมกัน จากความสำคัญของบทบาทหน้าที่ของนักการเมือง การปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมือง การสร้างความนิยมทางการเมืองกับประชาชน ที่กล่าวมานั้น แต่โดยลักษณะทั่วไปแล้วโดยเฉลี่ยแล้วคนไทยมีความนิยมกับนักการเมืองมากพอสมควร เพราะส่วนใหญ่ในบุรีรัมย์จะเลือกนักการเมืองมากกว่าเลือกพรรคการเมือง ซึ่งนักการเมืองมีความใกล้ชิด เป็นผู้ฟังพื้นที่ นักการเมืองทราบถึงปัญหาในพื้นที่ พร้อมคอยช่วยเหลือและให้คำปรึกษา และทำกิจกรรมร่วมกับประชาชนอยู่เป็นประจำ การที่มีความนิยมทางการเมืองในความนิยมหรือความนิยมทางการเมืองที่มีต่อนักการเมืองของประชาชนในจังหวัดบุรีรัมย์ซึ่งในฐานะที่ได้ศึกษาและสอบถามจากในพื้นที่ เป็นที่มาของการศึกษาความนิยมทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดบุรีรัมย์ ว่าปัญหาอุปสรรค สภาพทั่วไปและความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองในจังหวัดบุรีรัมย์เป็นอย่างไร ปัจจัยที่ส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองในจังหวัดบุรีรัมย์มีอะไรบ้าง รูปแบบการส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองในจังหวัดบุรีรัมย์เป็นอย่างไร เพื่อเป็นรูปแบบในการดำเนินงานของนักการเมืองที่เหมาะสมกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองในจังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองในจังหวัดบุรีรัมย์

3. เพื่อนำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองในจังหวัดบุรีรัมย์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Approach) โดยมีรายละเอียดการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่ผู้วิจัยได้ทำการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องนี้เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่ชัดเจน สามารถอธิบายเสริม สนับสนุน ข้อโต้แย้งต่าง ๆ และให้ความรู้ความเข้าใจปรากฏการณ์ รวมทั้งการเสนอแนะข้อคิดเห็นในประเด็นที่มีข้อขัดแย้งหรือเห็นสมควรเพิ่มเติมให้ชุดความรู้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องนี้ประกอบไปด้วย นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา 3 รูป นักการเมือง 2 คน ผู้นำชุมชน 5 คน ข้าราชการ 5 คน นักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์ 5 คน และประชาชนทั่วไป 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ประเด็นหลักในการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองในจังหวัดบุรีรัมย์ องค์ประกอบของการส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองในจังหวัดบุรีรัมย์ การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองในจังหวัดบุรีรัมย์

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.1 ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 25 รูปหรือคน ผู้วิจัยได้ติดต่อประสานขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายบุคคล ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์ที่เตรียมไว้ โดยมีการบันทึกเทปและจดบันทึกโดยใช้เวลาในการสัมภาษณ์แต่ละท่านไม่น้อยกว่า 30 นาที

3.2 หลังจากได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจึงได้เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ

3.3 นำข้อความจากการสัมภาษณ์ และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็น และเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์

3.4 วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย จากนั้นนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้

3.5 สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอในรูปของความเรียง

ผลการวิจัย

1. สรุปผลการสัมภาษณ์สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองในจังหวัดบุรีรัมย์ จากการสัมภาษณ์ สามารถสรุปผลการวิจัยดังนี้

สรุปผลการสัมภาษณ์สภาพทั่วไปเกี่ยวกับความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง พบว่า ประชาชนในจังหวัดบุรีรัมย์มีความนิยมในการตัดสินใจเลือกนักการเมืองท้องถิ่นที่เป็นกลุ่มดั้งเดิมของจังหวัดบุรีรัมย์ อีกทั้งผู้นำเดิมของพรรคที่เป็นที่นิยมมีคนในพื้นที่ หรือเป็นคนจังหวัดบุรีรัมย์มายาวนาน จึงเกิดความเชื่อถือและไว้วางใจในการตัดสินใจเลือกนักการเมืองกลุ่มเดิมอยู่บ่อยครั้ง สิ่งที่ทำให้นักการเมืองจังหวัดบุรีรัมย์ได้รับความนิยมจากประชาชน ได้แก่ ข้าราชการ ผู้ใหญ่ กำนัน สารวัตรกำนัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้วยลักษณะปกครองท้องถิ่น รวมทั้ง อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ตลอดถึงระดับท้องถิ่น ครอบคลุมทุกพื้นที่แบบเบ็ดเสร็จ นักการเมืองหลายท่านมีจุดแข็งที่สามารถจูงใจประชาชนได้ คือมีความสม่ำเสมอในการลงพื้นที่พบปะประชาชน และเป็นกันเองกับประชาชน โดยเฉพาะงานศพ สังเกตเห็นว่ามีนักการเมืองในพื้นที่จะไปร่วมงานฌาปนกิจศพเกือบทุกงาน เนื่องมาจากนักการเมืองเขามีเครือข่ายที่ทำงานร่วมกัน จึงสามารถสื่อสารได้ว่าบ้านไหนมีงานศพ เขาก็จะไปร่วมงานหรือมอบตัวแทนไปร่วมงาน

สิ่งที่ทำให้เกิดจุดอ่อน นักการเมืองเป็นกลุ่มเดิมเพียงแต่ผลัดเปลี่ยนบุคคลเข้าสู่การเลือกตั้ง ประชาชนยึดติดกับตัวบุคคล อีกทั้งการทำงานยังขาดความร่วมมือจากชาวบ้าน ในการทำงานร่วมกันกับชุมชนยังมองไม่ตรงกัน ทำให้การทำงานกับชาวบ้านยังไม่ไปในทิศทางเดียวกัน ประชาชนหลายๆ ท่าน ยังเบื่อสถานการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นและไม่อยากสนใจการเมือง

สรุปผลการสัมภาษณ์อุปสรรคเกี่ยวกับความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง พบว่า อดีตนักการเมืองเป็นผู้ที่มีบารมีในการบริหารจัดการนักการเมืองในจังหวัดบุรีรัมย์โดยตลอด อีกทั้งได้รับการสนับสนุนจากประชาชน มีนักการเมืองเก่าที่สามารถสร้างสนามฟุตบอล สนามแข่งรถ ระดับโลก และทำงานอย่างต่อเนื่อง มีความ

เข้มแข็ง สามารถยกจังหวัดเข้าสู่ระดับโลกด้านกีฬาได้ รวมทั้งการสนับสนุนจากกลุ่มนายทุนต่างๆ เคยมีผลงานที่โดดเด่นเป็นที่ภาคภูมิใจของประชาชนก็มีโอกาสได้คะแนนนิยมจากประชาชนมากเป็นพิเศษ

2. สรุปผลการสัมภาษณ์องค์ประกอบของการส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองในจังหวัดบุรีรัมย์ จากการสัมภาษณ์ สามารถสรุปผลการวิจัยดังนี้

เล็งถึงผลการปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ พบว่า การพัฒนาส่งเสริมเศรษฐกิจให้แก่คนในจังหวัดและการสนับสนุนความต้องการของคนในจังหวัด เช่น วัคซีน ถนน เป็นต้น ทำให้ประชาชนในพื้นที่นิยมนักการเมืองท้องถิ่นของจังหวัดบุรีรัมย์ การลงพื้นที่เป็นประจำและดูแลประชาชนในท้องถิ่นของตนเองแบบเสมอต้นเสมอปลาย การเล็งถึงผลการปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ นั้นเป็นสิ่งจำเป็นในทุกกรณีและทุกเรื่อง ซึ่งเป็นหลักการทั่วไปที่การดำเนินการย่อมเล็งประโยชน์ แต่ก็ขึ้นอยู่กับว่าประโยชน์น้อยหรือประโยชน์มาก ยิ่งผู้อาสาเข้ามาทำงานการเมืองหรือนักการเมืองด้วยแล้วยิ่งต้องคำนึงถึงประโยชน์ ซึ่งจากการลงพื้นที่ทำงานด้านการเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ โดยได้นำเสนอประเด็นปฏิรูปสังคมแห่งการเรียนรู้ กอบกู้การเมืองภาคประชาชน เพื่อประชาชนสามารถออกแบบนักการเมืองและกิจกรรมทางการเมืองได้ด้วยตนเอง เสมือนตัดเสื้อใส่เอง โดยมีจำเป็นต้องเป็นการเมืองแบบจัดตั้งเพื่อกลุ่มและผลประโยชน์เฉพาะตนเองเท่านั้น

ความนิยมสถานะทางสังคม การมีฐานะ มีบารมีในการทำประโยชน์ให้แก่ประชาชน พบว่า ประชาชนเชื่อถือในฐานะและบารมีของนักการเมืองที่อยู่ในพรรคดั้งเดิม และที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผลประโยชน์สำคัญในจังหวัด ทำให้เกิดการตัดสินใจเลือกนักการเมืองท้องถิ่นที่เป็นตัวแทนพรรคการเมืองนั้น สร้างบารมี และอำนาจโดยการทำผลงานในเชิงประจักษ์และให้ประชาชนได้รับประโยชน์มีงานมีอาชีพเลี้ยงครอบครัว การมีฐานะ มีบารมีในการทำประโยชน์ให้แก่ประชาชน เป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะการมีฐานะนั้นสามารถบริจาคเงินเพื่อสร้างถาวรวัตถุให้แก่ชุมชนได้ เมื่อมีการบริจาคมากขึ้นๆ ก็จะทำให้เป็นผู้มีบารมีในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนจะมีความเกรงอกเกรงใจผู้มีบารมีอยู่ตลอดเวลา

มีความรู้ความสามารถทางการเมือง พบว่า วิสัยทัศน์และการบริหารสำคัญมากต่อการตัดสินใจเลือกของประชาชนในปัจจุบันนี้ แม้จะมีวัฒนธรรมทางการเมืองว่าด้วยการเลือกตั้งที่ไม่เหมาะสมอย่างมาก แต่ประชาชนก็เข้าใจและมีการปฏิเสธวัฒนธรรมที่เลวร้ายนั้นมากขึ้น

3. สรุปผลการสัมภาษณ์การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองในจังหวัดบุรีรัมย์ จากการสัมภาษณ์ สามารถสรุปผลการวิจัยดังนี้

การบูรณาการหลักสังคหัตถ์ 4 เพื่อส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนพบว่า ทาน หรือความโอบอ้อมอารี ของนักการเมืองนั้น คือการบริการประชาชนด้วยเมตตา อาจจะเป็นการบริจาควัตถุสิ่งของ บริจาคทรัพย์ ให้ความรู้ ให้คำแนะนำด้วยความเป็นกันเอง เพราะประชาชนไว้วางใจเลือกเข้ามาเป็นผู้แทนแล้ว ผู้แทนเองก็ควรที่จะตอบแทนด้วยการบริการดูแลแก้ไขปัญหาความทุกข์ให้แก่ประชาชนด้วยความโอบอ้อมอารี ปิยวาจา การที่นักการเมืองเป็นผู้มีวิจิไพเราะ คือการใช้ถ้อยคำที่สุภาพ และถ้อยคำที่มีประโยชน์ พูดด้วยถ้อยคำที่เป็นจริง ถ้อยคำที่ไม่กระทบกระทั่งเสียดีผู้อื่น พูดจาด้วยความอ่อนน้อมถ่อมตน ไม่พูดจาถูกเหยียดหยามหรือข่มประชาชน ด้านอัตถจริยา การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและคมนาคม มีผลอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจเลือกตั้งจากประชาชนในพื้นที่ แต่ทั้งนี้ก็ยังคงพื้นฐานจากระบบดั้งเดิมของสังคมไทยอยู่ คือ ระบบอุปถัมภ์และบุญคุณ ด้านสมานัตตตา นักการเมืองทำหน้าที่เสมอต้นเสมอปลาย มีการพัฒนาพัฒนาในพื้นที่ของตนเองเสมอ ถือว่าได้ทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์ ไม่ตม้ตุนประชาชน

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองในจังหวัดบุรีรัมย์

สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับความนิยมทางการเมืองของประชาชนแบ่งเป็น จุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหาและอุปสรรค จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในจังหวัดมีความนิยมในการตัดสินใจเลือกนักการเมืองที่เป็นกลุ่มดั้งเดิมของจังหวัดบุรีรัมย์ สิ่งที่ทำให้นักการเมืองจังหวัดบุรีรัมย์ได้รับความนิยมจากประชาชน ได้แก่ ข้าราชการ ผู้ใหญ่ กำนัน สารวัตรกำนัน องค์การปกครองตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ รวมทั้งอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ตลอดถึงระดับท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล สิ่งที่ทำให้เกิดจุดอ่อน สำหรับนักการเมืองจังหวัดบุรีรัมย์ ที่ทำให้ไม่ได้รับความนิยมจากประชาชน เป็นการเกิดจากการกุมอำนาจเบ็ดเสร็จฝ่ายเดียว ซึ่งส่งผลกระทบต่อโอกาสในการพัฒนาด้านอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากความต้องการจากประชาชนโดยตรง ที่ต้องการแสดงศักยภาพอย่างเต็มความสามารถ ภายใต้ทรัพยากรท้องถิ่นของตนที่มีอยู่ ปัญหาที่เกี่ยวกับความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง นักการเมืองกลุ่มเดิมเพียงแต่ผลัดเปลี่ยนบุคคลเข้าสู่การเลือกตั้ง ทำให้ไม่เห็นผลงานใหม่มากนัก ประชาชนจึงเกิดความเบื่อหน่ายและต้องการแนวความคิดใหม่เข้า

มาบริหารจังหวัดมากขึ้น อีกส่วนหนึ่งเป็นเรื่องอายุของนักการเมืองที่มีอายุมาก ไม่เปิดโอกาสแนวคิดใหม่ในการบริหาร อุปสรรคกลุ่มนายทุนเดิมมีอิทธิพลมากอยู่ในพื้นที่ คือ ความเชื่อมั่นในการบริหารของนักการเมืองหน้าใหม่มีน้อย และมีอยู่ก็คือระบบอุปถัมภ์ยังอยู่ในระบบการเมืองมาก สิ่งที่เป็นอุปสรรคคือพฤติกรรมทางการเมืองของนักการเมืองเองที่ไม่ดูแลเอาใจใส่ประชาชน เพราะประชาชนเองก็คิดว่าเลือกใครก็ได้ สอดคล้องกับ วรรณธรรมาศกุล (2560) ได้วิจัยเรื่อง “คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนะของประชาชนอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น พัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี เศรษฐกิจดี เกิดความอุดมสมบูรณ์ ใจผู้ร้ายก็อาจลดลงได้ และหายจากท้องถิ่นไปในที่สุด ควรศึกษาจากประสบการณ์ของผู้เป็นที่ประสบความสำเร็จเพื่อศึกษาถึงแนวคิด กระบวนการ ขั้นตอน ในการทำงานให้ประสบความสำเร็จเพื่อนำมาพัฒนาท้องถิ่นของตนเองให้เจริญก้าวหน้า

2. องค์ประกอบของการส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองในจังหวัดบุรีรัมย์

ความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง ประกอบด้วยเล็งถึงผลการปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ มีฐานะ มีบารมีในการทำประโยชน์ให้แก่ประชาชน มีความรู้ความสามารถทางการเมือง จากผลการวิจัยพบว่า การเล็งถึงผลการปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ ประชาชนเล็งถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในการพัฒนาส่งเสริมเศรษฐกิจให้แก่คนในจังหวัด และการสนับสนุนความต้องการของคนในจังหวัด เช่น วัคซีน ถนน เป็นต้น การมีฐานะ มีบารมีในการทำประโยชน์ให้แก่ประชาชน ประชาชนเชื่อถือในฐานะและบารมีของนักการเมืองที่อยู่ในพรรคดั้งเดิมและที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผลประโยชน์สำคัญในจังหวัด การมีฐานะ มีบารมีในการทำประโยชน์ให้แก่ประชาชน ประชาชนมองว่าเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะการมีฐานะนั้นสามารถบริจาคเงินเพื่อสร้างถาวรวัตถุให้แก่ชุมชนได้ เมื่อมีการบริจาคมากขึ้น ๆ ก็จะทำให้เป็นผู้มีบารมีในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนจะมีความเกรงอกเกรงใจผู้มีบารมีอยู่ตลอดเวลา ในส่วนของการมีความรู้ความสามารถทางการเมือง ประชาชนมองถึงวิสัยทัศน์และการบริหารเป็นส่วนสำคัญมากต่อการตัดสินใจเลือก แม้จะมีวัฒนธรรมทางการเมืองว่าด้วยการเลือกตั้งที่ไม่เหมาะสมอย่างมาก สอดคล้องกับ วัลลภ รัฐฉัตรานนท์ และนพพล อัครชาติ (2557) ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาการเมืองถิ่นและนักการเมืองถิ่นจังหวัดหนองบัวลำภู” ผลการวิจัยพบว่า ความนิยมจากประชาชน สำหรับวิธีการ และกลวิธีการหาเสียงในการเลือกตั้งของนักการเมืองถิ่นในจังหวัดหนองบัวลำภู มีหลายรูปแบบ ได้แก่ การปราศรัย การใช้รถยนต์ติดเครื่องขยายเสียงประชาสัมพันธ์ การให้เงินซื้อเสียง การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม และการใช้หวัคคะแนนในระดับหมู่บ้าน และบทบาทและความสัมพันธ์ของกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ ครอบครั้ว ญาติพี่น้อง

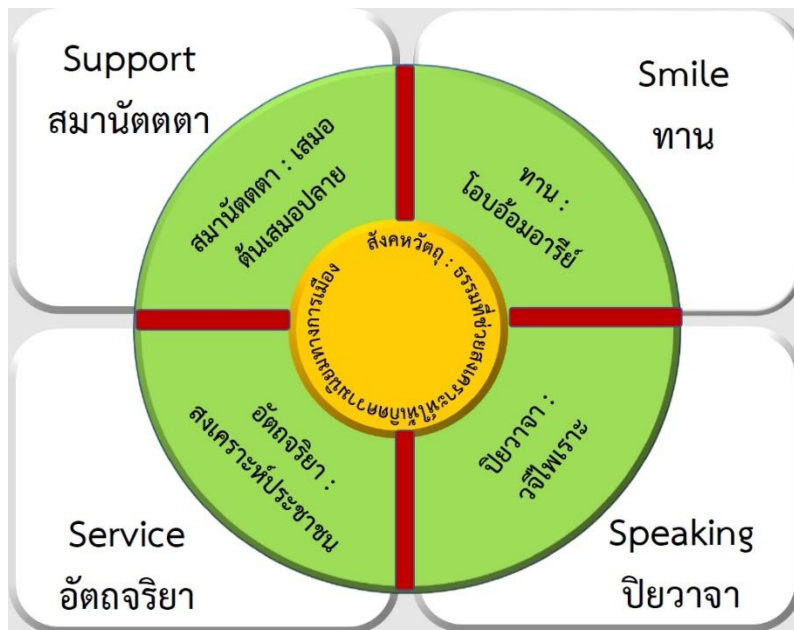
น้อง เพื่อนฝูง เครือข่ายระบบราชการในพื้นที่ การมีภูมิสำเนาในพื้นที่ และกลุ่มคนเสื้อแดงในพื้นที่ล้วนเป็นปัจจัยที่สนับสนุนทางการเมืองแก่นักการเมืองถิ่นในจังหวัดหนองบัวลำภู และสอดคล้องกับ สะดิระ เผือกประพันธ์ (2558) ได้วิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของนักการเมืองท้องถิ่นมีผลต่อการสื่อสารทางการเมืองท้องถิ่นมีผลต่อการสื่อสารทางการเมืองของประชาชน : กรณีศึกษาการปกครองท้องถิ่น จังหวัดชลบุรี” ผลการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์และรูปแบบระบบอุปถัมภ์ของผู้นำชุมชนและประชาชน เป็นไปในลักษณะเป็นการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยเอื้อเฟื้อต่อกัน ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อวิถีชีวิตของสังคมไทย เพราะความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์เน้นความช่วยเหลือเกื้อกูลและการตอบแทนที่เรียกว่า “บุญคุณ” ความสัมพันธ์ในลักษณะเช่นนี้นับว่ามีผลดีต่อคนไทยทั้งในด้านสังคมและเศรษฐกิจการเมืองในส่วนของรูปแบบเครือข่ายโครงสร้างทางสังคม พัฒนามาจากระบบเครือญาติในชุมชนเป็นส่วนใหญ่ ด้วยความสัมพันธ์จึงทำให้ระบบอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนยิ่งเกาะเกี่ยวแน่นแฟ้นยิ่งขึ้นนั่นเอง รวมทั้งความเกี่ยวข้องของความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของผู้นำชุมชนกับประชาชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองในจังหวัดบุรีรัมย์

หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความนิยมทางการเมือง หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชน พบว่า ทาน ของนักการเมือง คือการบริการประชาชนด้วยเมตตา จะเป็นการบริจาควัตถุสิ่งของ บริจาคทรัพย์ ให้ความรู้ ให้คำแนะนำประชาชนด้วยความเป็นกันเอง เพราะประชาชนไว้วางใจเลือกเข้ามาเป็นผู้แทนแล้ว ผู้แทนเองก็ควรที่จะตอบแทนด้วยการบริการดูแลแก้ไขปัญหาความทุกข์ให้แก่ประชาชน ปิยวาจา นักการเมืองจะต้องเป็นผู้มีวิจิไพเราะ การใช้ถ้อยคำพูดคุยกับประชาชนที่สุภาพและเป็นถ้อยคำที่มีประโยชน์ พูดด้วยถ้อยคำที่เป็นจริง ถ้อยคำที่ไม่กระทบกระทั่งเสียดสีผู้อื่น พูดจาด้วยความอ่อนน้อมถ่อมตน ไม่พูดจาตู่ถูกเหยียดหยามหรือข่มประชาชน ด้านอัตถจริยา การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและคมนาคมในการใช้ชีวิตประจำวันของประชาชนในชุมชน ให้ความสะดวกสบาย ด้านสมานัตตา นักการเมืองจะต้องหน้าที่เสมอต้นเสมอปลายรวมถึงมีการพัฒนาในพื้นที่ของตนเองเสมอ ทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์ ไม่ตมต้นประชาชน สอดคล้องกับ พระถวิล เทวสุโร (สิงห์เทพ) และคณะ (2558) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักราชสังคหวัตถุ 4 ของเทศบาลตำบลโนนทอง อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี” ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารเทศบาลมีแนวทางพัฒนาการบริหารงานตามหลักราชสังคหวัตถุ 4 คือ ด้านการส่งเสริมการเกษตร (สัสสมณะ) โดยจัดฝึกอบรมการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จัดตั้งงบประมาณสนับสนุน จัดหาตลาดใหม่ๆ ให้

เกษตรกร และศึกษาแนวทางการแปรรูป ผลผลิตทางการเกษตรโดยใช้เทคโนโลยี ด้าน การส่งเสริมคนดีมีความสามารถ (ปรีศเมธะ) การสรรหาบุคลากรโดยยึดถือระบบคุณธรรม ความเสมอภาค ความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ประเมินผลการปฏิบัติงานของ บุคลากรด้วยความยุติธรรม จัดกิจกรรมยกย่องบุคคลต้นแบบของชุมชน และส่งเสริม การศึกษาในชุมชน ด้านการส่งเสริมอาชีพ (สัมมาปาสะ) ฝึกอบรมให้ความรู้ด้านอาชีพโดย ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน สร้างโลกทัศน์ให้กับชุมชนให้มีแนวคิดที่กว้าง ไกลเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ในอาชีพและรวมกลุ่มสร้างอาชีพที่หลากหลาย ด้านการพูดจาไพเราะมี ประโยชน์ เป็นทางแห่งความสามัคคี (วาชเปยยะ) สร้างจิตสำนึกในการให้บริการประชาชน ด้วยวาจา ที่สุภาพ มีอหยาศัยดีเป็นกันเอง รู้จักพูดรู้จักหักทนายประชาชน รู้จักชี้แจงแนะนำ ในสิ่งที่เป็นประโยชน์ และสอดคล้องกับ ชุติพันธ์ วงษ์อมรวิทย์ และคณะ (2563) ได้วิจัย เรื่อง การเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า จริยธรรมทางการเมืองประกอบด้วย 1) ด้านความดีงาม ยึดถือปฏิบัติเป็น แนวทางในการปฏิบัติงาน ขยันอดทน 2) ด้านความถูกต้อง มีความโปร่งใส คำนึงถึง ความสำเร็จของงาน 3) ด้านความเหมาะสม ให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาความ เดือดร้อนของประชาชน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการที่ผู้วิจัยได้สร้างแผนภาพที่แสดงองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ซึ่งสามารถขยายความเพิ่มเติม ได้ดังนี้

1) ด้านทาน : โอบอ้อมอารี เป็นหลักปฏิบัติที่แสดงให้เห็นว่าการมีพฤติกรรมที่แสดงออกให้ปรากฏเห็นอย่างเด่นชัด เป็นบุคลิกภาพที่ยิ้มแย้มแจ่มใส โอบอ้อมอารี รู้จักการให้และมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน รวมถึงการช่วยเหลือเกื้อกูล การให้ที่ยิ่งใหญ่ คือ การให้อภัยกัน การให้ที่ดีโดยไม่ต้องลงทุนมาก คือ การยิ้ม เพราะรอยยิ้มเป็นประตูสู่หัวใจ สร้างสุขภาพจิตที่ดีให้แก่กันและกัน การยิ้มเป็นจุดเริ่มต้นแห่งการสานสัมพันธ์ก่อให้เกิดการเกื้อกูลสัมพันธ์

2) ด้านปิยวาจา : วจีไพเราะ เป็นหลักปฏิบัติที่แสดงให้เห็นว่านอกจากการมีพฤติกรรมที่แสดงออกให้ปรากฏเห็นอย่างเด่นชัด เป็นบุคลิกภาพที่ยิ้มแย้มแจ่มใส โอบอ้อมอารี รู้จักการให้และมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน แล้ว ยังมีการช่วยเหลือเกื้อกูลแล้ว ด้วยคำพูดที่มีความไพเราะ มีประโยชน์ มีความเหมาะสม ตรงจุดมุ่งหมาย ด้วยการใช้ศิลปะการพูดอย่างสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมเป็นพลัง ในการขับเคลื่อนงานและกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งผลให้การติดต่อประสานและทำงานบรรลุจุดหมาย ได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

3) ด้านอัตถจริยา : สงเคราะห์ประชาชน เป็นบุคลิกภาพที่มีจิตชอบอาสาและบริการ บำเพ็ญตนให้เกิดประโยชน์ ทั้งประโยชน์ส่วนตน ประโยชน์ส่วนรวม และทั้งประโยชน์ส่วนรวมและประโยชน์ส่วนตัว มีจิตเป็นอิสระปลอดโปร่งผ่องใส ไม่หวั่นไหวไปกับความผันผวนปรวนแปรของชีวิต หรือการพลัดพรากจากสิ่งอันเป็นที่รักในชีวิต ไม่ถูกบีบคั้นโดยความยึดมั่นของตนเอง สงบเย็นสว่างไสวโดยสมบูรณ์ตามหลักแห่งประโยชน์ตน ประโยชน์ท่าน

4) ด้านสมานัตตตา : วางตนพอดี เป็นหลักปฏิบัติที่แสดงให้เห็นว่าการมีพฤติกรรมที่แสดงออกให้ปรากฏเห็นอย่างเด่นชัด เป็นบุคลิกภาพที่มีเป็นการสนับสนุนหนุนเสริมการทำความคิด หรือผู้ทำความเจริญ ให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไปโดยปราศณาให้ทุกคนมีความสุข แสดงถึงความมีจิตแผ่เมตตาหรืออย่างต่อเนือง มีน้ำใจปราศณาเพื่อประโยชน์สุขที่เกิดขึ้นต่อส่วนรวมอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่น มีการเน้นการพัฒนาในระดับจังหวัด ภายในตัวจังหวัดมีความเจริญก้าวหน้ามาก แต่ยังไม่มีการพัฒนาโรงเรียน วัดและแหล่งน้ำในชนบท จึงควรดูแลท้องถิ่นท้องที่ที่อยู่รอบนอก ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัด

2. ภาครัฐหรือส่วนราชการควรมีระบบความปลอดภัยบนท้องถนนให้มีความเจริญมากยิ่งขึ้น นักรการเมืองต้องเข้าใจและเข้าถึงประชาชน เพื่อช่วยกระตุ้นและดูแลเรื่องดังกล่าวนี้

3. นักรการเมืองทั้งระดับและระดับท้องถิ่น ควรกำหนดให้มีคุณสมบัติที่ก่อให้เกิดศรัทธา ความเชื่อมั่น และความเชื่อถือของประชาชน

4. นักรการเมืองในสังกัดพรรคการเมืองควรเข้าหาประชาชนและต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าหาได้ง่ายเพื่อรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลายและแลกเปลี่ยนข้อมูลต่อกัน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ภาครัฐกำหนดแนวทางที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน ด้วยการสำรวจความต้องการของประชาชน เพื่อนำมากำหนดนโยบายตอบสนองความต้องการของประชาชน

2. พรรคการเมืองควรมีแนวทางสร้างชื่อเสียงให้แก่ นักรการเมืองตามหลักการที่ดี เพื่อการบริหารบ้านเมืองที่ดี และเสริมด้วยการกำหนดให้นักรการเมืองต้องลงพื้นที่เข้าหาประชาชน

3. พรรคการเมืองควรส่งเสริมให้นักรการเมืองต้องมีบทบาทสนองตอบต่อความต้องการของสังคม ชุมชนในพื้นที่ เพื่อประโยชน์ของประชาชนโดยรวม

4. ภาครัฐควรส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพนักรการเมืองท้องถิ่นให้เกิดการตระหนักในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาท้องถิ่นชุมชนอย่างทั่วถึง

5. พรรคการเมืองควรจัดอบรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพนักรการเมืองให้เกิดการตระหนักในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ โดยการปลูกฝังให้นักรการเมืองหมั่นเข้าหาประชาชนและรับเรื่องที่เป็นปัญหาของประชาชนที่นำมาสู่การแก้ไข

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยรากฐานการส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักรการเมือง ในระดับวงกว้างอาจเป็นระดับภูมิภาคหรือระดับประเทศ

2. ควรศึกษาอิทธิพลหรือปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักรการเมืองในจังหวัดอื่นๆ เพื่อเทียบเคียงให้เห็นถึงความเหมือนหรือความแตกต่าง

3. ควรทำการศึกษาวิจัยความพึงพอใจของประชาชนเกี่ยวกับความไว้วางใจของประชาชนที่มีต่อนักรการเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2539). *อนาคตผู้นำการเมืองไทยในสองทศวรรษหน้า*. กรุงเทพฯ: ซัคเซสมิเดีย.
- ชุตินพันธ์ วงษ์อมรวิทย์ และคณะ. (2563). การเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 9(4), 14-26.
- นิรันดร์ กุลพานันท์. (2549). *นักการเมืองถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์*. นนทบุรี : นครปฐมการพิมพ์.
- ประคอง มาโต และคณะ. (2565). การส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนมีต่อนักการเมืองในจังหวัดอุทัยธานี. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 5(2), 115-128.
- พระถวิล เทวสุโร (สิงห์เทพ) และคณะ. (2558). การบริหารงานตามหลักราชสังคหวัตถุ 4 ของเทศบาลตำบลโนนทอง อำเภอนาบุญ จังหวัดอุดรธานี. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 3(1), 71-86.
- ภูริวัจน์ ปุณฺณรุฒิปรีดา. (2557). การพัฒนาเชิงพุทธเพื่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี. *วารสารศาลรัฐธรรมนูญ*, 16(47), 141-158.
- วรยุทธ สถาปนาศุกกุล. (2560). คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนะของประชาชนอำเภอแมริมจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร*, 8(2), 245-253.
- วัลลภ รัฐฉัตรานนท์ และนพพล อัครชาติ. (2557). ความนิยมของคนอีสานที่มีต่อพรรคเพื่อไทย: ศึกษากรณีจังหวัดขอนแก่น. *วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 1(1), 76-100.
- สะถิระ เผือกประพันธุ์. (2558). ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของนักการเมืองท้องถิ่นมีผลต่อการสื่อสารทางการเมืองท้องถิ่นมีผลต่อการสื่อสารทางการเมืองของประชาชน : กรณีศึกษาการปกครองท้องถิ่น จ.ชลบุรี. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย*, 7(1), 181-208.
- สุมาลี บุญเรือง และเติมศักดิ์ ทองอินทร์. (2565). การเสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 10(1), 240-254.

พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดสระบุรี*
BUDDHIST INTERGRATION FOR ENHANCING LOCAL POLITICIAN'S
LEADERSHIP IN SARABURI PROVINCE

พระปลัดเอกชัย จนทโชโต (คงชีวะ), อนุภูมิ โขวเกษม, สุรพล สุธะพรหม
Phrakhrupalad Ekkachai Janthachoto (Kongcheewa), Anubumh Sowkasem,
Surapol Suyuaprom
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: kanjana.dam@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาคุณลักษณะผู้นำ การส่งเสริมภาวะผู้นำ และการบูรณาการหลักธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดสระบุรี ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี ใช้การวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า 1.คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (\bar{X} =3.57) 2.การส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} =3.52) 3.การบูรณาการหลักปาปนิกรรม เพื่อการส่งเสริมภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี ดังนี้ ด้านจักขุมา (\bar{X} =4.63), มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาท้องถิ่น ฉลาดในการวางแผน ด้านวิรุโร (\bar{X} =4.47) มีความชำนาญในการจัดการบริหารท้องถิ่น ด้านนิสสยสัมปันโน (\bar{X} =4.63) มีมนุษยสัมพันธ์กับภายนอกสร้างเครือข่ายการพัฒนาจากภายนอกสู่ภายในให้กับท้องถิ่น

คำสำคัญ: พุทธบูรณาการ; การส่งเสริม; ภาวะผู้นำ; นักการเมืองท้องถิ่น

Abstract

Objectives of this research were to study the general condition, characteristics that promoted leadership and integration of ethical principles in Promoting leadership of local politicians in Saraburi Province. Research methodology was the mixed methods. The qualitative research collected data from 20 key informants using the structured in-depth-interview script and analyzed the data by content descriptive interpretation. The quantitative research collected data with questionnaires from 400 samples. Data were analyzed by descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, standard deviation.

Findings were as follows: 1. The general conditions of the political leadership of local politicians in Saraburi Province, by overall, were at high level with the mean of 3.75. 2. Leadership promotion of local politicians in Saraburi Province, by overall, was at the high level with the mean value at 3.52. 3. Integration of Papanika-dharma principles to promote the leadership of local politicians in Saraburi Province, by overall, were: Chakhuma, with the mean at 4.63, local politicians had a vision for local development and Kean in planning, Vithuro aspect, with the mean of 4.47, politicians had skills to manage local development, Nissayasampanno, with the average of 4.63, politicians had human relations with external people, creating development networks from inside to outside for local communities.

Keywords: Buddhist Integration; Enhancing; Leadership; Local Politician

บทนำ

นักการเมืองท้องถิ่นเป็นผู้นำและได้มีบทบาทอย่างมากต่อการดำเนินงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งเป็นผู้นำในการพัฒนาทางการเมืองท้องถิ่นและการพัฒนาระบบ ให้มีความเจริญก้าวหน้าการบริหารจัดการ รวมทั้งการปรับเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน (นิത്യ สัมมาพันธ์, 2546) ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา นับตั้งแต่พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ที่ใช้บังคับไปแล้ว พบว่ามีการร้องเรียนและตรวจพบการทุจริตคอร์รัปชันหลายรูปแบบในองค์การบริหารส่วนตำบลด้วยเหตุดังกล่าวทำให้เกิดปัญหาขึ้นในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเหตุ

ให้การบริหารงานหย่อนประสิทธิภาพไม่สามารถพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าตามเจตนารมณ์ของการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นส่งผลให้สังคมเกิดความเคลือบแคลงใจในกระบวนการการกระจายอำนาจ (จตุพร ผ่องสุข, 2550) ผู้นำที่เหมาะสมของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีภาระหน้าที่ในการส่งเสริมให้ความรู้เรื่องการเมืองการปกครองแก่ ประชาชนตามบทบาทอำนาจหน้าที่ ที่กฎหมายได้กำหนดไว้ (จตุพร ผ่องสุข, 2550) ผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนักการเมืองท้องถิ่นคือบุคคลที่เสนอตัวเข้าสู่ระบบการเมืองท้องถิ่น ภายใต้ระบบการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น อันเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้นักการเมืองท้องถิ่นมีความชอบธรรมในการเป็นตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่แทนประชาชนในท้องถิ่นทั้งการบริหารท้องถิ่น (ฝ่ายบริหาร) และการควบคุมตรวจสอบ (ฝ่ายนิติบัญญัติ) นักการเมืองหรือผู้ปฏิบัติงานทางการเมือง เป็นส่วนประกอบสำคัญของการพัฒนาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในเขตจังหวัดสระบุรี เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปนำเสนอ นักการเมืองท้องถิ่น หน่วยงานเทศบาลตำบล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมเพื่อสร้างภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในเขตจังหวัดสระบุรี ให้สามารถนำพาและบริหารท้องถิ่นไปสู่การพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคูณลักษณะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดสระบุรี
2. เพื่อศึกษาคูณลักษณะผู้นำที่ส่งผลต่อการส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดสระบุรี
3. เพื่อนำเสนอการบูรณาการหลักธรรมในการส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดสระบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน

ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร ได้แก่ ประชาชนในจังหวัดสระบุรี ที่มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 368,065 คน

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน จากการคำนวณตามสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1967) และตามสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มเขตเลือกตั้ง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
เขตเลือกตั้งที่ 1 อำเภอเมืองสระบุรี	120,669	131
เขตเลือกตั้งที่ 2 อำเภอมวกเหล็ก	120,887	131
เขตเลือกตั้งที่ 3 อำเภอหนองแค	126,509	138
รวม	368,065	400

โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ซึ่งเป็นการสุ่มตัวอย่างจากประชากรในพื้นที่กลุ่มเขตเลือกตั้งตามตัวอย่าง และสุ่มตัวอย่างตามโควตาที่กำหนดตามสัดส่วน จนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง คือ 400 คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 รูป/คน แบ่งเป็น 5 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มนักวิชาการด้านหลักธรรม 2) กลุ่มนักวิชาการด้านเมืองท้องถิ่น 2) กลุ่มผู้นำชุมชน 3) กลุ่มประชาชน 4) กลุ่มนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.891 การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ มีค่าความเชื่อมั่นที่ 0.895

การเก็บรวบรวม

โดยการแจกแบบสอบถาม จากอำเภอที่เป็นตัวแทนจากแต่ละเขตการเลือกตั้ง ได้แก่ อำเภอสระบุรี อำเภอมวกเหล็ก อำเภอหนองแค จำนวน 400 ชุด

การลงพื้นที่สัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จากผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ได้แก่ 1) นักวิชาการด้านหลักธรรม 2) นักวิชาการด้านการเมืองท้องถิ่น 3) กลุ่มผู้นำองค์กรท้องถิ่น และ 4) กลุ่มตัวแทนภาคประชาชน รวมทั้งสิ้นจำนวน 20 รูปหรือคน

การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยการใช้สถิติพรรณนาเพื่อหา ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของการส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดสระบุรี ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดสระบุรี โดยภาพรวม

(n=400)

บริบททั่วไปของนักการเมืองท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านบุคลิกภาพ	3.52	.244	มาก	5
2. ด้านวิสัยทัศน์	3.38	.248	ปานกลาง	6
3. ด้านมนุษยสัมพันธ์	3.59	.108	มาก	3
4. ด้านความรู้ความสามารถ	3.55	.209	มาก	4
5. ด้านคุณธรรมจริยธรรม	3.61	.153	มาก	2
6. ด้านความสามารถในการสื่อสาร	3.38	.209	ปานกลาง	7
7. ด้านมีหลักธรรมาภิบาลในการบริหาร	3.62	.152	มาก	1
โดยภาพรวม	3.57	.118	มาก	

ตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับบริบททั่วไปของนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดสระบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านมีหลักธรรมาภิบาลในการบริหาร ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรู้ความสามารถ และด้านบุคลิกภาพ อยู่ในระดับมาก ด้านที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ และด้านความสามารถในการสื่อสาร ตามลำดับ

2. การส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดสระบุรี

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดสระบุรี โดยภาพรวม

(n=400)

การส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม	3.59	.404	มาก	1
2. ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมประชาธิปไตยท้องถิ่น	3.58	.493	มาก	2
3. ด้านการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ	3.45	.498	ปานกลาง	4
4. ด้านการบริการสาธารณะทั่วถึง	3.30	.459	ปานกลาง	5
5. ด้านการพัฒนาและรักษาสภาพแวดล้อมท้องถิ่น	3.53	.499	มาก	3
โดยภาพรวม	3.52	.244	มาก	

ตารางที่ 2 พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะการส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ($\bar{X}=3.79$) ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมประชาธิปไตยท้องถิ่น ($\bar{X}=3.58$) ด้านการพัฒนาและรักษาสภาพแวดล้อมท้องถิ่น ($\bar{X}=3.53$) อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ ($\bar{X}=3.45$) และด้านการบริการสาธารณะทั่วถึง ($\bar{X}=3.30$) อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

โดย คุณลักษณะผู้นำส่งผลต่อการส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดสระบุรี 7 ด้าน มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และ 0.05 แสดงว่า คุณลักษณะผู้นำส่งผลต่อการส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดสระบุรี สามารถอธิบายการส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดสระบุรี (Y) ได้ร้อยละ 84.7

หลักปาปนิกธรรม 3 (X2) สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดสระบุรี (Y) (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.001) ซึ่งหลักปาปนิกธรรม 3 (X2) สามารถอธิบายการส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดสระบุรี (Y) ได้ร้อยละ 82.6

3. การบูรณาการหลักธรรมในการส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดสระบุรี

ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการหลักปาปนิกธรรม เพื่อการส่งเสริมภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.59$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านจักขุมา ($\bar{X}=4.63$) นักการเมืองท้องถิ่นมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาท้องถิ่น นักการเมืองท้องถิ่นมีความสามารถฉลาดวางนโยบาย มีเป้าหมายชัดเจน ด้านนิสสยสัมปันโน ($\bar{X}=4.63$) นักการเมืองท้องถิ่นมีมนุษยสัมพันธ์กับภายนอกสร้างเครือข่ายการพัฒนาจากภายนอกสู่ภายในให้กับท้องถิ่น นักการเมืองจะต้องเข้าถึงประชาชน มีเครือข่ายภายนอก สร้างความอยู่ดี มีกินของประชาชน มีความโปร่งใส ใส่ใจประชาชน และด้านวิรูโร ($\bar{X}=4.47$) นักการเมืองท้องถิ่นมีความชำนาญในการจัดการงานดี ด้านการปกครอง นักการเมืองต้องคิดไกล โปร่งใสให้ประชาชนมีส่วนร่วม สร้างอาชีพให้คนในพื้นที่ ส่งเสริมวัฒนธรรม สามารถแถลงนโยบายและหลักการในการบริหาร การแก้ปัญหา

อภิปรายผล

1. จากผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดสระบุรี

พบว่า ภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดสระบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด อภิปรายได้ว่า นักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดสระบุรีมีบุคลิกที่เชื่อมั่นในตนเอง มีภาวะในการเป็นผู้นำ รอบรู้ในการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน มีความเป็นกลางและมียุติธรรมในการปกครอง มีความเมตตายึดคนหรือประชาชนเป็นศูนย์กลางการทำงานบริการอย่างโปร่งใสให้ประชาชนเข้าถึงง่าย มีความเชื่อมั่นในตนเองวางตัวเหมาะสมกับสถานการณ์ สามารถควบคุมได้ แต่งกายเหมาะสม มีความภูมิฐานน่าเชื่อถือ สถิติปัญญาเหมาะสมกับบทบาทของการเป็นผู้นำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรณ แก้วนะ (2564) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณลักษณะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารเทศบาล ในจังหวัดสมุทรปราการ” ผลการวิจัยพบว่า 1. ศึกษาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ประกอบด้วย 1) ความรับผิดชอบ 2) ความเฉลียวฉลาด 3) ความริเริ่มมุ่งมั่น อยู่ในระดับมากที่สุด และ 4) ความเชื่อมั่นในตัวเอง 5) ความพร้อม 6) ความเข้าใจในงาน 7) ความสามารถควบคุม อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับ พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล (2563) ได้วิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า สภาพทั่วไปการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้ จุดเด่น ผู้นำทางการเมืองมีความพยายามทำกิจกรรมทางการเมืองปฏิบัติงานเพื่อประชาชน เสียสละอาสาทำงานขับเคลื่อนนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชน

2. จากผลการวิเคราะห์คุณลักษณะที่ส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดสระบุรี

พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด อภิปรายได้ว่า ประชาชนประสงค์ให้นักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดสระบุรีมีบุคลิกภาพน่าเชื่อถือ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน มีวิสัยทัศน์ที่ทันสมัยในยุคดิจิทัล มีความคิดริเริ่มในสิ่งใหม่ๆ มีมนุษยสัมพันธ์ในการเป็นตัวอย่างของผู้นำ กับประชาชนทุกครั้งที่ลงพื้นที่ มีความรู้ความสามารถในการกำหนดนโยบาย มีความสามารถในการแก้ปัญหาให้แก่ชุมชน ความสามารถในการพัฒนาตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ เป็นผู้พร้อมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของประชาชนและเยาวชน ลงพื้นที่สอบถามชาวบ้านสม่ำเสมอ สระบุรี ยึดหลักความโปร่งใสและตรวจสอบได้ มีส่วนร่วมกับท้องถิ่น รับผิดชอบต่อชุมชนในการบริหารจัดการ สนับสนุนให้มี

พื้นที่สาธารณะทางสังคม เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ระดมความคิดเห็น ปรีกษาหารือ และร่วมติดตามตรวจสอบอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนสรร ธรรมสอน (2558) ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการเมืองของนายกเทศมนตรีในการบริหารเทศบาลตำบล ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน” ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางการเมืองของนายกเทศมนตรี ส่งเสริมวัฒนธรรมประชาธิปไตยท้องถิ่น เปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณะ บริการสาธารณะให้ทั่วถึง เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม พัฒนาเทศบาล และชุมชนให้มีความยั่งยืน พัฒนาและรักษาสิ่งแวดล้อม และศิลปวัฒนธรรมชุมชน วัฒนธรรมประชาธิปไตยการเมืองท้องถิ่น นั้นพบว่าประชาชน มีความเชื่อมั่น และศรัทธาต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมากที่สุด สัมฤทธิ์ผลในการบริหาร โครงการท้องถิ่นนั้น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3 จากผลการการบูรณาการหลักธรรมในการส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดสระบุรี

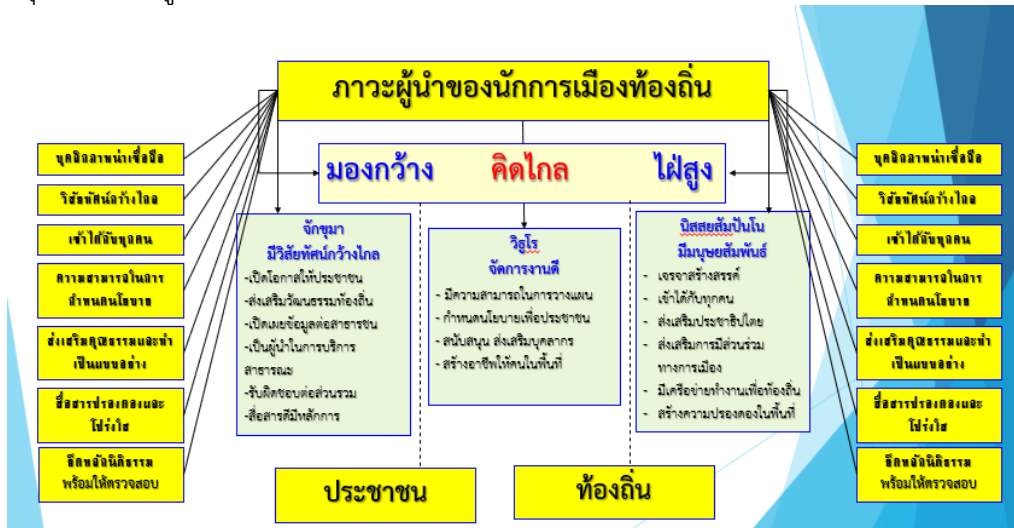
พบว่า นักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดสระบุรี มีวิสัยทัศน์ในการเมืองส่วนท้องถิ่น ในด้านการส่งเสริมการประกอบอาชีพให้กับประชาชน ในการปรับปรุงและพัฒนาท้องถิ่นอยู่เสมอ ในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และในการจัดงบประมาณของท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ มีความชำนาญในการจัดการงานดีด้านการปกครอง ด้านประกอบอาชีพให้ประชาชน มีความชำนาญในเรื่องความรู้สิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น มีการจัดการงานดีในการรักษาประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์ชัย นิรมิตศรีชัย (2558) ได้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักภาวะผู้นำเชิงพุทธในสถานประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม” ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงพุทธที่เหมาะสมสำหรับการบริหารในสถานประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้แก่ 1) จักขุมา มองเห็นการณ์ไกลและมีวิสัยทัศน์ 2) วิจิโร มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน 3) นิสสยสัมปันโน เป็นผู้มึนินิสัยดี หรือ มีมนุษยสัมพันธ์ดี นักบริหารที่ดีต้องผูกใจคนไว้ได้ มีเครดิตดี มีปัญญาที่มองภาพกว้างและไกล

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดสระบุรี” นักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดสระบุรีมีคุณลักษณะของผู้นำ 7 ด้าน คือ 1) ด้านบุคลิกภาพ 2) ด้านการมีวิสัยทัศน์ 3) ด้านความรู้ความสามารถ 4) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 5) ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ 6) ด้านความสามารถในการสื่อสาร และ 7) ด้านมี

หลักธรรมาภิบาลในการบริหาร โดยการประยุกต์หลักปาปนิกรธรรม 3 ดังนั้น สามารถที่จะสรุปลงค์ความรู้เป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่สังเคราะห์ได้จากกรณีวิจัย

สามารถอธิบายองค์ความรู้ได้ดังนี้

คุณสมบัติของผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น ที่ควรมีภาวะผู้นำทางการเมืองที่เข้มแข็งจนสามารถสร้างสรรค์ผลงานให้เป็นที่โจษจันเล่าขานไม่รู้จบได้จะต้องมีคุณสมบัติเด่นอย่างน้อย 4 ประการ ได้แก่ (1) ต้องมุ่งมั่นหรือมีเจตนาอย่างแรงกล้าในการนำการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้น (2) ต้องมองล่วงหน้าอย่างทะลุปรุโปร่งว่าจะมีสิ่งใดเกิดขึ้น หากมีปัญหาจะมีแนวทางรับมืออย่างไร (3) ต้องมีความสามารถในการสื่อสารกับคน ต้องทำให้คนอื่นเห็นด้วยกับแนวคิดของตน (4) ต้องมีศิลปะในการบริหารความเปลี่ยนแปลง หน้าที่และความรับผิดชอบแรกของผู้นำการเมือง (Political leaders) คือการแบ่งปันการใช้ทรัพยากรของประเทศและใช้ช่องทางการสื่อสารที่มีในมือเพื่อคุ้มครองและปกป้องพลเมืองของตน ผู้นำการเมืองทุกระดับต้องจัดสรรทรัพยากรและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นให้แก่ประชาชนรับรู้เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ และสิ่งที่สำคัญคือ

หลักจักขุมา นักการเมืองต้องมองกว้าง ด้านการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมสรุปได้ว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมของนักการเมืองท้องถิ่นเป็นการสร้างความผูกพันและความร่วมมือระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ ทำให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็น เสนอแนะ แนะนำนักการเมืองท้องถิ่นในฐานะคนในพื้นที่ ทำให้ทราบความจริงได้ ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมประชาธิปไตยท้องถิ่น ผู้นำสามารถแสดงวิสัยทัศน์ ให้ประชาชนเห็นว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ เป็นผู้นำที่ยึดหลัก

ประชาธิปไตย ให้ประชาชนเห็นว่าผู้นำเป็นผู้ที่มองกาลไกล ใส่ใจประชาชน นักการเมืองท้องถิ่นเป็นผู้นำในการเปิดเผยข้อมูลแก่สาธารณชน มีความรับผิดชอบต่อสังคม ตรงไปตรงมาโปร่งใส มองกาลไกล เป็นแบบอย่างแก่ประชาชน และเยาวชน มีทัศนคติที่ดีต่อท้องถิ่น คิดเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ส่งเสริมในประเด็นที่ควรส่งเสริม การให้บริการสาธารณะอย่างทั่วถึงของนักการเมืองท้องถิ่น โดยการเข้าไปดูแลโครงการผู้สูงอายุ การหางานให้ผู้สูงอายุทำ มีกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้ออกกำลังกาย เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของคนในท้องถิ่นเป็นการเพิ่มวิสัยทัศน์ของการมีภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นให้ประชาชนเห็นถึงความใส่ใจจิตไกลคิดก้าวหน้าเพื่อประชาชน การพัฒนาและรักษาสุขภาพแวดล้อมท้องถิ่น สะท้อนให้เห็นภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น ที่อนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติไว้ให้ลูกหลานได้ดูแล มองกาลไกลถึงภัยพิบัติที่เกิดจากการตัดไม้ทำลายป่า ส่งเสริมให้ประชาชนช่วยกันปลูกต้นไม้ ไม่เผาหญ้าหน้าแล้ง อธิบายเหตุผลให้ประชาชนเข้าใจ

หลักวิธูโร นักการเมืองต้องคิดไกล ให้ประชาชนมีส่วนร่วม ทำความดีให้เป็นที่ยอมรับ เพื่อให้เป็นแบบอย่างให้กับคนในสังคม และยกย่องคนที่ทำคุณงามความดี เพื่อเป็นแรงกระตุ้นจูงใจให้กับผู้ที่ทำความดีและผู้ที่ยังไม่ได้ทำให้ตัดสินใจทำได้ง่ายขึ้น สรุปได้ว่าการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมของนักการเมืองท้องถิ่นเป็นการสร้างความผูกพันและความร่วมมือระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ ทำให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็น เสนอแนะ แนะนำนักการเมืองท้องถิ่นในฐานะคนในพื้นที่ ทำให้ทราบความจริงได้ ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมประชาธิปไตยท้องถิ่น ผู้นำสามารถแสดงวิสัยทัศน์ ให้ประชาชนเห็นว่าผู้นำเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ เป็นผู้นำที่ยึดหลักประชาธิปไตย ให้ประชาชนเห็นว่าผู้นำเป็นผู้ที่มองกาลไกล ใส่ใจประชาชน นักการเมืองท้องถิ่นเป็นผู้นำในการเปิดเผยข้อมูลแก่สาธารณชน มีความรับผิดชอบต่อสังคม ตรงไปตรงมาโปร่งใส มองกาลไกล เป็นแบบอย่างแก่ประชาชน และเยาวชน มีทัศนคติที่ดีต่อท้องถิ่น คิดเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ส่งเสริมในประเด็นที่ควรส่งเสริม การให้บริการสาธารณะอย่างทั่วถึงของนักการเมืองท้องถิ่น โดยการเข้าไปดูแลโครงการผู้สูงอายุ การหางานให้ผู้สูงอายุทำ มีกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้ออกกำลังกาย เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของคนในท้องถิ่นเป็นการเพิ่มวิสัยทัศน์ของการมีภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นให้ประชาชนเห็นถึงความใส่ใจจิตไกลคิดก้าวหน้าเพื่อประชาชน การพัฒนาและรักษาสุขภาพแวดล้อมท้องถิ่น

หลักนิสยสัมปันโน นักการเมืองต้องคิดไกล ให้ประชาชนมีส่วนร่วม สรุปได้ว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมของนักการเมืองท้องถิ่นเป็นการสร้างความผูกพันและความร่วมมือระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ ทำให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็น เสนอแนะ แนะนำนักการเมืองท้องถิ่นในฐานะคนในพื้นที่ ทำให้ทราบความจริงได้ ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมประชาธิปไตยท้องถิ่น ผู้นำสามารถแสดงวิสัยทัศน์

ให้ประชาชนเห็นว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ เป็นผู้นำที่ยึดหลักประชาธิปไตย ให้ประชาชนเห็นว่าเป็นผู้นำเป็นผู้ที่มองกาลไกล ใส่ใจประชาชน นักการเมืองท้องถิ่นเป็นผู้นำในการเปิดเผยข้อมูลแก่สาธารณชน มีความรับผิดชอบต่อสังคม ตรงไปตรงมาโปร่งใส มองกาลไกล เป็นแบบอย่างแก่ประชาชน และเยาวชน มีทัศนคติที่ดีต่อท้องถิ่น คิดเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ส่งเสริมในประเด็นที่ควรส่งเสริม การให้บริการสาธารณะอย่างทั่วถึงของนักการเมืองท้องถิ่น โดยการเข้าไปดูแลโครงการผู้สูงอายุ การหางานให้ผู้สูงอายุทำ มีกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้ออกกำลังกาย เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของคนในท้องถิ่นเป็นการเพิ่มวิสัยทัศน์ของการมีภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นให้ประชาชนเห็นถึงความใส่ใจคิดไกล คิดก้าวหน้าเพื่อประชาชน การพัฒนาและรักษาสภาพแวดล้อมท้องถิ่น สะท้อนให้เห็นภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น ที่อนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติไว้ให้ลูกหลานได้ดูแลมองกาลไกลถึงภัยพิบัติที่เกิดจากการตัดไม้ทำลายป่า ส่งเสริมให้ประชาชนช่วยกันปลูกต้นไม้ไม่เผาหญ้าหน้าแล้ง อธิบายเหตุผลให้ประชาชนเข้าใจ

เอกสารอ้างอิง

- จตุพร ผ่องสุข. (2550). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกสว่างอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด* (การศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธนสร ธรรมสอน. (2558). ภาวะผู้นำทางการเมืองของนายกเทศมนตรีในการบริหารเทศบาลตำบล ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน. *วารสารวิชาการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*, 10 (1), 171-190.
- นิตย์ สัมมาพันธ์. (2546). *ภาวะผู้นำพลังขับเคลื่อนองค์กรสู่ความเป็นเลิศ*. กรุงเทพฯ: อินโนกราฟฟิกส์.
- พงษ์ชัย นิรมิตศรีชัย. (2558). *การประยุกต์ใช้หลักภาวะผู้นำเชิงพุทธในสถานประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม* (พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล. (2563). *การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุวรรณ แก้วนะ. (2564). การพัฒนาคุณลักษณะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารเทศบาล ในจังหวัดสมุทรปราการ (*คุณวินิพนธ์ปรัชญาคุณวิบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

จังหวัดสระบุรีในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2562. สืบค้น 15 มกราคม 2564, จาก WWW : <HTTPS://TH.WIKIPEDIA.ORG/WIKI>.

Yamane. Taro. (1967). *Statistics: An Introductory Analysis*. New York: Harpen and Row.

ทิศทางการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ภายใต้การระบาดของโรคติดเชื้อ
ไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ของครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
กรุงเทพมหานคร เขต 2*

DIRECTION OF ONLINE LEARNING MANAGEMENT UNDER CORONAVIRUS
(COVID-19) OUTBREAK OF TEACHERS IN THE SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE BANGKOK 2

จิโรจน์ หมื่นเทพ

Viroj Mueanthep

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

North Bangkok University

Corresponding Author E-mail: wrote.mu@northbkk.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ 2) เพื่อศึกษาทิศทางการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ ประชากร คือ ครูโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ประจำปีการศึกษา 2564 จำนวนครูทั้งสิ้น 6,056 คน สุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ได้กลุ่มตัวอย่าง 376 คน ใช้แบบสอบถามที่มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.93 ในการเก็บข้อมูล สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ พบว่า โรงเรียนมีนโยบายส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ โดยมีการประเมินความพร้อมของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์จากผู้ปกครอง ผู้เรียน ครู และโรงเรียนอย่างเป็นระบบและมีวิธีการที่ชัดเจน ในการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ ส่วนใหญ่ใช้การประเมินผลมีส่วนร่วมในระหว่างเรียนออนไลน์ร่วมกับชิ้นงาน โดยใช้โปรแกรมที่หลากหลายผสมผสานกันตามความเหมาะสม ซึ่งส่วนใหญ่ใช้โปรแกรม Google Hangout Meet บทบาทของครูส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปแบบผู้ให้คำแนะนำ สำหรับสื่อที่ใช้เป็นการผสมผสานหลายรูปแบบ แต่ที่ครูนิยมใช้มากที่สุด ได้แก่ PowerPoint, Clip VDO, หนังสือ/แบบเรียน 2) ทิศทางการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมา

*Received March 16, 2023; Revised March 21, 2023; Accepted March 23, 2022

ได้แก่ ด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านระบบเทคโนโลยี อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้; รูปแบบออนไลน์; โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19)

Abstract

The objectives of this research article are 1) to study the state of learning management in online format 2) to study the direction of online learning management. 6,056 people, multi-stage random sampling A sample of 376 people was used with a questionnaire with a reliability of 0.93 to collect data. Statistics used were mean, standard deviation.

The results of the study revealed that 1) The condition of online learning management found that schools had a policy to promote online learning management. The readiness of educational institutions in online learning management was assessed by parents, learners, teachers, and schools in a systematic and clear way. in managing learning in an online format Most of them used the participation assessment during online learning together with the work piece. by using a variety of programs to mix as appropriate Most of which use the Google Hangout Meet program, the role of most teachers is in the form of a mentor. For multi-format mixed media but the most popular used by teachers were PowerPoint, Clip VDO, books/textbooks. 2). The direction of online learning management was at a high level. When considering each aspect, it was found that the content aspect had the highest average, which was at a high level. followed by the learning management style was at a high level. and the aspect with the lowest average was the technology system. were at a high level, respectively.

Keywords: Learning management; Online learning; Coronavirus (COVID-19)

บทนำ

การได้รับการศึกษาของบุคคลนับว่าเป็นการพัฒนากำลังคนที่มีประสิทธิภาพและมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศไทย การที่ประเทศจะสามารถเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตของคนในประเทศได้นั้นจำเป็นที่จะต้องพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในทุกภาคส่วนให้มีความรู้ความสามารถและมีทักษะที่จำเป็นในการทำงาน (Ratchakit, 2019) โดยเฉพาะการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐานนับเป็นการศึกษาที่มีความสำคัญเพราะเป็นการศึกษาที่เน้นการสร้างจุดเริ่มต้นความเป็นตัวตนของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและการทักษะในการเรียนรู้อย่างดี ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มเติมศักยภาพและเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน (Panto, 2020)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนจนนำไปสู่การเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญในอนาคต แต่จากการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ในห้องเรียนไปสู่การสอนแบบออนไลน์ที่มีความหลากหลายมากขึ้น โดยการศึกษาในประเทศไทยนับเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยากและต้องใช้ระยะเวลาในการปรับตัวทั้งระบบ คือ ครู ผู้เรียน โรงเรียน ผู้ปกครองและค่านิยมของสังคมไทยที่เน้นการเรียนรู้ในห้องเรียนเป็นหลักซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้เกิดจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือที่เรียกว่า โควิด-19 (COVID-19) ครูจำเป็นต้องคิดค้นและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ที่เหมาะสมให้สามารถใช้ได้กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

การเรียนการสอนแบบออนไลน์จึงเข้ามามีบทบาทที่สำคัญกับครูเพราะเป็นวิธีการถ่ายทอดเนื้อหา รูปภาพ วิดีโอ การใช้สื่อหลายๆประเภท (Multimedia) ร่วมกับการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีความหลากหลาย ทันสมัย โดยในส่วนของศึกษามีการปรับเป็นรูปแบบการสอนออนไลน์ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องและเป็นการปรับบทบาทการสอนตามผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เข้าสู่ระบบการสอนห้องเรียนออนไลน์ ประกอบด้วย รูปแบบ และการประยุกต์ใช้การเรียนการสอนแบบออนไลน์ เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับผู้สอน และพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes) ของผู้เรียนให้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ต่อไป (Wayo & et al, 2020) ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำงานวิจัย เรื่อง ทิศทางการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ภายใต้การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ของครูในสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 ขึ้นเพื่อเป็นทิศทางการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและตอบสนองการเรียนรู้ในโลกยุคการเปลี่ยนแปลงไปสู่การเรียนรู้ในยุคความเป็นปกติใหม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ภายใต้การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ของครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2
2. เพื่อศึกษาทิศทางการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ภายใต้การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ของครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ทิศทางการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ภายใต้การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ของครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ครูโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ประจำปีการศึกษา 2564 จำนวนครูทั้งสิ้น 6,056 คน (The Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2, 2021) (ข้อมูล ณ วันที่ 24 สิงหาคม 2564)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ระดับความคลาดเคลื่อน +5% (Yamane, T., 1967) ได้ครูโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ประจำปีการศึกษา 2564 โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) ขั้นที่ 1 สุ่มแบบแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งโรงเรียนออกเป็น 27 เขต ได้แก่ โรงเรียนในเขต 1. เขตคลองสามวา 2. เขตคันนายาว 3. เขตจตุจักร 4. เขตดอนเมือง 5. เขตบางกะปิ 6. เขตบางเขน 7. เขตบึงกุ่ม 8. เขตประเวศ 9. เขตมีนบุรี 10. เขตลาดกระบัง 11. เขตลาดพร้าว 12. เขตวังทองหลาง 13. เขตสวนหลวง 14. เขตสะพานสูง 15. เขตสายไหม 16. เขตหนองจอก 17. เขตหลักสี่ 18. เขตห้วยขวาง 19. เขตคลองเตย 20. เขตดินแดง 21. เขตบางคอแหลม 22. เขตบางนา 23. เขตบางรัก 24. เขตพระโขนง 25. เขตยานนาวา 26. เขตวัฒนา 27. เขตสาทร ขั้นที่ 2 สุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยเลือกโรงเรียนใน 27 เขต ๆ ละ 2 โรงเรียน

ได้จำนวน 54 โรงเรียน และ ชั้นที่ 3 สุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) รวมจำนวนครูทั้งสิ้น 376 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามทิศทางการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ภายใต้การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ของครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ภายใต้การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ของครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับทิศทางการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ภายใต้การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ของครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) โดยตอนที่ 2 และ 3 ใช้วิธีของลิเคิร์ต (Likert Scales) ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม

การสร้างเครื่องมือแบบสอบถามทิศทางการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ภายใต้การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ของครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ดำเนินการสร้างโดยมีขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ภายใต้การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการกำหนดขอบเขตและเนื้อหาของแบบสอบถาม
2. ร่างและเขียนข้อความตามขอบเขตเนื้อหาของแบบสอบถาม
3. จัดทำแบบสอบถามให้อยู่ในรูปแบบที่สมบูรณ์
4. นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้อง และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 3 ท่าน นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามในแบบสอบถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย คำนวณจากสูตรค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) ค่า IOC ที่ได้อยู่ระหว่าง 0.67-1.00
5. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่ยุ่เชี่ยวชาญแนะนำ
6. นำแบบสอบถามจำนวน 30 ชุด ไป Tryout กับครูในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 และไม่ได้เป็นกลุ่ม

ตัวอย่าง เพื่อวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับมีค่า 0.93

7. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามบางข้อที่มีค่าความเชื่อมั่นต่ำและค่าอำนาจจำแนกต่ำ
8. จัดทำแบบสอบถามให้อยู่ในรูปแบบที่สมบูรณ์อีกครั้งและนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือจากมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพเพื่อส่งไปยังกลุ่มตัวอย่าง โดยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลงานวิจัยพร้อมกับแบบสอบถามที่ลงรหัสเรียบร้อยแล้วไปยังโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ทางโรงเรียนนำแบบสอบถามให้ครูกรอกข้อมูล โดยให้เวลาทำแบบสอบถาม 1 สัปดาห์ แล้วผู้วิจัยไปรับคืนมา เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนทั้งข้อมูลในแบบสอบถามและจำนวนของแบบสอบถาม แล้วนำแบบสอบถามที่ได้มาจัดหมวดหมู่ คีย์ข้อมูลของแบบสอบถาม แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับการแปลผลค่าเฉลี่ย (Mean) โดยบรรยายข้อมูลและนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ดังนี้ (Siljaru, 2012)

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 อยู่ในระดับ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 อยู่ในระดับ มาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 อยู่ในระดับ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 อยู่ในระดับ น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยบรรยายเป็นความเรียง

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถิติในการหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อตรวจสอบการใช้ภาษาและความครอบคลุมของเนื้อหา โดยการ

หาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (index of item-objective congruence : IOC) และการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) วิธีการของครอนบาค (Cronbach)

ผลการวิจัย

1. สภาพการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ภายใต้การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ของครูในสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า โรงเรียนมีนโยบายส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ภายใต้การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ทุกโรงเรียน โดยมีการประเมินความพร้อมของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์จากผู้ปกครอง ผู้เรียน ครู และโรงเรียน อย่างเป็นระบบและมีวิธีการที่ชัดเจน ในการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ภายใต้การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ของโรงเรียน ส่วนใหญ่ใช้การประเมินการมีส่วนร่วมในระหว่างเรียนออนไลน์ร่วมกับชิ้นงาน รongลงมา ได้แก่ ประเมินผลงานจากชิ้นงาน/การบ้าน ประเมินการมีส่วนร่วมในระหว่างเรียนออนไลน์ ตามลำดับ สำหรับรูปแบบออนไลน์ภายใต้การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ใช้โปรแกรมที่หลากหลายผสมผสานกันตามความเหมาะสม โดยส่วนใหญ่ใช้โปรแกรม Google Hangout Meet รongลงมา ได้แก่ VDO Conference, ZOOM Meeting, Microsoft Team และโปรแกรมอื่น ๆ เช่น Classroom Meeting, Line, Facebook Live เป็นต้น โดยบทบาทของครูส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปแบบผู้ให้คำแนะนำ (Guide) รongลงมา ได้แก่ ผู้อำนวยการความสะดวก (Facilitators) ผู้ฝึก (Coach) และพี่เลี้ยง (Mentor) ตามลำดับ ซึ่งสื่อที่ใช้เป็นการผสมผสานหลายรูปแบบ แต่ที่ครูนิยมใช้มากที่สุด ได้แก่ PowerPoint, Clip VDO, หนังสือ/แบบเรียน และวิธีการอื่น เช่น เชิญวิทยากรในหัวข้อต่างๆพบนักเรียน ในระบบออนไลน์, Worksheet Google Form และเอกสารประกอบการเรียน เป็นต้น

2. ทิศทางการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ภายใต้การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ของครูในสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 ดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทิศทางการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ภายใต้การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ของครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวม

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านการบริหารงานของโรงเรียน	4.24	.72	มาก
2. ด้านเนื้อหา	4.41	.49	มาก
3. ด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้	4.37	.58	มาก
4. ด้านครูผู้สอน	4.35	.52	มาก
5. ด้านระบบเทคโนโลยี	3.85	.51	มาก
6. ด้านการประเมินผล	4.31	.60	มาก
7. ด้านสื่อการเรียนรู้	4.27	.56	มาก
8. ด้านการรับฟังข้อมูลย้อนกลับ	4.08	.75	มาก
รวม	4.23	.49	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ทิศทางการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ภายใต้การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ของครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} \bar{X} = 4.23$, S.D. = .49) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = .49) รองลงมาได้แก่ ด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = .58) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านระบบเทคโนโลยี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = .51) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ภายใต้การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ของครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า โรงเรียนมีนโยบายส่งเสริมการจัดการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ภายใต้การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ทุกโรงเรียน โดยมีการประเมินความพร้อมของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์จากผู้ปกครอง ผู้เรียน ครู และโรงเรียน อย่างเป็นระบบและมีวิธีการที่ชัดเจน ในการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ภายใต้การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ของโรงเรียน ส่วนใหญ่ใช้การประเมินการมีส่วนร่วมในระหว่างเรียนออนไลน์ร่วมกับ

ชั้นงาน รองลงมา ได้แก่ ประเมินผลงานจากชั้นงาน/การบ้าน ประเมินการมีส่วนร่วมในระหว่างเรียนออนไลน์ ตามลำดับ สำหรับรูปแบบออนไลน์ภายใต้การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ใช้โปรแกรมที่หลากหลายผสมผสานกันตามความเหมาะสม โดยส่วนใหญ่ใช้โปรแกรม Google Hangout Meet รองลงมา ได้แก่ VDO Conference, ZOOM Meeting, Microsoft Team และโปรแกรมอื่น ๆ เช่น Classroom Meeting, Line, Facebook Live เป็นต้น โดยบทบาทของครูส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปแบบผู้ให้คำแนะนำ (Guide) รองลงมาได้แก่ ผู้อำนวยการความสะดวก (Facilitators) ผู้ฝึก (Coach) และพี่เลี้ยง (Mentor) ตามลำดับ ซึ่งสื่อที่ใช้เป็นการผสมผสานหลายรูปแบบ แต่ที่ครูนิยมใช้มากที่สุด ได้แก่ PowerPoint, Clip VDO, หนังสือ/แบบเรียน และวิธีการอื่น เช่น เชิญวิทยากรในหัวข้อต่าง ๆ พบนักเรียนในระบบออนไลน์, Worksheet Google Form และเอกสารประกอบการเรียน เป็นต้น เนื่องจากเป็นสถานการณ์ที่มีความจำเป็นต้องนำรูปแบบการสอนออนไลน์เข้ามาใช้ให้การเรียนการสอนดำเนินต่อไปได้ โดยใช้วิธีการที่หลากหลายตามความเหมาะสมของแต่ละโรงเรียนทั้งรูปแบบการจัดการเรียนรู้ สื่อที่ใช้ โปรแกรมที่เหมาะสม และการประเมินผลที่สอดคล้องกับวิธีการที่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Thinsandee. & Sangchatree. (2023) ที่กล่าวว่า การจัดรูปแบบการเรียนการสอนรูปแบบ Online ครูผู้สอนเป็นผู้จัดการเรียนการสอนต่อหน้าผู้เรียนโดยผ่านเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน สำหรับการสื่อสารออนไลน์ต่าง ๆ หรือผ่านบริการออนไลน์ที่ได้รับการกระจายการเรียนรู้ไปสู่ นักเรียน ซึ่งนับว่าวิธีการเรียนออนไลน์เป็นรูปแบบที่ถูกใช้ในการจัดการเรียนการสอนจำนวนมากในปัจจุบัน โดยมีข้อดีคือสามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามความต้องการของสถานศึกษาและครูผู้สอนและผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กันผ่านการสื่อสารออนไลน์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Fakngern & Kijkuakul (2021) ที่ศึกษาการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบออนไลน์ในสถานการณ์โควิด-19: กรณีศึกษาโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษแห่งหนึ่งในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ต้องอาศัยอุปกรณ์ซอฟต์แวร์และโปรแกรมต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้ซึ่งโปรแกรมที่ใช้ ได้แก่ Google Classroom, Google Meet, Zoom, Microsoft Teams และ Facebook Live ส่วนอุปกรณ์ที่จำเป็นในการจัดการเรียนรู้ คือคอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก ไอแพด และโทรศัพท์มือถือ ซึ่งทั้งสองสิ่งนี้ถือว่าเป็นส่วนสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้เรียน

2. ทิศทางการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ภายใต้การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ของครูในสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ด้านรูปแบบการจัดการเรียน

รู้อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านระบบเทคโนโลยี อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ เนื่องจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) เป็นเรื่องใหม่สำหรับวงการการศึกษาของประเทศไทยที่ต้องหันมาจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ ดังนั้นในภาพรวมที่มีทิศทางการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ภายใต้การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) อยู่ในระดับมากถือว่าเป็นสิ่งที่ประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะด้านเนื้อหาที่ยังคงมีความสำคัญและครูยังสามารถที่จะถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีในการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ Wayo & et al (2020) ที่กล่าวว่า เนื้อหา (Content) เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ เนื้อหาควรมีการออกแบบโครงสร้างตามวัตถุประสงค์ของรายวิชา มีการวางแผนผังรายวิชาเพื่อเป็นระบบนำทางเชื่อมโยงไปสู่เนื้อหาต่าง ๆ ในบทเรียน สำหรับข้อความของเนื้อหาควรมีความชัดเจน กระชับ เข้าใจง่าย มีการปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ผู้เรียนศึกษาทำความเข้าใจได้ด้วยตนเองอย่างเหมาะสมรวมทั้งควรมีการจัดลำดับข้อมูล หัวข้อย่อยต่าง ๆ ให้มีการเชื่อมโยงกัน และเนื้อหาในบทเรียนสามารถที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมได้ภายหลังจากการเรียนออนไลน์ สำหรับด้านระบบเทคโนโลยียังมีค่าน้อยที่สุด เนื่องจากการเตรียมความพร้อมในรูปแบบการสอนออนไลน์ก่อนการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ยังไม่ถูกกระตุ้นให้มีการดำเนินกสนเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับ Suparan, K. (2021) ที่กล่าวว่า เนื่องจากสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนกับการเรียนผ่านเครือข่ายมีความทำทหายที่แตกต่างกันอย่างมาก การนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาเป็นสื่อหรือเป็นช่องทางหลักในการถ่ายทอดความรู้ และกระบวนการคิด แทนที่การถ่ายทอดและรับรู้รับฟังข้อมูลแบบต่อหน้านั้น จึงควรจัดเตรียมความพร้อมและทักษะการใช้เทคโนโลยีและโปรแกรมแอปพลิเคชันต่าง ๆ เป็นอย่างดี สามารถเลือกใช้ให้เหมาะสมกับกระบวนการจัดการสอน เพื่อความสะดวก และราบรื่นในการถ่ายทอดองค์ความรู้ หากครูมีทักษะการใช้และความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีดังกล่าว ในเบื้องต้น ได้แก่ วิธีการการใช้งาน ข้อดีหรือจุดเด่น ข้อเสียหรือจุดด้อยของแต่ละโปรแกรมหรือแอปพลิเคชันออนไลน์ในการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งถ่ายทอดทักษะการใช้งานเทคโนโลยีเหล่านั้นให้แก่แก่นักเรียนได้มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาขัดข้องที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการจัดการสอนจะทำให้การเรียนการสอนดำเนินการได้อย่างราบรื่นมากยิ่งขึ้น

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้จากผู้วิจัย คือ เมื่อเกิดการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) โรงเรียน ครู นักเรียนและผู้ปกครองมีการปรับตัวเพื่อให้การเรียนรู้ของผู้เรียนดำเนินต่อไปได้ภายใต้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอย่างเต็มความสามารถ โดยผสมผสานวิธีการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ภายใต้การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ในรูปแบบที่หลากหลายเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและพื้นที่ โดยมีการนำเทคโนโลยีและองค์ความรู้ที่ครูมีมาใช้ในการบริหารจัดการการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ตัวอย่างเช่น การจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ร่วมกับการประเมินการมีส่วนร่วมในระหว่างเรียนออนไลน์ร่วมกับชิ้นงาน/การบ้าน สำหรับรูปแบบออนไลน์ภายใต้การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ใช้โปรแกรมต่าง ๆ เช่น Google Hangout Meet, VDO Conference, ZOOM Meeting, Microsoft Team, Classroom Meeting, Line, Facebook Live เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. โรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ควรมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ภายใต้การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด -19) ร่วมกันเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้อย่างสูงสุด
2. การจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ภายใต้การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ควรมีการนำรูปแบบเทคโนโลยีที่หลากหลายมาประยุกต์ใช้กับผู้เรียน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้อย่างสูงสุด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ที่เหมาะสมมากที่สุด
2. ควรศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ที่นำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างต่อเนื่องและผสมผสานได้ดีกับการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนเพื่อความยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- Fakngern, S. & Kijkuakul, S. (2021). Online Science Learning Management During the Covid-19 Pandemic: A Case Study of A Large School in The Lower Northern Region of Thailand. *Journal of Education, Mahasarakham University*, 15(3), 223-235.
- Panto, P. (2020). *A list of hundreds of stories.Thailand*. Retrieved on September 29, 2020, Form <https://library2.parliament.go.th/giventake>.
- Ratchakit, T. (2019). *Education is important to human resource development*. Retrieved on September 29, 2020, from <https://th.hrnote.asia/>.
- Siljaru, T. (2012). *Research and statistical analysis with SPSS and AMOS*. 13th ed. Nonthaburi: S. R. PRINTING MASSPRODUCTS COMPANY LIMITED.
- Suparan, K. (2021). *Citizen Education and 21st Century Key Skills Development*. Retrieved on March 16, 2023, from <https://www.eduCa thai.com/>
- The Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2. (2021). *Action plan Budget 2021 of The Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2*. Retrieved on August 24, 2021, from <https://www.sesao2.go.th/wp-content/uploads/2021/08>.
- Thinsandee, T. & Sangchatree, P. (2023). 5 Models for Teaching Management in Emerging Disease Situations. *RATANABUTH JOURNAL*, 3(3), 66-73.
- Wayo, W. (2020) & et al. Online Learning Under the COVID-19 Epidemic: Concepts and applications of teaching and learning management. *Regional Health Promotion Center 9 Journal*, 14(34), 285-298.
- Yamane, T. (1967). *Taro Statistic: An Introductory Analysis*. New York: Harper & row.

ประสิทธิผลการนำนโยบายไปปฏิบัติในธุรกิจการผลิตยานยนต์ไฟฟ้า ในประเทศไทย*

EFFECTIVENESS OF ELECTRICAL VEHICAL INDUSTRY POLICY IMPLEMENTATION IN THAILAND

มัทนา เมฆตรง, วชิรินทร์ ชาญศิลป์, สุรินทร์ นียมางกูร

Manthana Mektrong, Watcharin Chansil, Surin Niyamangkul

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkomrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: Matana.Mektrong@beiersdorf.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลการนำนโยบายภาครัฐไปปฏิบัติในธุรกิจการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจำนวน 370 ตัวอย่าง ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาและเชิงอนุมานด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 รูปหรือคน โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

พบว่า 1. ประสิทธิผลการนำนโยบายภาครัฐไปปฏิบัติในธุรกิจการผลิตยานยนต์ไฟฟ้า อยู่ในระดับมากทุกด้าน 2. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการนำนโยบายภาครัฐไปปฏิบัติ พบว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลในธุรกิจการผลิตยานยนต์ไฟฟ้า 5 ตัวแปร และหลักอิทธิบาท 4 ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลในธุรกิจการผลิตยานยนต์ไฟฟ้า 3 ตัวแปร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิผลในธุรกิจการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทยโดยนำหลักอิทธิบาท 4 เข้ามาบูรณาการเพื่อให้เกิดประสิทธิผลคือ 1) ฉันทะ พอใจในนโยบายส่งเสริมยานยนต์ไฟฟ้าของภาครัฐและมุ่งหวังให้เกิดผลสำเร็จ 2) วิริยะ เต็มใจนำนโยบายส่งเสริมยานยนต์ไฟฟ้ามาปฏิบัติ 3) จิตตะ เอาใจใส่ มีการทำงานเป็นทีมเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของภาครัฐ 4) วิมังสา พิจารณาใคร่ครวญในการนำนโยบายมาปฏิบัติ

คำสำคัญ: ประสิทธิผล; การนำนโยบายไปปฏิบัติ; ธุรกิจการผลิตยานยนต์ไฟฟ้า

Abstract

Objectives of this research paper were to study the effectiveness of policy implementation in the electric vehicle manufacturing business in Thailand. This research conducted with mixed methods. The quantitative method collected data from 370 samples using questionnaires as a tool. data were analyzed with descriptive and inferential statistical package. The qualitative research, data were collected from 18 key informants by in-depth-interview and analyzed by content descriptive interpretation. using in-depth interviews.

It was found that; 1. The effectiveness of the implementation of government policies in the electric vehicle manufacturing business was at a high level in all aspects. 2. Factors affecting the effectiveness of government policy implementation was found that the successful implementation of the policy affected the effectiveness of the electric vehicle manufacturing business with 5 variables and 4 principles of influences. The effect on the effectiveness of the electric vehicle manufacturing business with 3 variables was statistically significant at the 0.05 level. 3. The integration of Buddhist principles to increase the effectiveness of the electric vehicle manufacturing business in Thailand by introducing the 4 principles of Itthipada, they are: 1) Chanta, is satisfied with the government's policy to promote electric vehicles and hopes to achieve success; 2) Viriya, is willing to implement the policy to promote electric vehicles; 3) Chitta, takes care and works as a team to ensure compliance with government policies. 4) Vimangsa considers and reflects on the implementation of the policy.

Keyword: Effectiveness; Policy Implementation; Electric Vehicle Manufacturing Business

บทนำ

ปัจจุบันนานาประเทศทั่วโลกต่างให้ความสนใจกับปัญหาด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศและภาวะโลกร้อน ที่ส่วนหนึ่งเกิดจากการสะสมของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่ถูกปล่อยออกมาโดยยานยนต์สัปดาห์ภายใน (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2562) อีกทั้งคนไทยส่วนใหญ่ภายในประเทศเริ่มตระหนักถึงอันตรายของมลพิษฝุ่นละออง (Particulate Matter) โดยเฉพาะ PM2.5 และมลพิษทางอากาศอื่น ๆ ซึ่งแหล่งกำเนิดส่วนใหญ่เกิดจากการเผาไหม้ของเครื่องยนต์ การเผาไหม้ในโรงงาน การเผาไหม้ในที่โล่งจากการทำการเกษตรหรือขยะ เป็นต้น สำหรับกรุงเทพมหานครและปริมณฑลนั้น ทางกรมควบคุมโรคได้ให้ข้อมูลว่า สาเหตุหลักของ ฝุ่นละออง PM2.5 มาจากมลพิษของยานยนต์ที่อยู่บนท้องถนน โดยเฉพาะจากเครื่องยนต์สัปดาห์ภายในเป็นหลัก เนื่องจากในกรุงเทพมหานครมีการจราจรที่ติดขัดและแน่นหนา ซึ่งเป็นปัญหาของเมืองใหญ่ที่มีการเติบโตของจำนวนยานยนต์บนท้องถนนที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องตามการเติบโตของเศรษฐกิจ (คณะกรรมการพลังงาน, 2564) ทั้งนี้ยานยนต์ไฟฟ้า ได้ถูกนำมาใช้จริงในประเทศไทยแล้วบางส่วน ขณะที่ประเทศที่พัฒนาแล้วได้มีการจำหน่ายยานยนต์ไฟฟ้าออกจำหน่าย โดยได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ เนื่องจากประสิทธิภาพที่สูงกว่า และการปลดปล่อยสารมลพิษทางอากาศที่ต่ำกว่า ไม่มีการปลดปล่อยสารมลพิษจากยานยนต์ระหว่างการขับเคลื่อน ซึ่งเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาว จึงเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการเดินทางในเขตเมืองที่มีการจราจรหนาแน่น

มาตรการผลักดัน "ยานยนต์ไฟฟ้า (Electric Vehicle)" ของรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ถือเป็นหนึ่งในวาระแห่งชาติ ที่จะปฏิวัติวงการยานยนต์ไทย นายกรัฐมนตรีได้กล่าวบนเวทีประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สมัยที่ 21 ที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ว่าประเทศไทยจะลดก๊าซเรือนกระจกลงร้อยละ 20-25 ภายในปี พ.ศ. 2573 โดยจะหันมาส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม แทนน้ำมันเชื้อเพลิงในระบบขนส่งของประเทศ รวมทั้ง "นวัตกรรมยานยนต์ไฟฟ้า" หรืออุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่ (Next-generation Automotive) เป็น 1 ใน 10 อุตสาหกรรมเป้าหมายที่รัฐบาลให้การส่งเสริมอย่างจริงจัง ยานยนต์ไฟฟ้าจะเป็นคลื่นลูกแรกในการปฏิวัติอุตสาหกรรมรถยนต์ คลื่นลูกที่สอง คือ ยานยนต์ไร้คนขับที่ขับเคลื่อนอัตโนมัติ (การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, 2559) ในขณะที่แนวโน้มอุตสาหกรรมยานยนต์โลกมุ่งสู่การใช้พลังงานสะอาดมากขึ้น รัฐบาลได้เห็นชอบมาตรการสนับสนุนการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทย ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2560 เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับผู้ประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีมาตรการสนับสนุน 6 ด้าน

ซึ่งประกอบด้วย 1) มาตรการส่งเสริมการลงทุนเพื่อสร้างอุปทาน 2) มาตรการกระตุ้นตลาดในประเทศ 3) การจัดทำมาตรฐานรถยนต์ไฟฟ้า 4) เตรียมความพร้อมโครงสร้างพื้นฐาน 5) การบริหารจัดการรถและแบตเตอรี่ใช้แล้ว และ 6) มาตรการอื่น ๆ การพัฒนาบุคลากร (ราชกิจจานุเบกษา, 2563) เพื่อให้นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าเกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนต่อมานายกรัฐมนตรีจึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายยานยนต์ไฟฟ้าแห่งชาติ ซึ่งถือเป็นกลไกในการกำหนดนโยบาย เร่งรัด และติดตามการดำเนินงานขับเคลื่อนการพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า ซึ่งแผนการส่งเสริมยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทยนั้น จะต้องเป็นการทำงานร่วมกันระหว่าง 3 กระทรวงหลัก คือ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพลังงาน และกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทั้งนี้ เพื่อผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางในการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าในอาเซียน

จากข้อมูลที่ปรากฏมาข้างต้นเป็นเหตุให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะทำการบูรณาการหลักกรรมวิธีบทที่ 4 ซึ่งเป็นคุณธรรมนำทางสู่ความสำเร็จ ที่จะช่วยเอื้อประโยชน์ในการทำงาน อันจะสามารถช่วยแก้ไขปัญหา และอุปสรรคในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ กับการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อมุ่งไปสู่ประสิทธิผลสูงสุดและเพื่อเตรียมความพร้อมและเพิ่มความสามารถด้านการแข่งขัน สำหรับอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการนำนโยบายภาครัฐไปปฏิบัติในธุรกิจการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการนำนโยบายภาครัฐไปปฏิบัติในธุรกิจการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทย
3. เพื่อนำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาประสิทธิผลการนำนโยบายภาครัฐไปปฏิบัติในธุรกิจการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัยเพื่อให้การวิจัยครั้งนี้มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัยโดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) มีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพมุ่งเน้นการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) มีแบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวศึกษาสภาพการณ์โดยไม่มีทดลอง

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจบริษัทเอกชนในอุตสาหกรรมการผลิตยานยนต์ ประกอบด้วยผู้ประกอบการ 2 ประเภท ได้แก่ (1) กลุ่มกิจกรรมหลัก จำนวน 2,435 ราย ได้แก่ กลุ่มผู้ประกอบการยนต์ และผู้ผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ และ (2) กลุ่มกิจกรรมสนับสนุน จำนวน 2,500 ราย รวมทั้งหมด 4,935 ราย คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 370 คน

2) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหารอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า สำนักงานมาตรฐาน จำนวน 4 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 4 คน กลุ่มนักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 3 คน กลุ่มนักวิชาการด้านยานยนต์ไฟฟ้าจำนวน 5 คน กลุ่มนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูปหรือคน รวม 18 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้การวิจัย ในการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือแบ่งเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย 1) ปัจจัยส่วนบุคคล 2) การนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ 3) หลักอิทธิบาท 4 และ 4) ประสิทธิภาพการนำนโยบายไปปฏิบัติในธุรกิจการผลิตยานยนต์ไฟฟ้า ในการวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือ โดยการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการธุรกิจบริษัทเอกชนในอุตสาหกรรมการผลิตยานยนต์ จำนวน 370 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพศึกษาข้อมูลจากเอกสาร นโยบายที่เกี่ยวข้อง และเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมานใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise MRA) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และศึกษาภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อยืนยันผลการศึกษาเชิงปริมาณจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพการนำนโยบายภาครัฐไปปฏิบัติในธุรกิจการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.19$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ การพัฒนา ($\bar{X}=4.22$) รองลงมา

คือ ความพึงพอใจ ($\bar{X}=4.21$) อันดับสามคือ การปรับเปลี่ยน ($\bar{X}=4.19$) การผลิต ($\bar{X}=4.17$) และประสิทธิภาพ ($\bar{X}=4.17$) ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อสภาพของประสิทธิผลการนำนโยบายภาครัฐไปปฏิบัติในธุรกิจการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทย จากการทดสอบสมมติฐานพบผลการศึกษาดังนี้

สมมติฐานที่ 1 การนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ อย่างน้อย 1 ตัวแปรส่งผลต่อประสิทธิผลการนำนโยบายไปปฏิบัติในธุรกิจการผลิตยานยนต์ไฟฟ้า ในประเทศไทย

ตารางที่ 1 แสดงการนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จส่งผลต่อประสิทธิผลการนำนโยบายไปปฏิบัติในธุรกิจการผลิตยานยนต์ไฟฟ้า ในประเทศไทย

ตัวแปรการนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.416	.127		3.282**	.001
ทัศนคติของผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติ(XA8)	.493	.035	.549	14.173**	.000
ความพอเพียงของทรัพยากร (XA5)	.141	.039	.147	3.613**	.000
กลไกภายในหน่วยงานหรือระหว่างหน่วยงานที่นำไปปฏิบัติ (XA7)	.116	.039	.128	2.964**	.003
ความเป็นไปได้ทางเทคโนโลยี (XA4)	.080	.033	.089	2.395*	.017
วัตถุประสงค์ของนโยบาย (XA2)	.069	.035	.078	1.984*	.048

Multiple R = .856^e R Square = .733 Adjusted R Square = .729 Std. Error = .316
*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 1 พบว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จส่งผลต่อประสิทธิผลการนำนโยบายไปปฏิบัติในธุรกิจการผลิตยานยนต์ไฟฟ้า ในประเทศไทย มี 5 ตัวแปร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 โดยเรียงลำดับตามสมการดังนี้คือ ทัศนคติของผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ความพอเพียงของทรัพยากร กลไกภายในหน่วยงานหรือระหว่างหน่วยงานที่นำไปปฏิบัติ ความเป็นไปได้ทางเทคโนโลยี วัตถุประสงค์ของนโยบาย โดยการนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลการนำนโยบายไปปฏิบัติในธุรกิจการผลิตยานยนต์ไฟฟ้า ในประเทศไทย ได้ร้อยละ 72.9 ซึ่งสามารถเขียนสมการได้ดังนี้

$$\hat{Y} = .416 + .493_{XA8} + .141_{XA5} + .116_{XA7} + .080_{XA4} + .069_{XA2}$$

$$Z = .549_{XA8} + .147_{XA5} + .128_{XA7} + .089_{XA4} + .078_{XA2}$$

สมมติฐานที่ 2 หลักอิทธิบาท 4 อย่างน้อย 1 ตัวแปรส่งผลต่อประสิทธิผลการนำนโยบายไปปฏิบัติในธุรกิจการผลิตยานยนต์ไฟฟ้า ในประเทศไทย

ตารางที่ 2 แสดงหลักอิทธิบาท 4 ส่งผลต่อประสิทธิผลการนำนโยบายไปปฏิบัติในธุรกิจการผลิตยานยนต์ไฟฟ้า ในประเทศไทย

ตัวแปรหลักอิทธิบาท 4	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.707	.119		5.950**	.000
วิมังสา (การไตร่ตรอง) (XB4)	.451	.034	.521	13.321**	.000
ฉันทะ (ความพึงพอใจ) (XB1)	.224	.038	.246	5.970**	.000
จิตตะ (ความเอาใจใส่) (XB3)	.153	.034	.184	4.496**	.000

Multiple R = .845^c R Square = .714 Adjusted R Square = .712 Std. Error = .327

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า มีตัวแปรหลักอิทธิบาท 4 จำนวนมี 3 ตัวแปร ส่งผลต่อประสิทธิผลการนำนโยบายไปปฏิบัติในธุรกิจการผลิตยานยนต์ไฟฟ้า ในประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เรียงลำดับตามสมการดังนี้คือ วิมังสา (การไตร่ตรอง) ฉันทะ (ความพึงพอใจ) จิตตะ (ความเอาใจใส่) โดยหลักอิทธิบาท 4 สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลการนำนโยบายไปปฏิบัติในธุรกิจการผลิตยานยนต์ไฟฟ้า ในประเทศไทย ได้ร้อยละ 71.2 ซึ่งสามารถเขียนสมการได้ดังนี้

$$\hat{y} = .707 + .451_{XB4} + .224_{XB1} + .153_{XB3}$$

$$Z = .521_{XB4} + .246_{XB1} + .184_{XB3}$$

3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาประสิทธิผลการนำนโยบายภาครัฐไปปฏิบัติในธุรกิจการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทย

ประสิทธิผลการนำนโยบายภาครัฐไปปฏิบัติในธุรกิจการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทย ประกอบด้วย ด้านการผลิต ด้านประสิทธิภาพ ด้านความพึงพอใจ ด้านการปรับเปลี่ยน และด้านการพัฒนา โดยนำหลักอิทธิบาท 4 เข้ามาบูรณาการเพื่อให้เกิดประสิทธิผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วย 1) ฉันทะ : ความพอใจ ได้แก่ พพอใจในนโยบายส่งเสริมยานยนต์ไฟฟ้าที่รัฐกำหนดขึ้นและมุ่งหวังให้เกิดผลสำเร็จอย่างรวดเร็ว 2) วิริยะ : ความเพียร ได้แก่ เต็มใจนำนโยบายส่งเสริมยานยนต์ไฟฟ้ามาปฏิบัติแม้ อาจมีอุปสรรคและต้องใช้ระยะเวลายาวนาน 3) จิตตะ : ความเอาใจใส่ ได้แก่ การทำงานเป็นทีมเพื่อให้องค์กรดำเนินงานเป็นไปตามนโยบายของภาครัฐ 4) วิมังสา : การไตร่ตรอง ได้แก่ การพิจารณาใคร่ครวญหาข้อดี ข้อด้อยในการนำนโยบายมาปฏิบัติงาน มีการตรวจสอบหรือทดสอบคุณภาพและประสิทธิผลของผลประกอบการที่ได้รับอยู่เสมอ

นอกจากนั้นยังมีปัจจัยที่จะทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นเกิดประสิทธิผล ประกอบด้วย ลักษณะของนโยบาย วัตถุประสงค์ของนโยบาย ความเป็นไปได้ทางการเมือง ความเป็นไปได้ทางเทคโนโลยี ความพอเพียงของทรัพยากร ลักษณะของหน่วยงานที่นำ

นโยบายไปปฏิบัติ กลไกภายในหน่วยงานหรือระหว่างหน่วยงานที่นำไปปฏิบัติ และทัศนคติของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพการนำนโยบายภาครัฐไปปฏิบัติในธุรกิจการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.19$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านได้แก่ การพัฒนา ($\bar{X}=4.22$) รองลงมาคือ ความพึงพอใจ ($\bar{X}=4.21$) อันดับสามคือ การปรับเปลี่ยน ($\bar{X}=4.19$) การผลิต ($\bar{X}=4.17$) และประสิทธิภาพ ($\bar{X}=4.17$) ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนะพงษ์ กล้ากสิกิจ (2562) ที่พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดกำแพงเพชรด้านการเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุนพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านส่งเสริมและพัฒนาให้มีขีดความสามารถ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตัวเองพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านเกิดศักยภาพความเข้มแข็งของประชาชนในหมู่บ้านพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิรัศม์ชญา พิพัฒน์เพ็ญ และคณะ (2557) ที่พบว่า 1) ด้านกระบวนการ/ขั้นตอนการให้บริการพบว่าประชาชนผู้มารับบริการมีความพึงพอใจการให้บริการด้านกระบวนการ/ขั้นตอนการให้บริการในระดับมากที่สุดได้แก่ กองสวัสดิการสังคม และงานเคาน์เตอร์เซอร์วิส ส่วนหน่วยงานที่ประชาชนผู้มารับบริการมีระดับความพึงพอใจมากที่สุดได้แก่ ศูนย์บริการสาธารณสุขศูนย์สระเกษ ศูนย์บริการสาธารณสุขเตาหลวง และงานทะเบียนราษฎรตามลำดับ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อสภาพของประสิทธิผลการนำนโยบายภาครัฐไปปฏิบัติในธุรกิจการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทย อภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 การนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จส่งผลต่อประสิทธิผลการนำนโยบายไปปฏิบัติในธุรกิจการผลิตยานยนต์ไฟฟ้า ในประเทศไทย มี 5 ตัวแปร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 โดยเรียงลำดับตามสมการดังนี้คือ ทัศนคติของผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ความพอเพียงของทรัพยากร กลไกภายในหน่วยงานหรือระหว่างหน่วยงานที่นำไปปฏิบัติ ความเป็นไปได้ทางเทคโนโลยี วัตถุประสงค์ของนโยบาย โดยการนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลการนำนโยบายไปปฏิบัติในธุรกิจการผลิตยานยนต์ไฟฟ้า ในประเทศไทย ได้ร้อยละ 72.9 สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูพิพัฒน์สุตคุณ (เตชธโร) (2560) ที่พบว่า การประเมินผลนโยบาย

กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ โดยวัดที่ผลผลิต (output) คือ ร้อยละความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่ได้รับบริการ รูปแบบการประเมินผล “IPO model” ประเมินผลระหว่างดำเนินโครงการ อาศัยวงจรเดมมิ่ง วางแผน (P) ปฏิบัติ (D) ตรวจสอบ (C) และปรับปรุงดำเนินการ (A) และประเมินผลเมื่อสิ้นสุดดำเนินโครงการ สำนักพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิจิตร เป็นหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ประเมินผลโครงการสามารถทำได้สำเร็จตามเป้าหมาย แต่ยังไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร เพราะการประเมินผลยังไม่เชื่อมโยงถึงข้อมูลปฏิบัติงานด้านผู้สูงอายุ และเป้าประสงค์ที่แท้จริง ไม่ได้ประเมินผลไปถึงผลลัพธ์ (outcome) รวมถึงขาดการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ต้องปฏิบัติตามนโยบายที่รัฐกำหนด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูษิต วิเศษคามินทร์ (2563) ที่พบว่า ปัจจัยด้านกระบวนการบริหารมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการนำนโยบายการแก้ปัญหาจราจรไปปฏิบัติของกองบังคับการตำรวจจราจร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับความสำคัญดังนี้คือ การวางแผน การควบคุม และการจัดองค์การ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (Adj. R²) เท่ากับ 0.414 และปัจจัยด้านทัศนคติต่อการแก้ปัญหาจราจรมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการนำนโยบายการแก้ปัญหาจราจรไปปฏิบัติของกองบังคับการตำรวจจราจร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับความสำคัญดังนี้คือ พฤติกรรมการแก้ปัญหาจราจร และความรู้สึกรู้สึกต่อปัญหาจราจร โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (Adj. R²) เท่ากับ 0.511

2.2 หลักอิทธิบาท 4 ส่งผลต่อประสิทธิผลการนำนโยบายไปปฏิบัติในธุรกิจการผลิตยานยนต์ไฟฟ้า ในประเทศไทย มี 3 ตัวแปร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เรียงลำดับตามสมการดังนี้คือ วิมังสา (การไตร่ตรอง) ฉันทะ (ความพึงพอใจ) จิตตะ (ความเอาใจใส่) โดยหลักอิทธิบาท 4 สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลการนำนโยบายไปปฏิบัติในธุรกิจการผลิตยานยนต์ไฟฟ้า ในประเทศไทย ได้ร้อยละ 71.2 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธงชัย คล้ายแสง (2562) ที่พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาโดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์ ต้องนำหลักธรรมอิทธิบาท 4 บูรณาการกับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาด้วยเป็นการใช้หลักธรรม นำหลักการพัฒนา ประกอบด้วย 1) ฉันทะ ร่วมตัดสินใจ ด้วยความรัก คือ การวางแผน (Planning) 2) วิริยะ เพียรพัก ร่วมพัฒนา คือ การลงมือทำ (Doing) 3) วิมังสา พิจารณา ร่วมประเมินผล คือ การปรับปรุง (Acting) 4) จิตตะ ตั้งใจตน รับผลพอประมาณ คือ การติดตามตรวจสอบ (Checking) ซึ่งจะทำให้การพัฒนาประสบความสำเร็จ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เจริญชัย กุลวัฒนาพร (2564) ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการคุณภาพด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ ได้แก่ การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 เรียงตามลำดับค่าอิทธิพลประกอบด้วย วิมังสา: ทำงานด้วยปัญญา ฉันทะ: รักงาน วิริยะ: สู้งาน

จิตตะ: ใส่ใจงานมีผลต่อการจัดการคุณภาพด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3) การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานนโยบายภาครัฐ ไปปฏิบัติในธุรกิจการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทย ดังต่อไปนี้ ด้านการผลิต ด้านประสิทธิภาพ ด้านความพึงพอใจ ด้านการปรับเปลี่ยน ด้านการพัฒนา โดยนำหลักอิทธิบาท 4 เข้ามาบูรณาการเพื่อให้เกิดประสิทธิผลของการดำเนินงานนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วย ฉันทะ : ความพอใจ วิริยะ : ความเพียร จิตตะ : ความเอาใจใส่ วิมังสา : การไตร่ตรอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิญา ฉัตรช่อฟ้า (2563) ที่พบว่า ในการบริหารจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอ่างทองให้มีประสิทธิผลจำเป็นต้องมีปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารงาน ได้แก่ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ (Leadership: L) ปัจจัยด้านการบริหารองค์การ (Management: M) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม (Participation: P) และปัจจัยด้านบุคลากรที่มีคุณภาพ (Personnel: P) โดยจำเป็นต้องมีปัจจัยส่งผ่านที่สำคัญคือ ปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จ (Success: S) ที่จะนำไปสู่ประสิทธิผลการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอ่างทอง (Effectiveness: E) ได้อย่างยั่งยืน สามารถสรุปเป็นโมเดลองค์ความรู้การวิจัยเรียกว่า โมเดล LM2P-S-E และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิพัชร วัฒนวิวงศ์ (2564) ที่พบว่า โมเดลการส่งเสริมนโยบายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างความยั่งยืนในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่จังหวัดนครราชสีมาพบว่า ไตรสิกขา ประกอบด้วย 1) “ศีล” หลักฝึกรบมความประพฤติทางกายและวาจา: พุทธถูกต้อง ทำถูกต้องปฏิบัติศีล 5 ไม่ฆ่าสัตว์, ไม่ลักทรัพย์, ไม่โกหก, ไม่ประพฤติผิดในกาม, ไม่ดื่มของมึนเมา 2) “สมาธิ” ฝึกรบมจิตให้เกิดคุณธรรม มีสติ, จิตเป็นหนึ่ง, พัฒนาอารมณ์, จิตใจผ่องใส มีสมาธิ 3) “ปัญญา” ฝึกรบมปัญญาให้มีสติรู้เท่าทัน ให้เข้าใจ และรู้ตามความจริง ช่วยส่งเสริม 1) การมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี 2) ความร่วมมือในการพัฒนาอย่างยั่งยืน 3) ตระหนักรู้ในสิ่งแวดล้อม หลักไตรสิกขา ซึ่งเป็น หัวใจของพระพุทธศาสนา จะทำให้เกิดความสมดุลของชีวิต เป็นมนุษย์สุขสมบูรณ์ นำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการวิจัยสามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับประสิทธิผลการนำนโยบายไปปฏิบัติในธุรกิจการผลิตยานยนต์ไฟฟ้า ในประเทศไทย ได้ตั้งแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แสดงประสิทธิผลการนำนโยบายไปปฏิบัติในธุรกิจการผลิตยานยนต์ไฟฟ้า ในประเทศไทย

จากแผนภาพองค์ความรู้เกี่ยวกับประสิทธิผลการนำนโยบายไปปฏิบัติในธุรกิจการผลิตยานยนต์ไฟฟ้า ในประเทศไทย สามารถอธิบายความสัมพันธ์ได้ดังนี้

ประสิทธิผลการนำนโยบายภาครัฐไปปฏิบัติ ประกอบด้วย ด้านการผลิต ด้านประสิทธิภาพ ด้านความพึงพอใจ ด้านการปรับเปลี่ยน ด้านการพัฒนา โดยนำหลักอิทธิบาท 4 เข้ามาบูรณาการเพื่อให้เกิดประสิทธิผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วย (1) ฉันทะ : ความพอใจ พอใจในนโยบายส่งเสริมยานยนต์ไฟฟ้าที่รัฐกำหนดขึ้นและมุ่งหวังให้เกิดผลสำเร็จอย่างรวดเร็ว (2) วิริยะ : ความเพียร เต็มใจนำนโยบายส่งเสริมยานยนต์ไฟฟ้ามาปฏิบัติแม้อาจมีอุปสรรคและต้องใช้ระยะเวลายาวนาน (3) จิตตะ : ความเอาใจใส่ มีการทำงานเป็นทีมเพื่อให้องค์กรดำเนินงานเป็นไปตามนโยบายของภาครัฐ เอาใจใส่ในการบริหารงาน (4) วิมังสา : การไตร่ตรอง พิจารณาใคร่ครวญหาข้อดี ข้อด้อยในการนำนโยบายมาปฏิบัติงาน มีการตรวจสอบหรือทดสอบคุณภาพและประสิทธิผลของนโยบาย นอกจากนั้นยังมีปัจจัยที่จะทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นเกิดประสิทธิผล ประกอบด้วย ลักษณะของนโยบาย วัตถุประสงค์ของนโยบาย ความเป็นไปได้ทางการเมือง ความเป็นไปได้ทางเทคโนโลยี ความพอเพียงของทรัพยากร ลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ กลไกภายในหน่วยงานหรือระหว่างหน่วยงานที่นำไปปฏิบัติ ทักษะของผู้ดำเนินนโยบายไปปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐควรกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายให้ชัดเจนพร้อมทั้งการส่งเสริมการใช้งาน EV ในรูปแบบต่าง ๆ การสร้างระบบนิเวศนี้ให้มีความพร้อมต่อการใช้งาน การพัฒนาผู้ประกอบการไทย การพัฒนากำลังคนให้ได้มาตรฐาน
2. ภาครัฐควรปรับปรุงแก้ไข ข้อบังคับ/กฎระเบียบ/กฎหมาย เกี่ยวกับการใช้งานยานยนต์ไฟฟ้า

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ประเทศไทยควรกำหนดนโยบายยานยนต์ไฟฟ้าให้ชัดเจนเพื่อดึงดูดนักลงทุนจากต่างประเทศ ซึ่งโอกาสการเป็นฐานการผลิตยังมีแต่ต้องส่งเสริมทั้งฝั่งผู้ผลิตและผู้ใช้ควบคู่กันไป
2. ประเทศไทยต้องการคงความเป็นผู้นำเรื่องยานยนต์ ดังนั้นควรปักธงและกำหนดให้ชัดเจนว่าจะส่งเสริมให้เป็น EV 100% เมื่อไหร่ พร้อมรายละเอียดกำหนดนโยบายแผนการดำเนินการต่าง ๆ ให้ชัดเจนเพื่อดึงดูดนักลงทุนจากต่างประเทศที่มองเห็นภาพแบบเดียวกันเข้ามาลงทุนในประเทศไทย

3. ประเทศไทยควรผลักดันอุตสาหกรรมรถยนต์ไฟฟ้าที่มีปริมาณการผลิตและยอดขายที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ที่รวดเร็วมีประสิทธิภาพสูง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับซอฟต์แวร์ระบบสมองกลฝังตัวสำหรับยานยนต์ไฟฟ้า เพื่อให้ประเทศไทยเป็นฐานการพัฒนาซอฟต์แวร์สำหรับรถยนต์ที่ใหญ่ที่สุดในอาเซียน

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ผลกระทบ ของนโยบายยานยนต์ไฟฟ้าเพื่อให้เป็นถึงภาพรวม และแนวทางการพัฒนาเพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตยานยนต์ของเอเชีย

เอกสารอ้างอิง

การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย. (2559). *แผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านไฟฟ้าเพื่อรองรับ ยานยนต์ไฟฟ้าของประเทศไทย* (รายงานฉบับสมบูรณ์). กรุงเทพฯ: คณะทำงานศึกษาและจัดทำแผนพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานด้านไฟฟ้าเพื่อรองรับ ยานยนต์ไฟฟ้าของประเทศไทย.

คณะกรรมการการพลังงาน. (2564). *รายงานผลการพิจารณาศึกษาเรื่อง ยานยนต์ไฟฟ้า คณะกรรมการการพลังงานสภาผู้แทนราษฎร*. กรุงเทพฯ: กลุ่มงาน คณะกรรมการการพลังงาน สำนักกรรมการ 1 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

คำตอบกระทู้ที่ 207/ร. (2563). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 137 ตอนพิเศษ 296.

เจริญชัย กุลวัฒน์พร. (2564). *รูปแบบการจัดการคุณภาพด้านสิ่งแวดล้อมโดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรปราการ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ชนะพงษ์ กล้ากสิกิจ. (2562). *ประสิทธิผลการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในจังหวัดกาแพงเพชร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ทิร์ศม์ชญา พิพัฒน์เพ็ญ และคณะ. (2557). *การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติราชการของเทศบาลนครสงขลา*. (รายงานวิจัย). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

- ธงชัย คล้ายแสง. (2562). *การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาโดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์* (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูพิพัฒน์สุตคุณ (เตชธโร). (2560). *การมีส่วนร่วมด้านนโยบายภาครัฐสำหรับการดูแลผู้สูงอายุในจังหวัดพิจิตร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภูษิต วิเศษคามินทร์. (2563). *ประสิทธิผลการนำนโยบายการแก้ปัญหาจราจรไปปฏิบัติของกองบังคับการตำรวจจราจร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศศิพัชร์ วัฒนรวีวงศ์. (2564). *พุทธบูรณาการส่งเสริมนโยบายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยั่งยืนในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่จังหวัดนครราชสีมา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2562). *ยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม อุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า* (รายงานฉบับสมบูรณ์). กรุงเทพฯ: สำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อภิญา ฉัตรช่อฟ้า. (2563). *โมเดลสมการโครงสร้างประสิทธิผลการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอ่างทอง* (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis* (3rded) New York: Harper and Row.

“ครอบครัว” และ “ระบบเครือญาติ” บริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา
ในท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลง ทศวรรษ 2460 – ปัจจุบัน*
“FAMILY” AND “KINSHIP” AROUND SONGKHLA LAKE BASIN AMID
CHANGING TRENDS FROM B.E. 2460 TO THE PRESENT TIME

พรชัย นาคสีทอง

Pornchai Naksrithong

มหาวิทยาลัยทักษิณ

Thaksin University

Corresponding author: 1011nakorn@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษานิยามความหมายของครอบครัวและระบบเครือญาติบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา รวมถึงศึกษาวิเคราะห์ลักษณะความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและระบบเครือญาติของชุมชนบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลาในท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง ทศวรรษ 2460 ถึงปัจจุบัน เป็นการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางประวัติศาสตร์

ผลการวิจัยพบว่า ประวัติศาสตร์ชุมชนท้องถิ่นในบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลาแสดงให้เห็นว่าความหมายของ ครอบครัว และความรับรู้ของสังคมลุ่มทะเลสาบสงขลาเกี่ยวกับระบบเครือญาติ ปรากฏ 3 ลักษณะ คือ สายโลหิต การแต่งงาน และโดยการสมมติหรือญาติเสมือน ขณะที่ความเปลี่ยนแปลงของลักษณะความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและระบบเครือญาติแบ่งออกเป็น 3 ช่วงเวลา กล่าวคือ ช่วงแรกก่อนทศวรรษ 2520 ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและระบบเครือญาติเหนียวแน่น เข้มข้น เข้มแข็ง กลายเป็นรากฐานและกลไก สร้างความมั่นคงต่อวิถีการผลิตและความมั่นคงของชุมชน ช่วงที่สอง ทศวรรษ 2520 ถึงกลางทศวรรษ 2540 ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและระบบเครือญาติมีความเหินห่าง หดแคบ ด้วยเงื่อนไขการดำเนินวิถีเชิงปัจเจกซึ่งมีส่วนสำคัญที่นำไปสู่ภาวะของการเมินเฉยและภาวะช่องว่างระหว่างวัย/กลุ่มคน ช่วงที่สามตั้งแต่กลางทศวรรษ 2540 ถึงปัจจุบัน เป็นช่วงแห่งการรื้อฟื้นความเป็นครอบครัวและระบบเครือญาติในรูปแบบของความสัมพันธ์ใหม่เพื่อนำคุณค่ามาปรับใช้ขับเคลื่อนกิจกรรมกลุ่มและสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

คำสำคัญ: ประวัติศาสตร์ครอบครัว; ระบบเครือญาติ; ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น; ประวัติศาสตร์ลุ่มทะเลสาบสงขลา

Abstract

This research aimed to examine the definition of family and kinship around Songkhla Lake Basin as well as analyze the characteristics of familial relationship and the kinship among communities in the area throughout changes from B.E. 2460 to the present time, all of which are regarded as the study of local history via a historical methodology.

The research results revealed that according to the local history of the communities around Songkhla Lake Basin, three characteristics were displayed regarding the definition of “family” and the perception of the people’s “kinship”: consanguineal (bloodline or biological connection), affinal (marriage), and social (community or religious connection). The changes in the characteristics of familial relationship and the kinship are divided into three periods or traits: Firstly, before B.E. 2520 where the familial relationship and kinship were so strong as to have become the foundation and mechanism that stabilized the local communities; Secondly, from B.E. 2520 to mid-2540 where the familial relationship and kinship were distant as a result of lifestyles marked by individualism that led to the lack of interest in and a gap between people of different age groups and generations; Thirdly, from B.E. mid-2540 to the present time where the familial relationship and kinship have been restored, and applied values to drive group activities, and strengthened the network in consistent with changes today.

Keyword: History of family; Kinship; local History; History of Songkhla Lake Basin

บทนำ

ประวัติศาสตร์ครอบครัวและระบบเครือญาติเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจจากวงวิชาการในโลกละแ่นมาเป็นเวลานานแล้ว ด้วยเหตุว่า สถาบันครอบครัวและเครือญาติเป็นรากฐานสำคัญที่จะมีผลต่อความมั่นคงและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นและประเทศชาติโดยรวม ประกอบกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมแบบทุนนิยมที่ขยายตัวออกไปอย่างไม่หยุดยั้งนั้นได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้คนจำนวนมากและนำไปสู่ความไม่มั่นคงในชีวิตอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น จึงเป็นเงื่อนไขของความสนใจ

ประวัติศาสตร์ชุมชนท้องถิ่นตัวเอง ปรากฏการณ์นี้มองเห็นได้ชัดในสังคมตะวันตกตั้งแต่ในช่วงทศวรรษ 1970 เป็นต้นมา จนมีผลให้การศึกษาเรื่องราวของครอบครัวและเครือญาติ โดยเฉพาะในมิติประวัติศาสตร์ได้รับความนิยมนำมาขึ้นตามลำดับ และเรื่องราวดังกล่าวก็ได้กลายเป็นหัวใจของการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ได้พัฒนาไปอย่างมากในเวลาต่อมา (Phillips, 1995)

การศึกษาประวัติศาสตร์ครอบครัวและระบบเครือญาติตามแนวทางเก่านั้นจะเน้นไปในบทบาททางการเมืองของบุคคลสำคัญ (great men) หรือตัวผู้นำระดับต่าง ๆ อย่างไม่รู้ก็ตาม เมื่อแนววิเคราะห์ประวัติศาสตร์ได้ก้าวหน้าขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสำนักอ็อลนาลส์ (Annales School) ของฝรั่งเศสที่กำเนิดมาตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 20 โดยการปฏิเสธการศึกษาแบบจารีตที่เน้นเพียงเรื่องการเมือง การสงคราม และมหาบุรุษ แต่การศึกษาประวัติศาสตร์แบบใหม่จะให้ความสำคัญกับมิติเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมซึ่งสัมพันธ์กับการศึกษาประวัติศาสตร์อนุภาคที่เน้นในขอบเขตเล็ก ๆ เมืองเล็ก ๆ หรือหมู่บ้าน และเรื่องราวที่มีความสำคัญรอง ๆ ลงมา เพราะการวิเคราะห์ภาพหรือเรื่องราวเล็ก ๆ เป็นรากฐานที่จะนำไปสู่เหตุการณ์ใหญ่ ๆ (Burke, 1990) แนววิเคราะห์ประวัติศาสตร์ดังกล่าวเป็นที่ยอมรับและได้เติบโตอย่างมากในสหรัฐอเมริกาซึ่งรู้จักกันในชื่อว่า new history (มาจากคำภาษาฝรั่งเศสว่า nouvelle histoire) การตื่นตัวดังกล่าวได้นำไปสู่การเก็บรวบรวมหลักฐานต่าง ๆ ทั้งของชุมชนและครอบครัวตระกูลท้องถิ่นไว้ในห้องสมุดทั่วไป และกระแสความสนใจการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง ด้วยตระหนักถึงความสำคัญของรายวิชานี้ว่าจะทำให้สามารถเข้าใจประวัติศาสตร์ของชาติในแง่มุมที่กว้างขึ้น เพราะศูนย์กลางอำนาจของชาตินั้นแท้จริงแล้วเริ่มต้นขึ้นจากระดับท้องถิ่นไปสู่ระดับภูมิภาคและสู่ระดับชาติในที่สุด (Russo, 1974) ดังนั้น ประวัติศาสตร์แห่งชาติจึงจะต้องให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์ในระดับชุมชนท้องถิ่น และในปัจจุบันการศึกษาประวัติศาสตร์ครอบครัวและระบบเครือญาติได้ลงลึกไปถึงชนกลุ่มน้อยและกลุ่มชาติพันธุ์ตามท้องถิ่นย่อย ๆ มากขึ้น ซึ่งมีทั้งในชนบทและชุมชนในเมือง โดยเน้นให้เห็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากผลกระทบของเศรษฐกิจและสังคมสมัยใหม่ (Phillips, 1995)

สำหรับแวดวงวิชาการประวัติศาสตร์ของไทย การศึกษาประวัติศาสตร์ครอบครัวและระบบเครือญาติถือเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา “ประวัติศาสตร์สังคม” และเริ่มต้นด้วยการอธิบายผ่านเรื่องราวของตระกูล/ผู้นำ บรรดาขุนนางหรือเจ้าเมืองของหัวเมืองต่าง ๆ และประวัติของครอบครัวและเครือญาติของตระกูลผู้นำ ถูกนำเสนอผ่านอนุสรณ์งาน ฌาปนกิจศพประจำตระกูล ส่วนประวัติศาสตร์ครอบครัวและระบบเครือญาติของประชาชนนั้นเพิ่งเริ่มพูดถึงกันอย่างจริงจังในทศวรรษ 2540 (สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540)

กล่าวในส่วนของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคใต้ การนำเสนอประวัติของครอบครัว และเครือข่ายของวงศ์ตระกูลและบุคคลสำคัญในท้องถิ่น ถูกนำเสนอและเผยแพร่ผ่านหนังสือแฉกงานศพ (อนุสรณ์งานศพ) เช่นเดียวกับส่วนกลาง (Pornchai Nakseethong, 2022) สำหรับการศึกษาประเด็นประวัติศาสตร์ครอบครัวและระบบเครือญาติในมิติประวัติศาสตร์ท้องถิ่นยังไม่ปรากฏโดยตรง หากแต่การศึกษาที่ผ่านมาปรากฏในมิติของวัฒนธรรมศึกษาหรือวัฒนธรรมชุมชน ซึ่งสำคัญปรากฏอยู่ในโครงการวิจัยชุด “โครงสร้างและพลวัตวัฒนธรรมภาคใต้กับการพัฒนา” รวมถึงงานที่ศึกษาและอธิบายความสัมพันธ์ในลักษณะต่าง ๆ ของสังคมท้องถิ่น ได้แก่ ความสัมพันธ์ที่เรียกว่า “ตอง” หรือการ “ผูกตอง” ความสัมพันธ์ที่เป็นการมอบลูกหลานของตนให้เป็น “ลูกยก” หรือบุตรบุญธรรมของคนอื่น ความสัมพันธ์ที่เกิดจากหมอต้าแยะเดียวกัน การเป็นลูกศิษย์ที่เคยบวชเรียนมีพระอุปถัมภ์รูปเดียวกัน มีครู อาจารย์ที่นับถือคนเดียวกัน เป็นศิษย์ที่เคยร่ำเรียนวิชา (อาคม/ไสยศาสตร์) จากสำนัก/วัดและอาศัยอยู่ด้วยกันในฐานะที่เคยกิน “ข้าวกันบาตร” เดียวกัน รวมถึงความเป็นเครือญาติที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงการแลกเปลี่ยนแรงงาน/ผลผลิต/การค้า ตลอดจนสายสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนที่เรียกว่า “กงสี” (Gongsis) และ “กวานซี” (Guanxi) และความเป็นเครือญาติที่เกิดจากประสบการณ์ หรือเรื่องราวประวัติศาสตร์และความทรงจำร่วม เป็นต้น

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ถึงความสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์ครอบครัวและระบบเครือญาติว่าแม้จะเป็นการศึกษาประวัติศาสตร์ส่วนย่อย ๆ แต่สามารถช่วยอธิบายภาพใหญ่ของประวัติศาสตร์ให้ชัดขึ้น โดยเฉพาะความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง และที่สำคัญการศึกษาประวัติศาสตร์ครอบครัวและระบบเครือญาติยังเน้นให้ตระหนักถึงบทบาทของผู้คนเล็ก ๆ ที่ไม่เคยมีที่ยืนในประวัติศาสตร์มาก่อน ทำให้คนธรรมดาสามัญสามารถเป็นองค์ประธานของประวัติศาสตร์ได้และเปิดโอกาสให้คนเล็กคนน้อยได้เขียนเรื่องราวที่เกิดขึ้นของตนเอง (ชาติชาย มุกสง, 2549 และ ปิยะวัติ บุญหลง, 2548) ซึ่งการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและประวัติศาสตร์ครอบครัวและเครือญาติในบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลาที่ผ่านมายังไม่ได้รับความสนใจจากวงวิชาการมากนัก

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษานิยามความหมายของครอบครัวและระบบเครือญาติกับความรู้ของชุมชนในบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลาและสนใจศึกษาวิเคราะห์ลักษณะความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและระบบเครือญาติของชุมชนบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลาในท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง ทศวรรษ 2460 ถึงปัจจุบัน โดยอาศัยแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น (Local history) ตามระเบียบวิธีทางประวัติศาสตร์ (historical methodology) โดยประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจะเป็นเรื่องของการนำคุณค่าหรือแง่มุมประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและระบบความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและระบบเครือญาติ

ซึ่งเป็นจุดเด่นของกลุ่มทะเลสาบสงขลาเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนกิจกรรมและหรือ การหนุนเสริมพลังชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนการปรับตัวให้เท่าทันกับสถานการณ์และความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนหมู่บ้าน และนำไปสู่การสร้างความสำเร็จของชุมชนท้องถิ่นในปัจจุบันและอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษานิยามความหมายของ “ครอบครัวและระบบเครือญาติ” ในบริบทประวัติศาสตร์ไทยกับความรับรู้เรื่อง “ครอบครัวและระบบเครือญาติ” ของชุมชนในบริเวณกลุ่มทะเลสาบสงขลา
2. เพื่อศึกษา วิเคราะห์ ลักษณะของความสัมพันธ์และการปรับตัวของครอบครัว และระบบเครือญาติของชุมชนในบริเวณกลุ่มทะเลสาบสงขลาในท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง ทศวรรษ 2460 ถึง ปัจจุบัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น (Local History) ซึ่งให้ความสำคัญต่อการศึกษาประวัติศาสตร์เชิงพื้นที่ โดยเน้นชุมชนในพื้นที่บริเวณกลุ่มทะเลสาบสงขลา (เลือกศึกษาผ่านชุมชนป่าพะยอม อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง ชุมชนสทิงหม้อ ชุมชนบ้านใหม่/ท่าเสา อำเภอสิงหนคร และหมู่บ้านปิยะมิตร 5 เขื่อนน้ำค่าง จังหวัดสงขลา) และอาศัยการศึกษาตามระเบียบวิธีวิจัยทางประวัติศาสตร์ (Historical methodology) ในการทำความเข้าใจบริบทและความเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ในมิติต่าง ๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง และความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ ตลอดจนอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดที่ส่งผลต่อลักษณะ ความเปลี่ยนแปลงของระบบความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและระบบเครือญาติของชุมชนในบริเวณกลุ่มทะเลสาบสงขลา โดยมีระเบียบวิธีและวิธีการดำเนินการวิจัยโดยสังเขปดังนี้

1. การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องโดยอาศัยแนวพินิจทางประวัติศาสตร์ (historical approach) ซึ่งในขั้นตอนนี้จะเน้นให้ความสำคัญกับการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ชุมชน/พื้นที่ที่ศึกษา ในมิติและแง่มุมต่าง ๆ สถานภาพปัจจุบัน ที่ครอบคลุมมิติของความเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่จะมีผลต่อระบบความสัมพันธ์ของครอบครัวและระบบเครือญาติ โดยเริ่มจากการสำรวจความรู้ในพื้นที่ศึกษาผ่านงานศึกษา วิจัย และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การสำรวจ รวบรวม วิพากษ์ และวิเคราะห์เอกสารทั้งหมด

2. การสำรวจชุมชนและเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามในเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ รวมถึงการสนทนากลุ่มย่อยในชุมชนในข้อมูลที่เฉพาะเจาะจง และเป็นข้อมูลเชิงลึกนอกเหนือจากข้อมูลจากเอกสาร โดยมีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ๆ ละประมาณ 7-10 คน (ตามแต่โอกาส)

3. การจัดเวทีสนทนากลุ่มในระดับชุมชนและการจัดเวทีสาธารณะเพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูล

4. การวิเคราะห์และการสังเคราะห์ข้อมูลการวิจัยตามกรอบและวัตถุประสงค์ของการศึกษา พร้อมทั้งการนำเสนอผลการวิจัยและการอภิปรายผลในลักษณะของการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (descriptive analytics)

ผลการวิจัย (Research Results)

1. นิยามความหมายของ “ครอบครัวและระบบเครือญาติ” ในบริบทประวัติศาสตร์ไทยกับความรับรู้เรื่อง “ครอบครัวและระบบเครือญาติ” ของชุมชนลุ่มทะเลสาบสงขลา

นิยามความหมายของ “ครอบครัวและระบบเครือญาติ” ในบริบทกฎหมายและประวัติศาสตร์ไทย มีการเปลี่ยนแปลงจากอดีตถึงปัจจุบัน ดังการศึกษาของสายชล สัตยานุรักษ์ ได้ชี้ให้เห็นว่า นิยามความหมายของ “ครอบครัว” ในสังคมไทย เริ่มตั้งต้นจากที่ปรากฏใน “พระไอยการลักษณะผิวเมีย” และ “พระไอยการลักษณะมรดก” ให้ความสำคัญกับระบบเครือญาติไม่ใช่ระบบครอบครัว หรือกล่าวได้ว่าสังคมไทยในอดีต เน้นนับรวมเครือญาติแต่ไม่เน้นคิดการสืบเชื้อสาย (สายชล สัตยานุรักษ์, 2558)

การคลี่คลายของ “ครอบครัว” จากเดิมที่จำกัดวงอยู่แค่ในสายเลือดสู่การสถาปนาสถาบันครอบครัวด้วยการแต่งงานเริ่มปรากฏให้เห็นมาตั้งแต่รัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และประสบความสำเร็จในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเมื่อทรงออกพระราชบัญญัติขนานนามสกุล พ.ศ. 2456 ซึ่งภายหลังจากนั้นบรรดาสมาชิกในราชสกุลและผู้ดีก็เริ่มลำดับสาแหรกตระกูลพร้อมกับการตีพิมพ์เผยแพร่ และในปีถัดมาพระองค์ทรงตรากฎมณเฑียรบาลบังคับให้ข้าราชการใกล้ชิดถือปฏิบัติในเรื่องการจดทะเบียนครอบครัว (Loos, 2006)

สำหรับกฎหมายสมัยใหม่ หรือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2478 ในบรรพ 5 ครอบครัว และ บรรพ 6 มรดก หากจะนับว่าใครเป็นสมาชิกในครอบครัวบ้างนั้น พิจารณาได้จากการสืบทอดมรดกที่ให้ความสำคัญกับ “ผู้สืบสันดาน” เป็นทายาทโดยธรรม ลำดับแรกสุด ถัดลงมา ได้แก่ (1) พ่อแม่ (2) พี่น้องร่วมพ่อแม่เดียวกัน (3) พี่น้องร่วมพ่อหรือแม่เดียวกัน (4) ปู่ ย่า ตา ยาย และ (5) ลุง ป้า น้า อา ตามลำดับ รวมถึงคู่สมรสที่ยังมี

ชีวิตก็จะได้รับมรดกด้วย ฉะนั้น หากพิจารณาจากรายละเอียดดังกล่าวกฎหมายสมัยใหม่มีแนวโน้มที่จะไม่นับรวมเครือญาติเข้าเป็นส่วนหนึ่ง แต่จะมีลักษณะที่โน้มไปในทางที่อาจเรียกได้ว่าเป็น “ครอบครัวเดี่ยวแบบผัวเดียวเมียเดียวต่างเพศ” (heterosexual monogamous nuclear family) ต่างจากกฎหมายก่อนสมัยใหม่ที่นับรวมเครือญาติและไม่เน้นคติการสืบเชื้อสาย ด้วยเหตุนี้ ความเป็นสมาชิกในครอบครัวจึงเป็นไปในทางที่แคบลง สุรเชษฐ์ สุขลาภกิจ, 2556)

สถาบันครอบครัวเปลี่ยนแปลงเด่นชัดในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เมื่อมีการนิยามว่าครอบครัวในฐานะหน่วยพื้นฐานสำคัญของสังคม ประกอบด้วย พ่อ แม่ และลูก (สุรเชษฐ์ สุขลาภกิจ, 2556) นิยามของความเป็นครอบครัวเชิงสถาบันที่มี พ่อ แม่ ลูก ถูกเน้นย้ำและการส่งเสริมกิจกรรม “วันสำคัญ” ของสมาชิกในครอบครัว อาทิ วันแม่ วันเด็ก วันพ่อ วันผู้สูงอายุ วันเยาวชน และที่สำคัญ คือ “วันครอบครัว” (ชนาวุธ บริรักษ์, 2562)

ในส่วน “ครอบครัวและระบบเครือญาติ” หรือระบบความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและระบบเครือญาติกับการรับรู้ของชุมชนบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลานั้น นอกจาก “ครอบครัว” ทางสายโลหิตหรือวงศ์ตระกูลและเครือญาติที่เป็นผลมาจากการแต่งงานแล้ว ข้อมูลจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าความหมายของครอบครัวและระบบเครือญาติมิได้หมายถึงการใช้ชีวิตร่วมกันเท่านั้น หากแต่มีลักษณะเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความรับผิดชอบและหน้าที่ต่อกันอย่างซับซ้อน ทั้งความรับผิดชอบและหน้าที่ต่อครอบครัวและเครือญาติ ต่อชุมชน และต่อรัฐ ด้วยเหตุนี้จึงปรากฏความสัมพันธ์ในลักษณะอื่นๆ ซึ่งวางอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์และผลประโยชน์ของสมาชิกในครอบครัว / กลุ่ม / องค์กร / สังคม / เผ่าพันธุ์ / รัฐ / ประชาชาติ และแปรเปลี่ยนไปตามบริบทของแต่ละช่วงเวลา เพราะฉะนั้น นิยามความหมายของ “ครอบครัว” และความรู้ของสังคมลุ่มทะเลสาบสงขลาเกี่ยวกับ “ระบบเครือญาติ” จึงปรากฏใน 3 ลักษณะ กล่าวคือ (1) ครอบครัวและระบบเครือญาติทางสายโลหิต (2) ครอบครัวและระบบเครือญาติจากการแต่งงาน และ (3) ครอบครัวและระบบเครือญาติโดยการสมมติ/ญาติเสมือนที่เกิดจากความสัมพันธ์ช่วยเหลืออุปถัมภ์ค้ำจุน และรวมถึงภาษา ชาติพันธุ์ คติความเชื่อ ความศรัทธา ความทรงจำ ประสบการณ์ และประวัติศาสตร์ร่วม

2. ลักษณะของความสัมพันธ์และการปรับตัวของครอบครัวและระบบเครือญาติในบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา

อคิน รพีพัฒน์ เคยแสดงความเห็นไว้ในการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการพัฒนาโครงการวิจัยเรื่องครอบครัวและเครือญาติไทยว่า “..การปรับตัวของครอบครัวในแต่ละแห่งไม่เหมือนกันเพราะความเหลื่อมล้ำในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ..” (อคิน รพีพัฒน์, 2538) เช่นเดียวกับชุมชนในบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลาที่ลักษณะของความสัมพันธ์ การปรับตัว

และผลของการปรับตัวซึ่งมีลักษณะความจำเพาะ แสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงเป็น 3 ลักษณะใน 3 ช่วงเวลา คือ

2.1 “เหนียวแน่น เข้มข้น เข้มแข็ง และคือรากฐาน/กลไกของชุมชนท้องถิ่น” : ลักษณะของความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและระบบเครือญาติ ก่อนทศวรรษ 2520

ก่อนทศวรรษ 2520 กล่าวได้ว่าครอบครัวและระบบเครือญาติคือรากฐานของความเข้มแข็งและนับว่าเป็นกลไกของชุมชนท้องถิ่นที่นำไปสู่ความมั่นคงของชุมชนและวิถีการผลิต

ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทั้งในแง่ของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านระบบคมนาคมขนส่ง-รถไฟ ทั้งในแง่ของมโนทัศน์ใหม่ที่เป็นผลจากการขยายตัวของระบบการศึกษาสมัยใหม่ ระบบราชการ การขยายตัวของอุตสาหกรรมเหมืองแร่ ยางพาราและป่าไม้ซึ่งสัมพันธ์กับการเติบโตของเศรษฐกิจแบบทุนนิยมโดยรัฐและการขยายตัวของเศรษฐกิจจากภายนอกอันเนื่องจากรัฐเปิดความสัมพันธ์กับต่างประเทศ ความเปลี่ยนแปลงในบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลาที่เกิดขึ้นก่อนทศวรรษ 2520 มีผลให้เกิดการขยายตัวของชุมชนรอบลุ่มทะเลสาบสงขลา ด้วยเหตุนี้ ผู้คนที่ตั้งถิ่นฐานในบริเวณนี้จึงประกอบด้วยกลุ่มคนที่หลากหลายเชื้อชาติศาสนา มีทั้งพุทธ จีนและมุสลิมปะปนกันไป เห็นได้ถึงร่องรอยของการผสมผสานระหว่างคติความเชื่อพื้นถิ่นที่มีร่องรอยของการนับถือผี วิถีแบบฮินดู วิถีแบบพุทธ และการปะทะประสานของอุดมคติของศาสนาอิสลาม รวมถึงคติทางชาติพันธุ์ ประกอบกับพัฒนาการและบริบทของชุมชนในบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลาในช่วงก่อนทศวรรษ 2520 มีการพึ่งพิงฐานทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ วิธีการผลิต/เศรษฐกิจแบบตอบแทนในรูปแบบแรงงาน และวิถีของการแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างชุมชน ซึ่งทั้งหมดนี้กลายเป็นเงื่อนไขสำคัญที่นำไปสู่ลักษณะความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและระบบเครือญาติของชุมชนในบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลาในลักษณะต่างๆ ได้แก่ การสืบสายโลหิต หรือ “สายตระกูล” การแต่งงานหรือ “การเกี่ยวดอง” ความสัมพันธ์และการพึ่งพาที่เรียกว่า “เกลอ” ตลอดจนระบบความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและระบบเครือญาติของชุมชนในบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา ก่อนทศวรรษ 2520 ปรากฏในลักษณะต่างๆ เช่น ลูกยกหรือลูกบุญธรรม รวมทั้งความสัมพันธ์ภายใต้การเคารพนับถือบุคคลในฐานะ “พระอุปฌาย์ร่วม” “โตะครูร่วม” และเครือข่ายทางวัฒนธรรม “ครูหมอตายาย-โรงครู” “ทำบุญเปลวเดียวกัน” ซึ่งระบบความสัมพันธ์แต่ละลักษณะนี้ทำให้สมาชิกสามารถพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันได้อย่างมีพลัง

ลักษณะของครอบครัวส่วนใหญ่ของชุมชนในบริเวณลุ่มทะเลสาบช่วงก่อนทศวรรษ 2520 เป็นครอบครัวขยายขนาดใหญ่ที่มีคนถึงสี่รุ่นอยู่รวมกัน คือ รุ่นปู่ย่า หรือ ตายาย รุ่นพ่อแม่ รุ่นลูก และรุ่นหลาน ส่งผลให้ผู้เป็นพ่อ (หรือ ปู่/ตา/ทวด) ในฐานะผู้สูงอายุหรือผู้

อาวุโสของครอบครัวกลายเป็นผู้ได้รับการยอมรับนับถือและคงไว้ซึ่งสถานะผู้มีอำนาจเด็ดขาดในการตัดสินใจ

ความเหนียวแน่น เข้มข้น เข้มแข็งของระบบความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและเครือญาติเป็นผลสืบเนื่องมาจากกลไกและเครื่องมือในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและระบบเครือญาติ ที่สำคัญ ได้แก่ วัฒนธรรมการ “สืบทอดสวयोต” พิธีกรรม คติความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น การผลิตซ้ำในศิลปะการเล่นพื้นถิ่น (เช่น หนังตะลุง โนราโรงครู เป็นต้น) การจัดพิมพ์ลำดับวงศ์ตระกูลและประวัติเครือญาติ สำหรับแจกเนื่องในโอกาสสำคัญ ๆ ของครอบครัว/ตระกูล รวมถึงกลไกของอำนาจรัฐในการจัดการความสัมพันธ์และควบคุมสังคม ซึ่งในแง่นี้เห็นได้จากพระราชบัญญัติขนานนามสกุล การสำรวจสำมะโนประชากร พระราชบัญญัติการจดทะเบียนครอบครัว และพระราชบัญญัติบัตรประชาชน เป็นต้น

2.2 “หดแคบ จืดจาง ห่างเหิน เมินเฉยและมีช่องว่าง” : ลักษณะของความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและระบบเครือญาติ ทศวรรษ 2520 - 2540

ข้อมูลสถิติเมื่อ พ.ศ. 2523 ระบุว่าจำนวนสมาชิกในครอบครัวของสังคมไทยเฉลี่ย 5 คน และจำนวนลดลงเหลือ 3 คนในสองทศวรรษถัดมา (พิมลพรรณ อิศรภักดี, 2560) จากข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของขนาดครอบครัวที่เกิดขึ้นในสังคมไทยสำหรับในบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลาแม้ไม่มีข้อมูลที่ระบุชัดถึงจำนวนสมาชิกในครัวเรือน แต่อุณหภูมิได้ว่าเป็นไปในทิศทางหรือลักษณะเดียวกัน โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาจากนโยบายคุมกำเนิดของรัฐบาลในทศวรรษ 2520 ภายใต้สโลแกนที่ว่า “หญิงก็ได้ ชายก็ได้ มีแค่สอง” ซึ่งได้เข้ามามีอิทธิพลต่อมโนทัศน์ของชุมชนท้องถิ่นและก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของขนาดและลักษณะความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและเครือญาติของชุมชนบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา ทศวรรษ 2520 ถึงกลางทศวรรษ 2540

บริบทและความเปลี่ยนแปลงของชุมชนในบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา ทศวรรษ 2520 ถึงกลางทศวรรษ 2540 มีส่วนสำคัญต่อการปรับตัวและเป็นเงื่อนไขกำหนดให้ระบบความสัมพันธ์แบบเดิมได้หดหายไปจากความรู้สึกนึกคิดและถือเป็นเรื่องที่ไม่จำเป็นในชีวิตประจำวัน ความเข้มแข็งของครอบครัวและระบบเครือญาติในชุมชนลดน้อยลง ความห่างเหินความเมินเฉยของสมาชิกในชุมชนเดียวกันเพิ่มมากขึ้นจนกลายเป็น “ปัจเจก” และเป็นเสมือนชุมชนของคน “แปลกหน้า” พร้อมกับปรากฏภาวะช่องว่างของความสัมพันธ์ภายในระบบเครือญาติ และสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของความสัมพันธ์ที่เรียกว่า “คนรู้จักที่ไม่คุ้นเคย - คนคุ้นเคยที่ไม่ได้สานสัมพันธ์”

ลักษณะของความสัมพันธ์โดยโครงสร้างหน้าที่ (Structural-functional) ที่ปรากฏในทศวรรษ 2520 ถึงกลางทศวรรษ 2540 แม้จะเป็นครอบครัวและเครือญาติที่มีขนาดเล็ก

ลง แต่ครอบครัวและเครือญาติยังคงมีหน้าที่ในการแสดงออกซึ่งความรัก ความเอาใจใส่ ค่อยบ่มเพาะอบรมเลี้ยงดู และมีการแสดงออกเพิ่มมากขึ้นเป็นพิเศษเนื่องในโอกาสสำคัญๆ เช่น วันพ่อ วันแม่ วันเด็ก วันผู้สูงอายุ และวันครอบครัว เป็นต้น

เป็นที่น่าสังเกตว่า แม้ความสัมพันธ์ในครอบครัวและระบบเครือญาติที่หดแคบ จืดจาง ห่างเหิน เมินเฉยและมีช่องว่าง ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปจากก่อนหน้านี้นี้มากเพียงใด แต่สำหรับผู้อาวุโส ผู้สูงอายุ หรือ “คนเป็นแกนของครอบครัว เวลาทำงานมีการ อย่างน้อยก็ ต้องไปให้เห็นหน้าเพื่อให้สบายใจ” และนับเป็นเครื่องมือสำคัญในรักษาความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติ และนับเป็นกลไกที่ผูกโยงให้ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและระบบเครือญาติยังคงดำรงอยู่ รวมถึงไม่ได้สูญเสียหน้าที่ที่มีต่อชุมชนและสังคมไปทั้งหมด หากเพียงแต่เปลี่ยนบทบาทเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนไป ด้วยเหตุนี้ ครอบครัวและระบบเครือญาติจึงยังคงมีความสำคัญในฐานะหน่วยการผลิตและการแลกเปลี่ยน หน่วยสนับสนุนด้านการศึกษา สถาบันจรรยาบรรณ คติ ความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญา ท้องถิ่นให้ดำรงอยู่ รวมถึงยังคงดำรงฐานะกลไกของรัฐในการพัฒนาพื้นที่และเสริมสร้างความมั่นคงแก่ชุมชน

2.3 “ไม่ใช่ญาติก็เหมือนญาติ” : ปราบปรามการฉ้อโกงความสัมพันธ์ใหม่ของครอบครัว และระบบเครือญาติ ทศวรรษ 2540 เป็นต้นมา

ข้อมูลสถิติจากสถาบันประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ให้ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะครอบครัวไทยไว้อย่างน่าสนใจว่า หากย้อนกลับไปมองอดีตสัก 20 กว่าปี สังเกตได้ว่าครอบครัวของไทยเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทั้งขนาดและลักษณะครอบครัว รายงานสถานการณ์ประชากรไทย ปี 2558 (UNFPA Thailand) ทำการศึกษาสถิติประชากรช่วง พ.ศ. 2530 -2556 แสดงข้อมูลว่า ครอบครัวในประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างหลากหลาย ครอบครัวเดี่ยวแบบมีพ่อแม่ลูกไม่ใช่รูปแบบหลักของสังคมไทยอีกต่อไป แต่ “ครอบครัวขยายสามรุ่น” (รุ่นปู่ตายาย รุ่นลูก รุ่นหลาน) คือรูปแบบครอบครัวที่มีจำนวนมาก หรือ คิดเป็นร้อยละ 33.6 ทั้งนี้ เพราะประชากรไทยมีอายุเฉลี่ยสูงขึ้น บุตรซึ่งแต่งงานแล้วยังคงอาศัยอยู่กับพ่อแม่ และปู่ตายายคอยทำหน้าที่ช่วยดูแลบุตรเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย บรรเทาปัญหาเศรษฐกิจ หรือบุตรที่แต่งงานแยกออกมาจากครอบครัวพ่อแม่เมื่อมีบุตรอาจขอให้พ่อแม่ที่สูงอายุมาอยู่ด้วยเพื่อตนเองจะได้ดูแล รวมทั้งพ่อแม่ก็สามารถช่วยดูแลหลานให้ได้ อันดับถัดมาคือครอบครัวแบบพ่อแม่ลูก หรือ คิดเป็นร้อยละ 26.6 ครอบครัวแบบคู่สามีภรรยาที่ไม่มีบุตร ร้อยละ 16.2 และครอบครัวพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวและครอบครัวข้ามรุ่นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (พิมลพรรณ อิศรภักดี, 2560)

สำหรับชุมชนในบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลาแม้ไม่มีสถิติหรือข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบของครอบครัวที่ยืนยันที่ชัดเจน แต่หากพิจารณาข้อมูลและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

นับตั้งแต่กลางทศวรรษ 2540 เป็นต้นมา เห็นได้ถึงความเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทสู่สังคมกึ่งเมือง ซึ่งเป็นเหตุให้ครอบครัวและระบบเครือญาติของชุมชนในบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลาเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทั้งขนาด รูปแบบ ระบบความสัมพันธ์ และลักษณะ “ครอบครัวขยายสามรุ่น” ประกอบด้วย ปู่ย่าหรือตายาย พ่อแม่ และลูก

ลักษณะรูปแบบความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและระบบเครือญาติของชุมชนในบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา ตั้งแต่กลางทศวรรษ 2540 เป็นต้นมา ยังคงลักษณะรูปแบบเช่นเดียวกับช่วงก่อนหน้านี้ กล่าวคือ ความเป็นครอบครัวและระบบเครือญาติผ่านการสืบสายโลหิตหรือสายตระกูล การแต่งงานและเกอลอ รวมถึงความสัมพันธ์ในลักษณะอื่น ๆ เช่น การเคารพนับถือบุคคลในฐานะ “พระอุปชฌาย์ร่วม” “โตะครุร่วม” และเครือข่ายทางวัฒนธรรม “ครูหมอตายาย-โรงครู” “ทำบุญเปลวเดียวกัน” ยังคงดำรงอยู่ หากแต่ความเข้มข้นหรือการคลี่คลายของระบบความสัมพันธ์มีปัจจัยสำคัญที่น่าสนใจก็คือ “ช่วงอายุ” หรือ “ช่วงวัย” และประสบการณ์ร่วมของบุคคลเป็นเงื่อนไขกำหนดที่แสดงถึงความแนบแน่นและความเป็นเอกภาพของระบบเครือญาติ

ลักษณะของระบบความสัมพันธ์ใหม่ของครอบครัวและระบบเครือญาติในท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตั้งแต่กลางทศวรรษ 2540 เป็นต้นมา จึงเป็นลักษณะของอารมณ์ความรู้สึกโหยหาอดีตและการรื้อฟื้นความสัมพันธ์เพื่อค้นหาคุณค่าของชุมชนท้องถิ่นให้หวนกลับมาอีกครั้ง กระทำผ่านพิธีกรรม ความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น สัญลักษณ์ ศาสนสถาน สถานที่และกิจกรรมในวันสำคัญ ๆ ทั้งในชุมชนไทย พุทธ ชุมชนมุสลิม และสังคมชาวจีน ตลอดจน “เรื่องเล่า” หรือ กิจกรรมรำลึกเรื่องราวการต่อสู้ของชุมชนในลักษณะอื่น ๆ

ลักษณะของระบบความสัมพันธ์ใหม่ซึ่งสอดคล้องกับภาวะการณ์ร่วมสมัยนี้เป็นเหตุผลให้ระบบความสัมพันธ์ในรูปแบบของครอบครัวและระบบเครือญาติยังคงทรงพลังและมีสำคัญต่อชุมชนท้องถิ่นในมิติต่าง ๆ ทั้งในฐานะหน่วยการผลิต การแลกเปลี่ยนที่เป็นหลักประกันเรื่องปากท้องและการช่วยเหลือค้ำจุนระหว่างสมาชิก รวมถึงในฐานะที่คอยสนับสนุนหนุนเสริมด้านการศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อม และที่สำคัญ ผลของระบบความสัมพันธ์ภายใต้ความสัมพันธ์แบบครอบครัวและระบบเครือญาติซึ่งปรับเปลี่ยนไปตามภาวะการณ์ร่วมสมัยจึงนำไปสู่การรวมกลุ่มเพื่อเป้าหมายบางประการของชุมชนทั้งในแง่เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มท่องเที่ยวชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรชุมชน กลุ่มสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาที่เกี่ยวกับครอบครัวและเครือญาติทั้งในวงวิชาการตะวันตกและวงวิชาการไทย แสดงให้เห็นว่า “ครอบครัว” เป็นหน่วยทางสังคมที่เล็กที่สุด แต่สำคัญที่สุดต่อการดำรงชีวิตประจำวันและเป็นรากฐานที่สำคัญของสังคม “ครอบครัวและระบบเครือญาติ” นับเป็นหน่วยทางสังคมที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องใกล้ชิดกับชีวิตของกลุ่มคนทุกเพศทุกวัย ทุกชนชั้น ทุกเชื้อชาติศาสนาในสังคม “ครอบครัวและระบบเครือญาติ” เป็นหน่วยทางการศึกษาที่ทำหน้าที่อบรมฝึกฝนสั่งสมความรู้และให้การศึกษาเป็นหน่วยทางเศรษฐกิจที่คอยผลิตเครื่องอุปโภคบริโภคให้กับสมาชิก ทั้งยังเป็นหน่วยทางการปกครองที่ทำหน้าที่ในการ ควบคุมสมาชิกของครอบครัวให้กลายเป็นพลเมืองดีของสังคมและประเทศชาติ รวมถึงเป็นกลุ่มพลังที่สำคัญในการต่อรองกับอำนาจรัฐหรือหน่วยงานในระดับท้องถิ่นเพื่อการจัดการ การเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติและเป็นที่มาของอำนาจการเมือง แต่ภายใต้บริบทของสังคมสมัยใหม่เกิดวิกฤติที่ระบบครอบครัวและเครือญาติ คุณค่าของระบบครอบครัวและเครือญาติได้ถูกทำลายและเสื่อมถอย โดยเฉพาะความเปลี่ยนแปลงของระบบการผลิตในโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และความเปลี่ยนแปลงในมิติทางการเมืองในแต่ละช่วงเวลาได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในระบบความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและระบบเครือญาติอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (Talcott, 1955 และฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ, 2538)

1. การศึกษานิยามความหมายของ “ครอบครัวและระบบเครือญาติ” ในบริบทกฎหมายและประวัติศาสตร์ไทย กับความรู้เรื่อง “ครอบครัวและระบบเครือญาติ” ของชุมชนในบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลาแสดงให้เห็นว่าความหมายของ “ครอบครัวและระบบเครือญาติ” ในบริบทกฎหมายและประวัติศาสตร์ไทย กับความรู้เรื่อง “ครอบครัวและระบบเครือญาติ” ของชุมชนในบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลานั้นสอดคล้องสัมพันธ์และมีความเป็นพลวัต ทั้งในส่วนของตัวเองทฤษฎีทั้งหมดที่เป็นกฎหมายยุคจารีตอย่างพระไอยการลักษณะหัวเมือง พระไอยการลักษณะมรดก และกฎหมายสมัยใหม่อย่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2478 ในบรรพ 5 ครอบครัว และ บรรพ 6 มรดก ดังที่ปรากฏในงานของสายชล สัตยานุรักษ์เรื่องประวัติศาสตร์รัฐไทยและสังคมไทย : ครอบครัว ชุมชน ชีวิตสามัญชน ความทรงจำและอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ หรือในงานของสุรเชษฐ์ สุขลาภกิจเรื่องหัวเมืองเดียวเดียวในสังคมไทยสมัยใหม่จากทศวรรษ 2410 ถึงทศวรรษ 2480 เป็นต้น

การศึกษาเอกสารและข้อมูลภาคสนามประวัติศาสตร์ชุมชนท้องถิ่นในบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลาแสดงให้เห็นว่านิยามความหมายของครอบครัวมีความลื่นไหลและหลายมิติกว่าที่ปรากฏในแง่ตัวเองทฤษฎี หรือไม่ใช่แค่ในฐานะหน่วยพื้นฐานที่ประกอบด้วย พ่อแม่ และลูกเท่านั้น หากครอบครัวมีความสัมพันธ์ในลักษณะอื่น ๆ ซึ่งวางอยู่บนพื้นฐาน

ของความสัมพันธ์และผลประโยชน์ของสมาชิกในครอบครัว / กลุ่ม / องค์กร / สังคม / เผ่าพันธุ์ / รัฐ / ประชาชาติ และแปรเปลี่ยนไปตามบริบทของแต่ละช่วงเวลา ความรับรู้ของชุมชนลุ่มทะเลสาบสงขลาเกี่ยวกับ “ครอบครัวและระบบเครือญาติ” จึงปรากฏใน 3 ลักษณะ กล่าวคือ (1) ครอบครัวและระบบเครือญาติทางสายโลหิต (2) ครอบครัวและระบบเครือญาติจากการแต่งงาน และ (3) ครอบครัวและระบบเครือญาติโดยการสมมติ/ญาติเสมือน ที่เกิดจากความสัมพันธ์ ช่วยเหลืออุปถัมภ์ค้ำจุน รวมถึงภาษา ชาติพันธุ์ คติ ความเชื่อ ความศรัทธา ความทรงจำ ประสบการณ์ และประวัติศาสตร์ร่วม ซึ่งนิยามความหมายทั้ง 3 ลักษณะนี้สอดคล้องกับงานที่ศึกษาพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของชุมชนในบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา ตลอดจนงานที่ศึกษาเชิงคติชนวิทยาและงานแนววัฒนธรรมชุมชนบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา

2. การศึกษาลักษณะและความเปลี่ยนแปลงของระบบความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและระบบเครือญาติของชุมชนในบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา ตลอดจนการปรับตัวของชุมชนอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของระบบครอบครัวและเครือญาติในท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง ทศวรรษ 2460 ถึงปัจจุบัน สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ช่วงเวลา/ลักษณะ กล่าวคือ

ช่วงแรก ก่อนทศวรรษ 2520 ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและระบบเครือญาติเหนียวแน่น เข้มข้น เข้มแข็ง ฉะนั้น ครอบครัวและระบบเครือญาติจึงเป็นรากฐานความเข้มแข็งและกลไกของชุมชนท้องถิ่น สร้างความมั่นคงต่อวิถีการผลิตและความมั่นคงของชุมชน

ช่วงที่ 2 ทศวรรษ 2520 ถึงกลางทศวรรษ 2540 ครอบครัวและระบบเครือญาติลดความสำคัญลงไป พร้อมกับการดำเนินวิถีเชิงปัจเจกมากขึ้นและการปรับตัวภายใต้ภาวะของความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและบริบทของพื้นที่ที่มีส่วนสำคัญที่ทำให้ชุมชนเริ่มประสบภาวะ “เฉยเมย” และ “เมินเฉย” รวมถึงภาวะช่องว่างระหว่างวัย-ระหว่างกลุ่มคน

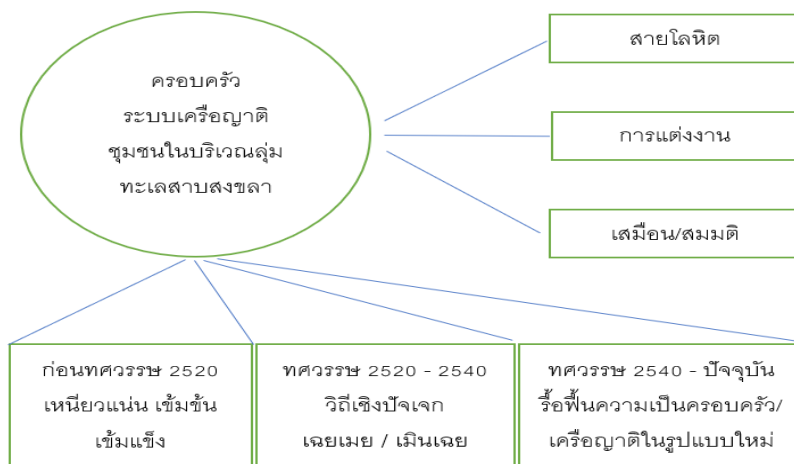
ช่วงที่ 3 ตั้งแต่กลางทศวรรษ 2540 ถึงปัจจุบัน เป็นช่วงแห่งการรื้อฟื้นความเป็นครอบครัวและระบบเครือญาติในรูปแบบของความสัมพันธ์แบบใหม่ให้สอดคล้องกับภาวะการณปัจจุบันที่แปรเปลี่ยนไป อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากชุมชนในบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลาตระหนักดีว่าระบบของความสัมพันธ์ในครอบครัวและระบบเครือญาติเป็นเครื่องมือหรือกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนกลุ่มหรือสร้างเครือข่าย

ลักษณะและความเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและระบบเครือญาติ ตลอดจนการปรับตัวของชุมชนลุ่มทะเลสาบสงขลาทั้ง 3 ช่วง/ลักษณะนี้ สะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระดับชุมชนท้องถิ่นของบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลาที่สัมพันธ์สอดคล้องกับพัฒนาการทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมือง ตลอดจน

ความสัมพันธ์ของชุมชนในบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา กับชุมชนภายนอก เฉกเช่นเดียวกับการศึกษาเรื่องบทหลังเคราะห์ที่เศรษฐกิจชุมชนหมู่บ้านบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลาในมิติประวัติศาสตร์ที่อภิปรายให้เห็นถึงพัฒนาการทางเศรษฐกิจที่มีส่วนต่อความเปลี่ยนแปลงของชุมชนบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา (ยงยุทธ ชูแว่น และคณะ, 2548) รวมถึงการศึกษาของฉวีวรรณ ประจวบเหมาะที่ได้ทบทวนแนวทางการศึกษาระบบระบบครอบครัวและเครือญาติจากแง่มุมของมานุษยวิทยาที่ยืนยันว่าในอดีต ครอบครัวและเครือญาติเป็นสถาบันขั้นมูลฐานทางสังคม ทำหน้าที่ทุกประการเพื่อการดำรงอยู่ของสมาชิก แต่เมื่อโครงสร้างการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมไทยได้เข้าสู่ยุคทุนนิยม การเติบโตทางเศรษฐกิจ การอุตสาหกรรม การคมนาคม การขยายตัวของพืชเศรษฐกิจ ส่งผลให้สถาบันครอบครัวถูกลดบทบาทลงและระบบเครือญาติมีความสำคัญน้อยลงหรือเริ่มหมดความหมายไปด้วย เมื่อครอบครัวมิได้เป็นฐานหรือหน่วยผลิตที่สำคัญอีกต่อไป (ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ, 2538)

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ค้นพบจากการวิจัยสรุปเป็นองค์ความรู้ดังแผนภูมิข้างล่าง

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

1. จากการศึกษาานิยามความหมายของ “ครอบครัว” และความรับรู้ของสังคมลุ่มทะเลสาบสงขลาเกี่ยวกับ “ระบบเครือญาติ” นั้นปรากฏใน 3 ลักษณะ กล่าวคือ (1) ครอบครัวและระบบเครือญาติทางสายโลหิต (2) ครอบครัวและระบบเครือญาติจากการแต่งงาน และ (3) ครอบครัวและระบบเครือญาติโดยการสมมติ/ญาติเสมือน

2. จากการศึกษาลักษณะและความเปลี่ยนแปลงของระบบความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและระบบเครือข่ายของชุมชนในบริเวณกลุ่มทะเลสาบสงขลาแบ่งออกเป็น 3 ช่วงเวลา/ลักษณะ คือ ช่วงแรก ก่อนทศวรรษ 2520 ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและระบบเครือข่ายเหนียวแน่น เข้มข้น เข้มแข็ง ช่วงที่ 2 ทศวรรษ 2520 ถึงกลางทศวรรษ 2540 ครอบครัวและระบบเครือข่ายลดความสำคัญลงไปจึงเป็นไปในลักษณะที่หดแคบ จิตจาง ห่างเหิน เมินเฉยและมีช่องว่าง อันเป็นผลสืบเนื่องจากพฤติกรรมทางสังคมที่มีวิถีเชิงปัจเจกมากขึ้น และช่วงที่ 3 ตั้งแต่กลางทศวรรษ 2540 ถึงปัจจุบัน เป็นช่วงแห่งการรื้อฟื้นความเป็นครอบครัวและระบบเครือข่ายในรูปแบบของความสัมพันธ์แบบใหม่เพื่อตอบสนองเป้าหมายกิจกรรมทางสังคมและเศรษฐกิจของชุมชน

ข้อเสนอแนะ

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าชุมชนท้องถิ่นบริเวณกลุ่มทะเลสาบสงขลามีก่อตัวและขยายตัวมาบนพื้นฐานของระบบครอบครัวและเครือข่าย จนระบบครอบครัวและเครือข่ายเป็นสถาบันทางสังคมที่ถือว่าเป็นรากฐานความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นมายาวนาน แม้เมื่อท้องถิ่นถูกผนวกเข้าสู่การพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยมแต่ชุมชนท้องถิ่นก็ยังสามารถปรับตัวเข้าสู่การพัฒนาดังกล่าวได้โดยอาศัยพื้นฐานของระบบครอบครัวและเครือข่าย เพราะฉะนั้น หากจะกล่าววาระบบครอบครัวและเครือข่ายถือว่าเป็นทุนทางสังคม (Social Capital) ที่สามารถแปรเป็นทุนประเภทอื่น ๆ “เป็นคุณ-เป็นพลัง” ในแง่เศรษฐกิจ (Economic Capital) เป็นฐานทางสังคมการเมืองและเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญ เพราะฉะนั้น ประเด็นสำคัญก็คือ “จะอย่างไรจึงจะสามารถนำเอาคุณค่าของระบบความสัมพันธ์ภายใต้ความสัมพันธ์แบบครอบครัวและระบบเครือข่ายซึ่งถือเป็น “ทุน” ที่สำคัญของชุมชนบริเวณกลุ่มทะเลสาบสงขลา มาเป็นพลังขับเคลื่อนหรือหนุนเสริมกิจกรรมของชุมชนท้องถิ่น” และในอีกด้านหนึ่งการทำความเข้าใจประวัติศาสตร์ส่วนย่อย ๆ จะนำไปสู่ความเข้าใจสังคมไทยในหลายมิติมากยิ่งขึ้นด้วย

ด้วยเหตุนี้ เป็นไปได้หรือไม่ว่า การวิจัยประเด็นประวัติศาสตร์ครอบครัวและระบบเครือข่ายควรขยายพรมแดนของพื้นที่ให้ครอบคลุมชุมชนท้องถิ่นไปมากกว่ากลุ่มทะเลสาบสงขลา ขยายครอบคลุมภูมิภาคต่าง ๆ หรือเป็นลักษณะของการศึกษาเปรียบเทียบประวัติศาสตร์ครอบครัวและระบบเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นไทย เพราะนั่นหมายถึงการตระหนักรู้ในบทบาท ศักยภาพและการปรับตัวไปบนฐานศักยภาพของครอบครัวและชุมชนที่สั่งสมสืบเนื่องมาตั้งแต่อดีตกาล และเป็นแนวทางหนึ่งในการปรับตัวให้เท่าทันกับสถานการณ์และนำไปสู่การสร้างชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืนในภายภาคหน้า รวมทั้งจะทำให้สังคมเคลื่อนก้าวหน้าต่อไปโดยไม่เสื่อมสลาย

เอกสารอ้างอิง

- ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ. (2538). “แนวทางการศึกษากับสถานภาพความรู้เรื่องระบบครอบครัวและเครือญาติในสังคมไทย” ในผลการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการพัฒนาโครงการวิจัยเรื่องครอบครัวและเครือญาติไทย : อดีตปัจจุบันและอนาคต. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ชนาวุธ บริรักษ์. (2562). การเพิ่มขึ้นของ “วันสำคัญ” กับการสร้างความเป็นพลเมืองของชาติไทย ทศวรรษ 2520 – 2540 (วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.ประวัติศาสตร์). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชาติชาย มุกสง. (2549). บททดลองนำเสนอว่าด้วยประวัติศาสตร์ชีวิตครอบครัว : คนเล็กๆ กับวิธีการศึกษาแนวจุลประวัติศาสตร์ (Microhistory) ใน การประชุมวิชาการระดับชาติเวทีวิจัยมนุษยศาสตร์ไทยครั้งที่ 3 วันที่ 16 – 17 พฤศจิกายน 2549. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปิยะวัติ บุญ-หลง (2548). “คำนำ” ใน ประวัติศาสตร์เพื่อชุมชน : ทิศทางใหม่ของการศึกษาประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พิมลพรรณ อิศรภักดี (2560, 12 พฤษภาคม). พลิกโฉมครอบครัวไทยจาก “เดี่ยว” เป็น “3 รุ่น” ใน ไทยรัฐ. ฉบับวันที่ 12 พฤษภาคม 2560.
- ยงยุทธ ชูแว่น และคณะ. (2548). บทสังเคราะห์เศรษฐกิจชุมชนหมู่บ้านบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลาในมิติประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สถาบันไทยคดีศึกษา. (2540). การประชุมสัมมนาเรื่อง “ทฤษฎีและแนวทางการศึกษาเชิงสถาบันและประวัติศาสตร์ครอบครัวไทย”. จัดโดยสถาบันไทยคดีศึกษา วันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2540.
- สายชล สัตยานุรักษ์. (2558). ประวัติศาสตร์รัฐไทยและสังคมไทย : ครอบครัว ชุมชน ชีวิตสามัญชน ความทรงจำและอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุธิวังค์ พงศ์ไพบูลย์. (2542). “เกลอ” ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้. กรุงเทพฯ: มูลนิธิฯ.
- สุรเชษฐ์ สุขลาภกิจ.(2556). “ผู้เดียวเมียเดียว” ในสังคมไทยสมัยใหม่จากทศวรรษ 2410 ถึงทศวรรษ 2480. (วิทยานิพนธ์ อ.ม.ประวัติศาสตร์). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อคิน รพีพัฒน์. (2538). การพัฒนาโครงการวิจัยเรื่องครอบครัวและเครือญาติไทย : อดีตปัจจุบันและอนาคต. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

- อาคม เดชทองคำ. (2544). *ผูกโยด : วิถีและพลังของการผูกเกลอ ผูกดอง และขนบนิยม*
อุปถัมภ์ของผู้คนสามจังหวัดชายขอบทะเลสาบสงขลา. นครศรีธรรมราช:
สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- Burke, P. (1991). *The French Historical Revolution: The Annales School 1929-89*. CA: Stanford University Press.
- Loos, T. L. (2006). *Subject Siam: family, law, and colonial modernity in Thailand*. Ithaca: Cornell University Press.
- Phillips, Faye. (1995). *Local History Collections in Libraries*. Englewood, Colorado: Libraries Unlimited, INC.
- Pornchai Nakseethong. (2022, January - February). "Cremation Volumes and the Changes in the Thai Southerners' Emotions and Dreams of Hope, 1910s - 2010s," *Journal of MCU Social Science Review*, 11(1), 197-211.
- Russo, D.J. (1974). *Families and Communities: A New View of American History*. Nashville TN: American Association for State and Local History.
- Talcott, P. (1955). *Family: socialization and interaction process*. Glencoe, Ill: Free Press.

การบริหารจัดการฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (BIG DATA) เพื่อการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ : กรณีศึกษาโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการของตำบลภูเขาทอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*

DATABASE MANAGEMENT (BIG DATA) FOR THE DEVELOPMENT OF CREATIVE

SPACE: CASE STUDY ECONOMIC AND SOCIAL UPGRADING PROJECT

INTEGRATED SUBDISTRICT OF PHU KHAO THONG SUBDISTRICT,

PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

ทรงยศินทร์ ชนปทาธิป, วิศิษฐ์สร เอกกิตตินันท์, พลวัฒน์ สีทา

Songyasin Chonpatathip, Wisitsorn Ekkittinan, Pollawat Seeta

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

pollawat.see@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ 2. เพื่อศึกษากระบวนการบริหารจัดการฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) 3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษาโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการของตำบลภูเขาทอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา รูปแบบการวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโครงการจำนวน 20 คน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย ผู้ประกอบการสร้างสรรค์ การเสริมสร้างสถานที่สร้างสรรค์ บรรยากาศสร้างสรรค์ วิสัยทัศน์ผู้นำของเมืองสร้างสรรค์ การส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นสร้างสรรค์ 2) กระบวนการบริหารจัดการฐานข้อมูล (Big Data) พบว่า มีการวางแผนในการบริหารจัดการฐานข้อมูล มีระบบจัดการฐานข้อมูลผ่านระบบเว็บไซต์ มีระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ในการค้นหาข้อมูลหรือการจัดการต่างๆ มีระบบการปรับปรุงฐานข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ 3) รูปแบบการบริหารจัดการฐานข้อมูล (Big Data) เพื่อการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษาโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมราย พบว่า มีการวางแผนในการบริหารจัดการฐานข้อมูลของโครงการ

มีการบริหารจัดการข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ มีระบบการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนทำการบันทึกและหลังการบันทึกข้อมูลของโครงการ มีระบบการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของฐานข้อมูลของโครงการ

คำสำคัญ: การบริหาร; การบริหารจัดการฐานข้อมูลขนาดใหญ่; การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์

Abstract

Objectives of this Research were: 1) To study the development of creative space 2) To study the process of database management (Big Data) 3) To present a model of database management (big data) for the development of creative space: case study economic and social upgrading project integrated subdistrict of phu khao thong subdistrict, phra nakhon si ayutthaya province. The design of this research Uses research methods as qualitative research. Data were collected from papers on theoretical concepts and relevant research and in-depth interviews with 20 stakeholders using descriptive content analysis techniques.

Findings were as follows: 1) Creative space development consisting of creative entrepreneurs strengthening creative places creative atmosphere Leadership vision of a creative city Promoting creative local culture. 2) Database management process (Big Data) found that there is a plan for database management. There is a database management system through the website system. There is an electronic information system to search for information or management. There is always a database update system. 3) Database management model (Big Data) for creative space development A case study of the Integrated Sub-district Economic and Social Development Project of Phu Khao Thong Subdistrict Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, it was found that there was a plan to manage the project's database. There is effective data management. There is a system for verifying the accuracy of the data before recording and after recording the project data. There is a system to improve and fix the flaws of the project database.

Keywords: Management; Big Database Management; Creative Space Development

บทนำ

การจะใช้งาน ฐานข้อมูลขนาดใหญ่ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องมีการศึกษาถึง องค์ประกอบของฐานข้อมูลดังกล่าวเสียก่อนซึ่งเรียกว่า 5V+1C อันประกอบด้วย Volume หรือ ปริมาณ หมายถึงการที่ข้อมูลจะมีปริมาณที่มากมายมหาศาลจนไม่สามารถบอกได้ถึง จำนวนที่แน่นอน Velocity หรือ ความเร็ว หมายถึงการที่ข้อมูลนั้นจะมีการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วเป็นอย่างมาก Variety หรือ หลากหลาย หมายถึงการที่ข้อมูลนั้นจะมีความ หลากหลาย โดยไม่ใช่เพียงความหลากหลายทางกายภาพ แต่เป็นได้ในทุกๆ รูปแบบ ไม่ว่าจะ เป็น เนื้อหา ช่องทางที่เผยแพร่ข้อมูลนั้น การจัดเก็บข้อมูลนั้น รูปแบบในการเผยแพร่ เป็นต้น Veracity หรือ ความซื่อตรง หมายถึงการที่ข้อมูลเหล่านั้นเป็นข้อมูลที่จริงแท้ใน ตัวเอง โดยที่ความจริงแท้หมายถึงเป็นข้อมูลที่ปรากฏขึ้นแล้วอย่างจริงแท้ (แม้ว่าข้อมูล นั้นจะจริงหรือเท็จแต่ก็ได้มีการเกิดขึ้นแล้ว) แต่ข้อมูลนั้นจะเป็นข้อมูลที่มีคุณภาพและมี ประโยชน์หรือไม่ก็แล้วแต่ว่าจะนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้อะไรต่อไป Variability ความ แปรปรวนของข้อมูลที่ต้องมีค่าอยู่สูง Complexity ความซับซ้อนของข้อมูลที่มีความ ซับซ้อนเกี่ยวพันต่อเนื่องอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ (สมเกียรติ ปุ้ยสูงเนิน, 2558)

ตามที่คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2563 เห็นชอบให้กระทรวงการ อุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โดยสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมดำเนินโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบล แบบบูรณาการ (มหาวิทยาลัยสู่ตำบล สร้างรากแก้วให้ประเทศ) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ ยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการ โดยมีมหาวิทยาลัยในพื้นที่เป็นหน่วย บูรณาการโครงการ (System Integrator) การจ้างงาน การฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่มี ความครอบคลุมในประเด็นต่างๆ ตามปัญหาและความต้องการของชุมชน และการจัดทำ ข้อมูลขนาดใหญ่ของชุมชน (Community Big Data) เพื่อให้เกิดการบูรณาการโครงการใน พื้นที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามความต้องการของพื้นที่อย่างแท้จริง มี หน่วยงานในพื้นที่ที่ทำหน้าที่ในการบูรณาการกระบวนการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ อย่างเป็นระบบ (Area Based System Integrator) ซึ่งมีมหาวิทยาลัยของรัฐกว่า 80 แห่งที่ กระจายอยู่ตามภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ สามารถที่จะทำหน้าที่เป็น System Integrator ในระดับตำบลได้ โดยที่มหาวิทยาลัยในพื้นที่สามารถใช้องค์ความรู้ เทคโนโลยีและ นวัตกรรมที่มีอยู่ ทำงานประสานและร่วมงานกับจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ หน่วยงานอื่นๆ เพื่อให้การทำงานบูรณาการนี้ยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลที่ สามารถนำไปสู่การลดความยากจนอย่างมีเป้าหมายชัดเจน (Targeted Poverty Alleviation)

จากปัญหาดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาการบริหารจัดการฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษาโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการของตำบลภูเขาทอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษาโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลของตำบลภูเขาทอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษากระบวนการบริหารจัดการฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษาโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลของตำบลภูเขาทอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นอย่างไร
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษาโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมของตำบลภูเขาทอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ทราบข้อมูล 1) ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการฐานข้อมูล โครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลของตำบลภูเขาทอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา องค์กรประกอบการกระบวนการบริหารจัดการฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการฐานข้อมูล 2) ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยที่ผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จากนั้นผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและพรรณนา

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) คือผู้เชี่ยวชาญหรือมีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยในประเด็นการบริหารจัดการฐานข้อมูลโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลของตำบลภูเขาทอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยผู้วิจัยได้กำหนดคัดเลือกแบบเจาะจง โดยแบ่งเป็น 5 กลุ่ม จำนวน 20 คน ประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหารท้องถิ่น จำนวน 5 คน กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน กลุ่มผู้ประกอบการ จำนวน 5 คน กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการ จำนวน 5 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Content Analysis) ตามเกณฑ์การวิเคราะห์เนื้อหา ดังนี้

1) วางเค้าโครงของข้อมูล โดยการทำรายชื่อกำหรือข้อความที่จะถูกนำมาวิเคราะห์ แล้วแบ่งไว้เป็นประเภท (Categories) เพื่อให้การวิเคราะห์มีความสม่ำเสมอ และสามารถตัดสินใจได้ว่า จะดึงคำหรือข้อความใดออกมาจากเอกสารหรือตัวบทและจะทิ้งคำหรือข้อความใดออกไป

2) คำนี้ถึงบริบท (Context) หรือสภาพแวดล้อมประกอบของข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์ โดยมีการโยงเข้ากับกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลให้มีความกว้างขึ้น และนำไปสู่การอ้างอิงกับข้อมูลอื่น ๆ ได้

3) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก เมื่อได้ทำการสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการถอดถ้อยคำการสัมภาษณ์จากเครื่องบันทึกเสียง พร้อมทั้งรายละเอียดเพิ่มเติมจากการจดบันทึก โดยการทำการคัดลอกข้อความและบันทึกย่อรายละเอียดเพื่อตีความและกำหนดประเด็นที่สำคัญได้อย่างถูกต้องและเชื่อถือได้ แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ซึ่งในการวิเคราะห์นั้นผู้วิจัยใช้การถอดข้อความทั้งหมดในภาพรวม แล้วนำข้อความมาทำการวิเคราะห์ในแต่ละประเด็นและแต่ละกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้การวิจัยครั้งนี้สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้อย่างถูกต้อง

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ : กรณีศึกษาโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลของตำบลภูเขาทอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้ประกอบการสร้างสรรค์พบว่า มีรูปแบบการส่งเสริมผู้ประกอบการให้รู้จักการแปรรูปผลิตภัณฑ์การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ การบริโภคสินค้าและบริการ และมีกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการสร้างเสริมความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมแก่ชุมชนท้องถิ่นที่ตำบลภูเขาทอง มีการส่งเสริมผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP เน้นเกี่ยวกับการผลิตของฝากของที่ระลึกเกี่ยวกับอาหาร ของใช้ เสื้อผ้า เครื่องประดับและสมุนไพรพื้นบ้าน การส่งเสริมผู้ประกอบการให้มีรายได้ที่ดีจะส่งผลต่อชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการจ้างงาน การกระจายรายได้ เมื่อชุมชนมีรายได้ปัญหาสังคมต่างๆก็จะลดลง มีการเพิ่มรายได้รูปแบบอื่นให้แก่ชุมชน ที่มีความชัดเจน ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ได้มีการพัฒนาและยกระดับสินค้าศิลปะเชิงสร้างสรรค์ คือ งานไม้ไผ่ปลาตะเพียน และเครื่องจักสานของตำบลภูเขาทอง

2. กระบวนการบริหารจัดการฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษาโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลของตำบลภูเขาทอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า มีการวางแผนในการบริหารจัดการฐานข้อมูล มีระบบจัดการฐานข้อมูลผ่านระบบเว็บไซต์ ในการสำรวจข้อมูลในการจัดเก็บข้อมูลต่างๆ

เพื่อทำฐานข้อมูลของโครงการ มีระบบการจัดทำนโยบายแนวทางและงบประมาณในการบริหารจัดการหรือการทำฐานข้อมูลของโครงการ มีระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ในการค้นหาข้อมูลหรือการจัดการต่างๆของโครงการ เช่น การค้นหาข้อมูลผู้ประกอบการต่างๆผ่านระบบออนไลน์

3. รูปแบบการบริหารจัดการฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษาโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการของตำบลภูเขาทอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังนี้ 1) การวางแผนในการบริหารจัดการฐานข้อมูล 2) การลงมือปฏิบัติในการบริหารจัดการฐานข้อมูล 3) การตรวจสอบฐานข้อมูล 4) การปรับปรุงฐานข้อมูล การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) ผู้ประกอบการสร้างสรรค์ มีการอบรมให้ความรู้เพิ่มศักยภาพแก่ผู้ประกอบการเพื่อให้ผู้ประกอบการได้นำองค์ความรู้เพื่อนำไป 2) การเสริมสร้างสถานที่สร้างสรรค์ เป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนกิจกรรมกลุ่มการมีสถานที่ในการเป็นศูนย์กลาง 3) บรรยากาศสร้างสรรค์ สร้างวิธีการทำงานแบบมิตรภาพในการทำงานหรือผลงานส่งผลให้การพัฒนาพื้นที่เป็นไปในทางสร้างสรรค์ 4) วิสัยทัศน์ผู้นำของเมือง ให้คำปรึกษาหารือเกี่ยวกับกิจกรรมผู้นำท้องถิ่นมีวิสัยทัศน์ความเป็นผู้นำ 5) การส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น นำเสนอความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนผ่านกิจกรรมที่จัดแสดงตามงานประเพณีต่างๆ

อภิปรายผลการวิจัย

1 การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ : กรณีศึกษาโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลของตำบลภูเขาทอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า การพัฒนาพื้นที่ทั้ง 5 ด้านประกอบด้วย ผู้ประกอบการสร้างสรรค์ ด้านงานศิลปะและงานออกแบบผลิตภัณฑ์ ผู้ประกอบการสามารถนำองค์ความรู้ ทักษะ เทคโนโลยีจากวัฒนธรรมและงานศิลปะ นำมาแปรเป็นกระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ ที่มีคุณค่าและมีความแตกต่าง ซึ่งตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในแต่ละกลุ่มได้ อีกหนึ่งสิ่งที่มีความสำคัญ ก็คือ การพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจและบุคลากรด้านสร้างสรรค์ ผู้ประกอบการจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ในการสร้างสรรค์ สินค้าและบริการรูปแบบใหม่ให้มีจุดเด่น และสามารถต่อยอดด้วยความคิดและนวัตกรรม เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด และก้าวทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกนั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลภัสรดา สหัสสพาศน์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการพื้นที่สร้างสรรค์ จังหวัดเพชรบุรี ตามบริบทสังคมประเทศไทย 4.0 พบว่า รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการพื้นที่สร้างสรรค์จังหวัดเพชรบุรี ตามบริบทสังคมประเทศไทย 4.0 ควรประกอบด้วย กลยุทธ์ที่ 1) สร้างรูปแบบในการพัฒนาวัฒนธรรมและภูมิปัญญาเชิงเศรษฐกิจบน

พื้นฐานอัตลักษณ์และอารยธรรมสู่การเป็นการพื้นที่สร้างสรรค์ กลยุทธ์ที่ 2) การใช้ประโยชน์จากการจัดการพื้นที่ สร้างสรรค์จังหวัดเพชรบุรีอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และกลยุทธ์ที่ 3) ขับเคลื่อนการจัดการพื้นที่สร้างสรรค์ จังหวัดเพชรบุรีให้เป็นเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งรูปแบบและกลยุทธ์ทั้งหมดได้ผ่านมติในที่ประชุมเชิง นโยบายจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรวรรณ รุ่งสว่าง (2558) ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์สถานภาพการเป็นเมืองสร้างสรรค์กรณีศึกษาชุมชนเมืองขอนแก่น ราชบุรี และบางแสน พบว่าแนวคิดและองค์ประกอบของชุมชนเมืองสร้างสรรค์คือ สภาพแวดล้อมของชุมชน เมืองที่น่าอยู่ สิ่งอำนวยความสะดวกต่อการคิดสร้างสรรค์ พื้นที่สาธารณะและพื้นที่ทางวัฒนธรรม ชุมชนเมืองสร้างสรรค์มีการเปิดกว้างทางความคิดและเสรีภาพในการอยู่อาศัย ไม่มีการจำกัดเพศ อายุ หรือชนชาติซึ่งประโยชน์จากการวิจัยคือสถานภาพการเป็นเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทย

บรรยากาศสร้างสรรค์ มีการสร้างวิธีการทำงานแบบมิตรภาพในการทำงานหรือผลงานส่งผลให้การพัฒนาพื้นที่เป็นไปในทางสร้างสรรค์ มีการสร้างจุดเด่นน่าสนใจให้ผู้บริโภคทำให้มีสินค้าหรือผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ๆ ทำให้เกิดความคิดในการรังสรรค์ผลงานใหม่ๆ ทำให้ประชาชนอยากมีส่วนร่วมร่วมกับหน่วยงานทำให้การทำงานไปในทิศทางเดียวกันทำให้เกิดผลดีกับชุมชน มีการทำงานอย่างเป็นกันเองการร่วมมือกันไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อาทิตยา เสมอ่วม (2561) ได้ศึกษาเรื่อง พื้นที่สร้างสรรค์กับการพัฒนาเด็กในสภาวะยากลำบาก: กรณีศึกษาชุมชนวัดดวงแข กรุงเทพมหานคร พบว่าแนวคิดการดำเนินงานของพื้นที่สร้างสรรค์ ชุมชนวัดดวงแข เริ่มต้นมาจากการให้ความสำคัญกับการเล่นของเด็กที่เห็นถึงความสำคัญในการเล่นของเด็กที่ต้องการให้เด็กได้รับการพัฒนาตามวัยทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา จากการเปิดพื้นที่เล่นให้เด็กในชุมชนวัดดวงแขทำให้พบว่าการเปิดพื้นที่ให้เด็กได้เข้ามาเล่นและการมีผู้อำนวยความสะดวกในการเล่น (Play Worker) ที่มีวิธีการทำงานกับเด็กในเชิงบวกสามารถลดความรุนแรงทางอารมณ์ของเด็กที่ได้รับจากครอบครัวและชุมชนลงได้ นำไปสู่การพัฒนาขยายผลจากการเล่นสู่การนิยามความหมายพื้นที่สร้างสรรค์ตลอดจนการขับเคลื่อนประเด็นแนวคิดพื้นที่สร้างสรรค์ ในสังคมไทยนอกจากนี้ยังพบว่า พื้นที่สร้างสรรค์ชุมชนวัดดวงแข ไม่เพียงแต่เป็นพื้นที่ของเด็กแต่ยังเป็นพื้นที่ของทุกคนในชุมชน เช่น ครอบครัว ผู้ใหญ่ในชุมชน ที่เข้ามาทำกิจกรรมร่วมกัน อีกทั้งพื้นที่สร้างสรรค์ยังเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการเข้ามามีส่วนร่วมของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กร่วมกัน

วิสัยทัศน์ผู้นำของเมืองสร้างสรรค์ มีการให้คำปรึกษาหารือเกี่ยวกับกิจกรรมผู้นำท้องถิ่นมีวิสัยทัศน์ความเป็นผู้นำ เน้นการประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับกิจกรรมรวมกลุ่ม

ยกระดับเศรษฐกิจชุมชนสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน มีการกระจายผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจสู่ชุมชนได้อย่างเหมาะสมเห็นความสำคัญของการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลของตำบลเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการกิจกรรมที่มีอยู่ในชุมชนเป็นอย่างดี มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมผู้ประกอบการมีความโอปอ้อมอารีเป็นที่ยอมรับในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ มิ่งขวัญ คงเจริญ (2554) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของ ชุมชนเพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนของชุมชนแห่งการเรียนรู้ พบว่า รูปแบบการเสริมสร้างความยั่งยืนของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทั้งในชุมชนเมืองและ ชุมชนชนบท ประกอบด้วยการกำหนดเป้าหมายและวางแผน การวิเคราะห์ความต้องการของชุมชน การทำประชาคมเพื่อหาสาเหตุของปัญหาการจัดเวทีชาวบ้านให้ความรู้ความเข้าใจ การบันทึกการ พัฒนาการเปลี่ยนแปลงของชุมชนในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ คณะกรรมการ คณะบุคคลหรือ แกนนำในการสร้างชุมชนให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน การติดตามผลการดำเนินงาน และการ สร้างความสัมพันธ์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิก หรือกลุ่มชุมชนอื่น ๆ

และการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นสร้างสรรค์ นำเสนอความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนผ่านกิจกรรมที่จัดแสดงตามงานประเพณีต่างๆ เช่น งานลอยกระทงฟ้า อยุธยาจรดกโลก งานตรุษจีนกรุงเก่า อยุธยาหามงคล งานลอยกระทงตามประเพณี งานประเพณีสงกรานต์กรุงเก่า นำไปสู่การพัฒนา เศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็ง มีการสอดแทรกวัฒนธรรมท้องถิ่นลงไปสู่ตัวสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ เช่น การสานปลาตะเพียนโบราณ มีการส่งเสริมวัฒนธรรมผ่านประเพณีตามเทศกาลต่าง ๆ สอดคล้องกับวิถีชีวิตและคนในชุมชนมีรายได้ควบคู่กับการร่วมดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมของชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทนิษฐ์ สมคิด (2561) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์ในเขตพื้นที่จังหวัดจันทบุรี 1. ชุมชนสร้างสรรค์ของประเทศไทย พบว่า มีการพัฒนาที่เน้นระบบเศรษฐกิจที่ผสมผสาน ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้ากับองค์ความรู้ที่ครอบคลุมทั้งด้านเทคโนโลยี นวัตกรรม และ ความคิดสร้างสรรค์ เพื่อผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณลักษณะโดดเด่นเฉพาะตัว ซึ่งเป็นการสร้างมูลค่า ทางเศรษฐกิจ ยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน มีวัฒนธรรมเป็นสิ่งยึดโยงคนในสังคมให้ตระหนักถึง รากเหง้าของตนเอง ทำให้เกิดความหวงแหน ภูมิใจที่จะรักษา อนุรักษ์ พื้นฟู พัฒนาและต่อยอด เพื่อประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติและมีการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อ สังคมที่ประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คำนึงถึงทางสายกลาง ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของการ ไม่เบียดเบียน ไม่แสวงหาผลกำไรจนเกินระดับความยั่งยืน เพราะเศรษฐกิจในระดับชุมชนมีลักษณะ เป็นองค์รวม มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนส่งเสริมการเรียนรู้ มีการลงพื้นที่เพื่อรับทราบปัญหาและความต้องการของชุมชน

2. กระบวนการบริหารจัดการฐานข้อมูล (Big Data) เพื่อการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษาโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลของตำบลภูเขาทอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีการวางแผนในการบริหารจัดการฐานข้อมูล มีระบบจัดการฐานข้อมูลผ่านระบบเว็บไซต์ ในการสำรวจข้อมูลในการจัดเก็บข้อมูลต่างๆเพื่อทำฐานข้อมูลของโครงการ มีระบบการจัดทำนโยบายแนวทางและงบประมาณในการบริหารจัดการหรือการทำฐานข้อมูลของโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกราช พลอดโปร่ง (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของพนักงานเทศกิจสำนักงานเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร” พบว่าประสิทธิภาพการบริหารจัดการ จัดการอบรม เพิ่มความรู้ให้กับเจ้าหน้าที่ให้มากขึ้น ผู้ควบคุมหรือหัวหน้า ควรตรวจตราผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างสม่ำเสมอ เพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอกับงาน จัดทีมบริหาร สำหรับงานเร่งด่วนหรืองานเฉพาะหน้า การมอบหมายงานต้องมีความชัดเจน ในกระบวนการขั้นตอน เพิ่มแรงจูงใจให้กับเจ้าหน้าที่ เช่น ค่าล่วงเวลา โบนัส เพื่อให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกพรรณ ชำนาญกิจ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้ Big Data ในการบริหารจัดการฐานข้อมูลทางการเงินการบัญชีของสหกรณ์ เพื่อยกระดับศูนย์วิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจและการเงินสหกรณ์ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์” ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินการประยุกต์ใช้ Big Data ให้ประสบความสำเร็จนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการกำหนดเป้าหมาย รวมถึงยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายนั้น นอกเหนือจากเพียงแคเทคโนโลยีหรืออุปกรณ์ที่ทันสมัยเพียงอย่างเดียวการกำหนดบุคลากรตั้งแต่ระดับผู้บริหาร จนถึงผู้ปฏิบัติงานที่จะมาขับเคลื่อนให้สามารถนำ Big Data มาประยุกต์ใช้กับองค์กรได้นั้นก็ถือว่าเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญ เพราะ Big Data มิใช่เป็นเพียงแค่การกำหนดรูปแบบรายงานที่ต้องการ หรือการสร้างแผนภูมิ

การลงมือปฏิบัติในการบริหารจัดการฐานข้อมูล มีระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ในการค้นหาข้อมูลหรือการจัดการต่างๆของโครงการ เช่น การค้นหาข้อมูลผู้ประกอบการต่างๆผ่านระบบออนไลน์ มีการประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและภาคประชาชนก่อนการปฏิบัติงานและหลังจากการปฏิบัติงานทุกครั้งเพื่อตรวจสอบและรายงานผลการปฏิบัติงานทุกครั้ง มีการจัดบุคลากรในการปฏิบัติงานและบริหารจัดการ โครงการให้ครอบคลุมในการจัดการเพื่อให้โครงการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญชุลิกา บุญมาธรรม (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบสารสนเทศจัดการฐานข้อมูลงานวิจัย คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี” พบว่า ระบบสารสนเทศจัดการฐานข้อมูลงานวิจัย แบ่งส่วนการติดต่อกับผู้ใช้ ออกเป็น 2 ส่วน 5 โมดูล ซึ่งมีกระบวนการทำงาน ดังนี้ 1.1) ส่วนของผู้ดูแล ประกอบด้วย

โมดูลนำเข้าข้อมูล โมดูลจัดเก็บเอกสารงานวิจัย โมดูลตรวจสอบสิทธิการเข้าใช้งาน โมดูลตรวจสอบและจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ 1.2) ส่วนของสมาชิกประกอบด้วยโมดูลค้นหา ตาวันไหลตงานวิจัยของอาจารย์และนักศึกษา และผู้ใช้มีความพึงพอใจต่อการใช้ระบบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

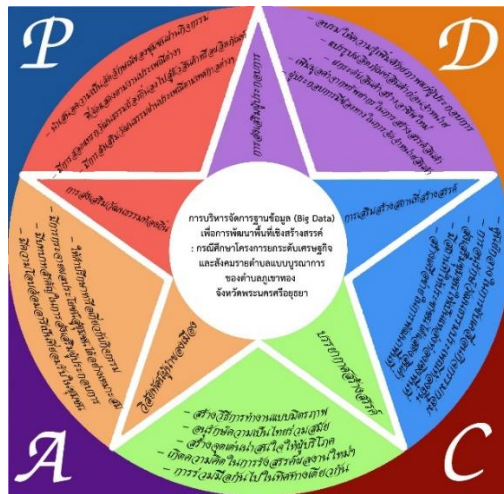
การตรวจสอบฐานข้อมูล มีระบบเว็บไซต์เกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบล เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการ เช่น กลุ่ม OTOP กลุ่มการแปรรูปสินค้าต่างๆ ระบบการค้นหาแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว มีการจัดเก็บฐานข้อมูลของเครือข่ายทั้งในและภายนอก เพื่อติดต่อประสานงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การติดต่อประสานงาน มีระบบฐานข้อมูลแบบไลน์กลุ่มเครือข่าย เพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารหรือติดต่อประสานงานผ่านเบอร์โทรศัพท์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การตรวจสอบแหล่งข้อมูลก่อนทำการบันทึกข้อมูลทุกครั้ง มีการตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูลตั้งแต่ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล กลุ่มผู้ใช้ข้อมูลเป็นผู้ประกอบการจริง มีการตรวจสอบแหล่งข้อมูลก่อนทำการบันทึกข้อมูลทุกครั้ง สาครรัตน์ นักปราชญ์ และ ศักนงค์ จามะริก (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐในรูปแบบ Business Intelligence (BI) ในยุค Big Data” พบว่าเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทอย่างมากในแทบจะทุกกิจกรรมในชีวิตประจำวันทั้งหน่วยงานรัฐและเอกชนจึงได้พยายามปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินงานภายใต้สิ่งแวดล้อมที่มีความเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็ว ด้วยการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านต่างๆ รวมทั้งต่อการจัดการด้านข้อมูลที่มีปริมาณมากมายมหาศาล มีรูปแบบหลากหลายเปลี่ยนแปลงรวดเร็วและตลอดเวลา หรือที่เรียกว่า Big Data ประกอบกับปัจจุบันการเข้าถึงข้อมูลนั้นเกิดได้โดยง่ายและรวดเร็วดังนั้น งานด้านการผลิตและเผยแพร่ข้อมูลของภาคส่วนต่างๆ จึงมีความสำคัญ การเผยแพร่ข้อมูลที่มีคุณภาพจะก่อให้เกิดแหล่งข้อมูลที่ น่าเชื่อถือและข้อมูลถูกนำไปใช้ต่อโดยไม่ผิดพลาด ด้วยเหตุนี้เองการเลือกใช้เทคโนโลยีหรือเครื่องมือที่เหมาะสมจึงเป็นโจทย์หลักสำหรับการนำเอาข้อมูลทางสถิติที่มีอยู่มานำเสนอให้มีมิติที่หลากหลาย คนทั่วไปสามารถนำไปประยุกต์ใช้งานต่อได้ง่าย

การปรับปรุงฐานข้อมูล มีระบบการปรับปรุงฐานข้อมูลอยู่อย่างเสมอ ผู้ดูแลระบบฐานข้อมูลจะทำการอัปเดตข้อมูลให้ทันที มีการปรับปรุงฐานข้อมูลอยู่อย่างเสมอ มีการตรวจสอบฐานข้อมูลทุกจุดอย่างละเอียด เพื่อที่จะทำให้ทราบถึงข้อผิดพลาดได้ชัดเจนและดำเนินการปรับปรุงฐานข้อมูลให้ถูกต้องได้ในระยะเวลาที่มีตามขอบเขตของแผนงาน มีการบริหารจัดการด้านงบประมาณในการทำระบบฐานข้อมูล เพื่อให้การบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เนารุ่ง วิชาราช (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การศึกษาความสัมพันธ์ของแหล่งข้อมูลขนาดใหญ่ และการจัดการข้อมูล ที่มีต่อความสำเร็จของธุรกิจ”

3. รูปแบบการบริหารจัดการฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษาโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการของตำบลภูเขาทอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากผลการศึกษาค้นคว้าวิจัยพบว่า ต้องมีการวางแผนในการบริหารจัดการฐานข้อมูลของโครงการ มีการบริหารจัดการข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ มีระบบการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนทำการบันทึกและหลังการบันทึกข้อมูลของโครงการ มีระบบการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของฐานข้อมูลของโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูโสภณปุรารักษ์ (สุทธิ วรรณอาภา) (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการอบรมการปฏิบัติธรรมของวัดในอำเภอดำเนินสะดวกจังหวัดราชบุรี” พบว่า การบริหารจัดการวัดพัฒนาตัวอย่างในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการจัดบริเวณวัด เป็นการพัฒนาศาสนสถานและศาสนวัตถุให้สวยงามประหยัด เรียบง่าย สอดคล้องต่อศิลปวัฒนธรรมประเพณีของชาติ และท้องถิ่น ด้านการจัดการปกครองพระภิกษุ สามเณรและศิษย์วัด มีการสอดส่องดูแลเพื่อให้การปกครองเป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง ประกาศของมหาเถรสมาคมหรือพระบัญชาของสมเด็จพระสังฆราช

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการฐานข้อมูล (Big Data) เพื่อการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ : กรณีศึกษาโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการของตำบลภูเขาทอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” โดยได้ตอบวัตถุประสงค์ครบทั้งสามข้อที่มาจากการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ซึ่งบัดนี้ผู้วิจัยสามารถสรุปวิเคราะห์ และสังเคราะห์ผลการวิจัยทั้งหมด ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากภาพที่ 1 จะเห็นได้ว่า กระบวนการบริหารจัดการฐานข้อมูลโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลของตำบลภูเขาทอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 4 กระบวนการ ดังต่อไปนี้

1. การวางแผนในการบริหารจัดการฐานข้อมูล ประกอบด้วย 1. มีระบบจัดการฐานข้อมูลผ่านระบบเว็บไซต์ 2. แบ่งทีมงานในการสำรวจข้อมูลในการจัดเก็บข้อมูลต่างๆ เพื่อทำฐานข้อมูลของโครงการ 3. มีระบบการจัดทำนโยบายแนวทางและงบประมาณในการบริหารจัดการหรือการทำฐานข้อมูลของโครงการ

2. การลงมือปฏิบัติในการบริหารจัดการฐานข้อมูล ประกอบด้วย 1. มีระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ในการค้นหาข้อมูลหรือการจัดการต่างๆของโครงการ เช่น การค้นหาข้อมูลผู้ประกอบการต่างๆผ่านระบบออนไลน์ 2. มีการประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและภาคประชาชนก่อนการปฏิบัติงานและหลังจากการปฏิบัติงานทุกครั้งเพื่อตรวจสอบและรายงานผลการปฏิบัติงานทุกครั้ง 3. จัดบุคลากรในการปฏิบัติงานและบริหารจัดการ โครงการให้ครอบคลุมในการจัดการเพื่อให้โครงการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด

3. การตรวจสอบฐานข้อมูล ประกอบด้วย 1. มีระบบเว็บไซต์เกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการ เช่น กลุ่ม OTOP กลุ่ม การแปรรูปสินค้าต่างๆ ระบบการค้นหาแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว 2. มีการจัดเก็บฐานข้อมูลของเครือข่ายทั้งในและภายนอก เพื่อติดต่อประสานงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การติดต่อประสานงานมีระบบฐานข้อมูลแบบไลน์กลุ่มเครือข่าย เพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารหรือติดต่อประสานงานผ่านเบอร์โทรศัพท์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 3. การตรวจสอบแหล่งข้อมูลก่อนทำการบันทึกข้อมูลทุกครั้ง มีการตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูล ตั้งแต่ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ประกอบการจริง มีการตรวจสอบแหล่งข้อมูลก่อนทำการบันทึกข้อมูลทุกครั้ง

4. การปรับปรุงฐานข้อมูล ประกอบด้วย 1. มีระบบการปรับปรุงฐานข้อมูลอยู่อย่างเสมอ ผู้ดูแลระบบฐานข้อมูลจะทำการอัปเดตข้อมูลให้ทันสมัย มีการปรับปรุงฐานข้อมูลอยู่อย่างเสมอ 2. มีการตรวจสอบฐานข้อมูลทุกจุดอย่างละเอียด เพื่อที่จะทำให้ทราบถึงข้อผิดพลาดได้ชัดเจนและดำเนินการปรับปรุงฐานข้อมูลให้ถูกต้องได้ในระยะเวลาที่มีตามขอบเขตของแผนงาน 3. มีการบริหารจัดการด้านงบประมาณในการทำระบบฐานข้อมูล เพื่อให้การบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ

การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ : กรณีศึกษาโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลของตำบลภูเขาทอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

1. ผู้ประกอบการสร้างสรรค์ 1) มีการอบรมให้ความรู้เพิ่มศักยภาพแก่ผู้ประกอบการเพื่อให้ผู้ประกอบการได้นำองค์ความรู้เพื่อนำไป 2) แปรรูปผลิตภัณฑ์สินค้าก่อนจำหน่ายสินค้าเป็นการเพิ่มมูลค่าสินค้าก่อนการจัดจำหน่าย 3) มีช่องทางในการจัดจำหน่ายสินค้าโดยผู้ประกอบการโดยการจำหน่ายสินค้าผ่านระบบออนไลน์ต่าง ๆ

2. การเสริมสร้างสถานที่สร้างสรรค์ 1) เป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนกิจกรรมกลุ่มการมีสถานที่ในการเป็นศูนย์กลางเช่น ตลาด หรือถนนคนเดินเพื่อเป็นศูนย์กลางหรือแหล่งสถานที่ในการนำสินค้าไปจำหน่าย 2) การอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น เป็นกระบวนการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ผ่านอัตลักษณ์ของแต่ละชุมชนที่มีความหลากหลายและสร้างกิจกรรมกลุ่มวิถีชุมชนเมืองเก่าทำให้ผู้พบเห็นหรือนักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับบรรยากาศชุมชนเมืองสมัยเก่า 3) ส่งเสริมชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพื้นที่

3. บรรยากาศสร้างสรรค์ 1) สร้างวิธีการทำงานแบบมิตรภาพในการทำงานหรือผลงานส่งผลให้การพัฒนาพื้นที่เป็นไปในทางสร้างสรรค์ 2) สร้างจุดเด่นน่าสนใจให้ผู้บริโภคทำให้มีสินค้าหรือผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ ๆ 3) เกิดความคิดในการรังสรรค์ผลงานใหม่ๆ ทำให้ประชาชนอยากมีส่วนร่วมกับหน่วยงานทำให้การทำงานไปในทิศทางเดียวกันทำให้เกิดผลดีกับชุมชน มีการทำงานอย่างเป็นกันเองการร่วมมือกันไปในทิศทางเดียวกัน

4. วิสัยทัศน์ผู้นำของเมือง 1) ให้คำปรึกษาหารือเกี่ยวกับกิจกรรมผู้นำท้องถิ่นมีวิสัยทัศน์ความเป็นผู้นำ เน้นการประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับกิจกรรมรวมกลุ่มยกระดับเศรษฐกิจชุมชนสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน 2) มีการกระจายผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจสู่ชุมชนได้อย่างเหมาะสมเห็นความสำคัญของการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลของตำบลเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการมีอยู่ในชุมชนเป็นอย่างดี 3) มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมผู้ประกอบการมีความโอปอ้อมอารีเป็นที่ยอมรับในชุมชน

5. การส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น 1) นำเสนอความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนผ่านกิจกรรมที่จัดแสดงตามงานประเพณีต่าง ๆ เช่น งานลอยกระทงฟ้า อัญชามรดกโลก งานตรุษจีนกรุงเก่า อัญชามหาหมงคล งานลอยกระทงตามประทีป งานประเพณีสงกรานต์กรุงเก่า นำไปสู่การพัฒนา เศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็ง 2) มีการสอดแทรกวัฒนธรรมท้องถิ่นลงไปสู่ตัวสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ เช่น การสานปลาตะเพียนโบราณ เป็นต้น 3) มีการส่งเสริมวัฒนธรรมผ่านประเพณีตามเทศกาลต่าง ๆ สอดคล้องกับวิถีชีวิตและคนในชุมชนมีรายได้ควบคู่กับการร่วมดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมของชุมชน

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการฐานข้อมูล (Big Data) เพื่อการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ : กรณีศึกษาโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลของตำบลภูเขาทอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” มีข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีการกระจายงบประมาณเพื่อการดำเนินงานและการปรับปรุงฐานข้อมูลของโครงการ

2. ควรมีการจัดสรรบุคลากรในการจัดทำระบบฐานข้อมูลให้ครอบคลุม

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ระบบการค้นหาข้อมูลของโครงการยกระดับเศรษฐกิจรายตำบล กลุ่มผู้ประกอบการ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

2. รูปแบบการบริหารจัดการฐานข้อมูลสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการโครงการยกระดับเศรษฐกิจรายตำบล

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวិจัยการพัฒนาแบบการบริหารจัดการฐานข้อมูลเพื่อให้ทราบว่ามีการนำรูปแบบการบริหารจัดการฐานข้อมูลไปพัฒนาอย่างไร

2. ควรมีการศึกษาวิจัยประสิทธิภาพการบริหารจัดการฐานข้อมูลเพื่อให้ทราบว่ามีการใช้ฐานข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

กนกพรรณ ชำนาญกิจ. (2560). การประยุกต์ใช้ Big Data ในการบริหารจัดการฐานข้อมูลทางด้านการเงินการบัญชีของสหกรณ์ เพื่อยกระดับศูนย์วิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจและการเงินสหกรณ์ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: กรมตรวจบัญชีสหกรณ์.

กรวรรณ รุ่งสว่าง. (2558). การวิเคราะห์สถานภาพการเป็นเมืองสร้างสรรค์กรณีศึกษาชุมชนเมืองขอนแก่น ราชบุรีและบางแสน (วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบและวางผังชุมชนเมือง). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นันทนิษฐ์ สมคิด. (2561). แนวทางการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์ในเขตพื้นที่จังหวัดจันทบุรี (ดุชนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุชนิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- เนารุ่ง วิชาราช. (2562). การศึกษาความสัมพันธ์ของแหล่งข้อมูลขนาดใหญ่ และการจัดการข้อมูล ที่มีต่อความสำเร็จของธุรกิจ. วารสารวิชาการการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม, 6(2), 38-46.
- พระครูโสภณปรารักษ์ (สุทธิวรรณอาภา). (2554). การบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการอบรมการปฏิบัติธรรมของวัดในอำเภอดำเนินสะดวกจังหวัดราชบุรี (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มิ่งขวัญ คงเจริญ. (2554). การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของชุมชนเพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนของชุมชนแห่งการเรียนรู้ (ดุชนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาครุศาสตร์). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัสสรดา สหัสสพาศน์. (2561) รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการพื้นที่สร้างสรรค์จังหวัดเพชรบุรี ตามบริบทสังคมประเทศไทย 4.0. *Veridian E-Journal. Silpakorn University*, 11(2), 1056-1072.
- สมเกียรติ ปุ้ยสูงเนิน. (2558). อธิบาย Big Data ด้วย 5V+1C. สืบค้น 3 พฤศจิกายน 2564, จาก <http://www.somkiat.cc/describe-big-data-with-5v-1c/>.
- สาครรัตน์ นักปราชญ์ และ คัดนางค์ จามะริก. (2559). การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐในรูปแบบ Business Intelligence (BI) ในยุค Big Data. *วารสาร กสทช*, 1(1), 553-560.
- สุกัญชลิลา บุญมาธรรม. (2559). การพัฒนาระบบสารสนเทศจัดการฐานข้อมูลงานวิจัย คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. *วารสารวิชาการการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม*, 3(2), 39-45.
- อาทิตยา เสมอ่วม. (2561). พื้นที่สร้างสรรค์กับการพัฒนาเด็กในสภาวะยากลำบาก : กรณีศึกษาชุมชนวัดดวงแข กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เอกราช ปลอดโปร่ง. (2557). ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของพนักงานเทคนิคสำนักงานเขต บางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

แนวทางการปฏิบัติตามหลักพุทธจริยธรรม* GUIDELINES FOR COMPLIANCE WITH BUDDHIST ETHICS

พระอนุลักษ์ ฐิตวฑฒโน (สุขเรือง)

PhraAnulak Thitawatthano (Sookrueang)

วัดเทพสิทธิการาม จ.พิจิตร

Wat Thepsitikaram, Phichit Province

Corresponding Author Email: anulag2559@gmail.com

บทคัดย่อ

หลักธรรมเป็นกระบวนการพัฒนาจิตใจและชีวิตขั้นพื้นฐานของมนุษย์เพื่อความ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีสติปัญญา มีความสุขสมบูรณ์ที่สุด เพราะจริยธรรมที่เป็นหลักธรรม แห่งความดีอันสูงสุด กล่าวคือ หลักพุทธจริยธรรม ที่พระพุทธองค์ได้ทรงปฏิบัติและสั่งสอน ให้พุทธศาสนิกชนดำรงชีวิตอยู่ด้วยปัญญา ไม่ให้ดำรงชีวิตอยู่ด้วยความประมาท โดยมี หลักการ คือ ให้ละความชั่ว ให้ทำความดี และให้ทำกายใจของตนเองให้บริสุทธิ์ผ่องใส ซึ่ง ผู้เขียนได้นำเสนอแนวทางการปฏิบัติตามหลักพุทธจริยธรรมไว้เป็น 3 ระดับ ดังนี้ 1) พุทธ จริยธรรมระดับต้น คือ ศีล 5 หรือ เบญจศีล ความประพฤติชอบทางกายและวาจา และการ รักษากายวาจาให้เรียบร้อย 2) พุทธจริยธรรมระดับกลาง เป็นพุทธจริยธรรมที่มุ่งขัดเกลา ตนเองให้มีจิตใจสูงขึ้น เป็นการเว้นอกุศลกรรมบถ 10 และทำกุศลกรรมบถให้สมบูรณ์ 3) พุทธจริยธรรมระดับสูง ซึ่งเป็นจริยธรรมที่มุ่งพัฒนาตนเองสู่ความเป็นอริยชน ประกอบด้วยหลักธรรมคำสอนที่เป็นมรรค 8 หรือที่เรียกอีกชื่อว่า มัชฌิมาปฏิบัติ ซึ่ง แปลว่า ทางสายกลาง

คำสำคัญ: แนวทาง; การปฏิบัติ; หลักพุทธจริยธรรม

Abstract

Dhamma principles are the process of developing the mind and basic life of human beings for completeness with wisdom, and happiness. Because the ethics that are the principles of the highest goodness, that is, the Buddhist ethics that the Buddha had practiced and taught the Buddhists to live with wisdom, not to live a life with negligence. The principle is to let go of evil, to do good and to purify one's own body and mind. The author has presented the guidelines for the practice of Buddhist ethics into 3 levels as follows: 1) Primary Buddhist ethics, namely the five precepts or the five precepts, which are righteous physical and verbal conduct. and keeping the body and speech in order. 2) Buddhist ethics at the middle level It is an ethical Buddhist that aims to refine oneself to have a higher mind. It is to abstain from the 10 unwholesome actions and to complete the wholesome action. 3) High-level Buddhist ethics which is an ethic that aims to develop oneself to be noble It consists of the teachings of the eightfold path, also known as Majjhima Patipada, which means the Middle Way.

Keywords: Guidelines; Practice; Buddhist Ethics

บทนำ

ประเทศไทยในยุคปัจจุบันเป็นยุคของความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สังคมประเทศชาติ เป็นอย่างมาก สังเกตเห็นจากข่าวออนไลน์ มีทั้งการคมนาคมเดินทางสะดวกสบายไม่มีความลำบากในเรื่องของปัจจัยพื้นฐานของการดำรงชีวิต แต่สิ่งที่ขาดหายไป อาจจะเป็นคุณธรรมและจริยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักพุทธจริยธรรมเป็นหลักพระพุทธศาสนา

เพราะสังคมไทยปัจจุบันนี้เป็นสังคมที่มีความฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือยมาก มีลักษณะนิสัยหรือค่านิยมอย่างหนึ่งที่สำคัญมาก ซึ่งพูดกันบ่อยมากเหมือนกันว่า ค่านิยมชอบบริโภค ไม่ชอบผลิต การที่ชอบบริโภคไม่ชอบผลิตนี่ก็เป็นการไปสนับสนุนนิสัยฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย อันนี้ก็ เป็นเรื่องที่แน่นอน เพราะว่าคนที่ชอบบริโภคก็ย่อมแสวงหาแต่สิ่งที่จะบริโภค ใช้จ่าย มากมาย เพื่อให้มีสิ่งที่จะบำรุงบำเรอปรนเปรอตัวให้มากที่สุด ไม่รู้จักสิ้นสุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะเห็นตามข่าวว่ามีการประพฤติดิตศีลธรรมหรือทำการล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น และการไม่รู้จักรักคุณธรรมจริยธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นหลักของพุทธศาสนา จึงทำให้เกิดปัญหา ดังกล่าว เพราะฉะนั้น หลักพุทธจริยธรรมใน 3 ระดับ(ระดับต้นคือ ศีล 5 ระดับกลางคือ

กุศลกรรมบถ และระดับสูงคือ ทางสายกลาง มัชฌิมาปฏิปทา) ที่ผู้เขียนได้นำเสนอจึงเป็นการตั้งคำถามว่า พุทธจริยธรรมในแต่ละข้อนั้นสามารถช่วยให้พัฒนาคนในประเทศไปสู่การพัฒนาชุมชนสังคมรวมถึงประเทศชาติได้อย่างไร และการจะใช้ชีวิตโดยอาศัยหลักพุทธจริยธรรมระดับกลางและระดับสูงนั้นต้องใช้ต้องใช้ทำอะไร และจะอย่างไรจึงจะสามารถนำหลักพุทธจริยธรรมมาช่วยแก้ปัญหาสังคมประเทศชาติให้ไปสู่ความเจริญเป็นเมืองที่น่าอยู่ ไม่มีการคอร์รัปชัน หรือไม่มีปัญหาความอดอยากในเรื่องของปากท้องเพราะถ้าปลูกฝังเรื่องจริยธรรมในตัวบุคคลแล้วปัญหาที่กล่าวมาแล้วอาจจะลดลงได้และสังคมจะน่าอยู่

แนวคิดหลักพุทธจริยธรรม

จริยธรรมหรือ จรรยาบรรณมีความหมายหลายอย่างคุณค่าของจริยธรรมต่อชีวิตมนุษย์ จริยธรรมยังเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวและเป็นหลักปฏิบัติทำให้มนุษย์มีความหนักแน่น ช่วยทำให้มนุษย์สามารถกำหนดเป้าหมายของชีวิตได้และช่วยให้มนุษย์สามารถแก้ไขปัญหาชีวิตได้ (ภิกขุ พงษ์เงิน, 2545)

ความสำคัญของจริยธรรม

1. เพื่อเป็นหลักปฏิบัติให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข โดยที่มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ชอบอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ โดยมีกฎระเบียบประเพณีอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นหลักปฏิบัติ เพื่อเป็นเครื่องผูกพันไม่ให้เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ประพฤติปฏิบัติในทางที่ดีงาม ตลอดทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดี ประโยชน์ที่ได้รับคือความสงบสุขทางร่างกายในสังคม

2. เพื่อเป็นหลักให้เศรษฐกิจสมบูรณ์ จากการที่ได้มีการวางหลักการจัดสังคมมนุษย์ไว้หลายอย่างที่สำคัญที่สุดมี 2 อย่าง คือ ศาสนาและเศรษฐกิจ โดยศาสนาเกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องของจิตใจ ถ้ามนุษย์รู้จักควบคุมตนเองได้ รู้จักใช้ปัจจัยสี่อย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรม สังคมก็สงบสุข ส่วนเศรษฐกิจเป็นเรื่องทางวัตถุ ซึ่งเชื่อว่าถ้ามนุษย์มีปัจจัยสี่บริบูรณ์ มีการจัดสรรแบ่งปันอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม สังคมก็จะสงบสุขตามความต้องการของมนุษย์

3. เพื่อเป็นหลักให้สังคมเกิดความเจริญก้าวหน้า เนื่องจากจริยธรรมมีความจำเป็นต่อชีวิตและจิตใจของมนุษย์ ทำให้บุคคลมีหลักปฏิบัติชีวิตที่ดีขึ้นก้าวหน้าขึ้น ปกครองตนเองได้ ทำให้คนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบ เพียบพร้อมด้วยจริยธรรมอันมีประโยชน์ต่อชีวิตและจิตใจของมนุษย์ในสังคมส่วนรวม เป็นบ่อเกิดแห่งความเจริญทั้งหลายที่เรียกว่า “วัฒนธรรม อารยธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี” ที่สำคัญที่สุดคือจริยธรรมมีประโยชน์

แสดงให้เห็นถึงความเจริญก้าวหน้าอันยิ่งใหญ่ทางด้านจิตใจของมนุษยชาติในสังคมโลก (ลำดวน ศรีมณี (2543)

คุณธรรม เป็นลักษณะของความรู้สึกนึกคิดที่ดีทางจิตใจ ส่วน จริยธรรม เป็นลักษณะการแสดงออกที่ดี ซึ่งเป็นพฤติกรรมทางกายวาจา โดยที่จริยธรรมเป็นกฎระเบียบของสังคมที่สร้างขึ้นมา และเป็นที่ยอมรับของกลุ่มบุคคลในสังคมรวมทั้งตัวเราเองด้วย เป็นลักษณะพฤติกรรมที่ดีงามที่แสดงออกทางกายวาจา ส่วนคุณธรรมนั้นจะเป็นกระบวนการต่อเนื่องในการทำความดีตามที่จิตใจของเราเห็นดีเห็นงามหรือยินยอมพร้อมใจ เมื่อคนเราปฏิบัติตามเกณฑ์ของสังคมย่อมได้รับการยอมรับหรือยกย่องว่าเป็นความดีงาม ซึ่งคนเราจะอยู่และเป็นคนดีในสังคมได้นั้น จะต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นหลักพื้นฐานทางด้านจิตใจ สองประการนี้มักแยกกันไม่ออก แต่บางกรณีเราอาจกระทำลงไปโดยที่เราไม่รู้ว่าเป็นจริยธรรมอย่างหนึ่ง แต่เมื่อได้กระทำลงไปด้วยความเคยชินจนเป็นปกติวิสัย เป็นสิ่งที่ตนเองเห็นว่าดีแล้ว เหมาะสมแล้ว แล้วยังเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับอีกก็ถือว่าเป็นคุณธรรมที่ดีงาม และยังเป็นจริยธรรมอันถูกต้องอีกด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคมหมู่ของมนุษย์นั้น จำเป็นจะต้องมีเครื่องยึดเหนี่ยวบุคคลเหล่านั้นให้อยู่ร่วมกัน ทำงานด้วยกัน แบ่งปันความสุขซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะผู้บังคับบัญชาในองค์กรจะต้องกำกับดูแลให้องค์กรปฏิบัติงานไปด้วยความเรียบร้อยตามวัตถุประสงค์ โดยผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนร่วมมือกันทำงาน มีความพึงพอใจและความสุขกับการทำงาน ดังนั้น ทุกคนในสังคมจึงต้องมี “คุณธรรมจริยธรรม” ประจำใจและเป็นแนวประพฤติปฏิบัติ

พุทธจริยธรรม เป็นแนวคิดที่พื้นฐานที่มาจากพระพุทธศาสนาที่คนทุกคนสามารถนำไปใช้ คือ หลักธรรมในพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิต เพื่อให้ชีวิตดำรงอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข เป็นจริยธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงปฏิบัติและทรงสอนให้พุทธศาสนิกชนดำรงชีวิตอยู่ด้วยปัญญา ไม่ให้ดำรงชีวิตอยู่ด้วยความประมาท จึงสอนให้ชาวพุทธตื่นอยู่เสมอและให้เป็นอยู่ด้วยความเบิกบานกายเบิกบานใจ ไม่ว่าจะเป็นอย่างใดก็ตามตามพุทธจริยธรรมจึงเป็นหลักธรรมหรือจริยธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่ช่วยในการสร้างความสุขและความเจริญให้กับสังคมส่วนร่วมและตนเองได้ หลักพื้นฐานในทางพุทธจริยธรรมนั้น มีไว้เพื่อความสงบเรียบร้อยของสังคม เพื่อควบคุมความประพฤติเบื้องต้น 2 ทาง คือ กาย และวาจา โดยในแต่ละทางบ่งบอกถึงพฤติกรรมที่มีอยู่ 2 ทาง คือ ดี และชั่ว ซึ่งมาจากมูลเหตุที่เป็นตัวการให้เกิดความประพฤตินั้นคือ กุศลมูล และอกุศลมูล ดังนั้น พื้นฐานทางจริยธรรมที่จะกล่าวถึงก็คือ เบญจศีล เบญจธรรม จริยธรรม 10 ประการ และทศ 6

หลักการของพุทธจริยธรรม คือ ให้ละความชั่ว ให้ทำความดี และให้ทำกายใจของตนเองให้บริสุทธิ์ผ่องใส ปราศจากกิเลสเครื่องเศร้าหมองใจ การที่คนละความชั่ว ทำความดี

ทำกายใจของตนให้บริสุทธิ์ เป็นการกระทำเพราะรักตัวเอง เพราะฉะนั้นกฎของพุทธจริยธรรมจึงเป็นกฎการรักตัวเอง โดยมีพุทธจริยธรรมที่มีพื้นฐาน ทรรศนะพุทธจริยธรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทนั้น มีลักษณะ สำคัญ 3 ประการ คือ 1) การไม่ทำความชั่ว 2) กระทำแต่ความดี 3) ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ (ที.ม. (ไทย) 10/40/50) จากการกระทำทั้งหลายทั้งปวง ซึ่งเป็นขั้นแรกในการทำให้เจริญ ซึ่งมี 3 ประการคือ

1. สัมปัตตวิริติ เว้นสิ่งประจวบเฉพาะหน้า เว้นเมื่อประสบซึ่งหน้า หรือเว้นได้ทั้งที่ประจวบโอกาส คือ ไม่ได้ตั้งเจตนาไว้ก่อน
2. สมทานวิริติ เว้นด้วยการสมทาน
3. สมุจเฉทวิริติ หรือ เสตฺฆาตวิริติ เว้นด้วยตัดขาด หรือด้วยชักสะพานตัดตอน เสียทีเดียวเว้นได้เด็ดขาด (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), 2546)

หลักพุทธจริยธรรม

พุทธจริยธรรม หมายถึง หลักธรรมเพื่อให้มนุษย์ได้ดำเนินชีวิตอันดีงามตามอุดมคติเท่าที่มนุษย์จะเข้าถึงได้เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีสติปัญญา มีความสุขสมบูรณ์ที่สุด

พุทธจริยธรรม เป็นหลักหรือแนวทางแห่งการประพฤติปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาที่ทำให้ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตามเกิดความสุขทั้งทางกายและใจ โดยหลักทั่วไปของพุทธจริยธรรม คือการงดเว้นจากสิ่งที่ชั่ว และมุ่งกระทำแต่สิ่งที่ดีงาม ทางกาย วาจา ในเบื้องต้นและใจ ในระดับสูง เพื่อให้เกิดจิตใจที่บริสุทธิ์ ขจัดกิเลสที่เข้ามาในจิตใจได้อย่างเด็ดขาด เพื่อมุ่งสู่มรรคผล และนิพพาน โดยสรุปแล้วพุทธจริยธรรม มีใจความสำคัญอยู่ 3 ประการคือ

1. สพฺพปาปสฺส อภรณํ การไม่ทำบาปทั้งปวง คือ การไม่ประพฤติผิด ในทุจริตธรรม 3 อย่างคือทางกายทางวาจาและทางใจ แต่ควรประพฤติสุจริตธรรมแทน มีสุจริตทางกาย
2. กุสลสฺสุปสมฺปทา การทำกุศลให้ถึงพร้อม คือ การรู้ในการดำรงชอบ
3. สจฺจิตปริโยทปนํ การทำจิตของตนให้ผ่องแผ้ว คือ การชำระจิตของตนให้ขาวรอบ (ชัยวัฒน์ อัตพัฒน, 2543)

ประเภทของพุทธจริยธรรม

พุทธจริยธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติที่บุคคลควรเข้าใจและปฏิบัติ แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ พุทธจริยธรรมระดับต้น พุทธจริยธรรมระดับกลาง และระดับพุทธจริยธรรมระดับสูง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. **พุทธจริยธรรมระดับต้น** คือ “ศีล 5 หรือ เบญจศีลความประพฤติชอบทางกาย และวาจา และการรักษากายวาจาให้เรียบร้อย การรักษาดมระเบียบวินัย ข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่ว การควบคุมตนให้ตั้งอยู่ในความไม่เบียดเบียน (ชัยวัฒน์ อัดพัฒน์, 2543)

ศีล หมายถึง การปฏิบัติของภิกษุที่มีความสำรวมในโอวาทปาฏิโมกข์ ถึงพร้อมด้วยอาจารย์ และโคจรเห็นภัยในโทษทั้งหลายแม้มีประมาณเล็กน้อยสมทานอยู่ในสิกขาบททั้งหลาย “ความสำรวม ความระวัง ความไม่ก้าวล่วง ในสิกขาบททั้งหลาย ซึ่งหมายถึงการสำรวมกาย วาจา ใจ” (ขุ.ปา. (ไทย) 30/92/20) และในพระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย มหานิเทศ พระสารีบุตรก็ได้ให้ความหมายเอาไว้ว่า “อริศีลสิกขา เป็นไฉน ภิกษุในธรรมวินัยนี้เป็นผู้มีศีล สำรวมด้วยความสำรวมในปาฏิโมกข์ ถึงพร้อมด้วยอาจารย์และโคจร เห็นภัยในโทษทั้งหลาย แม้มีประมาณน้อย สมทาน ศีลขันธ์อยู่ในสิกขาบททั้งหลาย ศีลขันธ์ทั้งหลาย ศีลขันธ์ใหญ่ ศีลเป็นที่ตั้ง เป็นเบื้องต้น เป็นเครื่องประพฤติ ความสำรวม เป็นความระวัง เป็นปากเป็นประธาน แห่งความถึงพร้อมแห่งกุศลธรรมทั้งหลาย นี้เรียกว่า อริศีลสิกขา” (ขุ.ม. (ไทย) 29/46/36)

ลักษณะของศีล 5 ก็คือ การประพฤติชอบที่เป็นกุศล คือการไม่ล่วงละเมิด ทางกายวาจา มีดังต่อไปนี้

- 1) **ปาณาติบาต เวมณี** หมายถึง การงดจากการฆ่าและเบียดเบียนชีวิตสัตว์ที่มีชีวิต
- 2) **อทินนาทานทานา เวมณี** หมายถึง ไม่เจตนาลักทรัพย์ผู้อื่น
- 3) **กาเมสุ มิจฉาจารา เวมณี** หมายถึง ไม่ประพฤติผิดในกาม
- 4) **มุสาวาทา เวมณี** หมายถึง เจตนางดเว้นจากการพูดเท็จ
- 5) **สุราเมระยะมัชชปะมาทัฏฐานา เวมณี** หมายถึง ไม่ดื่มสุราหรือเมรัยเครื่องมึนเมา (ชัยวัฒน์ อัดพัฒน์, 2543)

2. **พุทธจริยธรรมระดับกลาง** คือ กุศลกรรมบถ 10 ซึ่งเป็นพุทธจริยธรรมที่มุ่งขัดเกลาตนเองให้มีจิตใจสูงขึ้น เป็นการเว้นอกุศลกรรมบถ 10 และทำกุศลกรรมบถให้สมบูรณ์ บางครั้งเรียกว่า อคาริยวินัย ซึ่งแปลว่า วินัยของผู้ครองเรือนหรือคฤหัสถ์ แยกเป็นทางกาย วาจา และใจไว้ 3 หมวด รวม 10 ประการ(ที.ม. (ไทย), 11/305/259) หลักกุศลกรรมบถ 10 ประการถือได้ว่าเป็นหลักธรรมสำคัญในการพัฒนามนุษย์ของพระพุทธศาสนาอีกหลักธรรมหนึ่งที่สามารถพัฒนามนุษย์ได้ครบทั้งกาย วาจา และใจ เพราะว่าการพัฒนามนุษย์ในทางพระพุทธศาสนานั้น มุ่งเน้นไปในการพัฒนาที่มองคนในฐานะที่เป็นมนุษย์ ความหมายคือ มนุษย์นั้นมีความเป็นมนุษย์ของตัวเอง ชีวิตมนุษย์นั้นมียุทธศาสตร์ของชีวิต คือ ความสุข ความอิสรภาพ ความดีงามของชีวิต ซึ่งเป็นเรื่องเฉพาะตัวบุคคล (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2550) อีกทั้งเป็นการพัฒนาที่มุ่งเน้นในส่วน

ของจิตใจหรือพฤติกรรมเป็นหลักใหญ่ สำหรับหลักธรรมที่ใช้ในการพัฒนามีหลายอย่างด้วยกัน แต่ในที่นี้ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาเฉพาะหลักกุศลกรรมบถ 10 ประการ ซึ่งเป็นหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าได้ใช้ในการพัฒนามนุษย์ด้านพื้นฐานในสมัยพุทธกาล กุศลกรรมบถ 10” หมายถึง ทางแห่งกุศลกรรม, ทางทำความดี, ธรรมดีอันเป็นทางนำไปสู่ความเจริญหรือสุคติ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2553) มี 10 อย่าง คือ

กายกรรม 3 หมายถึง การกระทำชั่วทางกาย ได้แก่

1) ปาณาติบาต หมายถึง เว้นการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต เว้นการทำร้ายหรือเว้นการเบียดเบียนบุคคลอื่น

2) อทินนาทาน หมายถึง เว้นการขโมย เว้นการลักทรัพย์ เว้นการถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้ไม่ได้อนุญาต

3) กาเมสุมิถฉาจาร หมายถึง เว้นการประพฤตินิดในกาม เว้นการล่วงละเมิดทางเพศต่อบุคคลอื่น

วิจิตรกรรม 4 หมายถึง การกระทำชั่วทางวาจา ได้แก่

4) มุสาวาท หมายถึง เว้นการพูดเท็จ เว้นการพูดโกหก

5) ปิสุณาวาจา หมายถึง เว้นการพูดส่อเสียด เว้นการเหยียดหยามดูแคลนคนอื่น

6) ผรุสวาจา หมายถึง เว้นการพูดคำหยาบ

7) สัมผัสปลลาปะ หมายถึง เว้นการพูดเพ้อเจ้อ เว้นการพูดโอ้อวด เว้นการพูดไม่มี

สาระ

มโนกรรม 3 หมายถึง การกระทำชั่วทางใจ ได้แก่

8) อภิชฌา หมายถึง เว้นการคิดอยากได้ของผู้อื่น

9) พยาบาท หมายถึง เว้นการคิดร้ายผู้อื่น การแค้นใจต่อผู้อื่น

10) มิจฉาทิฎฐิ หมายถึง เว้นความเห็นผิดจากทำนองคลองธรรม เว้นความเห็นผิดเป็นชอบ” (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2553)

คำว่า กุศลกรรมบถ 10 ในบาลีเรียกชื่อหลายอย่าง เช่นว่า ธรรมจริยา (ม.มู. (บาลี) 12/439/388, ม.มู. (ไทย), 12/539/572) ความประพฤติธรรมบ้าง โสโงย (ที.ปา. (บาลี), 11/347/238), ที.ปา. (ไทย) 11/347/362) ความสะอาดหรือเครื่องชำระตัวบ้าง อริยธรรม อารยธรรม ธรรมของผู้เจริญบ้าง อริยมรรค มรรคอันประเสริฐบ้าง สัทธรรม ธรรมดี ธรรมแท้บ้าง สปัริสธรรม (อง.ทสก. (บาลี), 24/145-148/199-200, อง.ทสก. (ไทย), 24/145-148/291-293) ธรรมของสัตบุรุษบ้าง หลักพุทธจริยธรรมเหล่านี้ล้วนเป็นพุทธจริยธรรมชั้นกลาง ที่เป็นการประพฤติปฏิบัติที่สูงขึ้น ละเอียดประณีตยิ่งขึ้นไป เพื่อการที่จะช่วยให้ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติเข้าถึงหลักพุทธจริยธรรมชั้นสูงสุดในระดับต่อไป” (ชัยวัฒน์ อัดพัฒน์, 2543)

3. พุทธจริยธรรมระดับสูง คือ หลักธรรมคำสอนที่เป็นมรรค 8 ทางสายกลาง หรือหลักปฏิบัติอันเป็นทางสายกลาง ซึ่งเป็นหนทางดับทุกข์

1. สัมมาทิฏฐิ หมายถึง ความเห็นชอบ
2. สัมมาสังกัปปะ หมายถึง ความดำริ ริเริ่มที่ดีชอบ
3. สัมมาวาจา หมายถึง วาจาชอบ การพูดจານำมาสู่ความเจริญ
4. สัมมากัมมันตะ หมายถึง การงานชอบ ขยันหมั่นเพียร
5. สัมมาอาชีวะ หมายถึง การเลี้ยงชีพชอบ
6. สัมมาวายามะ หมายถึง ความเพียรชอบ
7. สัมมาสติ หมายถึง การระลึกชอบ
8. สัมมาสมาธิ หมายถึง ความตั้งใจมั่น (ที.ม.(ไทย), 10/261-262/194)

องค์ประกอบ 8 ประการ ของอริยมรรคเหล่านี้สงเคราะห์ลงในไตรสิกขา คือ “ศีล สมาธิ และปัญญา ในข้อที่ 1-2 เป็นปัญญา ในข้อที่ 3-4-5 เป็นศีล และในข้อที่ 7-8 เป็นสมาธิ ที่เป็นหลักพุทธจริยธรรมขั้นสูงสุดเพื่อเข้าถึงอริยสัจ 4 คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค” (ชัยวัฒน์ อัตพัฒน, 2543)

แนวทางการปฏิบัติตามหลักพุทธจริยธรรม

การปฏิบัติของบุคคลในทางพุทธจริยธรรมใน 3 ระดับ เพื่อให้เกิดความ เข้าใจในการประพฤติปฏิบัติ และสิ่งที่ควรและไม่ควรประพฤติปฏิบัติ ที่จะนำไปสู่การพัฒนาตนเองให้ดำเนินชีวิตในสังคมต่อไปอย่างมีความสุข หลักการปฏิบัติของพุทธจริยธรรม ผู้เขียนได้นำเสนอแนวทางการปฏิบัติตามหลักพุทธจริยธรรมไว้ มีดังนี้

1. หลักปฏิบัติของพุทธจริยธรรมระดับต้น

หลักการปฏิบัติของพุทธจริยธรรมระดับต้น คือ ข้อปฏิบัติศีล 5 เป็นพื้นฐานการดำเนินชีวิตให้ถูกต้องตามหลักศีลธรรมจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา ดังนี้

1) ปาณาติบาต (การฆ่าสัตว์) การปฏิบัติต่อศีลข้อที่ 1 คือ ปาณาติปาตา เวรมณี หมายถึง เจตนางดเว้นจากการฆ่าสัตว์ (การทำแท้ง) ถือว่า เป็นการฆ่ามนุษย์ เป็นการทำลายชีวิตของสัตว์ให้ตกลงไป กล่าวว่าการประทุษร้ายในศีลข้อนี้ มีกิเลสตัวหลักที่คอยบงการก็คือ โทสะ (ความโกรธ) คือความไม่พอใจในสัตว์ที่ถูกฆ่า กิเลสตัวรอง คือ โลภะ (ความโลภ)

2) อทินนาทาน (การลักทรัพย์) การปฏิบัติต่อศีลข้อที่ 2 อทินนาทานา เวรมณี คือ เจตนางดเว้น จากการถือเอาสิ่งของ ที่เจ้าของมิได้ให้ด้วยการลักขโมย ฉ้อโกง ฉก ชิง วิจารณ์ หลอกลวง ปลอม ยกยอกลับเปลี่ยน เป็นต้น

3) กามเมสุมิจฉาจาร (ประพตติผิตในกาม) การปฏิบัติต่อศีลข้อที่ 3 คือ กามเมสุมิจฉาจาร เวรมณี หมายถึง ผู้ปฏิบัติต้องไม่ประพตติผิตทางด้านคู่ครองของคนอื่นไม่เบียดเบียนหญิงหรือชายอื่น ที่เขาไม่ใช่สามี หรือภรรยาของตน

4) มุสาวาท (การพูดเท็จ) การปฏิบัติต่อศีลข้อที่ 4 คือ มุสาวาทา เวรมณี หมายถึง ผู้ประพตติปฏิบัติ ต้องมีเจตนางดเว้นจากการพูดเท็จ สำรวมระวังในวาจา งดเว้นจากวจีทุจริต เว้นจากการพูดเท็จ ซึ่งกล่าวว่าการประพตติผิตในศีล ข้อนี้ มีกิเลสตัวบังการ อาจเป็นโลภะ หรือโทสะ ก็ได้ เช่น บางคนคนโกหกหลอกลวง หรือเพราะอยากได้ทรัพย์สินของคนอื่นมาเป็นของตน

5) สุราเมรัย การเสพสุราเมรัย การปฏิบัติต่อศีลข้อที่ 5 คือ สุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐานา เวรมณี หมายถึง การงดเว้นจากการดื่มสุราเมรัย คือ ผู้ปฏิบัติต้องไม่ ประพตติผิตทางการดื่ม หรือเสพสุราเมรัยและสิ่งเสพติดทั้งหลาย เช่น ฝิ่น เฮโรอีน ยาบ้า ยาอี กัญชา เป็นต้น

2. หลักปฏิบัติของพุทธจริยธรรมระดับกลาง

หลักปฏิบัติของพุทธจริยธรรมระดับกลาง ข้อปฏิบัติหลักกุศลกรรมบถ 10 ประการ หากว่ามนุษย์ได้ศึกษาและปฏิบัติตามอย่างถูกต้องและเคร่งครัดแล้วย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ได้มาก ซึ่งวิธีการปฏิบัติตนตามหลักกุศลกรรมบถ 10 ประการ มีวิธี 3 ประการ คือ

1) วิธีการประพตติ ปฏิบัติเรียบร้อย คือมีความประพตติธรรมทางกาย 3 ประการ คือเว้นจากปาณาติบาตเว้นจากอกุทินนาทานและเว้นจากกามเมสุมิจฉาจาร

2) วิธีการประพตติปฏิบัติเรียบร้อย คือ มีความประพตติธรรม ทางวาจามี 4 ประการ คือเว้นจากมุสาวาทเว้นจากปิสุณาวาจาเว้นจากผรุสวาจา และเว้นจากสัมผัปปลาปะ

และ 3) วิธีการประพตติปฏิบัติเรียบร้อย คือ มีความประพตติธรรมทางใจ 3 ประการ คือ อนุภิชณาอพยาบาทและสัมมาทิฏฐิ

3. หลักปฏิบัติของพุทธจริยธรรมระดับสูง

หลักปฏิบัติของพุทธจริยธรรมระดับสูง คือ ข้อปฏิบัติตามหลักของมัชฌิมาปฏิปทา แปลว่า ทางสายกลาง ประกอบด้วย

1. สัมมาทิฏฐิ คือความเห็นที่ถูกต้อง
2. สัมมาสังกัปปะ ความดำริหรือความคิดที่ถูกต้อง
3. สัมมาวาจา การสื่อสารที่ถูกต้อง
4. สัมมาภัมมันตะ การทำงานถูกต้อง
5. สัมมาอาชีวะ การประกอบอาชีพที่ไม่ผิดต่อกฎหมาย ไม่ผิดศีลธรรม

6. สัมมาวายามะ ความพากเพียรถูกต้อง
7. สัมมาสติ คือ ความรู้สึกตัวทั่วพร้อมอย่างถูกต้อง
8. สัมมาสมาธิ ความมั่นคงแห่งจิตอย่างถูกต้อง จิต ซึ่งกล่าวได้ว่า มรรคในฐานะพรหมจรรย์ หรือพุทธจริยธรรมความเข้าใจเกี่ยวกับมรรคในฐานะพรหมจรรย์หรือพุทธจริยธรรม เป็นอีกฐานะหนึ่งในหลายประเด็นดังที่ได้กล่าวมาแล้ว (ส.ม. (ไทย), 19/113/32)

ภาพที่ 1 : แนวทางการปฏิบัติตามหลักพุทธจริยธรรม (ผู้แต่ง : 2566)

สรุป

พุทธจริยธรรมระดับต้น คือ ศีล 5 หรือ เบญจศีล หมายถึง ความสำรวมทางกาย วาจา หรือ การไม่ประพฤติผิดทางกาย และวาจา เป็นความมีระเบียบวินัย กฎเกณฑ์ เป็นแบบแผนอันหนึ่งอันเดียวกัน จะได้อยู่ร่วมกันด้วยความสุขสบาย ได้แก่ 1) เจตนางดเว้นจากการฆ่าสัตว์ 2) เจตนางดเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ด้วยอาการแห่งการขโมย 3) เจตนางดเว้นจากการประพฤติผิดในกามซึ่งเป็นความประพฤติ 4) เจตนางดเว้นจากการพูดเท็จ 5) เจตนางดเว้นจากของมีนเมา สุราเมรัย

พุทธจริยธรรมระดับกลาง ซึ่งเป็นพุทธจริยธรรมที่มุ่งขัดเกลาดนเองให้มีจิตใจสูงขึ้น เป็นการเว้นอกุศลกรรมบถ 10 และทำกุศลกรรมบถให้สมบูรณ์ บางครั้งเรียกว่า อาคาริยวินัย ซึ่งแปลว่าวินัยของผู้ครองเรือนหรือคฤหัสถ์ แยกเป็นทางกาย วาจา และใจไว้ 3 หมวด รวม 10 ประการ หลักกุศลกรรมบถ 10 ประการถือได้ว่าเป็นหลักธรรมสำคัญในการพัฒนามนุษย์ของพระพุทธศาสนาอีกหลักธรรมหนึ่งที่สามารถพัฒนามนุษย์ได้ครบทั้งกาย วาจา และใจ เพราะว่าการพัฒนามนุษย์ในทางพระพุทธศาสนานั้น มุ่งเน้นไปในการพัฒนาที่มองคนในฐานะที่เป็นมนุษย์ กุศลกรรมบถ 10 หมายถึง ทางแห่งกุศลกรรม ทางทำความดี กรรมดีอันเป็นทางนำไปสู่ความเจริญหรือสวัสดี มี 10 อย่าง คือ 1) กายกรรม 3 หมายถึง การกระทำชั่วทางกาย ได้แก่ 1) ปาณาติบาต หมายถึง เว้นการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต เว้นการทำร้ายหรือเว้นการเบียดเบียนบุคคลอื่น 2) อทินนาทาน หมายถึง เว้นการขโมย เว้นการลักทรัพย์ เว้นการถือเอาของที่เขามิได้ให้ไม่ได้อนุญาต 3) กาเมสุมิฉฉาจาร หมายถึง เว้นการประพฤตินิโคตในกาม เว้นการล่วงละเมิดทางเพศต่อบุคคลอื่น 2) วลีกรรม 4 หมายถึง การกระทำชั่วทางวาจา ได้แก่ 4) มุสาวาท หมายถึง เว้นการพูดเท็จ เว้นการพูดโกหก 5) ปิสุณาวาจา หมายถึง เว้นการพูดส่อเสียด เว้นการเหยียดหยามดูแคลนคนอื่น 6) ผรุสวาจา หมายถึง เว้นการพูดคำหยาบ 7) สัมผัสปลลาปะ หมายถึง เว้นการพูดเพ้อเจ้อ เว้นการพูดโอ้อวด เว้นการพูดไม่มีสาระ 3) มโนกรรม 3 หมายถึง การกระทำชั่วทางใจ ได้แก่ 8) อภิชฌา หมายถึง เว้นการคิดอยากได้ของผู้อื่น 9) พยาบาท หมายถึง เว้นการคิดร้ายผู้อื่น การแค้นใจต่อผู้อื่น 10) มิงฉาทิฏฐิ หมายถึง เว้นความเห็นผิดจากทำนองคลองธรรม เว้นความเห็นผิดเป็นชอบ

พุทธจริยธรรมระดับสูง ซึ่งเป็นจริยธรรมที่มุ่งพัฒนาดนเองสู่ความเป็นอริยชนประกอบด้วยหลักธรรมคำสอนที่เป็นมรรค 8 หรือที่เรียกอีกชื่อว่า มัชฌิมา ปฏิปทา ซึ่งแปลว่าทางสายกลาง หรือหลักปฏิบัติอันเป็นทางสายกลาง ซึ่งเป็นหนทางดับทุกข์ ทางมีองค์แปดประการอันประเสริฐ ทางมีองค์ 8 ของพระอริยะ ทางมีองค์ 8 ที่ทำให้บุุคคลเป็นพระอริยะ ทางมีองค์ 8 ที่พระอริยะคือพระพุทธเจ้าทรงค้นพบ หรือมรรคาอันประเสริฐมีองค์ประกอบ 8 อย่าง

เอกสารอ้างอิง

- ชัยวัฒน์ อัดพัฒน์. (2543). *จริยศาสตร์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พระธรรมปิฎก.(2546). (ป. อ. ปยุตโต). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2550). *การพัฒนาที่ยั่งยืน* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: บริษัท สหธรรมิกจำกัด.

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2552). *เครื่องวัดความเจริญของชาวพุทธ (อารยวัฑฒิ)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหธรรมิก.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2553). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ (พิมพ์ครั้งที่ 15)*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภิกขุ วังเงิน. (2545). *จริยธรรมวิชาชีพ*. กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎก (ภาษาบาลี) ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎก(ภาษาไทย)ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ลำดวน ศรีมณี. (2543). *จริยธรรมและจริยศาสตร์ตะวันออก*. กรุงเทพฯ: ดวงแก้ว.
- สถาพร วิชัยรัมย์. (2559). *จริยธรรมสำหรับนักบริหาร*. บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ไสว มาลาทอง. (2542). *การศึกษาจริยธรรม สำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา นักบริหาร นักปกครอง และประชาชนผู้สนใจทั่วไป*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

เศรษฐกิจสีน้ำเงิน: จากแนวคิดสู่นโยบายการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ ทางทะเล *

BLUE ECONOMY: A CONCEPT OF MARINE NATIONAL INTEREST PROTECTION

ภาวิดา รังษี, เชษฐ ใจเพชร

Pawida Rungsee, Chast Jaiphet

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

Maejo University

Corresponding Author E-mail: pawida@mju.ac.th

บทคัดย่อ

เศรษฐกิจสีน้ำเงินเป็นแนวคิดเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลที่
ต้องการให้เกิดความสมดุลระหว่างมิติทางเศรษฐกิจ มิติด้านสิ่งแวดล้อม และมิติความมั่นคง
จากแนวคิดนี้องค์การสหประชาชาติได้นำมากำหนดเป็นวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030
มีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนข้อ 14 การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จาก
มหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งประเทศ
ต่างๆ รวมถึงประเทศไทยได้ให้การรับรองเมื่อ ค.ศ. 2015 ประกอบกับประเทศไทยมีการนำ
ทรัพยากรมาใช้อย่างต่อเนื่องทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรทางทะเล ทั้งปัจจัย
ภายนอกและปัจจัยภายในดังกล่าวนำมาสู่การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เกี่ยวกับการใช้
ทรัพยากรทางทะเล และพระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล พ.ศ.
2562 แต่กฎหมายนี้มุ่งเน้นมิติด้านความมั่นคง การป้องกันและปราบปรามการกระทำผิด
จากการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลภายในอาณาเขตของรัฐ มากกว่ามิติทาง
เศรษฐกิจและมิติด้านสิ่งแวดล้อม ดังนั้นในกระบวนการนโยบายสาธารณะเมื่อมีการนำ
นโยบายไปปฏิบัติแล้วเห็นปัญหา หรือมีการประเมินผลนโยบายแล้ว รัฐบาลสามารถนำมา
ปรับปรุงการกำหนดนโยบายเพื่อให้เกิดความสมดุลของมิติทั้ง 3 ด้าน และก่อให้เกิดการใช้
ทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: นโยบาย; เศรษฐกิจสีน้ำเงิน; ผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล

Abstract

Blue Economy is a concept concerning the use of marine resources, aiming to balance the aspect of economy, environment, and security. With the foundation of this concept, the United Nations developed the 2030 Agenda for Sustainable Development, whose Goal, item 14, involves the sustainable conservation and use of marine resources for sustainable development. Due to Thailand's commitment to the agenda in 2015 and its constant use of marine resources, which worsened the situation, these external and internal factors led to the inception of the 20-Year National Strategy concerning marine resource use and the Maritime Interest Protection Act, B.E. 2562 (2019). However, rather than emphasizing the aspects of economy and environment, this act primarily focuses on the security aspect through the protection and prevention of unlawful use of marine resources within the national maritime boundary. Therefore, within the process of public policy development, should an issue arise from the implementation of such policies, or an evaluation has been made, the Thai government is to be able to improve the policies to balance all three aspects, aiming for a truly sustainable use of marine resources.

Keywords: Policy; Blue Economy; Marine national interest

บทนำ

โลกมีพื้นที่ที่ปกคลุมด้วยน้ำหรือมหาสมุทรถึงร้อยละ 72 มหาสมุทรเป็นแหล่งกำเนิดของสิ่งมีชีวิตจำนวนมาก รวมถึงเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของมนุษย์ด้วย การทำประมงเพื่อหาสัตว์น้ำในทะเลมายังชีพเป็นกิจกรรมที่มีมานาน ต่อมามีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลเพิ่มขึ้นในหลายด้าน เช่น การขุดหาก๊าซธรรมชาติ การท่องเที่ยว การขนส่งสินค้า เป็นต้น กล่าวคือ การใช้ชีวิตอยู่กับทะเลกลายเป็นวิถีชีวิตของผู้คนมากมายในโลก แต่ละปีมีการนำทรัพยากรทางทะเลขึ้นมาใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจคิดเป็นมูลค่ามหาศาล จนก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรและส่งผลกระทบต่อปริมาณอาหารลดลง รายได้ลดลง การสูญเสียอาชีพ มลพิษทางทะเล ซึ่งเป็นปัญหาของประชากรจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม การแก้ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรทางทะเลด้วยการใช้แนวทางอนุรักษ์เพียงอย่างเดียวก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ เพราะผู้คนจำนวนมากยังมีชีวิตที่ต้องพึ่งพิงทรัพยากรนำมาสู่ “แนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงิน” เพื่อแก้ไขปัญหา

มุ่งเน้นการสร้าง ความสมดุลในมิติต่าง ๆ ได้แก่ มิติด้านเศรษฐกิจ การนำทรัพยากรมาใช้ เพื่อก่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจ คนมีอาชีพและรายได้จากการใช้ทรัพยากร มิติด้านความ มั่นคง การจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรภายในเขตแดนของแต่ละรัฐ และมิติด้าน สิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน มิติด้านต่าง ๆ ตามแนวคิดเศรษฐกิจสี น้ำเงินล้วนมีความสำคัญ โดยเฉพาะมิติด้านความมั่นคงและการจัดการการใช้ทรัพยากร ดังนั้น ในการประชุมสมัชชาสหประชาชาติ สมัยสามัญครั้งที่ 70 เมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) ณ สำนักงานใหญ่องค์การสหประชาชาติ ประเทศสมาชิก 193 ประเทศ ได้ร่วมกันลงนามรับรองวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน พ.ศ. 2573 (ค.ศ. 2030) ซึ่งเป็น กรอบการพัฒนาของโลกเพื่อร่วมกันบรรลุการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน ซึ่ง มีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ในข้อ 14 การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทาง ทะเลอย่างยั่งยืนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ประเทศไทยมีชายฝั่งทะเลยาว 3,148 กิโลเมตร (กรมทรัพยากรทางทะเลและ ชายฝั่ง, 2557) จากรายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมชายฝั่งและทะเลของกรม ควบคุมมลพิษ พ.ศ. 2556-2557 (กรมควบคุมมลพิษ, 2557) พบว่าบริเวณอ่าวไทยมี ปริมาณโลหะหนักบางชนิดมีค่าเกินมาตรฐานแต่ยังไม่มีความเป็นพิษต่อสิ่งมีชีวิตใด ๆ ใน ทะเล โลหะหนักดังกล่าวได้แก่ปรอทและตะกั่วตรวจพบในบริเวณปากแม่น้ำท่าจีน ปาก แม่น้ำแม่กลอง และปากแม่น้ำบางปะกง ส่วนโลหะหนักพวกทองแดงและโครเมียมพบใน บริเวณปากแม่น้ำเจ้าพระยาและยังพบโลหะหนักที่มีค่าเกินมาตรฐานที่อาจเป็นพิษต่อ สิ่งมีชีวิตในทะเลคือสังกะสีและตะกั่ว บริเวณปากแม่น้ำท่าจีนและปากแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นต้น อย่างไรก็ตามบริเวณอ่าวไทยมีปากแม่น้ำที่สำคัญ 4 สาย ซึ่งไหลจากภาคเหนือและ ภาคกลางของประเทศจึงเป็นแหล่งรองรับน้ำจืดที่มีของเสียและสารพิษปะปนมาจากต้นน้ำ อาจกล่าวได้ว่าบริเวณดังกล่าวเป็นจุดวิกฤตกับคุณภาพสิ่งแวดล้อมทางทะเล ส่งผลให้สัตว์ น้ำในทะเลลดลง รายได้จากการทำประมงลดลง รวมถึงส่งผลในด้านอื่น ๆ เช่น สุขภาพของ ประชาชน ความมั่งคั่งของสถานที่ท่องเที่ยวทางทะเล เป็นต้น เมื่อความสัมพันธ์ของ ทรัพยากรส่งผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่จึงเป็นปัญหาที่รัฐต้องเข้ามาจัดการแก้ไขโดย ใช้ นโยบายสาธารณะ ทำให้รัฐบาลไทยได้ร่วมลงนามรับรองวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) จากนั้นยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) มีการกำหนด ยุทธศาสตร์ในด้านที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ด้านการเติบโตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และด้านการ เติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล รวมถึงมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการ รักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล พ.ศ. 2562

เศรษฐกิจสีน้ำเงินถือเป็นแนวคิดใหม่ที่มีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาคาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรทางทะเลในระดับโลก และเป็นแนวทางการกำหนดนโยบายสาธารณะของรัฐต่าง ๆ รวมถึงรัฐบาลไทย บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสอดคล้องของแนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงินกับนโยบายของรัฐบาลเพื่อเป็นแนวทางการจัดการการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลให้เกิดความยั่งยืน

แนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงิน (Blue Economy Concept)

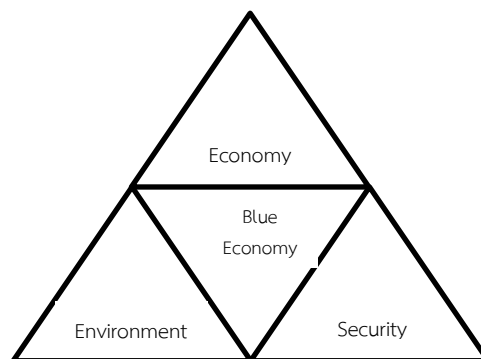
โลกมีพื้นที่ที่ปกคลุมด้วยน้ำหรือมหาสมุทรถึงร้อยละ 72 มหาสมุทรเป็นแหล่งกำเนิดของสิ่งมีชีวิตจำนวนมากและเป็นแหล่งอาหารของคนส่วนใหญ่ ปัจจุบันมูลค่าการซื้อขายอาหารจากสัตว์ทะเลในตลาดโลกสูงกว่าปีละ 1,900 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในขณะที่การท่องเที่ยวทางทะเลมีมูลค่าสูงถึง 1,600 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อปี รวมถึงมูลค่าการขนส่งทางทะเลคิดเป็นร้อยละ 90 ของระบบห่วงโซ่อุปทานทั้งหมดของโลก ทำให้เศรษฐกิจทางทะเลมีมูลค่าถึงปีละ 25,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (ปุนทริกา เรืองฤทธิ์, 2560) แต่การใช้ประโยชน์จากทะเลมากเกินไปอาจก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากร เป็นที่มาของแนวคิดที่อยากจะให้เกิดการใช้ทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน

“เศรษฐกิจสีน้ำเงิน” หรือ Blue Economy เกิดขึ้นครั้งแรกในการประชุม United Nations Conference on Sustainable Development หรือที่เรียกกันในปีนาม Rio+20 ใน พ.ศ. 2563 (ค.ศ. 2020) ณ กรุงดีโอเดจาเนโร ประเทศบราซิล หลังการประชุมดังกล่าวแนวคิดนี้ได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีจากองค์การสหประชาชาติ ธนาคารโลก และกลุ่มประเทศ Organization for Economic Co-operation and Development: OECD (จุฑารัตน์ พรหมทัต, 2562) สอดคล้องกับในการประชุมสมัชชาสหประชาชาติ สมัยสามัญ ครั้งที่ 70 เมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) ณ สำนักงานใหญ่องค์การสหประชาชาติ ประเทศสมาชิก 193 ประเทศ ได้ร่วมกันลงนามรับรองวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน พ.ศ. 2573 (ค.ศ. 2030) ซึ่งเป็นกรอบการพัฒนาของโลกเพื่อร่วมกันบรรลุการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ภายในปี พ.ศ. 2573 (ค.ศ. 2030) และได้มีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ไว้เป็นแนวทางให้แต่ละประเทศดำเนินการร่วมกัน ซึ่งแนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงินจะช่วยบรรลุเป้าหมายตาม SDGs ข้อ 14 การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ทั้งนี้ องค์การในระดับโลก ได้แก่ องค์การสหประชาชาติ ธนาคารโลก และสหภาพยุโรป กล่าวถึงเศรษฐกิจสีน้ำเงินว่าเป็นแนวคิดที่มีความเชื่อมโยงกันระหว่างการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเล สอดคล้องกับคำว่าเศรษฐกิจที่

มีรากฐานอยู่บนความยั่งยืนของมหาสมุทร (UN in western Europe, 2020) ส่วนในประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (2562) ให้นิยามว่าเศรษฐกิจสีน้ำเงินคือแนวทางในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม ที่ให้ความสำคัญกับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการดูแลระบบนิเวศทางทะเลอย่างยั่งยืน หรือกล่าวให้เข้าใจง่ายที่สุดคือเศรษฐกิจสีน้ำเงินหมายถึงกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ไม่ส่งผลเสียต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามชายฝั่งและในทะเลนั่นเอง สอดคล้องกับในเอกสารของกรมประมงซึ่งอธิบายว่าเศรษฐกิจสีน้ำเงินหมายถึงแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับท้องถิ่นและชุมชนเพื่อให้มีการดำรงชีพและดำเนินธุรกิจได้อย่างยั่งยืน (สุทธสินี สนธิรัตน์, 2561)

การจัดการเศรษฐกิจสีน้ำเงินอย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดความสมดุลต้องคำนึงถึงมิติสำคัญที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านสิ่งแวดล้อม และมิติด้านความมั่นคง กล่าวคือการนำแนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงินไปใช้ภายใต้อำนาจอธิปไตยของพื้นที่ทางทะเลที่แต่ละประเทศมีอยู่ สามารถก่อให้เกิดรายได้ สร้างอาชีพ และมีเงินหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ เป็นการสร้างสมดุลระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจ ความมั่นคง และการรักษาทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 1 ความสมดุลของเศรษฐกิจสีน้ำเงิน

ที่มา: ธนิต โสรรัตน์ (2560)

ส่วนการนำเอาแนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงินไปปรับใช้ อติศัพท์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และคณะ (2561) กล่าวว่ามียุทธศาสตร์ที่สำคัญ 4 ประการ ดังนี้

- 1) การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างยั่งยืนและอยู่ในระดับที่ไม่เกินขีดความสามารถในการรับรองของระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่ง
- 2) การให้ข้อมูลและสารสนเทศเพื่อเป็นการกำหนดสิทธิให้กับผู้มีส่วนได้เสียในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

3) การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

4) การบริหารจัดการแบบองค์รวมสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทับซ้อนกับพื้นที่อื่น ๆ อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงแล้วอุปสรรคของการพัฒนาเศรษฐกิจสีน้ำเงินคือ ความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมจากการเติบโตทางเศรษฐกิจ และในหลายประเทศไม่มี แผนพัฒนาเศรษฐกิจสีน้ำเงิน รวมถึงไม่มีการทำงานอย่างบูรณาการของภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

เศรษฐกิจสีน้ำเงินในประเทศไทย

ประเทศไทยมีชายฝั่งทะเลยาว 3,148 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 320 ตำบล 23 จังหวัด ประกอบด้วยทะเลด้านอ่าวไทย 17 จังหวัด และทะเลอันดามัน 6 จังหวัด (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2557) มีกิจกรรมการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเล ในหลายด้าน ก่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจ ดังนี้

ตารางที่ 1 มูลค่าผลประโยชน์ทางทะเลของประเทศไทย พ.ศ. 2559

ลำดับ	รายการ	ล้านล้านบาท
1	มูลค่าการนำเข้า ส่งออกทางทะเล	14.483
2	อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับปิโตรเคมีคอล พลาสติก	3.000
3	มูลค่านำเข้า ส่งออกน้ำมันดิบ น้ำมันสำเร็จรูป แก๊ส เชื้อเพลิง	1.087
4	รายได้จากบริการโลจิสติกส์ที่เกี่ยวข้องกับทะเล	0.794
5	รายได้จากการท่องเที่ยวทางทะเล (ต่างชาติ)	0.669
6	รายได้จากการขุดเจาะน้ำมัน แก๊สในอ่าวไทย	0.620
7	อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาหารทะเลบรรจุกระป๋องและแปรรูป (พ.ศ. 2557)	0.277
8	รายได้ภาครัฐจากการจัดหาปิโตรเลียม	0.198
9	มูลค่ากิจการประมง	0.123
10	รายได้จัดเก็บภาษีของกรมศุลกากร	0.119
11	อุตสาหกรรมเพาะเลี้ยงประมงชายฝั่ง	0.091
12	รายได้อุตสาหกรรมอู่ต่อเรือและซ่อมเรือ	0.045
13	รายได้จากการทำเรือแห่งประเทศไทย	0.011
รวม		21.517

ที่มา: ธนิต โสรัตน์ (2560)

จากมูลค่าผลประโยชน์ทางทะเลของประเทศไทย สะท้อนภาพรวมของการใช้ทรัพยากรว่านักลงทุนและผู้ประกอบการมักคำนึงถึงเฉพาะต้นทุนและผลประโยชน์ส่วนตัวเพียงอย่างเดียว โดยไม่ได้คำนึงถึงมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมและผลประโยชน์ส่วนรวม การกระทำดังกล่าวส่งผลให้มีต้นทุนในการแก้ไขปัญหา เช่น ปัญหามลภาวะหรือความสูญเสียทางทรัพยากรธรรมชาติตกอยู่กับสังคมหรือส่วนรวม และส่วนรวมต้องรับผิดชอบภาระดังกล่าวที่มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น (สุทธสินี สนธิรัตน์, 2561) จึงมีข้อเสนอให้ทำการประเมินมูลค่าจากต้นทุนด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมด้วย ในงานวิจัยของ นิรมล สุธรรมกิจ และอนิน อรุณเรืองสวัสดิ์ (2561) เรื่องโครงการศึกษาแนวโน้มของการพัฒนาจังหวัดชายฝั่งทะเลของประเทศไทยเพื่อเข้าสู่เศรษฐกิจสีน้ำเงิน และงานวิจัยของ วชิริน มีรอด และคณะ (2560) เรื่องการพัฒนากรอบการจัดทำบัญชีเศรษฐกิจสีน้ำเงิน มีข้อค้นพบดังนี้

1) ใน พ.ศ. 2558 เศรษฐกิจสีน้ำเงินของประเทศไทยมีมูลค่า 0.95-1.16 ล้านล้านบาท มีต้นทุนด้านสิ่งแวดล้อม 17,992-22,208 ล้านบาท และเศรษฐกิจสีน้ำเงินที่ยั่งยืนมีมูลค่า 0.93-1.16 ล้านล้านบาท ซึ่งต้นทุนด้านสิ่งแวดล้อมในการศึกษานี้ต่ำกว่าความเป็นจริง เนื่องจากไม่ได้รวมต้นทุนผลกระทบที่เกิดขึ้นจากเศรษฐกิจอื่น เช่น ผลกระทบต่อสุขภาพ ผลกระทบต่อระบบนิเวศ และไม่รวมต้นทุนของการเปลี่ยนแปลงทรัพยากรธรรมชาติ

2) การประมงและการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญที่สุดในเศรษฐกิจสีน้ำเงิน โดยจังหวัดปัตตานี สุราษฎร์ธานี ตรัง ระนอง สมุทรสาคร ตรัง และจันทบุรี มีการพึ่งพิงทรัพยากรประมงอันดับต้น ๆ ในขณะที่จังหวัดภูเก็ต ชลบุรี กระบี่ สุราษฎร์ธานี สงขลา ตรัง และพังงา สามารถสร้างรายได้จากผู้มาเยี่ยมเยือนจำนวนมากเป็นอันดับต้น ๆ

3) การจัดทำบัญชีประชาชาติที่คิดรวมต้นทุนด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม (System of Environment – Economic Accounting; SEEA) มีมูลค่า 78,540-78,840 ล้านบาท

เมื่อเศรษฐกิจสีน้ำเงินมีความสำคัญเช่นนี้จึงถือเป็นความจำเป็นที่จะต้องผลักดันจากแนวคิดสู่นโยบายเพื่อให้เกิดการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ดังที่ โสภารัตน์ จารุสมบัติ (2562) กล่าวว่าแนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงินมีบริบทที่ครอบคลุมเรื่อง “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” แห่งผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลอย่างแยกไม่ออก

การผลักดันแนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงินสู่นโยบายการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล

สำหรับประเทศไทยการเกิดขึ้นของนโยบายการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลมีผลมาจากสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในรัฐ ดังนี้

สภาพแวดล้อมภายนอก รัฐเกิดจากการที่ตัวแทนรัฐบาลไทยได้ลงนามรับรองวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน พ.ศ. 2573 (ค.ศ. 2030) ในการประชุมสมัชชาสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) ซึ่งมีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ในข้อ 14 การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

สภาพแวดล้อมภายในรัฐ ประเทศไทยมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลมาอย่างยาวนาน และก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากร

สภาพแวดล้อมดังกล่าวส่งผลต่อผู้ตัดสินใจในนโยบายและก่อให้เกิดการกำหนดนโยบายการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล โดยเริ่มจากยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ในยุทธศาสตร์ด้านการเติบโตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และด้านการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล ต่อมามีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล พ.ศ. 2562 ซึ่งระบุถึงเหตุผลและความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อให้การรักษาผลประโยชน์ของชาติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและผลประโยชน์สูงสุด รวมทั้งรักษาไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตย สิทธิอธิปไตย และสิทธิหน้าที่อื่นใดตามกฎหมายระหว่างประเทศ ทั้งนี้ในมาตรา 3 ได้กำหนดความหมายของคำที่สำคัญ เช่น

“ผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล” หมายความว่าผลประโยชน์ของประเทศอันพึงได้รับจากกิจกรรมทางทะเล หรือประโยชน์อื่นใดในเขตทะเล ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม เพื่อให้เกิดประโยชน์ในทุก ๆ ด้าน เช่น ด้านความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้านทรัพยากร หรือด้านสิ่งแวดล้อม

“กิจกรรมทางทะเล” หมายความว่า การดำเนินการเพื่อประโยชน์ทางทะเลรูปแบบต่าง ๆ เช่น การพาณิชย์นาวี การประมง การท่องเที่ยว การแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรที่ไม่มีชีวิต การวางสายเคเบิลหรือท่อใต้ทะเล การอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางทะเลและชายฝั่ง การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย หรือการสำรวจและวิจัยวิทยาศาสตร์ทางทะเล

องค์กรที่ทำหน้าที่ด้านการกำหนดนโยบาย ให้คำแนะนำ ปรีกษา สนับสนุนการปฏิบัติงาน และติดตามประเมินการดำเนินงาน คือคณะกรรมการนโยบายการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล (นปท.) มีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่ง

นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธานกรรมการ มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการที่ปรึกษา และจัดการความรู้เพื่อประโยชน์ของชาติทางทะเล (อจชล.) เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการให้ คำปรึกษาและจัดการความรู้เกี่ยวกับการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลให้แก่ นปท. และศูนย์ปฏิบัติการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล (ศรชล.) รวมทั้งปฏิบัติหน้าที่อื่น ตามที่ นปท. มอบหมาย

หน่วยงานที่รับผิดชอบการนำนโยบายไปปฏิบัติคือ ศรชล. ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็น ผู้อำนวยการ และผู้บัญชาการทหารเรือเป็นรองผู้อำนวยการ แบ่งการทำงานออกเป็น ศร ชล. ภาค 1-3 และ ศรชล. จังหวัด 22 จังหวัดชายทะเล โดย ศรชล. มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1) วางแผน อำนวยการ ประสานงาน สั่งการ และสนับสนุนการปฏิบัติงานของ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

2) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินแนวโน้มของสถานการณ์ที่อาจก่อให้เกิดภัย คุกคามต่อผลประโยชน์ของชาติทางทะเล และรายงานคณะกรรมการ คณะรัฐมนตรี ตามลำดับเพื่อพิจารณาต่อไป

3) เสนอแผน แนวทางในการปฏิบัติงานและดำเนินการตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ หรือแผนความมั่นคงของชาติทางทะเลต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ และเมื่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนและ โครงการเพื่อปฏิบัติให้สอดคล้องกับแผนและแนวทางดังกล่าวต่อไป

4) วางแผน พัฒนา และดำเนินการเกี่ยวกับระบบควบคุม บังคับบัญชาและ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการปฏิบัติงานของ ศรชล. ให้สามารถติดต่อ เชื่อมโยง หรือแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานอื่นทั้งในประเทศ และระหว่างประเทศ

5) เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนตระหนักรู้ในความสำคัญของผลประโยชน์ ของชาติทางทะเล สิทธิอธิปไตย เขตอำนาจ และสิทธิในการแสวงประโยชน์จากทรัพยากร ในเขตทะเลพื้นที่ยื่นต่าง ๆ และหน้าที่ที่ต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์ของชาติทางทะเล รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่กระทบ ต่อผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

6) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของ ศรชล. หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ภารกิจการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล มุ่งเน้นในด้านการกำกับดูแล ป้องกัน ปราบปราม ระวัง ยับยั้ง จัดการ แก้ไข เพื่อบรรเทาปัญหา เหตุการณ์ สาธารณภัย หรือการกระทำผิดกฎหมายที่กระทบหรืออาจส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของชาติทางทะเลหรือ กิจกรรมทางทะเล โดยบูรณาการการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เช่น

กองทัพเรือ กรมเจ้าท่า กรมประมง กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมศุลกากร กองบังคับการตำรวจน้ำ และหน่วยงานอื่น ๆ รวมถึงมีอำนาจในการสั่งการและกำกับดูแลท่าเทียบเรือ กิจการท่าเรือ ที่จอดเรือ ที่รับส่งสินค้า ท่ารับส่งคนโดยสาร ท่าเทียบเรือประมง กิจการแพปลา และพื้นที่หรือสถานที่ตามที่อยู่อาศัยราชการ ศรชล. ประกาศกำหนด

การปฏิบัติงานของ ศรชล. ภายใต้พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล พ.ศ. 2562 ส่งผลดี เช่น การมี ศรชล. เป็นหน่วยงานกลางช่วยประสานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ การสานต่อมาตรการป้องกันการทำประมงผิดกฎหมาย หลังจากที่คณะกรรมการยุโรปได้ประกาศปลดล๊อคใบเหลืองให้แก่รัฐบาลไทย เมื่อวันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2562 สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม ซึ่งช่วยให้เกิดการปรับเปลี่ยนระบบการจัดการประมงเพื่อรักษาทรัพยากรให้เกิดความยั่งยืน ภาคประมงไทยสามารถส่งออกสินค้าประมงไปจำหน่ายยังสหภาพยุโรป และประเทศคู่ค้าอื่น ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงช่วยปราบปรามการค้ามนุษย์ในแรงงานภาคประมง เป็นต้น แต่ในอีกด้านหนึ่งเมื่อพิจารณาจากโครงสร้างขององค์กรที่ทำหน้าที่ด้านการกำหนดนโยบาย โครงสร้างและภารกิจหน้าที่ของ ศรชล. ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติ พบว่านโยบายมุ่งเน้นเรื่องความมั่นคงมากที่สุด ดังที่มีการกำหนดให้ผู้บัญชาการทหารเรือเป็นรองผู้อำนวยการ ศรชล. โดยเฉพาะในหมวด 5 การปฏิบัติการและพนักงานเจ้าหน้าที่ เน้นภารกิจด้านการป้องกันและปราบปราม เช่น “มาตรา 33 เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่มีเหตุผลที่เชื่อได้ว่า เรือต่างชาติได้กระทำความผิดตามกฎหมายที่ประเทศไทยมีเขตอำนาจ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ให้อาณัติสัญญาณเพื่อสั่งให้หยุดในระยะเวลาที่เรือต่างชาติสามารถเห็นหรือได้ยินสัญญาณได้ โดยไม่จำเป็นต้องแจ้งว่ามีคำสั่งให้หยุด เรือของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ออกคำสั่งจะอยู่ภายในเขตทะเลที่ประเทศไทยมีเขตอำนาจ...” ส่วนมิติด้านเศรษฐกิจหรือความมั่นคง และความยั่งยืนของทรัพยากรทางทะเลหรือสิ่งแวดล้อมยังไม่มีชัดเจนในพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. 2562 ถือเป็นหนึ่งในนโยบายสาธารณะ ด้วยวัฏจักรของนโยบายที่ประกอบด้วยการก่อตัวของนโยบาย การกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ การประเมินผลนโยบาย และการสืบทอดหรือการยุตินโยบาย ก็สามารถปรับเปลี่ยนนโยบายให้สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงินได้ ดังข้อเสนอในคู่มือการขับเคลื่อนเชิงนโยบาย “Africa’s Blue Economy: A Policy Handbook” สรุปได้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดวาระ สร้างความตระหนัก และความเป็นเจ้าของในการขับเคลื่อนเชิงนโยบาย ซึ่งต้องเริ่มจากการสื่อสาร อาจใช้เครื่องมือนโยบายในรูปแบบสรุปภาพ เพื่อนำเสนอสภาพปัญหาและสร้างความเข้าใจร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 2 การประสานงานเพื่อจัดทำนโยบายเศรษฐกิจสีน้ำเงิน ควรมีกฎหมายรองรับเพื่อให้มีกลไกขับเคลื่อนการดำเนินงาน และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานที่มาจากหน่วยงานต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างความรู้เป็นเจ้าของผ่านกระบวนการจัดทำเศรษฐกิจสีน้ำเงิน มีกระบวนการปรึกษาหารือ การสร้างฉันทามติของผู้มีส่วนได้เสียอย่างครอบคลุมในทุกขั้นตอนของกระบวนการกำหนดนโยบาย

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดสาขาและลำดับความสำคัญ เป็นกลไกที่สะท้อนการพัฒนาในรายสาขาเกี่ยวกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้อง บนพื้นฐานของการวิเคราะห์ความได้เปรียบ เสียเปรียบ และความสามารถในการแข่งขันของแต่ละสาขา หรืออาจใช้ตารางเปรียบเทียบความจำเป็นเร่งด่วนและความสำคัญ โดยมีกระบวนการปรึกษาหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อระบุให้เห็นประเด็นความท้าทาย โอกาส ทั้งในระดับโลก ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ

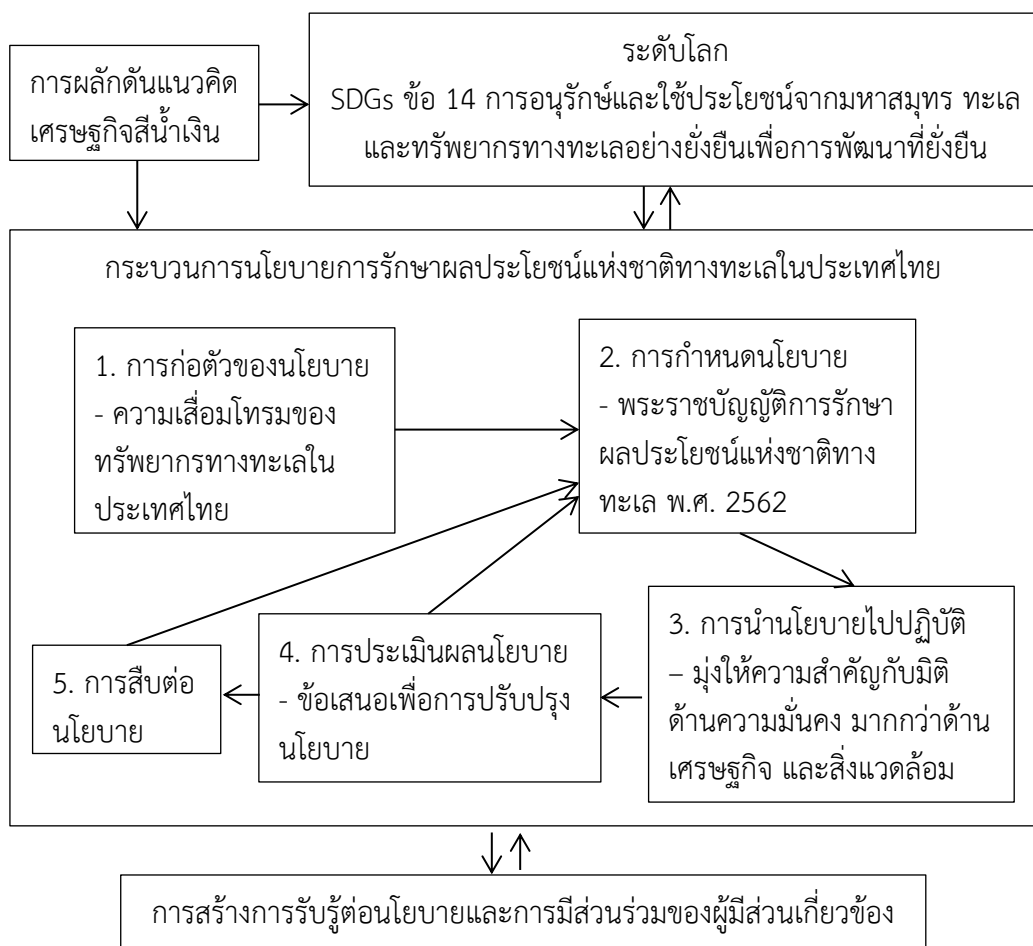
ขั้นตอนที่ 5 การออกแบบนโยบายเศรษฐกิจสีน้ำเงิน ปรับกฎหมายในระดับล่าง และมีการนำเสนอแนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงินในระดับนโยบายเพื่อให้แน่ใจว่าจะได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายการเมืองในระดับสูงและนำไปสู่การกำหนดนโยบายได้จริง รวมถึงต้องมีการกำหนดระยะเวลาการทำงาน เป้าหมาย การวัดผลการดำเนินการ และควรจำแนกเป็นเป้าหมายระยะสั้น กลาง ยาว ของทรัพยากรต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 6 การนำนโยบายเศรษฐกิจสีน้ำเงินไปสู่การปฏิบัติ มีเอกสารนโยบายที่ชัดเจนในเรื่องบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินการตามที่ได้รับมอบหมาย และไม่ทำงานซ้ำซ้อนกัน นอกจากนี้ควรจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อให้เกิดความชัดเจนเรื่องบทบาทและความรับผิดชอบระหว่างผู้มีส่วนได้เสียที่หลากหลาย

ขั้นตอนที่ 7 การติดตามและประเมินผลนโยบาย โดยมีการประเมินผลนโยบายเป็นระยะ เปิดเผยให้สาธารณชนได้รับทราบ เพื่อเสนอข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ (โสภารัตน์ จารุสมบัติ, 2562)

จากคำแนะนำข้างต้น ประเทศไทยมีการดำเนินการแล้วในหลายขั้นตอน เช่น การมีกฎหมายและหน่วยงานที่ผลักดันการนำนโยบายตามแนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงินไปปฏิบัติ แต่อาจต้องเพิ่มในเรื่องการสื่อสาร ทำความเข้าใจเพื่อให้ประชาชนเห็นความสำคัญของนโยบายและมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายมากขึ้น

องค์ความรู้ที่ได้รับ

ภาพที่ 2 สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับ

ที่มา: ผู้เขียน

องค์ความรู้ที่ได้รับจากบทความ สรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1) แนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงินเป็นปัญหาในระดับโลก มีความเกี่ยวข้องกับคนในวงกว้าง การขับเคลื่อนแนวคิดสู่การปฏิบัติจึงต้องทำทั้งในระดับโลก ระดับประเทศ และระดับชุมชน

2) การขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงินในประเทศไทยทำโดยใช้ “นโยบายสาธารณะ” มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล พ.ศ. 2562 แต่ตัวนโยบายให้ความสำคัญกับมิติด้านความมั่นคง มากกว่ามิติทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม หากวิเคราะห์จากกระบวนการนโยบายก็สามารถทำการปรับปรุงแก้ไขนโยบาย

ให้คำนึงถึงมิติด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม เพราะถือเป็นนโยบายที่ดีและควรที่จะมีการสืบต่อ สอดคล้องกับตัวแบบการกำหนดนโยบายสาธารณะโดยใช้ตัวแบบการเปลี่ยนแปลงในส่วนเพิ่ม ที่การกำหนดนโยบายไม่ได้เกิดจากความถูกต้อง สมบูรณ์จากการตัดสินใจเพียงครั้งเดียว กระบวนการกำหนดนโยบายน่าจะเริ่มจากสิ่งที่ได้เรียนรู้แล้วหรือมีประสบการณ์มาก่อน จากนั้นก็จะสำรวจหรือประเมินข้อผิดพลาดหรือส่วนที่ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ และดำเนินการแก้ไขปรับปรุงเฉพาะส่วนที่เห็นว่าผิดพลาดหรือยังไม่เป็นที่พอใจนั้น เพื่อให้นโยบายดังกล่าวมีความผิดพลาดน้อยลง หรือได้ผลเป็นที่น่าพอใจมากขึ้น (มยุรี อนุমানราช ธน, 2549)

3) เมื่อเกิดนโยบายการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลขึ้นแล้ว องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการผลักดันนโยบายต้องสร้างการรับรู้เพื่อให้เกิดการยอมรับในวงกว้าง รวมถึงสร้างการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกระดับ เช่น ชุมชนชายฝั่งทะเล ผู้ประกอบอาชีพประมง ผู้ประกอบการท่องเที่ยว บริษัทเอกชนที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเล เป็นต้น นโยบายก็จะได้รับการสานต่อและก่อให้เกิดการนำไปปฏิบัติ

สรุป

จากสถานการณ์และปัญหาการทำลายทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในประเทศต่าง ๆ ของโลก นำมาสู่แนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงินที่ต้องการให้เกิดการใช้ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างสมดุลในมิติทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และความมั่นคง แนวคิดนี้ได้กลายมาเป็นวาระสำคัญระดับโลกคือวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 มีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนข้อ 14 การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่ประเทศต่าง ๆ รวมถึงประเทศไทย ได้ทำการลงนามรับรองและนำไปกำหนดเป็นนโยบาย ดังที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล พ.ศ. 2562 เพื่อให้เกิดการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมซึ่งเป็นเรื่องที่ดี แต่ก็เป็นเรื่องใหม่ที่มีข้อบกพร่องเพราะนโยบายมุ่งเน้นมิติด้านความมั่นคงมากเกินไป จนลดทอนการให้ความสำคัญกับด้านอื่น ๆ เพราะการใช้ทรัพยากรทางทะเลมีขอบเขตกว้างทั้งในระดับโลก ประเทศ และชุมชน มีความเกี่ยวข้องกับหลายภาคส่วน เช่น ภาคการประมง ภาคการท่องเที่ยว ภาคอุตสาหกรรมที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ชุมชนชายฝั่งทะเล เป็นต้น ดังนั้น การปรับปรุงนโยบายต้องสร้างการตระหนักรู้เรื่องความสำคัญ ปัญหาจากการใช้ทรัพยากรทางทะเลเพื่อรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2557). รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: กรมควบคุมมลพิษ.
- กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. (2557). ขอบเขตพื้นที่ระบบนิเวศ/ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในความดูแลของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <https://www.dmcr.go.th/upload/nws/file/file-626763237.pdf>
- จุฬารัตน์ พรหมทัต. (2562). Blue Economy เทรนด์ใหม่ที่ได้รับ ความสนใจในระดับโลก. วารสารสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, 9(91), 3.
- ชนิด โสรัตน์. (2560). เอกสารการบรรยายเรื่องเศรษฐกิจสีคราม: ผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นิรมล สุธรรมกิจ และอนิน อรุณเรืองสวัสดิ์. (2561). การศึกษาแนวโน้มของการพัฒนาจังหวัดชายฝั่งทะเลของประเทศไทยเพื่อเข้าสู่เศรษฐกิจสีน้ำเงิน (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: กองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ปุนทริกา เรื่องฤทธิ. (2560). Blue Economy กำลังก่อตัวในน่านน้ำเอเชียตะวันออกเฉียง (ตอนที่ 1). สืบค้น 3 สิงหาคม 2565, จาก <https://thaipublica.org/2017/11/>.
- มยุรี อนุมานราชชน. (2549). นโยบายสาธารณะ. กรุงเทพฯ: เอ็กสเปอร์เน็ท.
- วัชริน มีรอด และคณะ. (2560). การพัฒนากรอบการจัดทำบัญชีเศรษฐกิจสีน้ำเงิน (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2562). เศรษฐกิจสีน้ำเงิน ความท้าทายใหม่ของเศรษฐกิจไทย. *TSRI Policy Brief*, 9(34), 1-8.
- สุทนต์ สนิธิรัตน์. (2561). การขับเคลื่อนเศรษฐกิจสีน้ำเงินในบริบทของประเทศไทย. สืบค้น 15 กุมภาพันธ์ 2566. จาก <https://www.fisheries.go.th/>
- โสภารัตน์ จารุสมบัติ. (2562). กระบวนการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจสีน้ำเงิน. ในโสภารัตน์ จารุสมบัติ (บรรณาธิการ). *คู่มือการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจสีน้ำเงินของประเทศไทย*. (น. 34-57). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อดิษฐ์ อีสรางกูร ณ อยุธยา. (2561). เขตเศรษฐกิจสีน้ำเงินของประเทศไทย (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- UN in western Europe. (2020). *Blue Economy: oceans as the next great economic frontier*. Retrieved October 10, 2022, from <https://unric.org/en/blue-economy-oceans-as-the-next-great-economic-frontier/>

เล่าข้าว: ดัชนีชี้วัดความมั่งคั่งของคนอีสานยุคเก่า*

RICE GRANARY: PROSPERITY INDICATOR OF NORTHEASTERN PEOPLE (ISAN) IN THE OLD AGE

พระคมสัน เจริญวงศ์, พระครูปริมาณุรักษ์ (ประสิทธิ์ ฐรสิทธิ์), เอนก ไยอินทร์

Phra Komsan Jalearnwong, PhraKrupurimanuruk (Prasit Dhurasitho), Anek Yai-In

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author Email: sanpkk@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์นำเสนอการเปลี่ยนผ่านและการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมชนบท วิถีชีวิตการทำนา การเก็บข้าวในยุ้งฉาง และดัชนีชี้วัดความมั่งคั่งร่ำรวยของผู้คนชนบทในแต่ละยุคสมัย เพื่อสะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคสมัยใหม่ ยุคเทคโนโลยีและความทันสมัยเข้ามาครอบงำ ผู้คนแสดงความพึงพอใจจ่ายเงินตัวก่อให้เกิดภาระหนี้สิน ส่งผลให้เกิดการก่อคดีอาชญากรรม ปล้นขโมย ลักทรัพย์ เป็นต้น การเปลี่ยนผ่านดัชนีชี้วัดความมั่งคั่งในชนบทถูกครอบงำและถ่ายทอดความเชื่อจากคนท้องถิ่นที่เข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ และเรียนรู้ ลอกเลียนแบบจดจำแล้วนำไปประกอบสร้างผสมผสานเข้ากับความเชื่อและวัฒนธรรมใหม่ที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อโซเชียล จนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงดัชนีชี้วัดความมั่งคั่งแบบดั้งเดิมสู่การวัดความมั่งคั่งแบบใหม่ในยุคปัจจุบัน เช่น มีบ้านสไตล์โมเดิร์น มีรถยนต์ส่วนบุคคล มีโทรศัพท์มือถือไอโฟน เป็นต้น ปล่อยให้ความมั่งคั่งตามรูปแบบวิถีชนบทดั้งเดิมถูกทำลายและค่อย ๆ สูญสลายไปตามกาลเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป

คำสำคัญ: เล่าข้าว; ดัชนีความมั่งคั่ง; อีสาน

Abstract

Objectives of this article were the presentation of generation past and the change of people's way of life in the rural society, way of life for rice cultivation, rice harvest in the granary and indicator of rural people's prosperity in each age for reflecting on the change of modern world in the

*Received February 22, 2023; Revised March 18, 2023; Accepted March 18, 2023

technology age and modernization which plays the major role to the people who focus on luxurious spending and over spending that caused the debt burdens which impacts on increasing of criminal crimes, robbery, stealing etc. The change through the prosperity indicator in the rural area is covered and transferred the belief of local people who have come to work in Bangkok and learn to imitate the memory and to create the mixed belief and new culture that is presented through social media and lead to change the traditional prosperity indicator to new prosperity indicator in the present age such as to have the modern style house, personal car, iPhone mobile etc. and leave the traditional prosperity model in the form of traditionally rural way and fade away along with the time change.

Keyword: Rice Granary; Prosperity Indicator; Eastern

บทนำ

ความเชื่อเกี่ยวกับความมั่งคั่งและแสดงถึงความร่ำรวยของผู้คนตามชนบทแถบต่างจังหวัดโดยเฉพาะภาคอีสานในช่วงราว ๆ พ.ศ. 2500 มีความเชื่อและเป็นความจริงที่ใช้เป็นดัชนีชี้วัดความมั่งคั่งร่ำรวยได้เป็นอย่างดี นั่นก็คือ “เล้าข้าว” หรือในแถบภาคกลางเรียกว่า “ยุ้งข้าว” นอกจากบ้านไม้หลังใหญ่ บ้านไม้ถื่อปูน ฟ้าไหมแพรวา สร้อย แหวน เงินทอง ที่เป็นสิ่งของที่จับต้องได้และเป็นທີ່ประจักษ์ต่อสายตาผู้คน เป็นเครื่องเชิดหน้าชูตาแสดงถึงความมั่งคั่งสถานะทางสังคม บ่งบอกถึงความร่ำรวย ความพอมีพอใช้ และความจนทางสังคมนั้น ๆ อีกสิ่งหนึ่งที่เรากำลังพูดถึง โดยที่หลาย ๆ คนชอบมองข้ามและอาจจะไม่ได้สังเกตเกี่ยวกับความมั่งคั่งและร่ำรวยของผู้คนในชนบทแถบภาคอีสาน นั่นก็คือ “เล้าข้าว” หรือ “ยุ้งข้าว” การมีเล้าข้าวขนาดใหญ่ ขนาดปานกลาง หรือขนาดเล็ก เป็นการแสดงถึงความมั่งคั่งผ่านจำนวนปริมาณข้าวเปลือกในแต่ละปี เพราะรายได้ส่วนใหญ่ของชาวนาภาคอีสานมาจากการขายข้าวเปลือก ยิ่งบ้านใดมีจำนวนข้าวเปลือกจำนวนมากยิ่งแสดงถึงความร่ำรวยมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งจะสอดคล้องกับจำนวนพื้นที่เพาะปลูก มีจำนวนที่ดินจำนวนมาก มีควายสำหรับไถนาจำนวนมาก มีวัวเกเรียนหลายตัว และมีเกเรียนหลายลำ เป็นต้น ยุ้งข้าวถือว่าเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงสถานภาพทางเศรษฐกิจ และความสัมพันธ์กับระบบการค้าข้าวในตลาดและรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากร อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2527) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการผลิตข้าวในภาคเหนือของประเทศไทย (ค.ศ. 1990-1980) ได้อธิบายไว้ว่า ยุ้งข้าวในภาคเหนือทำหน้าที่เก็บผลผลิตข้าว และนอกจากนั้นยุ้งข้าวยังสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ของชุมชนกับระบบการค้าภายนอก ประณีกันต์ ยีรัมย์ และ

คณะ (2560) ได้อธิบายไว้ว่า ภาคอีสานของประเทศไทย เป็นสังคมเกษตรกรรม มีอาชีพทำนาเป็นหลักมาตั้งแต่ครั้งบรรพชนจนถึงปัจจุบัน เป็นสังคมที่ต้องพึ่งตัวเอง ไม่ว่าจะเป็นด้านการทำมาหากิน เครื่องมือ เครื่องใช้ และเทคโนโลยีต่าง ๆ จึงเกิดการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตตามสภาพที่พึ่งมี เท่าที่ธรรมชาติในท้องถิ่นของตนจะเอื้ออำนวย ภาคอีสานถึงแม้จะมีพื้นที่ทำนาจำนวนมากแต่การผลิตข้าวยังทำได้น้อยเนื่องจากปัจจัยหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภัยที่เกิดจากธรรมชาติที่ไม่สามารถควบคุมได้ จึงทำให้วิถีชีวิตของคนอีสานอยู่กับการทำนาเพื่อให้ได้ข้าวมาเพื่อเลี้ยงชีวิตเกือบครึ่งปี ข้าวจึงเป็นสมบัติอันล้ำค่าแห่งชีวิตของคนอีสาน การเก็บรักษาข้าวพร้อมที่จะนำมาปรุงอาหารและแลกเปลี่ยนซื้อขาย จึงมีความสำคัญและจำเป็น จึงต้องสร้างที่เก็บรักษาข้าวเปลือกไว้ประจำบ้านของตน ซึ่งชาวอีสานเรียกว่า “เล้าข้าว” เซวลิต สิมสวย (2558) ได้อธิบายไว้ว่า เกษตรกรชาวไทยนิยมสร้างบ้านพักอาศัยที่มีความสวยงามโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ และนอกจากนั้นแล้วยังได้มีการสร้างอาคารเล็ก ๆ ที่เรียกว่า “ยุ้งข้าว” อยู่ภายในบริเวณบ้านซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบที่ขาดเสียมิได้เลย เพราะเนื่องจากจะต้องมีที่เก็บข้าว ปลา อาหาร เพื่อใช้เป็นเสบียงสำหรับกักตุนไว้ในการทำกิจกรรมอื่น ๆ ต่อไป ยง บุญอารีย์ (2554) ได้อธิบายว่า ในอดีตเล้าข้าวถือว่าเป็นสถาปัตยกรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อวิถีชีวิตของชาวนาภาคอีสาน ถือเป็นสมบัติที่มีมูลค่ามากที่สุดของชาวนา นอกจากนี้เล้าข้าวยังเป็นเครื่องบ่งบอกสถานะทางเศรษฐกิจของเจ้าของเล้า บ้านไหนมีเล้าใหญ่อาจหมายความว่ามียศมีนามมาก มีควายมาก มีกำลังการผลิตและผลผลิตสูง น่าจะเป็นคนขยันขันแข็ง เป็นผู้มีความรู้และเป็นที่นับถือของคนในชุมชน ปริมาณข้าวที่อยู่ภายในเล้าจะเป็นหลักประกันว่า ชาวนาจะสามารถยังชีพอยู่รอดไปได้ตลอดปีจนกว่าจะถึงฤดูกาลเก็บเกี่ยวใหม่อีกครั้ง

ดัชนีชี้วัดจากจำนวนข้าวเปลือกที่ผลิตได้ในแต่ละปีผ่านขนาดของเล้าข้าวที่มีขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก หรือเล้าข้าวที่สร้างด้วยไม้แผ่น กับเล้าข้าวที่สร้างด้วยไม้ไผ่สับ ผาก เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นฐานะความมั่งคั่งร่ำรวยของครอบครัวนั้น ๆ ในภาคอีสาน เล้าข้าวและข้าวมีความสำคัญกับคนอีสานยุคเก่าอย่างยิ่ง ดังจะเห็นได้จากคำผญาโบราณอีสานที่ได้กล่าวไว้ว่า “ทุกข์บมีเสื่อผ้า เเฮือนเพกะพออยู่ ทุกข์บมีข้าวอยู่ห้อง นอนลีอยู่บ่เป็น” เป็นการเปรียบเปรยถึงการดำรงชีพของคนอีสานที่สะท้อนผ่านความทุกข์ยาก แม้ว่าจะไม่มีเสื่อผ้าใส่สวย ๆ งาม ๆ บ้านจะผูกฟุ้ง บ้านหลังไม่สวย ก็พอจะอยู่ได้และดำเนินชีวิตได้ตามปกติ แต่ถ้าหากวันใดที่ไม่มีข้าวกินจะอาศัยอยู่อย่างไร ดำเนินชีวิตไปอย่างไร เป็นต้น เมื่อกาลเวลาเปลี่ยนไปตามยุคสมัย พฤติกรรมการบริโภค รสนิยม ค่านิยม และสิ่งบ่งบอกสถานะทางสังคมที่เป็นตัวชี้วัดความมั่งคั่งของครัวเรือนก็เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพ และกาลเวลาสิ่งที่เป็นของที่มีคุณค่ากลับกลายเป็นสิ่งของหรือสินค้าด้อยราคา (Inferior Goods) ปล่อยให้สูญหายและเป็นสิ่งของไม่มีค่าไปตามกาลเวลา สุดท้ายก็จะเหลือไว้เพียง

เป็นอนุสรณ์ความทรงจำที่เล่าขานเป็นจดหมายเหตุในตำราให้รุ่นลูกรุ่นหลานได้ศึกษาในเชิงประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและเป็นของแปลกที่ทุกคนใช้เพียงแค่ถ่ายรูปประกอบฉากหลังเพื่อโชว์ให้คนอื่นได้รู้ได้ทราบเท่านั้น

ความหมายและความเชื่อเกี่ยวกับเล่าข้าว

คำว่า “เล่าข้าว” เป็นภาษาเรียกในภาคอีสานซึ่งมีการออกเสียงเรียกตามท้องถิ่นต่าง ๆ เช่น เล่าข้าว เล่าเช่า เล่าข้าว ภาคกลางเรียกว่า “ยุ่งข้าว” หรือ “ฉางข้าว” ภาคเหนือเรียกว่า “หลองข้าว” หรือ “หลองข้าว” หรือ “กระหลองข้าว” ภาคใต้เรียกว่า “เรือนข้าว” หรือ “เรือนข้าว” จุดประสงค์ของการสร้างเล่าข้าวขึ้นมา เพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการเก็บรักษาข้าวเปลือกของชาวนา และเมล็ดพันธุ์พืชทางการเกษตรอื่น ๆ สำหรับใช้บริโภค และเก็บไว้เพาะพันธุ์ ขยายพันธุ์ในฤดูกาลถัดไป

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายคำว่า “เล่า” หมายถึง คอกสำหรับให้สัตว์อยู่ เช่น เป็ด และหมู แต่สำหรับคำว่า “เล่า” ในความหมายของคนอีสานหมายถึงสิ่งก่อสร้างที่มีลักษณะเป็นเรือนขนาดเล็กใช้สำหรับเก็บรักษาเมล็ดข้าวเปลือก เมล็ดพันธุ์พืชทางการเกษตร และบางครั้งใช้สำหรับเก็บอุปกรณ์เครื่องใช้สำหรับการเกษตร เช่น คราด ไถ แอก จอบ เสียม คันหลาวหาบข้าว ม้าหาบข้าว เป็นต้น ซึ่งมีความหมายตรงกันกับคำว่า “ยุ่ง” หรือ “ฉาง” ในภาคกลางเพราะพจนานุกรมฉบับดังกล่าวได้ให้ความหมายทั้ง 2 คำนี้ไว้ว่า

ยุ่ง หมายถึง สิ่งปลูกสร้างสำหรับเก็บข้าวเปลือก ข้าวโพด เป็นต้น ประจำบ้าน

ฉาง หมายถึง สิ่งปลูกสร้างขนาดใหญ่สำหรับเก็บข้าว หรือ เกลือ เป็นต้น

สมชาย นิลอาธิ (2526) ได้อธิบายไว้ว่า “เล่าข้าว” เป็นภาษาถิ่นอีสานใช้เรียกสิ่งปลูกสร้างที่ใช้สำหรับเป็นที่เก็บข้าวเปลือก ซึ่งมีความหมายเดียวกับ “ยุ่ง” หรือ “ฉาง” ที่เรียกกันในภาคกลาง นอกจากนี้ในภาคอีสานยังมี “ซอมข้าว” สร้างยกพื้นเตี้ย ๆ หรืออยู่ติดกับพื้นดินที่ปรับให้เรียบเสมอกัน แล้วใช้ไม้ไผ่สานกันเป็นรูปวงกลม ทำหลังคาคลุม ใช้สำหรับเป็นที่เก็บข้าวเปลือกแต่บรรจุได้ไม่มากนัก

ยง บุญอารีย์ (25547) ได้อธิบายไว้ว่า “เล่าข้าว” เป็นสถาปัตยกรรมภูมิปัญญาของคนอีสานสร้างขึ้นเพื่อต้องการใช้สอยสำหรับเก็บรักษาผลผลิตทางการเกษตร คือ ป้องกันเมล็ดข้าวจากความร้อน ความชื้น สัตว์ และแมลงที่จะมาทำลายข้าวให้เกิดความเสียหายมีโครงสร้างและรูปแบบแตกต่างกันออกไปตามสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศ เล่าข้าวมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงเชิงวัฒนธรรมจากดั้งเดิมจนกลายเป็นภูมิปัญญาที่มีความลงตัวเหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่นนั้น ๆ

ลักษณะโครงสร้างเกี่ยวกับการสร้างเล้าข้าวของชาวอีสานมีความเชื่อและข้อห้ามต่าง ๆ ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการดำรงชีวิต เรียกว่า “ชะล้า” หรือ “คะล้า” หมายถึง ข้อห้ามหรือสิ่งไม่ควรทำในการสร้างเล้าข้าว เถลิมแก้ว แสงแก้ว (ออนไลน์) ได้อธิบายถึงความเชื่อในการสร้างเล้าข้าวของชาวอีสานไว้ได้อย่างน่าสนใจ โดยทำการสัมภาษณ์ นายสุ่ม สวรรณวงศ์ ปราชญ์ชาวบ้านสาวถี อำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น ซึ่งปราชญ์ชาวบ้านท่านนี้ได้อธิบายเกี่ยวกับ “ข้อชะล้า” ในการสร้างเล้าข้าวไว้ดังนี้

1. ห้ามหันประตูเล้าข้าว (หันด้านหน้า) ไปทางทิศดาวซ่าง (ดาวจระเข้) เพราะเชื่อว่าเป็นการหันประตูไปทางปากซ่าง แล้วซ่างจะกินข้าว อันเป็นเหตุให้เก็บรักษาข้าวไม่อยู่ หรือมีเหตุให้สูญเสียข้าวอยู่เรื่อย ๆ

2. ห้ามหันประตูเล้าข้าวเข้าหาเรือน ด้วยความเชื่อและเหตุผลเวลาขนข้าวเข้า-ออกจากเล้าข้าว จะได้สะดวกสบาย

3. ไม่นิยมสร้างเล้าข้าวไว้ในตำแหน่งทิศหัวนอนของเรือนพักอาศัย เพราะเชื่อว่าเป็นการนอนหนุนข้าว จะเป็นเหตุให้คนในครอบครัวเจ็บป่วย ไม่สบายและมีภัยพิบัติ

4. เล้าข้าวที่ถูกรื้อแล้ว ห้ามนำไม้ไปสร้างเรือนพักอาศัย เพราะเชื่อว่าจะทำมาค้าขายไม่เจริญ และมีภัยพิบัติใหญ่เกิดขึ้นกับครอบครัว

5. บริเวณที่สร้างเล้าข้าวเมื่อรื้อออก หรือย้ายออก จะไม่สามารถสร้างบ้านบนบริเวณนั้นได้ เพราะเชื่อว่าบริเวณนั้นเป็นที่อยู่ของแม่โพสพที่เคารพนับถือ มีพระคุณ

6. การสร้างเล้าข้าวจะไม่สร้างในลักษณะขวางตะวัน เพราะเชื่อว่าถ้าสร้างแล้วจะมีแต่สิ่งที่ขัดขวาง ไม่อยู่เย็นเป็นสุข

ภาพที่ 1 เล้าข้าวและเกวียนเครื่องมือสำคัญที่บ่งบอกความมั่งคั่ง

ดัชนีชี้วัดความมั่งคั่ง

ปัจจุบันความมั่งคั่งที่แสดงถึงความร่ำรวยผ่านสถานะทางสังคมของผู้คนในชนบทได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบและยึดตามภาวะการณ์ของโลก โดยมีเครื่องมือที่เป็นตัวบ่งชี้ความ

มั่งคั่งหลากหลาย ซึ่งขึ้นอยู่กับบรรณนิยมและความต้องการของสังคมนั้น ๆ เช่น คนไทยและคนในภูมิภาคเอเชียนิยมสะสมทองคำสีเหลืองเพื่อแสดงความมั่งคั่ง ความร่ำรวยและบ่งบอกถึงสถานะทางสังคมที่เรียกว่า “ไฮโซ” แต่ขณะเดียวกันประเทศรัสเซีย แคนาดา และแอฟริกาใต้ นิยมสะสมทองคำขาวเพื่อแสดงความมั่งคั่ง เป็นต้น ประเทศไทยและประเทศทั่วโลกได้ใช้เครื่องมือวัดความอยู่ดีกินดีของคนภายในประเทศ ที่เรียกว่า “GDP : Gross Domestic Product” หมายถึง ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ เป็นการนับรายได้ที่เกิดขึ้นภายในประเทศ ซึ่งไม่ว่าจะเป็นคนชาติใดก็ตามที่มีรายได้ในประเทศไทย จะนับการคำนวณเฉพาะรายได้ที่เกิดขึ้นภายในประเทศเท่านั้น การนำ GDP มาใช้วัดความมั่งคั่งของประเทศเป็นการวัดได้หลาย ๆ ด้าน เพราะ GDP มีเครื่องยนต์ 4 อย่างที่เป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจ (ณรงค์ ธนาวิภาส, 2560) ประกอบไปด้วย

1. การบริโภคของภาคเอกชนและภาคประชาชน (Consumption: C) เป็นการใช้จ่ายใช้สอยทั่วไป เช่น ค่าอาหาร ค่าเครื่องสำอาง ค่าเครื่องใช้ไฟฟ้า ค่าสาธารณูปโภค เป็นต้น

2. การลงทุนภาคเอกชน (Investment: I) เป็นการลงทุนในภาคเอกชน เช่น การลงทุนของบริษัทเอกชน การก่อสร้างอสังหาริมทรัพย์ รถไฟฟ้า ทางด่วน-มอเตอร์เวย์ เป็นต้น

3. การใช้จ่ายของรัฐบาล (Government: G) เป็นค่าใช้จ่ายในส่วนของภาครัฐ การลงทุนของภาครัฐ รัฐบาลเป็นผู้จัดการลงทุนตามแผนนโยบายต่าง ๆ เช่น ถนนหนทาง รถไฟ ไฟฟ้า ประปา เป็นต้น

4. การส่งออก-นำเข้า (Export-Import: X-M) เป็นการขายสินค้าให้กับต่างประเทศ ไปด้วย การรับสินค้าจากต่างประเทศเข้ามาในประเทศ

นอกจากนั้นแล้ว GDP ยังสามารถคำนวณหาความมั่งคั่งและความอยู่ดีกินดีของคนในประเทศ ได้อีก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านรายได้ ด้านรายจ่าย ด้านผลผลิต เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการมองรอบด้านและครอบคลุมบริบททั้งหมด ผลิตภัณฑ์สินค้าได้เท่าไร มีรายจ่ายเท่าไร มีรายได้เท่าไร และมีผลกำไรจากการประกอบการทั้งปีเท่าไร ภาพใหญ่ระดับประเทศได้สะท้อนให้เห็นการนำความมั่งคั่งไปสู่ระดับครัวเรือนและลงไปสู่ระดับปัจเจกบุคคล ซึ่งในยุคปัจจุบันการวัดความมั่งคั่งระดับจุลภาค (Micro) จึงมีความสอดคล้องกับการมองภาพระดับมหภาค (Macro) กล่าวคือ เมื่อประกอบอาชีพหรือทำธุรกิจจะต้องทำอย่างไรก็ได้ เพื่อให้ได้ผลกำไรมากที่สุด เพื่อให้มีเงินสดหรือเงินผ่านระบบบัญชีธนาคารจำนวนมาก เพราะเงินถือว่าเป็นวัตถุที่แสดงถึงความมั่งคั่งร่ำรวย มีสถานะทางเศรษฐกิจ และสังคมที่ดี การมีสภาพคล่องทางการเงินส่งผลให้สามารถใช้จ่ายใช้สอยได้อย่างสะดวกสบาย การเปลี่ยนความมั่งคั่งจากการถือเงินก็จะนำไปสู่การถือครองวัตถุอย่างอื่น เช่น รถยนต์หรู บ้าน

หุรราคาแพง ที่ดินย่านเศรษฐกิจ สโมสรฟุตบอล การเป็นเจ้าของบริษัทและเจ้าของแบรนด์ สินค้าตามสมัยนิยม เช่น ครีม ผลิตภัณฑ์เสริมสุขภาพ น้ำปลาร้า กาแฟ เป็นต้น

อภิชัย พันธเสน (2558) ได้อธิบายเกี่ยวกับกระบวนการสร้างความมั่งคั่งและ อรรถประโยชน์ ไว้ว่า ความมั่งคั่งเกิดจากทุน 4 ประเภท ได้แก่ ทุนสิ่งแวดล้อม ทุนมนุษย์ ทุนกายภาพ และทุนทางสังคม ซึ่งทุนทั้งหมดนี้จะเป็นปัจจัยนำเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ กระบวนการเศรษฐกิจก็จะผลิตสินค้าและบริการ เมื่อระบบเศรษฐกิจมีการขับเคลื่อนและ ผลักดันให้เกิดการผลิตสินค้าและบริการจะมีการเกิดการจ้างงาน ภาวะการมีงานทำ ส่งผล ต่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีรายได้ มีความมั่งคั่งและมั่นคงทางการเงินและความเป็นอยู่ในการ ครองชีพ ซึ่งอาจเรียกสิ่งนี้ใหม่ว่า “การมีชีวิตที่ดี” (Well-Being)

ความมั่งคั่ง (Wealth) คือ การสะสมสินทรัพย์ที่มีมูลค่า เป็นทรัพย์สินหรือทรัพย์สิน สมบัติที่มีความมั่งคั่งและอิสรภาพทางการเงิน มีสภาพคล่อง เช่น เงินสด เงินฝากบัญชี ประจำ อสังหาริมทรัพย์ บ้าน รถยนต์หรู ที่ดิน พระเครื่องเก่า ทองคำ วัตถุโบราณ เป็นต้น ความมั่งคั่งหาได้จากการสำรวจทรัพย์สินและหนี้สินซึ่งเราจะรู้ได้จาก “ทรัพย์สินสุทธิ” ซึ่ง เหลืออยู่เท่าไรนั่นคือความมั่งคั่งนั่นเอง โดยเขียนเป็นสูตรสมการ ดังนี้

$$\text{ทรัพย์สินสุทธิ} = \text{ทรัพย์สินทั้งหมด} - \text{หนี้สินทั้งหมด}$$

ทรัพย์สินสุทธิ(+) หมายถึงมีทรัพย์สินเป็นบวก (+) หรือมีทรัพย์สินเหลืออยู่ ยิ่ง หากทรัพย์สินสุทธิเป็นบวก (+) จำนวนมาก ๆ ยิ่งแสดงให้เห็นถึงการมีความมั่งคั่งมากขึ้น เท่านั้น

ทรัพย์สินสุทธิ (-) หมายถึง มีทรัพย์สินติดลบ ยิ่งหากทรัพย์สินติดลบ (-) จำนวน มากเท่าไรก็จะแสดงให้เห็นถึงความยากแค้นและสถานะความมั่งคั่งลดลงเรื่อย ๆ

ภาพที่ 2 ความมั่งคั่งและความร่ำรวยของมหาเศรษฐีไทยและทั่วโลก ที่มา : หนังสือพิมพ์ Today Online, 5 เมษายน 2565

โลกในปัจจุบันได้มีการวิวัฒนาการและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไลฟ์สไตล์รสนิยม ความเชื่อ ความศรัทธา พฤติกรรมการบริโภค ความมั่งคั่งที่แสดงถึงความร่ำรวย ความกินดี อยู่ดี เป็นครอบครัวอันมีจะกิน ได้แสดงออกมาผ่านดัชนีชี้วัดความมั่งคั่งตามกาลเวลาที่ผัน ผ่านในยุคนี้ ๆ หลายดัชนีชี้วัด เช่น การสะสมรถหรู การถือครองที่ดิน การมีเงินสะสมใน บัญชีธนาคาร การมีพระเครื่องและวัตถุโบราณสะสม การมีธุรกิจเครือข่ายประกอบการ หลายแห่ง เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นดัชนีชี้วัดความมั่งคั่งที่สามารถบุคคลทั่วไปสามารถ มองเห็นด้วยตาเปล่าและมีวัตถุ สิ่งของ สถานประกอบการที่สามารถจับต้องได้และเดินเข้าไป ใช้บริการได้ตามปกติ ความมั่งคั่งจะเปลี่ยนรูปแบบไปตามยุคสมัย และวัยของบุคคลนั้น ๆ อาทิ ความมั่งคั่งของเด็ก ๆ ดัชนีชี้วัดความมั่งคั่งและแสดงความเป็นภูมิฐาน คือ การมี ของเล่น มีขนมและของขบเคี้ยวตามประสาวัยเด็กจำนวนมาก ๆ ความมั่งคั่งของวัยรุ่น คือ การมีสิ่งของเครื่องใช้ที่สามารถอำนวยความสะดวกตอบโจทย์ไลฟ์สไตล์ เช่น โทรศัพท์ เครื่องสำอางแต่งหน้า น้ำหอมแบรนด์เนม รถยนต์ เสื้อผ้าแบรนด์เนม และธุรกิจขนาดย่อม ที่ตอบโจทย์การบริโภคของวัยรุ่นสมัยนั้น ๆ ส่วนผู้ใหญ่และผู้คนวัยกลางคนการแสดงออก ถึงความมั่งคั่งนั้น คือการถือครองอสังหาริมทรัพย์ และทรัพย์สินรวมทั้งหมดที่คิด คำนวณออกมาเป็นจำนวนตัวเงินมีจำนวนมหาศาล มีการถือครองทรัพย์สินหลายหมื่น หลายแสนล้าน เป็นต้น ซึ่งเราสามารถเห็นความมั่งคั่งของมหาเศรษฐีที่ถูกสื่อต่าง ๆ นำเสนอผ่านสายตาทั้งทางหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ สื่อออนไลน์ เป็นต้น เช่น การจัด 10 อันดับมหาเศรษฐีร่ำรวยที่สุดในประเทศไทย หรือ 10 อันดับมหาเศรษฐีร่ำรวยที่ร่ำรวยที่สุดในโลก ดังข้อมูลที่ปรากฏการนำเสนอในภาพประกอบที่ 2 ดังนั้น ความมั่งคั่งในปัจจุบันจึง ถูกนำเสนอผ่านสื่อและมีดัชนีชี้วัดคือการถือครองทรัพย์สินทั้งหมดที่คิดคำนวณออกมาเป็น รูปแบบตัวเงินจำนวนมหาศาล

การแสดงความมั่งคั่งผ่านเล่าข่าว

ความมั่งคั่งของคนอิสานยุคโบราณนิยมใช้ดัชนีชี้วัดความมั่งคั่งแบบง่าย ๆ สัมผัส และมองเห็นด้วยตาเปล่า จับต้องได้ จากปากต่อปากคำบอกเล่า การช่วยเหลือชุมชนและ สังคม สามารถเป็นที่พึ่งยามยากให้กับคนในชุมชน หรือจะพูดแบบภาษาบ้าน ๆ นั่นก็คือ “ผู้มีบารมี” กล่าวคือ มีทั้งพระเดชและพระคุณในคราวเดียวกับ ชาวบ้านให้การเคารพนับ ถือ ให้ความยำเกรง และศรัทธาในตัวบุคคลหรือครอบครัวนั้น ๆ การที่จะเป็นผู้นับถือ แสดงให้เห็นความมั่งคั่งของคนอิสานยุคโบราณสิ่งที่จะต้องมียืนยันว่ามีความมั่งคั่งจริง ไม่จกตา ไม่แหกตา หรือเป็นเศรษฐีกำมะลอ ดังเช่นสมัยปัจจุบัน นั่นก็คือ จะต้องมีย่านไม้ หลังใหญ่ หากเป็นไม้หายากและเป็นที่ยอมรับในท้องถิ่นนั้น ๆ จะยิ่งเสริมความมั่งคั่งมากขึ้น อีก มีจำนวนที่นาหลายไร่ มีควายจำนวนหลายตัว (ความมั่งคั่งเกิดจากการค้าควาย หรือที่

เรียกโดยทั่วไปว่า “นายฮ้อยควาย”) มีวัวเทียมเกวียนหลายคู่ มีเกวียนหลายลำ และมีเล้าข้าวหรือยุ้งข้าวหลังใหญ่สุดคล้องกับข้อมูลของ ยง บุญอารีย์ (2554) ที่ได้อธิบายว่า “เล้าข้าวเป็นเครื่องบ่งบอกสถานะทางเศรษฐกิจของเจ้าของเล้า บ้านไหนมีเล้าใหญ่อาจหมายความว่า มีที่นามาก มีควายมาก มีกำลังการผลิตและผลผลิตสูง น่าจะเป็นคนขยันขันแข็ง เป็นผู้มั่งคั่งและเป็นที่น่าเชื่อถือของคนในชุมชน” วัฒนธรรมการถือครองและการครอบครองข้าว ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจ ข้าวเป็นอาหารที่สำคัญของคนชนบท ข้าวในสมัยโบราณไม่ได้มีผลผลิตดี ผลผลิตต่อหน่วยต่อไร่ที่ดีเหมือนเช่นปัจจุบัน ซึ่งผู้คนเข้าใจว่าสมัยโบราณมีความอุดมสมบูรณ์ ดังเช่นคำว่า “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว แผ่นดินของเราเป็นแสนอุดมสมบูรณ์” ซึ่งในความเป็นจริงแล้ววิวัฒนาการด้านการเกษตรของคนอีสานยังไม่เจริญ เครื่องไม้เครื่องมือการเกษตรเป็นอุปกรณ์โบราณแบบดั้งเดิม เช่น แอก คราด ไถ จอบ เสียม เป็นต้น มีแค่แรงงานเท่านั้นที่มีจำนวนมาก องค์ความรู้ด้านการเกษตรแทบไม่มีเลย เป็นการเกษตรแบบบุขปาฐะ การเกษตรแบบครุพักลักจำ หรือเกษตรแบบบอกเล่า ทำให้การเกษตรของคนอีสานโบราณจึงเป็นเกษตรเชิงเดี่ยว มีพืชเศรษฐกิจและเป็นอาหารหลักคือ ข้าว ฉะนั้น ข้าวจึงมีความสำคัญกับการดำเนินชีวิตและกลายเป็นวัฒนธรรมประเพณีสืบทอดกันจนถึงปัจจุบัน ซึ่งคนอีสานให้ความสำคัญกับเรื่องข้าวผ่านประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น “ฮีต 12” อาทิ เดือนสอง : บุญคุณลาน เดือนสาม : บุญข้าวจี เดือนข้าวประดับดิน เดือนสิบ : บุญข้าวสาก เป็นต้น และนอกจากนั้นยังมีพิธีกรรมที่ให้ความสำคัญกับเรื่องข้าว เช่น การเลี้ยงผีควนหรือผีปูดาก่อนฤดูการทำนา การเลี้ยงผีตาแฮกก่อนทำการไถกลบ การปลงมัดข้าวก่อนทำการตีข้าวหรือฟาดข้าว การทำบุญกุ่มข้าวใหญ่เพื่อเฉลิมฉลองเสร็จสิ้นฤดูการเก็บเกี่ยว การทำบุญข้าวจีเพื่อแสดงถึงอาหารการกินของคนอีสานและแสดงให้เห็นถึงความเชื่อที่ว่าข้าวสามารถนำมาจี (ย่าง) ได้แล้ว เพราะเชื่อว่าหากจีข้าวในช่วงที่ฤดูการเพาะปลูกจะทำให้ข้าวไม่งาม ข้าวใบแดง ข้าวใบไหม้ เป็นต้น ซึ่งวัฒนธรรมทั้งหมดทั้งปีของชาวอีสานจะเกี่ยวข้องและผูกพันกับเรื่องข้าวแทบทั้งสิ้น

การให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมข้าวของคนอีสานถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ข้าวคืออาหารที่ให้ชีวิต ให้ความสุขทางกายได้อิ่ม ให้ความสุขทางใจเมื่อเห็นท้องนาเขียวชะอุ่มในยามปักดำ ทุงนาเหลืองอร่ามเป็นสีทองเมื่อยามข้าวออกรวง ได้มีคำกล่าวเปรียบเปรยความสามัคคีของหมู่คนอีสานที่เปรียบเทียบกับปั้นข้าวเหนียวในผญาอีสานไว้ว่า “ฮักกันไว้ดีกว่าซังกันเด้อพี่น้องเด้อ ฮักกันไว้คือข้าวเหนียวปั้นแค้น อย่าลิเพแตกม้างคือน้ำถึกข้าวเหนียว” การให้ความสำคัญกับการมีข้าวปริมาณมาก ๆ แสดงถึงความมั่งคั่ง ความขยัน ความร่ำรวย เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลทั้งทางสังคมและจิตใจของชุมชนอีสานโบราณ การมีข้าวเยอะจึงมีความสัมพันธ์กับการมีเล้าข้าว มีวัวและเกวียนเพื่อขนข้าว และจำนวนควายสำหรับผลัดเปลี่ยนกันไถนา เป็นต้น ขนาดของเล้าข้าวในชุมชนอีสานโบราณเป็นดัชนีชี้วัด

ความมั่งคั่ง กล่าวคือ เล้าข้าวขนาดใหญ่สร้างด้วยไม้ผาหรือไม้แผ่นชั้นด้วยซี่ควาย แสดงว่าครอบครัวนั้นจะต้องผลิตข้าวได้จำนวนมาก มีพืชผลทางการเกษตรหลังฤดูการเก็บเกี่ยวจำนวนมากเก็บไว้ในเล้าข้าว เล้าข้าวขนาดเล็กทำด้วยไม้ไผ่สานหรือไม้ไผ่สับผากชั้นด้วยซี่ควาย แสดงว่าครอบครัวนั้นจะต้องผลิตข้าวได้จำนวนน้อยหรือได้ผลิตไม่มากนัก เป็นครอบครัวที่พอกินพอใช้ ไม่ได้มีความมั่งคั่งมากนัก ซึ่งหากจะถามว่ารู้ได้อย่างไรว่าแต่ละครอบครัวนั้นผลิตข้าวได้มากหรือได้น้อยเพื่อยืนยันความมั่งคั่งของคนในชุมชนอีสานโบราณ ดังที่กล่าวไว้ในข้างต้นแล้วว่า การวัดความมั่งคั่งนิยมใช้ดัชนีที่สามารถวัดด้วยตาเปล่าและการสัมผัสได้ ความใกล้ชิด และการมีบาร์มีภายในชุมชน เช่น มีที่นาเยอะ ข้าวในนาก่อนเก็บเกี่ยวซึ่งสามารถมองเห็นและไม่สามารถปิดบังได้ ขนาดกุ่มข้าวหรือกองข้าวในลานข้าวภายหลังตีข้าวเสร็จสิ้น หรือแม้กระทั่งจำนวนปริมาณข้าวในเล้าข้าวที่เพื่อนบ้านสามารถเห็นได้ในช่วงขนเข้าขึ้นเล้า ซึ่งมีการลงแรงช่วยกันขนข้าวขึ้นเล้าโดยขอแรงและเกวียนลากข้าว เป็นต้น ฉะนั้น การมีเล้าข้าวขนาดใหญ่หรือขนาดเล็ก เล้าข้าวที่ทำด้วยไม้ผาทั้งหลังหรือเล้าข้าวที่ทำด้วยไม้ไผ่สาน ไม้ไผ่สับผาก เป็นต้น แสดงให้เห็นถึงความมั่งคั่งและความร่ำรวยของคนในชุมชนอีสานโบราณอย่างชัดเจน โดยสะท้อนผ่านวัฒนธรรมข้าวซึ่งถือว่ามี ความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับคนอีสานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ภาพที่ 3 ขนาดของเล้าข้าวที่มีขนาดเล็กและขนาดใหญ่ แสดงถึงความมั่งคั่งและปริมาณข้าว

กาลเวลาวิถีและความมั่งคั่งแบบเดิม

วิถีการดำเนินชีวิตของคนชนบทชาวอีสานได้ถูกวิวัฒนาการและเทคโนโลยีทันสมัย ยุคสมัยใหม่เข้าครอบงำการดำรงชีพ พฤติกรรมการบริโภค รสนิยม วิธีการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะการทำนาได้เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ความเชื่อแบบดั้งเดิม วัฒนธรรม ประเพณี จารีต หรือ ฮีตครองตามโบราณสั่งสมและสั่งสอนค่อย ๆ เลือนหายไปทีละนิด และมีบางฮีตครองได้สูญหายไป แม้ว่าปัจจุบันนี้ชุมชนท้องถิ่นอีสานจะพยายามรื้อฟื้นฮีตครองที่สูญหายไปให้กลับมาตามรอยดั้งเดิม แต่การขาดช่วง การต่อยอด การตีมูลค่าประเพณี

และการวิวัฒนาการของประเพณีไม่มีการต่อเนื่อง จึงเป็นสาเหตุให้ความเป็นประเพณีขาด กลืนไอและการเข้าถึงรากเหง้าของท้องถิ่นนั้น ๆ การสูญหายและการขาดช่วงของประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นถือได้ว่าเป็นความเสียโอกาสของท้องถิ่นนั้น สังคมยุคใหม่ในโลกปัจจุบัน ผู้คนต้องการแสวงหาความเป็นรากเหง้าของตนเอง สืบค้นและค้นคว้าหาความเป็นอัตลักษณ์ ความเป็นตัวตนของท้องถิ่นตนเอง รวมไปถึงความเป็นมาของบรรพบุรุษของคนในชุมชน เพื่อเป็นเอกลักษณ์และเป็นจุดขายของชุมชนนั้น ๆ ความสะดวกและความมั่งคั่งของยุคเปลี่ยนผ่านเทคโนโลยี ทำให้ผู้คนในชนบทชาวอีสานหันไปบริโภคและมีรสนิยมตามระบบทุนนิยม เช่น ใช้รถไถนาเดินตามแทนการไถนาด้วยควาย ใช้รถสีข้าวแทนการนวดข้าว ใช้รถเกี่ยวข้าวแทนการใช้รถสีข้าวและการนวดข้าว ใช้รถยนต์แทนการใช้เกวียน ใช้เงินจ้างทำงานต่าง ๆ แทนการขอแรง เป็นต้น

ระบบทุนนิยมเป็นที่มาของการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตของชาวอีสานอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงการพลวัตของโลกที่มีการดำเนินชีวิตแบบบริโภคนิยมตามระบบทุนนิยม โดยถือคติและคำอิตติตติหุตั้งแต่สมัยเด็ก กล่าวคือ “งานคือเงิน เงินคืองาน บันดาลสุข” ซึ่งเป็นคำขวัญสมัยท่านจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ สมัยที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของประเทศไทยในขณะนั้น และมีคำกลอนที่อิตติตติหุของคนยุค 80-90 นั่นคือ “เงินดี งานเดิน, เงินเกิน งานวิ่ง, เงินนิง งานหยุด, เงินสะตุค งานชะงัก, เงินชักงานถอย, เงินน้อย งานรวน, เงินกวน งานเก, เงินเก้ งานกั๊ง” จากประโยคยอดฮิตทั้งหลายข้างต้นนี้จะเห็นได้ว่าการเข้ามาของระบบทุนนิยมที่ส่งเสริมให้คนบูชาเงินเป็นเทพเจ้า เงินเป็นสิ่งจำเป็นในชีวิตที่ขาดเสียมิได้ เงินเป็นอัตราแลกเปลี่ยนเปรียบเทียบกับสินค้าชนิดอื่น เงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน เงินคือสื่อกลางที่ใช้อำนวยความสะดวกในการซื้อขายจ่ายทองเพื่อแลกเปลี่ยนความเป็นเจ้าของสินค้า (จริญญา บุญอมรวิทย์, ออนไลน์) เมื่อสังคมถูกทำให้เชื่อว่าเงินคือเทพเจ้าสามารถบันดาลความสุข ความสะดวกสบาย มีทรัพย์สินที่บ่งบอกถึงสถานะทางสังคมที่มั่งคั่งและร่ำรวยจะต้องมีพื้นฐานมาจากการมีเงินเก็บจำนวนมาก ๆ การทำนาของชาวอีสานจึงได้ถูกระบบทุนนิยมที่เชิดชูคนมีเงินคือคนรวยมั่งคั่งให้เปลี่ยนแปลงวิถีการทำนาแบบพอยังชีพให้เป็นการทำนาเพื่อหวังผลกำไร เปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการทำนาเกษตร เปลี่ยนสายพันธุ์ข้าว เน้นการใส่ปุ๋ยเคมีมากขึ้น ลดปริมาณการใช้ปุ๋ยคอกเนื่องจากเห็นผลช้า ไม่สามารถเร่งการเจริญเติบโตตรงตามเวลาที่ตลาดต้องการเร่งความงามผลผลิตไม่ตรงตามพ่อค้าหรือตลาดต้องการ ทำลายป่าตามหัวไร่ปลายนาคั้งเดิมใช้เป็นแหล่งอาหารและใช้ประโยชน์จากป่า เช่น ตัดไม้เผาถ่าน ไม้แปรรูปสำหรับต่อเติมหรือซ่อมแซมบ้านเรือน เก็บเห็ดและหาของป่า เป็นต้นซึ่งจากรายงานผลการวิจัยของ กนกพร รัตนสุธีระกุล (2557) ได้อธิบายเกี่ยวกับการทำการเกษตรไว้ว่า “การทำนาเป็นการทำการเกษตรแบบเข้มข้นและลงทุนสูง รัฐส่งเสริมการเกษตรด้วยการสร้างภาระหนี้สินให้กับ

เกษตรกร โดยมีธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเป็นผู้ปล่อยสินเชื่อและเงินกู้ให้กับเกษตรกร”

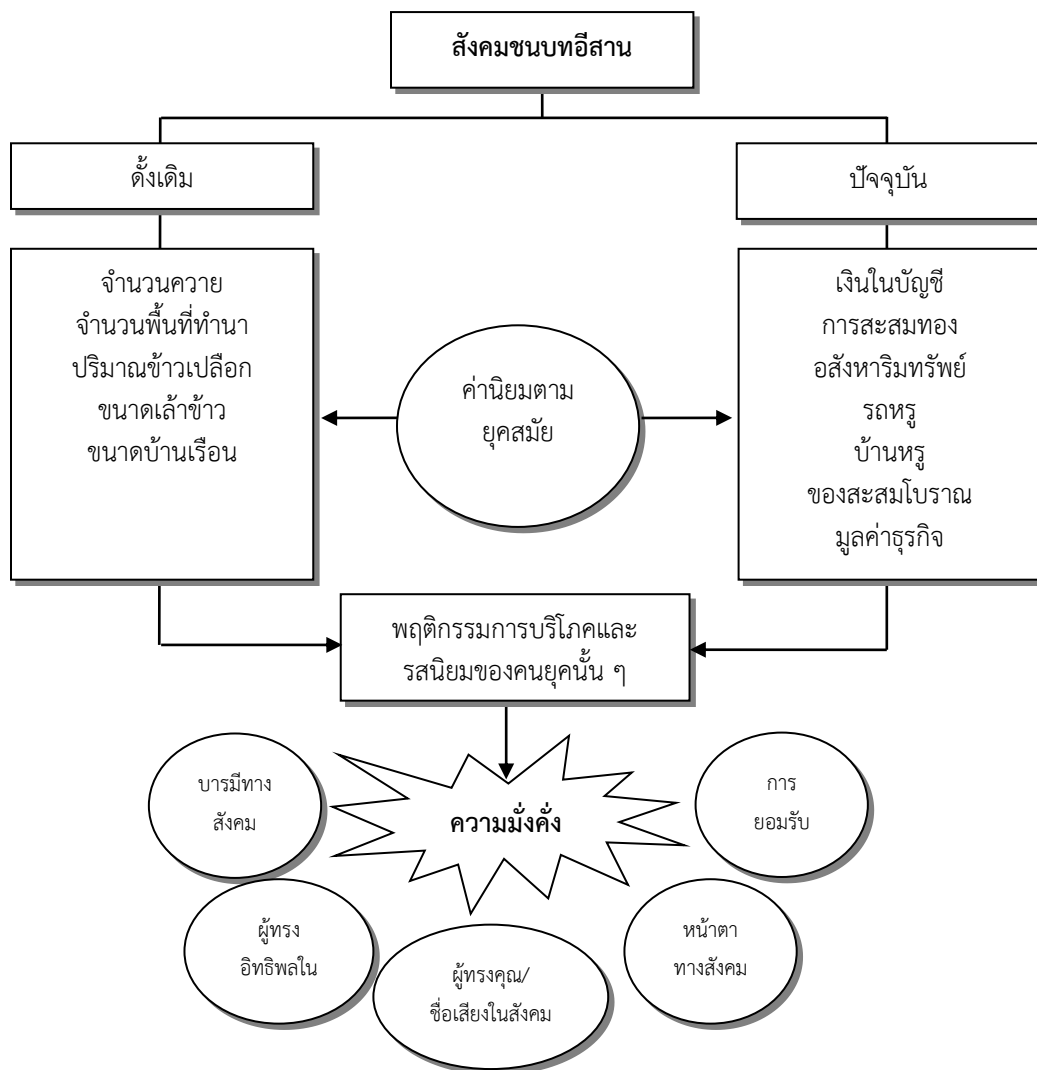
การทำนาแบบดั้งเดิมด้วยการใช้ไถ แยก คราด ควายไถนา และแรงงานคนในครอบครัว เน้นการทำเกษตรเพื่อยังชีพ ไม่เร่งรีบกับราคาตลาด ฟาร์มเป็นใจเมื่อไรก็ตามเมื่อ นั้น หากฟาร์มไม่เป็นใจก็ใช้วิธีการหาหัวเผือก หัวมัน หัวกลอย และดินโป่ง เป็นต้น เพื่อนำมาเก็บไว้สำหรับกินแทนข้าว ความมั่งคั่งคือการมีอาหารกิน มีอาหารกักตุนไว้เพียงพอสำหรับคนในครัวเรือน หากแต่เมื่อกาลเวลาเปลี่ยนไป ประเทศไทยได้ส่งเสริมการพัฒนาประเทศด้วยการเน้นระบบทุนนิยม โดยเชื่อว่าการแข่งขันการค้าของผู้ผลิตจะทำให้ผู้บริโภคได้ประโยชน์ ซื้อสินค้าราคาถูก ได้ผลิตภัณฑ์หรือสินค้าที่มีคุณภาพ ผู้ซื้อและผู้ขายสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร มีความรู้ด้านการตลาดเท่ากัน การทำนาของคนอีสานจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตจากการทำนาเพื่อยังชีพไปเป็นการทำนาเพื่อการค้า เน้นการใช้เทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่ ใช้เทคโนโลยีมากขึ้นใช้คนน้อยลง แรงงานภาคเกษตรกรรมในภาคอีสานจึงเปลี่ยนวิถีมุ่งหน้าเข้าสู่กรุงเทพฯ เพื่อเป็นแรงงานภาคอุตสาหกรรมโดยทำงานตามโรงงานอุตสาหกรรม และห้างร้านต่าง ๆ ทำให้แรงงานภาคเกษตรกรรมลดลงอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงวิธีการเกษตรแบบดั้งเดิมเพื่อยังชีพเป็นการเกษตรแบบเข้มข้นเน้นการผลิตเพื่อขาย ส่งผลให้ชาวนาเกิดภาวะหนี้สินล้นพ้นตัว เกิดวงจรการเป็นหนี้ครัวเรือนสะสม ทำให้เกษตรกรหลายรายฆ่าตัวตายจากภาวะเครียด จากการเป็นหนี้สะสมเพื่อลงทุนทำการเกษตร เช่น ค่าปุ๋ย ค่ายา ค่าน้ำมัน ค่ารถไถ ค่าแรงงานทำนา ค่ากำจัดวัชพืช เป็นต้น ซึ่งหากปีใดที่เกิดภาวะน้ำท่วม ประสบภัยแล้ง หรือ ประสบกับภัยศัตรูพืชเลื่องงาน เช่น เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เพลี้ยไฟ เป็นต้น ในปีนั้น ๆ ยิ่งทำให้มีอัตราการฆ่าตัวตายของเกษตรกรเพื่อหนีภาระหนี้สินมากขึ้น

การหันมาใช้รถไถนาเดินตามทดแทนการใช้ควายไถนาของเกษตรกรชาวอีสานทำให้อู่ภาระหนี้สินจากค่าวงจรถไถนา ค่าน้ำมัน และค่าซ่อมบำรุง อีกสิ่งหนึ่งที่เป็นคำบอกเล่าของชาวบ้านที่ได้กล่าวไว้ว่า “รถไถนาเดินตามคือรถแม่หม้าย” กล่าวคือ แม่หม้ายในภาษาอีสาน หมายถึง ผู้หญิงที่สามีตายเท่านั้นจึงเรียกว่า “แม่หม้าย” ส่วนผู้หญิงที่หย่าร้างกับสามี เรียกว่า “แม่ฮ้าง” ชาวบ้านเชื่อว่าภาวะการตายชนิดหนึ่งของผู้ชายในภาคอีสานที่เรียกว่า “ไหลตาย” เกิดจากการสั่นสะเทือนของร่างกายขณะทำการขับรถไถนาเดินตาม ซึ่งรถจะสั่นสะเทือนแรงมากและสั่นกระแทกไปถึงอวัยวะภายใน และอาจเกิดการซ้ำในตาย ความเชื่อเกี่ยวกับการไหลตายของผู้ชายในภาคอีสานจึงถูกเล่าต่อ ๆ กันมาและเชื่อกันมาจนถึงปัจจุบัน แพทย์หญิงพัชรี ภาวศุทธิกุล แพทย์อายุรศาสตร์/อายุรศาสตร์โรคหัวใจ ศูนย์หัวใจโรงพยาบาลนครธน (ออนไลน์) ได้อธิบายสาเหตุของการเกิดโรคไหลตาย เป็นภาวะเสียชีวิตฉับพลันโดยไม่ทราบสาเหตุขณะนอนหลับ เกิดจากความผิดปกติทางพันธุกรรมที่

ถูกถ่ายทอดมาทำให้หัวใจเต้นผิดจังหวะขึ้นรุนแรงและสูบฉีดเลือดไปเลี้ยงส่วนต่าง ๆ ได้ไม่เพียงพอ จึงทำให้เสียชีวิตกะทันหัน ปัจจัยที่เกี่ยวข้องของโรค มี 2 อย่าง ได้แก่ (1) การบริโภคอาหารที่มีสารพิษวันละเล็กน้อย จนเกิดการสะสมและเป็นพิษต่อกล้ามเนื้อหัวใจ (2) การขาดสารอาหารที่เป็นวิตามินบี 1 อย่างรุนแรงเฉียบพลัน ทำให้คนที่แข็งแรงอยู่ดี ๆ รู้สึกอ่อนเพลียและอยากนอน เมื่อหลับแล้วก็หัวใจวายตายเกือบจะทันที ในประเทศไทยโรคนี้พบได้บ่อยในผู้ชายภาคอีสานมากที่สุด และรองลงมาคือภาคเหนือ อายุประมาณ 25-50 ปี พบได้แม้ในคนที่แข็งแรงไม่เคยตรวจพบโรคประจำตัวใด ๆ มาก่อน ซึ่งจากข้อมูลทางการแพทย์ข้างต้นจะเห็นได้ว่าชวานาภาคอีสานที่เป็นโรคไหลตายพอจะรู้สาเหตุของการเป็นโรค นั่นก็คือ การได้รับสารเคมีจากการเร่งการเจริญเติบโตของต้นข้าวหรือต้นพืช เช่น ยาฆ่าหญ้า ยากำจัดหอยเชอร์รี่ ปุ๋ยเคมี ยาฆ่าแมลง เป็นต้น ซึ่งสารเคมีเหล่านี้ได้สัมผัสกับร่างกาย การสูดดม การปนเปื้อนกับอาหารและพืชผลทางการเกษตร เกษตรกรเมื่อได้รับสารเคมีเข้าไปทุกวันก็จะส่งผลต่อสุขภาพโดยไม่รู้ตัว ซึ่งส่วนใหญ่เกษตรกรไทยจะไม่นิยมนตรวจสุขภาพ จะตรวจสุขภาพก็ต่อเมื่อมีอาการทุดหนัก ไม่สามารถประกอบการช่วยเหลือตัวเองได้จึงจะตรวจสุขภาพหรือไปโรงพยาบาล เหตุผลเพราะไม่ต้องการจ่ายค่ารักษาพยาบาลโดยไม่จำเป็น

องค์ความรู้ใหม่

สังคมชนบทอีสานแบ่งออกเป็น 2 ยุค คือ ยุคดั้งเดิม และยุคปัจจุบัน การแสดงออกถึงความมั่งคั่งจะแสดงออกผ่านสิ่งที่จับต้องได้แตกต่างกันไปตามยุคสมัย ขึ้นอยู่กับรสนิยมหรือพฤติกรรมของคนอีสานยุคนั้น ๆ ยุคดั้งเดิมนิยมสะสมควาย จำนวนพื้นที่ทำนา ปริมาณข้าวเปลือก ขนาดเล่าข้าว และขนาดของบ้านเรือน ฯลฯ เพื่อแสดงถึงความมั่งคั่ง ขณะเดียวกันคนอีสานในยุคปัจจุบันนิยมแสดงความมั่งคั่งผ่านรูปแบบการมีเงินสะสมในบัญชี มีสร้อยทองเส้นโตแขวนคออวดกันตามงานสำคัญต่าง ๆ เช่น งานบุญ งานบวช ฯลฯ มีบ้านหรู รถหรู ของสะสมตามยุคนิยมสมัย เช่น พระเครื่อง ต้นไม้มงคล ฯลฯ มีอสังหาริมทรัพย์และมูลค่าทางธุรกิจอื่น ๆ ซึ่งหากมองถึงการแสดงความมั่งคั่งของคนอีสานทั้ง 2 ยุค มีจุดประสงค์เพื่อให้เกิดการยอมรับทางสังคม มีหน้าตาทางสังคม เป็นผู้ที่มิชื่อเสียงทางสังคม แสดงถึงภาวะการเป็นผู้ทรงอิทธิพลในสังคม และแสดงถึงการมีบารมีทางสังคม

ภาพที่ 4 แสดงกระบวนการความเชื่อมโยงองค์ความรู้ใหม่

สรุป

ความมั่งคั่งของคนชนบทชาวอีสานได้ถูกนำเสนอผ่านวิถีชีวิต วิธีประเพณี ขนบธรรมเนียม และจารีตฮัตครองของแต่ละชุมชนหรือหมู่บ้านนั้น ๆ การให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมข้าวซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ให้ชีวิตและผลกำลังในการทำงานเพื่อการดำรงชีพผ่านกิจกรรมประเพณี 12 เดือน หรือที่ชาวอีสานเรียกว่า “ฮัต 12” เป็นที่เห็นได้ชัดเจนว่า “ข้าว” มีความสำคัญต่อการดำรงชีพของชาวอีสาน ข้าวเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ข้าวเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ข้าวเป็นของมงคล ข้าวเป็นพืชพันธุ์ที่แสดงความมั่งคั่งการมีกองข้าวเปลือกขนาด

ใหญ่หรือที่ชาวอีสานเรียกว่า “กุ่มข้าวใหญ่” คือ กอข้าวเปลือกขนาดใหญ่ แสดงให้เห็นความร่ำรวย ความมั่งคั่ง เป็นผู้มีอันจะกิน เพราะสังคมอีสานยุคดั้งเดิมสะท้อนภาพการมีอยู่มีกินของครอบครัว ข้าวเป็นสื่อกลางการแลกเปลี่ยนสินค้าบางชนิดได้ เช่น ข้าวแลกเกลือ ข้าวแลกปลาแห้ง ข้าวแลกเนื้อ ข้าวแลกเสื้อผ้า เป็นต้น ระบบการแลกเปลี่ยนสินค้าด้วยข้าวเปลือกหรือข้าวสารจึงเป็นที่นิยมในยุคที่ผ่านมา ซึ่งในทางเศรษฐศาสตร์เรียกขานนี้ว่า “การแลกเปลี่ยนสินค้าต่อสินค้า” (Barter System) ความพึงพอใจการแลกเปลี่ยนขึ้นอยู่กับสินค้าที่แลกกับข้าวจำนวนที่ถึง การมีเล้าข้าวขนาดใหญ่ ขนาดกลาง หรือขนาดเล็ก จึงเป็นเครื่องบ่งบอกความมั่งคั่ง มีเล้าข้าวขนาดใหญ่แสดงถึงความมั่งคั่งมาก มีเล้าข้าวขนาดกลางแสดงว่ามีความมั่งคั่งปานกลาง และมีเล้าข้าวขนาดเล็กแสดงถึงความมั่งคั่งค่อนข้างน้อย การกล่าวว่ขนาดเล้าข้าวคือความมั่งคั่งเป็นเรื่องจริงที่สอดคล้องกับสภาพสังคมขณะนั้น เพราะชาวบ้านจะไม่นิยมสร้างเล้าข้าวใหญ่เกินขนาดเมื่อเทียบกับปริมาณข้าวที่ผลิตได้ เนื่องจากต้องใช้ไม้ไผ่จำนวนมาก และใช้ควายจำนวนมากเพื่อชันผาเล้าข้าว เป็นการเสียเวลาในการบำรุงรักษา เมื่อกาลเวลาเปลี่ยนแปลงไป การพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยมได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตคนชนบทอีสานมากขึ้น ทำให้การทำนาต้องปรับเปลี่ยนเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดมากยิ่งขึ้น ผลิตข้าวเพื่อการค้าและการขายส่งออกมากยิ่งขึ้น ทำให้ชาวนาอีสานต้องแบกรับภาระหนี้สิน มีสภาพชักหน้าไม่ถึงหลัง เกิดภาวะเครียด ฆ่าตัวตายและเกิดภาวะโรคโหลตตาย วิธีการทำนาแบบดั้งเดิมค่อย ๆ หายไป การให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมข้าวค่อย ๆ เลือนหายไปตามกาลเวลา เมล็ดข้าวที่ถูกเก็บเกี่ยวด้วยรถเกี่ยวข้าวถูกส่งถึงโรงสีโดยมีพ่อค้าคนกลางมากอยรับซื้อถึงที่นา เล้าข้าวที่เคยเป็นเครื่องบ่งบอกถึงความมั่งคั่ง เป็นสถานที่สำหรับเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้สำหรับเพาะปลูกในปีถัดไปและเก็บไว้กินในครัวเรือนตลอดทั้งปีค่อย ๆ หดความสำคัญ และถูกรื้อถอนออกไปทีละหลัง ๆ จนใกล้จะหมดไปในสังคมชนบทอีสาน ซึ่งอีกไม่นานเล้าข้าวจะเป็นแค่เพียงความทรงจำและศูนย์การเรียนรู้สำหรับการศึกษาของคนรุ่นต่อไปเท่านั้น

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร รัตนสุธีระกุล. (2557). การเปลี่ยนแปลงวิถีการผลิตของสังคมชาวนาลุ่มน้ำชี กรณีศึกษา : บ้านหนองผือ ต.หนองบัว อ.โกสุมพิสัย จ.มหาสารคาม. *วารสารเกษตรศาสตร์ (สังคม)*, 35(3), 447-459.
- เฉลิมแก้ว แสงแก้ว. (2560). *ความเชื่อในการสร้างเล้าข้าว*. สืบค้น 1 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/628681>.

- เขาวลิต สิมสวย. (2558). ภูมิปัญญาในการเก็บข้าวมีผลต่อรูปแบบและที่ตั้งของยุ้งข้าว บริเวณบ้านพักอาศัยในสังคมเกษตรกรรม. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*. 10(1), 23-32.
- ณรงค์ ธนาวิภาส. (2560). *หลักเศรษฐศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บริษัทวิทย์พัฒน์.
- ประณีกานต์ ยีรัมย์ และคณะ. (2560). ยุ้งหลองของไทย-ลาว. สืบค้น 4 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <https://sites.google.com/site/yung>.
- พัชรี ภาวศุทธิกุล. (2560). โรคไหลตาย ภัยเงียบที่ซ่อนเร้น ทำให้เสียชีวิตฉับพลันขณะนอนหลับ. สืบค้น 4 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <https://www.nakornthon.com/>.
- ยง บุญอารีย์. (2554). เล้าข้าวในวัฒนธรรมไท-อีสาน. *วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 10(1), 24-35.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- สมชาย นิลอาธิ. (2526). เล้าข้าวของชาวอีสาน. *วารสารเมืองโบราณ*, 9(3), 123-125.
- หนังสือพิมพ์ Today Online. (2565). 10 อันดับมหาเศรษฐีรวยที่สุดในโลก ปี 2020. สืบค้น 7 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <https://workpointtoday.com/>.
- อภิชัย พันธเสน. (2558). *พุทธเศรษฐศาสตร์ : วิวัฒนาการ ทฤษฎี และการประยุกต์กับเศรษฐศาสตร์สาขาต่าง ๆ* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- อานันท์ กาญจนพันธุ์ 2527 *พัฒนาการของชีวิตและวัฒนธรรมล้านนา*. เชียงใหม่: โครงการตำรา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จริญญา บุญอมรวิทย์. (2564). *การพัฒนาการของเงินตรา*. สืบค้น 4 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <http://coinmuseum.treasury.go.th/download/article/>.
- Ganjanapan, Anan. (1984). *The partial commercialization of rice production in Northern Thailand*. Cornell: Cornell University.

บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชนในปัจจุบัน* MONKS' ROLES IN COMMUNITY DEVELOPMENT AT PRESENT

พระปลัดพิพัฒน์พงษ์ ภัททวโธ

Pharapalad Phiphatphong Phattawangso

วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร

Wat Phra Sri Rattana Mahathat

Corresponding Author E-mail: pipatpong.patt@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาของการพัฒนาชุมชนในยุคปัจจุบันเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนว่ามีหลักการและวิธีการอย่างไร มีความเชื่อมโยงระหว่างหลักทางพระพุทธศาสนากับการพัฒนาชุมชนอย่างไร และพระสงฆ์ควรมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนในยุคปัจจุบันอย่างไร พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ที่พึงประสงค์ในการพัฒนาชุมชนในยุคสมัยนี้ คือ 1) ควรมีบทบาทในการปลูกฝังธรรมะในจิตใจ หมายถึง การหล่อหลอมความคิด ทศนคติ ตลอดจนอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ด้วยหลักธรรมเพื่อเป็นแนวทางในการดำรงชีวิต 2) ควรมีบทบาทในการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจและการเดินทางสายกลาง และ 3) ควรมีบทบาทในการทำหน้าที่เป็นพลังสร้างสรรค์บูรณาการของสังคมเป็นสถาบันที่ถ่ายทอดและปลูกฝังวัฒนธรรมและจริยธรรมทางสังคม ดังนั้น บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชนในปัจจุบันจึงเป็นการนำหลักพุทธธรรมเข้ามาขัดเกลาสั่งสอนชาวบ้านเพื่อให้เกิดความพร้อมที่จะร่วมกันทำงานเพื่อพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาชีวิตและชุมชน เน้นให้ชาวบ้านรู้จักตัวเอง รู้จักปัญหา รู้จักถ้อยคำบายมุข รู้จักพึ่งพาตนเอง สามารถดำรงชีพอยู่ได้อย่างมีความสุขและนำไปสู่การมีความสามัคคีในหมู่คณะได้และก่อให้เกิดความมีเสถียรภาพในระดับตำบลและถ้าทุกตำบลสามารถมีเสถียรภาพได้ จะนำไปสู่การมีความมั่นคงในระดับชาติได้ในที่สุด

คำสำคัญ: บทบาท; พระสงฆ์; การพัฒนาชุมชน

Abstract

This academic paper aimed to study the principles and methods of community development in modern time regarding community development as for how a connection between Buddhist principles and community development is there and how should the monks play a role in the development of the community in modern times. It was found that the monks' roles that were desirable in community development in this era were 1) There should be a role in instilling Dharma in the mind, meaning the casting of thoughts, attitudes, and emotions with Dharma principles as guidelines for life. 2) There should be a role in economic self-sufficiency with moderate way and 3) There should be a role in acting as the integrated creative force of society, the institution that transmits and instills a culture and social ethics. Therefore, the monks' roles in community development at present is to bring the Buddhism principles to refine and teach the villagers to be ready to work together to develop and solve life and community problems by emphasizing the villagers to know themselves, know the problem, know how to reduce evil, know self-reliance in order to live happily and lead to unity among the groups causing stability at the sub-district level. If every district can be stable, it would eventually lead to national security.

Keywords: Role; Monks; Community Development

บทนำ

จากอดีตลักษณะสังคมหรือชุมชนชนบทมีการเป็นอยู่หรือวิถีชีวิตแบบพึ่งพาอาศัยกัน อยู่แบบพี่แบบน้อง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีความรักความสามัคคีกัน เป็นสังคมหรือชุมชนที่น่าอยู่ แต่ปัจจุบันกลับได้เปลี่ยนแปลงเป็นสังคมเมือง เห็นแก่ตัวขาดความเห็นอกเห็นใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันพระพุทธศาสนาเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดสถาบันหนึ่ง ในการให้ความช่วยเหลือต่อสังคมไทยตลอดมาโดยมีส่วนช่วยในการกล่อมเกลาคิดใจ และลักษณะนิสัยของคนไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พระสงฆ์จึงเป็นองค์ประกอบหลักของสถาบันพระพุทธศาสนา เพราะเป็นผู้ทำให้เกิดความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง เป็นผู้ที่ทำให้พระพุทธศาสนาหยั่งรากฝังลึกลงในสังคมจน เป็นสถาบันสำคัญหนึ่งของสังคม เมื่อศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบของความเป็นสถาบันทางศาสนา องค์ประกอบที่มีความสำคัญยิ่ง คือ

วัดและพระสงฆ์มีอิทธิพลและบทบาทต่อวิถีชีวิตของประชาชนมาก เพราะวัดและพระสงฆ์เป็นศูนย์รวมจิตใจ ศีลธรรมและพฤติกรรมต่าง ๆ (พระมหายรรยง สุรพลโณ, 2560)

ปัจจุบันการพัฒนาชุมชนในทางโลกพัฒนาเจริญก้าวหน้าไปไกลมากแล้ว โดยเน้นไปเรื่องของการพัฒนาวัตถุเป็นหลัก จึงทำให้เกิดปัญหาในสังคมมากมาย โดยเฉพาะในด้านจิตใจ คุณธรรม จริยธรรม ความดีต่าง ๆ ลดลงอย่างมาก และยังมีหน่วยงานใดที่จะคิดแก้ไขในการพัฒนาคุณธรรมความดีของชุมชนให้เจริญควบคู่ไปกับการพัฒนาทางด้านวัตถุให้เป็นรูปธรรม สามารถนำมาพัฒนาจิตใจ พัฒนาคุณภาพชีวิต และการดำเนินชีวิตของประชาชนในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้น พระสงฆ์จึงต้องมีบทบาทเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชน โดยใช้หลักพุทธธรรมในทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักของการพัฒนาจิตใจและในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ควบคู่ไปกับการพัฒนาชุมชนทางโลก โดยเฉพาะพระสงฆ์จะต้องมีบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาชุมชน เพื่อช่วยเหลือประชาชนในชุมชนนั้น ๆ ให้อยู่ดีมีสุขสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยนำหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญ ๆ นำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ และมีคุณภาพ สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนได้ ทั้งนี้ปัญหาที่สำคัญของชุมชนในปัจจุบันที่พระสงฆ์ควรเข้าไปพัฒนาเป็นอันดับแรก คือ ปัญหาด้านจิตใจ เพราะประชาชนในชุมชนส่วนมากมีปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม มีความทุกข์เกี่ยวกับสภาพจิตใจเป็นส่วนใหญ่ จมปลักอยู่กับความเห็นแก่ตัว เอารอดเอาเปรียบ ไม่มีการพึ่งพาอาศัยทำร้ายร่างกายจิตใจ ลักเล็กขโมยน้อย ผิดลูกผิดเมียคนอื่น ซ่อรายฎร์บังหลวง ทุจริตคอร์ปชั่น ผิดศีลธรรม ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ในสังคมปัจจุบันที่สมควรได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน (เทวินทร์ คงเมือง, 2561) ปัญหาที่รองลงมา คือ ปัญหาในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ถึงแม้ปัจจุบันทางรัฐบาลจะดำเนินการในการพัฒนาประเทศโดยใช้แผนแม่บทที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน ในการพัฒนาประเทศก็ตาม แต่คุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศก็ยังคงขาดตกบกพร่องอยู่เป็นจำนวนมาก ประชาชนขาดคุณภาพชีวิตที่ดี หลาย ๆ ที่หลาย ๆ แห่ง ยังขาดการพัฒนาที่ดีมีคุณภาพ โดยเฉพาะด้านปัจจัยสี่ คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย และอื่น ๆ ที่รัฐบาลยังเข้าไปดูแลไม่ทั่วถึง ซึ่งในสังคมปัจจุบันยังมีอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งต้องได้รับการดูแลและพัฒนาอย่างทั่วถึง เพื่อประชาชนในสังคมจะได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อย่างน้อยก็ดีกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ปัญหาที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่งที่ไม่ควรมองข้าม คือ ปัญหาในการพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพ ที่เรียกว่า ปัญญา ซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญ ถ้าคนเราขาดปัญญาก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาของชีวิตที่เกิดขึ้นได้ ดังนั้น การพัฒนาปัญญา จึงเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่สำคัญต้องได้รับการพัฒนาเช่นเดียวกันกับปัญหาอื่น ๆ เพราะเมื่อมีทุกคนปัญญาแล้วก็สามารถที่จะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ด้วยตัวของตัวเอง เพราะฉะนั้นจึงเป็นเรื่องที่ต้องได้รับการพัฒนาเช่นเดียวกัน

ดังนั้น บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมยุคปัจจุบันที่ประชาชนคาดหวังอยากจะให้มี และอยากให้เป็นในฐานะที่พระสงฆ์เป็นผู้มีต้นทุนทางสังคมที่สูง เป็นผู้ชี้แนะทางสังคม คือ บทบาทของการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของสังคมในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ หรือนำสิ่งใหม่ ๆ มาสู่สังคม เนื่องจากสังคมยุคปัจจุบันเป็นยุควิถีใหม่ แม้จะเจริญรุ่งเรืองถึงขีดสุด ในทางวัตถุ นวัตกรรมเทคโนโลยี แต่ขณะเดียวกันกับการปลูกฝังให้คนในสังคมรู้จักรับผิดชอบ ชั่วดี สังคมยังต้องพึ่งพาและคาดหวังบทบาทจากพระสงฆ์อยู่ในระดับที่สูง

นิยามคำว่า “การพัฒนาชุมชน”

การพัฒนาชุมชนเป็นบูรณาการศาสตร์ซึ่งรวมเอาปรัชญาแนวคิดหลักการจาก สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์หลายสาขา เช่น สังคมวิทยา มานุษยวิทยา รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ชาติพันธุ์วรรณา ปรัชญา จิตวิทยา การบริหารและการศึกษาเข้ามาผสมผสาน แล้วสร้างองค์ความรู้ขึ้นมาใหม่ ดังนั้น การศึกษาวิชาการทางด้านการพัฒนาชุมชนจึงต้องมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับศาสตร์ต่าง ๆ เหล่านี้เป็นอย่างดี เนื้อหาสาระในวิชานี้จึงประกอบด้วยมิติทางวิชาการหลายมิติที่ซ้อนทับเคลื่อนไหวและมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันรวมทั้งเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาผู้ที่ศึกษาจำเป็นต้องเข้าใจในทุกบริบทที่เกี่ยวข้อง (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน), 2554)

การพัฒนาคุณภาพของประชาชนนั้นจะต้องเริ่มจากภาวะความเป็นอยู่ของชุมชน พยายามดึงประชาชนให้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน ถ้าหากมองข้ามในเรื่องการพัฒนาบุคคลแต่ละคนให้มีทักษะที่ถูกทางและมีขีดความสามารถสูงขึ้นอีกประการหนึ่งการพัฒนาชุมชน ก็คือ ความศรัทธาในเรื่องความยุติธรรมของสังคม การมุ่งขจัดความขัดแย้งและความเลื่อมล้ำต่อกันสูงที่เห็นได้ชัดในหมู่มวลชนนั้นเป็นเรื่องที่อารยะสังคมพึงยึดมั่น ประการสุดท้ายความไม่รู้ ความต้อติงและการใช้กำลังบังคับ เป็นอุปสรรคที่สำคัญยิ่งต่อความสำเร็จของการพัฒนาและความเจริญรุดหน้าจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยวิธีการให้การศึกษา เท่านั้น การให้การศึกษาและให้โอกาสจะช่วยให้พลังซ่อนเร้นในตัวคนออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและการพัฒนาจะมีประสิทธิภาพได้ก็ต้องยึดหลักการรวมกลุ่มและการทำงานกับกลุ่มเพราะมนุษย์เราเป็นสัตว์สังคม การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มและทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มจะช่วยให้คนได้เจริญเติบโตโดยเร็วที่สุด (สนธยา พลศรี, 2550)

ทั้งนี้ เพื่อเป็นการปลูกฝังนิสัยและส่งเสริมให้คนรู้จักคิดตัดสินใจ วางแผน และ ดำเนินการด้วยตนเองอยู่เสมอ โดยอาศัยหลักการ คือ

1. ศักยภาพของประชาชน และเปิดโอกาสให้ประชาชนใช้ศักยภาพที่มีอยู่ให้มากที่สุด

2. ยึดหลักการพึ่งตนเองของประชาชน นักพัฒนาต้องยึดมั่นเป็นหลักที่สำคัญว่า ต้องสนับสนุนให้ประชาชนพึ่งตนเองได้โดยการสร้างพลังชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชน

3. ยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมคิด ตัดสินใจวางแผน ปฏิบัติตามแผน และติดตามประเมินผลในกิจกรรม หรือโครงการ

4. ยึดหลักประชาธิปไตย ในการทำงานพัฒนาชุมชนจะต้องเริ่มด้วยการพูดคุย ประชุมปรึกษาหารือร่วมกัน คิดร่วมกัน ตัดสินใจ และทำร่วมกัน (วิมลพร สุวรรณแสนทวี, 2565)

การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการที่มุ่งส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น โดยความร่วมมืออย่างจริงจัง ของประชาชน และควรจะเป็นความคิดริเริ่มของประชาชนเองด้วย แต่ถ้าประชาชนไม่รู้จักริเริ่มก็ให้ ใช้เทคนิคกระตุ้นให้เกิดความคิดริเริ่ม ทั้งนี้เพื่อให้กระบวนการนี้ได้รับการตอบสนองจากประชาชน ด้วยความกระตือรือร้นอย่างจริงจังพอจะกล่าวได้ว่า การพัฒนาชุมชน คือ การเปลี่ยนแปลง ซึ่งสะท้อน ออกมาในลักษณะของความเจริญเติบโต ความก้าวหน้าการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เป็นกระบวนการ เปลี่ยนแปลงที่มีระดับของกลุ่มทางสังคมที่อยู่อาศัยร่วมกันในอาณาบริเวณเดียวกัน เช่น ครอบครัว ละแวกบ้าน หมู่บ้าน ตำบล มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันมีการติดต่อสื่อสาร และเรียนรู้ร่วมกัน มีความผูกพันเอื้ออาทรกันภายใต้บรรทัดฐาน และวัฒนธรรมเดียวกันร่วมมือ และพึ่งพาอาศัยกัน เพื่อบรรลุ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายร่วมกัน (ปรีดา เจษฎาวรางกุล, 2550) ซึ่งราษฎรในชุมชนนั้น ๆ ร่วมกันจัดวางแผน และลงมือปฏิบัติตามแผนเอง แผนดังกล่าว จะกำหนดว่ากลุ่มของตนเอง และแต่ละบุคคลมีความต้องการอะไร และมีปัญหา ร่วมกันอะไรบ้าง แล้วจัดทำแผนการของกลุ่มและของแต่ละกลุ่ม เพื่อให้ได้มาเพื่อสิ่งที่ต้องการ และสามารถแก้ปัญหา เหล่านั้น โดยพยายามใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนนั้นให้ ได้มากที่สุด และถ้าจำเป็นอาจจะขอความช่วยเหลือ ทั้งด้านบริการ และวัสดุจากองค์การ รัฐบาล และที่มีใช้ของรัฐบาลได้ (ธิตี กิตติวิทิตคุณ, 2540) อีกทั้งยังเป็นการสร้างความ เจริญให้เกิดขึ้นแก่ชุมชนในทุกด้าน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน และ ผู้เกี่ยวข้อง โดยมุ่งพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ของประชาชนให้ดำเนินการพัฒนาและแก้ไข ปัญหาของชุมชนได้อย่างยั่งยืน โดยใช้ทรัพยากรในชุมชน ที่มีอยู่ให้มากที่สุด

การพัฒนาชุมชนมีหลักการและวิธีการอย่างไร

วิธีการดำเนินงานพัฒนาชุมชน โดยทั่วไปจะใช้ 2 วิธี คือ 1) โดยการร่วมกลุ่ม และ 2) โดยการให้การศึกษา งานพัฒนาชุมชนเราถือว่า กลุ่มเป็นสถาบันสนับสนุนการเรียนรู้ การคิดและแก้ปัญหาของบุคคลในชุมชน ไม่ว่าจะกลุ่มจะทำอะไรลงไป พลังของกลุ่มจะมี อิทธิพลเหนือความรู้สึกนึกคิดของปัจเจกชนเสมอ ทั้งนี้ เพราะสิ่งที่กลุ่มร่วมกันแสดงออกมา

นั้น เป็นข้อสรุปแนวความคิดของคนส่วนใหญ่ที่ได้ผ่านการกลั่นกรองมาแล้ว กิจกรรมที่กลุ่มทำจึงสามารถแปรเปลี่ยนทัศนคติของปัจเจกชนในชุมชนได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะสิ่งนั้นผิดหรือถูกก็ตาม การรวมกลุ่มและพัฒนากลุ่มจึงเป็นวิธีการที่นักพัฒนาใช้ในการพัฒนาชุมชนตลอดมา (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2552) ดังนั้นการวิธีการพัฒนาชุมชนสามารถจำแนกออกเป็น 2 วิธี ได้แก่

1. วิธีการรวมกลุ่ม ในชุมชนที่เราเข้าไปดำเนินการนั้น ตามปกติก็จะมีกลุ่มอยู่แล้ว โดยที่เรายังไม่ได้ไปจัดตั้ง เช่น กลุ่มผู้เลี้ยงไก่ เลี้ยงหมู กลุ่มทำนา ทำสวน กลุ่มชาวไร่ เป็นต้น เราเรียกว่ากลุ่มตามธรรมชาติหรือ กลุ่มพื้นฐาน (Basic Group) เมื่อเราเข้าไปศึกษาสภาพแวดล้อมในชุมชนนั้น ๆ โดยละเอียดแล้วเราก็ จะรู้ว่าชุมชนนั้น ๆ มีความสนใจด้านใด ประชาชนส่วนใหญ่ทำอะไรกันบ้าง เราก็เข้าไปชักชวนขึ้นมา กลุ่มโดยธรรมชาตินี้แหละให้เขาเห็นว่า การประกอบอาชีพที่เขาทำอยู่นั้นหากได้รับการปรับปรุง แก้ไขแล้ว จะทำให้ได้ผลดีขึ้น ผลผลิตจะเพิ่มมากขึ้นกว่าที่ทำอยู่ในปัจจุบัน ส่วนวิธีชักชวนขึ้นมาหรือสอนแนะนำขึ้นอยู่กับเทคนิคและกลวิธีของนักพัฒนาแต่ละคนที่จะต้องใช้อย่างไม่เหมือนกัน เมื่อคนเหล่านั้น เห็นด้วยกับแนวความคิดที่เราชี้แนะ ก็สอนแนะนำให้เขารวมกลุ่มกันขึ้น จะเรียกว่ากลุ่มผู้สนใจหรืออะไรก็ได้ โดยการร่วมมือกับผู้มีความสนใจเหมือนกันไว้ด้วยกัน เช่น ผู้สนใจปลูกมันสำปะหลังจัดเป็นกลุ่มปลูกมันสำปะหลัง ผู้สนใจการปลูกปอ ก็จะเป็นกลุ่มปลูกปอ ผู้สนใจการเลี้ยงปลาจัดกลุ่มเลี้ยงปลา เป็นต้น เมื่อรวมกลุ่มขึ้นแล้วก็จัดระบบการบริหารกลุ่มให้เรียบร้อยโดยจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาคณะหนึ่งก่อน ให้เป็นผู้นำของกลุ่ม เช่นการจัดระเบียบปฏิบัติของกลุ่มกรรมการบริหารกลุ่ม การประชุมประจำสัปดาห์หรือประจำเดือนของกลุ่ม บทบาทหน้าที่ของสมาชิกกลุ่ม ความรับผิดชอบ ร่วมกัน และกิจกรรมของกลุ่มที่ต้องทำ เป็นต้น ขบวนการทุกอย่างที่กล่าวมาจะต้องเป็นไปตามแบบประชาธิปไตย คือ ให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี

2. วิธีการให้การศึกษ เมื่อจัดตั้งกลุ่มขึ้นแล้วก็ให้การศึกษแก่กลุ่ม ความจริงแล้วการชักนำชาวบ้านให้รู้จักจัด กลุ่มขึ้นมา และจัดตั้งคณะกรรมการบริหารกลุ่มขึ้นนั้น เป็นขบวนการให้การศึกษแก่กลุ่มอยู่แล้วเป็น การศึกษาโดยการกระทำจริง (Learning by doing) ขึ้นต่อไปก็จัดฝึกอบรมให้กลุ่มได้มีความรู้ ความเข้าใจ และให้เกิดทักษะในเรื่องที่กลุ่มสนใจ เช่น การฝึกอบรมวิธีการเลี้ยงไก่ ฝึกอบรมวิธีการเลี้ยงปลา หรือฝึกอบรมเกี่ยวกับช่างแก้สมาชิกกลุ่มนั้น ๆ เป็นต้น วิธีการดำเนินงานพัฒนาชุมชน เป็นการแก้ปัญหาของบุคคลในชุมชนโดยการรวมกลุ่มเป็นสถาบันสนับสนุนการเรียนรู้ การคิดกิจกรรมที่กลุ่มทำจึงสามารถแปรเปลี่ยนทัศนคติของปัจเจกชนในชุมชนได้เป็นอย่างดี เมื่อรวมกลุ่มขึ้นแล้วก็จัดระบบการบริหารกลุ่มให้เรียบร้อย โดยจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมา จัดตั้งคณะกรรมการบริหารกลุ่มขึ้นนั้น ฝึกอบรมให้กลุ่มได้มีความรู้ ความเข้าใจ และให้เกิดทักษะในเรื่องที่กลุ่ม

สนใจ ให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีขบวนการทุกอย่างที่กล่าวมา จะต้องเป็นไปตามแบบประชาธิปไตย

นอกจากนี้ ยูวัฒน์ วุฒิเมธี (2534) ได้อธิบายถึงวิธีการพัฒนาชุมชนไว้ 7 วิธีการ ได้แก่

1. การให้การศึกษอบรมแก่ประชาชนที่มีการศึกษต่ำ ให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยกระบวนการให้การศึกษอบรม พัฒนาความรู้ ความคิด เฉลียวฉลาด อันจะนำไปสู่การสร้างสรรค์ แต่สิ่งที่ตั้งถามซึ่งได้จากการศึกษอบรม

2. การจัดตั้งกลุ่มและพัฒนากลุ่มหรือองค์กรของประชาชนให้เป็นผู้พร้อมที่จะรับและร่วมปฏิบัติในสิ่งเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ อันเกิดจากการพัฒนาอยู่เสมอ รวมถึงความคิด แรงกาย แรงใจและวัสดุ เงินทุน เพื่อรวมกันเป็นกลุ่มขึ้นและเป็นองค์กรสร้างพลังการคิด ตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติและรับผิดชอบต่อกัน อันเป็นการสร้างความเชื่อมั่นร่วมกันในหมู่ประชาชนเป็นตัวของตัวเองในที่สุด

3. การสรรหาและพัฒนาผู้นำของชุมชน การจัดตั้งกลุ่มของประชาชนขึ้น เพื่อบริหาร งานและคิดสร้างกิจกรรมและแนะนำกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มออกให้เกิดประโยชน์ โดยต้องมีผู้นำและผู้ปฏิบัติงานอย่างเป็นกิจจะลักษณะ เป็นผู้นำที่ดีและเข้มแข็งสามารถปฏิบัติหน้าที่ด้านบริการและนำความคิดประชาชนแทนเจ้าหน้าที่ของรัฐได้เป็นอย่างดี

4. การส่งเจ้าหน้าที่ของรัฐออกไปปฏิบัติงานอย่างเป็นมิตรกับประชาชนในชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐควรทำหน้าที่เป็นเพื่อนคู่คิด คอยแนะนำแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในการคิดริเริ่ม การแสวงหาพลังมวลชน กระตุ้น เร่งเร้าให้ประชาชนมีความคิดริเริ่ม และกล้าคิด มีความรับผิดชอบต่อการพัฒนาชุมชนของตนเองได้

5. การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาชุมชน การพัฒนาชุมชนเชื่อมั่นว่าการเริ่มต้นที่ดีช่วย ให้งานสำเร็จไปแล้วครึ่งหนึ่ง และการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาชุมชนนั้นไม่ควร จะล้มเหลว เพราะจะเป็นการทำลายแรงบันดาลใจ ความกล้ากระตือรือร้นในการทำงาน ของประชาชน ดังนั้น การศึกษาวิเคราะห์ปัญหาความต้องการของชุมชนควรต้องมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้ ประชาชนเกิดความตื่นตัวและตระหนักในปัญหา มากขึ้น ดังนั้น ก่อนลงมือทำโครงการพัฒนาจะต้องมี การสำรวจข้อมูลเบื้องต้นในทุก ๆ ด้าน ของชุมชน และข้อมูลแต่ละด้านให้ประชาชนและผู้นำมีส่วนร่วม ร่วมรับผิดชอบรับรู้อย่าง ใกล้ชิดเพราะประชาชนและผู้นำได้รับรู้ปัญหาด้วยตัวของเขาเอง

6. การวางแผนและวางโครงการ การพัฒนาชุมชนนั้นจะต้องมีการวางแผนอย่างมี ระบบและมีหลักวิชาการ การนำแผนออกปฏิบัติโดยจัดทำเป็นแผนโครงการต่าง ๆ และการ ดำเนินงานพัฒนาชุมชนจึงเน้นการวางแผนวางโครงการขึ้นโดยประชาชนตามสภาพปัญหา

และความต้องการของประชาชน และทางฝ่ายรัฐบาลจะต้องมีการวางแผนจากเบื้องบนแล้ว ต้องมีการวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับแผนของประชาชนเป็นสำคัญ

7. การประสานงานและการร่วมมือในการปฏิบัติงาน การพัฒนาชุมชนไม่ใช่เป็นงานของประชาชนหรือหน่วยงานของรัฐคนใดคนหนึ่ง หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง โดยเฉพาะ แต่เนื่องจากกิจกรรมที่จะต้องพัฒนาในชุมชนนั้นมีมากมาย จะต้องทำให้การประสานสอดคล้องเกื้อกูลกัน ดังนั้น การประสานงานทั้งทางวิชาการ บุคคล งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในโครงการจึงมีความจำเป็นและสำคัญในโครงการและการนำโครงการออกปฏิบัติและขั้นตอนต่าง ๆ ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลทุกคนทุกหน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องให้ความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและความถนัดของตน เพื่อให้การวางแผน การปฏิบัติออกมาให้เกิดความรัดกุม และรับรู้ร่วมกันจากการมีส่วนร่วมทุกฝ่าย

สรุปได้ว่า วิธีการพัฒนาชุมชน คือการให้การศึกษาอบรมแก่ประชาชน ให้การศึกษาอบรม พัฒนาความรู้ ความคิด เฉลียวฉลาดโดยพัฒนากลุ่มหรือองค์กรของประชาชน เป็นองค์กรสร้างพลังการคิดตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติและรับผิดชอบด้วยกัน โดยมีการสรรหาและพัฒนาผู้นำของชุมชน ที่เป็นผู้นำที่ดีและเข้มแข็งสามารถปฏิบัติหน้าที่ด้านบริการ เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาชุมชน ผู้นำมีส่วนร่วมรับผิดชอบรับรู้อย่างใกล้ชิด เพราะประชาชนและผู้นำได้รับรู้ปัญหาด้วยตัวของเขาเอง ทางฝ่ายรัฐบาลจะต้องมีการวางแผนจากเบื้องบนแล้วต้องมีการวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับแผนของประชาชนเป็นสำคัญ ประสานงานและการร่วมมือในการปฏิบัติงาน ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลทุกคนทุกหน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องให้ความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและความถนัดของตน ซึ่งวิธีการดำเนินงานพัฒนาชุมชนแบ่งออกเป็น 2 วิธี คือ 1) โดยการรวมกลุ่ม คือ การรวมพลังความคิดแรงกาย แรงใจ และวัสดุ เงินทุน เพื่อรวมกันเป็นกลุ่มขึ้น และเป็นองค์กรสร้างพลังการคิดตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติและรับผิดชอบด้วยกัน ประชาชนส่วนใหญ่ทำอะไรกันบ้าง เราก็เข้าไปชักชวนขึ้นนำกลุ่มโดยธรรมชาติให้เขาเห็นว่าการประกอบอาชีพที่เขาทำอยู่นั้น หากได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว จะทำให้ได้ผลดีขึ้น 2) โดยการให้การศึกษา คือ พัฒนาความรู้ ความคิด เฉลียวฉลาดให้ชุมชน อันจะนำไปสู่การสร้างสรรค์แต่สิ่งที่ดีงาม ซึ่งได้จากการศึกษาอบรมชักนำชาวบ้านให้รู้จักจัดตั้งกลุ่มขึ้นมา และจัดตั้งคณะกรรมการบริหารกลุ่มขึ้นนั้น เป็นขบวนการให้การศึกษาแก่กลุ่มอยู่แล้ว เป็นการศึกษาโดยการกระทำจริง

พระสงฆ์ควรมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนในยุคปัจจุบันอย่างไร

การพัฒนาชุมชนโดยอาศัยบทบาทพระสงฆ์เป็นเรื่องที่มีมานานเพราะพระสงฆ์กับชาวบ้านมีวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกันเสมอโดยเฉพาะตามชุมชนท้องถิ่น บทบาทของพระสงฆ์ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ทำให้เราเข้าใจบทบาทการพัฒนาท้องถิ่นจากพระสงฆ์เพิ่มมากขึ้นซึ่งบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่นนั้น เป็นการเน้นย้ำให้เห็นว่า พระสงฆ์นอกจากจะมีหน้าที่ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยแล้ว ยังต้องมีหน้าที่ช่วยเหลือสังคมอีกทางหนึ่งด้วย โดยเฉพาะช่วยเหลือด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ซึ่งพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนานั้นมีบทบาทช่วยทำประโยชน์แก่สังคมไทยในด้านต่าง ๆ มาตั้งแต่อดีต โดยเป็นงานสวัสดิการสังคมที่ส่งเสริมคุณภาพจิตใจ ทั้งที่เป็นทางตรงและทางอ้อมทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทำให้เกิดศรัทธาและความสามัคคีในสังคม ปัจจุบันนี้ได้มีการเน้นถึงความสำคัญของพระพุทธศาสนาในด้านต่าง ๆ เป็นต้นว่าพระพุทธศาสนากับการแก้ไขปัญหาสังคม พระพุทธศาสนากับงานสังคมสงเคราะห์ พระพุทธศาสนากับงานสวัสดิการสังคม ไม่ว่าจะเป็นการป้องกันปัญหา การแก้ไขปัญหา การพัฒนาคน การพัฒนาสังคม ทั้งนี้โดยการพิจารณาจากแนวหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา บทบาทของพระสงฆ์ที่เกี่ยวข้องกับงานสวัสดิการ หลักธรรมเป็นเนื้อแท้ของศาสนา ซึ่งมาจากสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยที่พระองค์ประสงค์จะถ่ายทอดเนื้อแท้ของศาสนาให้กับคนในโลก เพื่อให้เขาหลุดพ้นจากความทุกข์ นับได้ว่าพระพุทธศาสนาเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือชาวโลกอย่างแท้จริง เพื่อช่วยเหลือให้เขาสามารถพึ่งตนเองได้ (พระมหาสาयนต์ หวานคำ, 2542)

บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชนเป็นบทบาทที่พระสงฆ์ได้ปฏิบัติมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและรูปแบบการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ก็มีการพัฒนาของภาครัฐที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ ทั้งนี้งานพัฒนาชุมชนที่จัดขึ้นโดยพระสงฆ์จึงเป็นหน้าที่หลักอีกประการหนึ่งของพระสงฆ์ เพื่อเป็นการอนุเคราะห์ประชาชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นทั้งด้านร่างกายและจิตใจ โดยแบ่งเป็นบทบาทในการพัฒนาออกเป็น 2 ประการ (พระมหาถนอมศักดิ์ สุภักดิ์, 2546) คือ

1. บทบาทการพัฒนาตนเอง เป็นบทบาทที่พระภิกษุจะต้องปฏิบัติตามพระธรรมวินัยที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติไว้ เพื่อเป็นการพัฒนาตนเองทางด้านจิตใจตามหลักการทางพระพุทธศาสนาเพื่อให้เกิดความบริสุทธิ์ใจเป็นที่น่าเลื่อมใสของพุทธศาสนิกชน

2. บทบาทการพัฒนาชุมชน เป็นบทบาทที่สังคมคาดหวังและต้องการให้พระภิกษุสงฆ์ได้ออกมาปฏิบัติหน้าที่ที่เกื้อกูลแก่พุทธศาสนิกชนหรือบุคคลทั่วไป เพื่อพัฒนาทางด้านจิตใจ การเป็นที่พึ่งทางใจให้คำปรึกษาแก่ผู้ที่มีความทุกข์ทางใจ และด้านพัฒนาสังคม เช่น

ด้านการศึกษาระดับสูงและการรักษาพยาบาล โดยวัดและพระสงฆ์ยังคงเป็นศูนย์กลางของชุมชนในการพัฒนาเพราะวัดเป็นต้นทุนที่สำคัญของสังคมไทย

ในบริบทเดียวกัน พระมหากษัตริย์ นันทเพชร์ (2540) ได้เสนอบทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนไว้อีก 5 ประการ คือ

1. บทบาทด้านการพัฒนาจิตวิญญาณ พระสงฆ์ทำหน้าที่ในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาขัดเกลาจิตใจของพระพุทธรูปศาสนิกชนให้มีคุณภาพดีขึ้น โดยหลักธรรมทางพุทธศาสนานี้ชี้ชัดว่า “ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นหัวหน้า มีใจประเสริฐที่สุด สำเร็จได้เพราะใจ” คำสอนนี้ได้มาเป็นคติแบบไทย ๆ ที่ว่า “ใจเป็นนาย กายเป็นบ่าว” เพราะฉะนั้นหากมองในแง่ของการพัฒนาแล้ว การพัฒนาที่สำคัญที่สุดและละเลยไม่ได้ก็คือการพัฒนาจิตใจ เพราะจิตที่พัฒนาแล้วเท่านั้นจะทำให้การพัฒนาภายนอกคือการพัฒนาทางกายหรือวัตถุเป็นไปอย่างถูกต้อง พระสงฆ์จึงใช้หลักของการฝึกสมาธิเข้ามาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาจิตวิญญาณของพระพุทธรูปศาสนิกชนให้เกิดการพัฒนาจากภายในสู่ภายนอกเพื่อให้เป็นคนที่มีสมบูรณ์

2. บทบาทด้านส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม จะเห็นได้จากการที่พระสงฆ์จัดการรักษาประเพณีทางพุทธศาสนา เช่น การเทศน์มหาชาติ การตักบาตรเทโว จัดให้มีการรักษาสิ่งแวดล้อม จะเห็นได้จากการที่พระสงฆ์จัดให้มีการบวชป่า เพื่ออนุรักษ์ป่าไม้ เป็นต้น เป็นบทบาทที่เน้นให้ประชาชนมีความรักและหวงแหนทรัพยากรในท้องถิ่นของตน

3. บทบาทด้านเผยแผ่ธรรม เป็นบทบาทหลักของพระสงฆ์ในฐานะที่เป็นสาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระสงฆ์ทำหน้าที่ในการศึกษาธรรมและนำธรรมที่ตนได้ศึกษาแล้วไปเผยแผ่ธรรมของพระสงฆ์ในปัจจุบันออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

3.1 พระธรรมจาริก คือพระสงฆ์ไทยที่เสียสละและสมัครใจเดินทางไปปฏิบัติงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชาวเขาในท้องถิ่นจังหวัดต่าง ๆ ที่มีชาวเขาอาศัยอยู่

3.2 พระธรรมทูต คือพระภิกษุที่มีความรู้ในทางพระพุทธศาสนาพอสมควรที่จะดำเนินการเผยแผ่ได้ แล้วเสียสละไปพบปะกับประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อหาทางโน้มน้าวประชาชนให้เกิดความสนใจเลื่อมใสในคุณค่าแห่งศีลธรรม และพระพุทธศาสนาโดยเผยแผ่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

3.3 การเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยทั่วไป เช่น การเทศน์ การเผยแผ่โดยผ่านสื่อวิทยุโทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ เป็นต้น

4. บทบาทด้านให้การศึกษา เป็นบทบาทที่พระสงฆ์ได้ปฏิบัติตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในอดีตประชาชนมักนำลูกหลานที่เป็นผู้ชายมาฝากให้อยู่กับพระสงฆ์แล้วพระสงฆ์จะทำการสอนศิลปวิทยาการต่าง ๆ ให้ตามสมควร วัดก็บริจาคที่ดินให้เป็นสถานจัดสร้าง

อาคารของสถานศึกษาต่าง ๆ พระสงฆ์ยังทำหน้าที่เป็นครูช่วยเหลือในบางรายวิชาที่ขาดแคลนครูผู้สอน เป็นการให้การศึกษแก่ชุมชน

5. บทบาทด้านสงเคราะห์ การสงเคราะห์ชาวบ้านของพระสงฆ์เป็นไปทั้งด้านวัตถุและด้านจิตใจ ทั้งนี้สอดคล้องกับหลักธรรมที่เรียกว่า สังคหวัตถุ ซึ่งเป็นธรรมเครื่องสงเคราะห์โลกประดุจสลักเพลาคุมรถที่แล่นไป มีอยู่ 4 ประการ คือ ทาน ให้เป็นสิ่งที่ของต่าง ๆ แก่ผู้อื่นที่ควรให้ปัน ปิยวาจา เจรจาวาจาอ่อนหวาน อุตถจริยา ประพฤติสิ่งที่ประโยชน์สมานัตตตา ความเป็นคนมีตนเสมอไม่ถือตัว

พระสงฆ์จึงทำหน้าที่ในการสงเคราะห์พุทธศาสนิกชนทางด้านวัตถุ เช่น การบริจาคข้าวสารให้กับผู้ยากไร้ การช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ เป็นต้น การให้สงเคราะห์ทางด้านจิตใจ พระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้ผู้มาปรึกษาเกิดความสบายใจ และต่อสูชีวิตต่อไปได้

จากการศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์คือครูของสังคม เป็นแบบแผนพฤติกรรมที่ดีงาม และเป็นผู้นำทางด้านจิตใจแก่ประชาชนโดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการพัฒนาสังคม เป็นหน้าที่ที่พระสงฆ์จะทำด้วยความสมัครใจและทำด้วยความเสียสละเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนและสังคมที่ตนอาศัยอยู่

บทบาทที่พึงประสงค์ของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนว่าควรมีบทบาทดังนี้

1. บทบาทในการปลูกฝังธรรมะในจิตใจ หมายถึง การหล่อหลอมความคิด ทศนคติ ตลอดจนอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ด้วยหลักธรรมเพื่อเป็นแนวทางในการดำรงชีวิต หลักธรรมสอนให้เห็นว่าสิ่งทั้งหลายไม่อยู่โดดเดี่ยว แต่มีความสัมพันธ์สอดคล้องเป็นเหตุปัจจัยต่อกัน เมื่อต้องการผลเช่นใดก็ต้องสร้างเงื่อนไขหรือเหตุปัจจัยเช่นนั้น เช่น เมื่อต้องการพ้นจากความยากจนก็ต้องขยันหมั่นเพียรและต้องแก้ไขสาเหตุของความยากจน เมื่อต้องการให้พืชผลเจริญงอกงามก็ต้องทะนุบำรุงและขจัดภัยของพืชเป็นต้น นอกจากนี้ยังมีหลักธรรมข้ออื่น ๆ ที่เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในพุทธธรรมคือ หลักกัทธิบาท 4 ว่าด้วย ฉันทะ พอใจ, วิริยะ ความพากเพียร, จิตตะ ความเอาใจใส่, วิมังสะ หมั่นไตร่ตรองงานที่ทำอันเป็นผลให้การทำงานมีผลดี ทำให้การงานมีความรอบคอบถี่ถ้วน และเกิดประโยชน์มากที่สุดมีคุณภาพที่สุด (ภัทรพร สิริกาญจน,2540)

2. บทบาทในการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจและการเดินทางสายกลาง หมายถึง การลงมือประกอบการทำมาหากินด้วยตนเองโดยทำเกษตรแบบผสมผสาน เช่น ทำนาและเลี้ยงปลาร่องนำไปด้วย หรือทำไร่แบบผสมผสาน ปลูกพืชหมุนเวียน เช่น ถั่วสลับกับพืชอย่างอื่น ในการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจแบบผสมผสานนี้จะได้ผลดีต่อเมื่อผู้ประกอบการใช้วิธีเดินทางสายกลางตามหลักพระพุทธศาสนา คือ มีเป้าหมายในการเลี้ยงตนเองเท่านั้นตามหลักกินที่อยู่แต่พอดี ไม่ใช่เพื่อกินดีอยู่ดี จึงไม่มีความจำเป็นที่จะขยายงานให้มีขนาดใหญ่โต

เกินความจำเป็นในการดำรงชีวิต ไม่หวังผลทางการค้า และกำไรธุรกิจ ผู้ที่สามารถอยู่ได้อย่างมีความสุข มีชีวิตที่เรียบง่าย และสันโดษ (ความพอใจในอัตภาพ) ผู้ที่ประกอบอาชีพโดยพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจจึงเป็นผู้เดินทางสายกลางพวกเขาไม่ร่ำรวยล้นฟ้า แต่ก็ไม่ลำบากยากจน สามารถดำรงชีพอยู่ได้อย่างมีความสุข การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมกับการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ นั้นเป็นการปลูกฝังธรรมะในจิตใจของคนในชุมชนและเป็นการหล่อหลอมความคิดเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ด้วยการนำหลักพุทธธรรมมาเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจในการใช้ชีวิตในชุมชนให้มีความ พากเพียรในการทำงาน เอาใจใส่ในงานที่ทำ และลงมือทำงานด้วยตนเอง โดยใช้ทางสายกลางตามหลักพระพุทธศาสนามีประยุกต์ใช้ด้วยการพึ่งตนเองไม่เบียดเบียนใครมีเป้าหมายในการทำงาน เพื่อสร้างความสำเร็จในการทำงานและสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข (สมบุญ สุขสำราญ, 2530)

3. บทบาทในการทำหน้าที่เป็นพลังสร้างสรรค์บูรณาการของสังคมเป็นสถาบันที่ถ่ายทอดและปลูกฝังวัฒนธรรมและจริยธรรมทางสังคม ก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางวัฒนธรรมและความรู้สึกเป็นชาติ พุทธศาสนามีอิทธิพลต่อทัศนคติและค่านิยมและมีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวทางความสัมพันธ์และการกระทำต่อกันระหว่างสมาชิกในสังคมทำหน้าที่เป็นกลไกคอยควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมอีกด้วย พุทธศาสนาไม่เพียงจะมีหลักการเกี่ยวกับธรรมชาติและปัญหาทางศีลธรรมเท่านั้น ยังเกี่ยวข้องกับความเท่าเทียมกันในโอกาสทางสังคมทั้งทางเศรษฐกิจและการเมือง พระสงฆ์ในฐานะเป็นศูนย์รวมทางจิตใจเป็นกลุ่มพลังทางสังคมที่สำคัญในการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในชาติ พระสงฆ์สามารถเป็นที่พึ่งทางจิตใจและร่างกายของชาวชุมชนชนบทที่ยากไร้และที่ห่างไกลจากการพัฒนาของรัฐ นอกจากนี้ วัดยังเป็นศูนย์พิธีกรรมทางประเพณีที่สำคัญของหมู่บ้าน จึงไม่เพียงแต่ศูนย์รวมทางจิตใจเท่านั้น แต่ยังเป็นศูนย์รวมด้านนันทนาการและความบันเทิงอีกด้วย พระสงฆ์ในชุมชนชนบทเป็นที่เคารพของชาวบ้าน ถ้าพระสงฆ์เป็นแกนนำในการพัฒนาจิตใจและวัตถุเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เรื่องนั้นมักได้รับความร่วมมือและความช่วยเหลือจากชาวบ้านอย่างมีจิตศรัทธาและสามารถประสบความสำเร็จได้โดยง่ายและเสียค่าใช้จ่ายน้อย

ดังนั้น พระสงฆ์จึงได้รับการอบรมความรู้ด้านโภชนาการและการสุขอนามัย การพัฒนาชุมชนชนบทโดยพระสงฆ์เป็นผู้นำน่าจะประสบความสำเร็จเป็นลำดับ ซึ่งในกระบวนการพัฒนานั้น ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อตนเองและชุมชนของตนเท่ากับเป็นการพัฒนาสำนึกการเป็นพลเมืองและสำนึกของสังคมด้วยพระพุทธศาสนามีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน เป็นสถาบันหนึ่งของชุมชนที่เป็นพลังสร้างสรรค์บูรณาการของชุมชนและปลูกฝังทางด้านวัฒนธรรม จริยธรรมทางชุมชนและมีอิทธิพลต่อ

ทัศนคติ ความคิด ความเชื่อ ทำหน้าที่เป็นกลไกคอยควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในชุมชน และพระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นแกนนำในการพัฒนาจิตใจและแนะนำชาวบ้านในการใช้ชีวิตและ ดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ ปุณฺณศรีธา สร้างความสุขให้คนในชุมชนได้รู้จักการใช้ ชีวิตอย่างมีสติไม่ประมาทและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (สมบุญ สุธาสารณ, 2530)

สรุปได้ว่า บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชนในปัจจุบันนั้น เป็นการนำหลักพุทธ ธรรมเข้ามาขัดเกลาสั่งสอนชาวบ้านเพื่อให้เกิดความพร้อมที่จะร่วมกันทำงานเพื่อพัฒนา เพื่อแก้ปัญหาชีวิตและชุมชน เน้นให้ชาวบ้านรู้จักตัวเอง รู้จักปัญหา รู้จักถ้อยคำ อธิบาย ฟังตนเอง จนนำไปสู่การเข้าร่วมในกิจกรรมการพัฒนา และหล่อหลอมความคิด ทัศนคติ ตลอดจนอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ด้วยหลักธรรมเพื่อเป็นแนวทางในการดำรงชีวิต ประกอบ อาชีพโดยการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจจึงเป็นผู้เดินทางสายกลางพวกเขาไม่ร่ำรวยล้นฟ้า แต่ ก็ไม่ลำบากยากจน สามารถดำรงชีพอยู่ได้อย่างมีความสุขและนำไปสู่การมีความสามัคคีใน หมู่คณะได้และก่อให้เกิดความมีเสถียรภาพในระดับตำบลและถ้าทุกตำบลสามารถมี เสถียรภาพได้ จะนำไปสู่การมีความมั่นคงในระดับชาติได้ในที่สุด

สรุป

จากการเปลี่ยนแปลงตามกระแสสังคมที่เกิดขึ้นทำให้พระสงฆ์มีการปรับบทบาท โน้มเข้าหาประชาชน ให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนรับผิดชอบมากขึ้น อาทิ ด้านการศึกษา ด้าน การก่อสร้าง เป็นต้น พระสงฆ์ต้องส่งเสริมให้สังคมมีความเข้มแข็งด้านศีลธรรม โดยการ สนับสนุนให้ประชาชน รวมกลุ่มศึกษาธรรมและฝึกสมาธิร่วมกัน จัดกิจกรรมส่งเสริม จริยธรรมแก่เยาวชนในชุมชน ส่งเสริมการพัฒนาชุมชน ด้วยการเปิดพื้นที่วัดให้ประชาชน ได้ใช้ประจุมร่วมกัน อาทิ ปัญหายาเสพติด การอนุรักษ์แหล่งน้ำ การแก้ปัญหาน้ำเสีย เป็น ต้น ทั้งนี้บทบาทดังกล่าวอาจเริ่มด้วยการกระตุ้นให้ ชาวบ้านรวมกลุ่มกัน เป็นที่ปรึกษาทั้ง ด้านธรรมและทักษะ ตลอดจนการช่วยเหลือด้านวัสดุอุปกรณ์ กิจกรรมหลักข้างต้นนั้น พระสงฆ์ในพื้นที่ควรสนับสนุนอย่างจริงจัง ประชาชนต้องโน้มน้าเข้าหาคณะสงฆ์ ผ่านการร่วม บริหารและรับผิดชอบต่อกิจการคณะสงฆ์ หรือร่วมเป็นผู้อุปถัมภ์ ด้านบุคลากร ด้านวิชาการ ด้านการกำหนดนโยบาย ด้านการวางแผน และด้านการดำเนินงานของพระสงฆ์ในพื้นที่ เป็นการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับประชาชน ที่จะส่งผลต่อความเจริญมั่งคั่ง ของ พระพุทธศาสนา เนื่องจากพุทธศาสนิกชนจะมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรม และ กลวิธีในการปฏิบัติมากหรือน้อยย่อมขึ้นอยู่กับศักยภาพของพระสงฆ์ ขณะเดียวกันพระสงฆ์ จะประพฤติตาม พระธรรมวินัยและบำเพ็ญศาสนกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมเกี่ยวพัน กับการอุปถัมภ์และกำกับ ดูแลของประชาชนด้วยเช่นเดียวกัน เพราะหากประชาชนไม่ใส่ใจ พระสงฆ์ หรือไม่รู้จักรอบและขอบเขตระเบียบวินัยสงฆ์ ยิ่งเป็นการละเลยต่อการกำกับดูแล

ภิกษุบริษัท พุทธศาสนิกชนไม่ควรคิดว่าพุทธศาสนาเป็นเรื่องของพระสงฆ์และกรรมการศาสนาเท่านั้น แต่พึงเข้าใจว่าพุทธศาสนาและพระสงฆ์ เป็นเรื่องเกี่ยวเนื่องด้วยพุทธศาสนิกด้วย (พระไพศาล วิสาโล, 2546)

ดังนั้นในปัจจุบันพระสงฆ์จึงเข้าไปมีบทบาทในด้านการอบรมคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ชุมชน นักเรียน นักศึกษา เผยแผ่ธรรมะ สงเคราะห์ผู้ยากไร้ พัฒนาถาวรวัตถุให้กับชุมชนมีการรับเลี้ยงดูเด็กกำพร้า การเปิดโรงเรียนสอนเด็กก่อนเกณฑ์และโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลี พร้อมกับพระปริยัติธรรมสามัญ เป็นผู้ดำเนินงานบทบาทนักสังคมสงเคราะห์ และยังเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและผู้นำชาวบ้านทำให้เกิดความสามัคคีเป็นระเบียบเรียบร้อยแก่ชุมชนและสังคมในท้องถิ่น ได้ดำเนินงานพัฒนาเศรษฐกิจให้แก่ประชาชนที่อยู่ในชุมชนประสบความสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นการตั้งสหบาลข้าว คือการให้ประชาชนที่ขาดแคลนสามารถกู้ยืมข้าวไม่บริโภค หลักการดังกล่าวสอดคล้องกับหลักทางพุทธศาสนาที่มีการเกื้อกูลเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ผู้ที่มีข้าวก็จะนำข้าวมาฝากให้ผู้ทุกข์ยาก กว่าผู้ไปกินไปใช้ยามขาดแคลน ไม่ต้องไปกู้เงินดอกเบี้ยแพง ๆ นับเป็นการช่วยเหลือกันและกันเป็น หลักในการพัฒนาที่ยั่งยืนและมีการจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ร้านค้า ที่มีหลักการขายถูกเอากำไรพอควรหรือ กลุ่ม สัจจะออมทรัพย์เพื่อฝึกชาวบ้าน การทำเกษตรธรรมชาติ เกษตรครบวงจร เพื่อแก้ปัญหาการเกษตร เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- เทวินทร์ คงเมือง. (2561). บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 2 (2).14-21.
- ธิตี กิตติวิฑิตคุณ. (2540). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปรีดา เจษฎารางกุล .(2550). *การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พระไพศาล วิสาโล. (2546). *พุทธศาสนาในอนาคต แนวโน้มและทางออกจากวิกฤต*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.
- พระมหาภิกษุญา นันทเพชร. (2540). *ทัศนคติของพระสงฆ์ต่อบทบาทการพัฒนาสังคม* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- พระมหาดนอมศักดิ์ สุภักดิ์. (2546). บทบาทของพระธรรมวิทยากรต่อการปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรมเยาวชน (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระมหาธรรยง สุรบุญโญ. (2560). บทบาทพระสงฆ์ไทยกับงานพัฒนาชุมชน. *วารสารพุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 24(3), 47-57.
- พระมหาสายันต์ หวานคำ. (2542). บทบาทของพระสงฆ์ในงานสวัสดิการสังคมศึกษากรณีพระสงฆ์ที่ได้รับรางวัลดีเด่น (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.
- ภัทรพร สิริกาญจน. (2540). หน้าที่ของพระสงฆ์ตามพุทธบัญญัติ: แนวคิดและบทบาทของพระคำเขียน สุวณโณ ในการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2534). การพัฒนาชุมชน จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด บางกอกบล๊อค.
- วิมลพร สุวรรณแสนทวี. (2565). บทบาทพระสงฆ์ด้านการพัฒนาชุมชนและสังคม. *วารสารสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*, 5(1), 175-186.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). (2554). *คณะกรรมการเครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อการปฏิรูปข้อเสนอเชิงนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองสู่การปฏิรูปประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน.
- สนธยา พลศรี. (2550). *เครือข่ายการเรียนรู้ฐานพัฒนาชุมชน (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอ.เอส.พรินติ้ง เฮ้าส์.
- สมบุญณ์ สุขสำราญ. (2530). *การพัฒนาชุมชนชนบทแนวพุทธวิธี: ศึกษาเฉพาะกรณีพระสงฆ์นักพัฒนา*. กรุงเทพฯ: บริษัท พิมพ์สวย จำกัด.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2552). *การพัฒนาชุมชน (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

การบริหารจัดการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบในจังหวัดเชียงใหม่ ตามแนววิถีปกติใหม่*

THE MANAGEMENT OF MODELED 5 PRECEPTS OBSERVING VILLAGE IN CHIANG MAI IN LINE WITH THE NEW NORMAL LIFE

พระวิมลมณี (นนทพันธ์ ปภัสสร)

Phra Vimolmune (Nonthaphan Papassaro)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: Nonthapan2@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความเรื่อง การบริหารจัดการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบในจังหวัดเชียงใหม่ ตามแนววิถีปกติใหม่ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ จังหวัดเชียงใหม่ การบริหารตามแนววิถีปกติใหม่ ผลของการบริหารโครงการตามแนววิถีปกติใหม่ และปัจจัยเอื้อให้เกิดผลที่พึงประสงค์จากการบริหารโครงการฯ ตามแนววิถีปกติใหม่ มีผลการค้นพบดังนี้ บริบทการบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จังหวัดเชียงใหม่ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการ ประกอบด้วยพระสงฆ์และข้าราชการฝ่ายฆราวาส และคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการในพื้นที่ทุกระดับ นับแต่ระดับจังหวัดถึงระดับตำบล สำหรับการบริหารโครงการหมู่บ้านต้นแบบ มีการพัฒนาโครงการหมู่บ้านปลอดภัยเป็นต้นแบบของแต่ละอำเภอขึ้นมา การบริหารโครงการและการประเมินผล ส่วนใหญ่พบว่า ในเชิงปริมาณ มีหมู่บ้านต้นแบบที่ประชาชนสมัครใจรักษาศีล 5 และเข้าร่วมโครงการหมู่บ้านปลอดภัย ร้อยละ 80 เป็นการรายงานเชิงปริมาณ แต่ในเชิงคุณภาพ ยังไม่สามารถปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรมได้อย่างเป็นรูปธรรมตามประสงค์ เพื่อหาทางพัฒนาการบริหารโครงการฯ จึงเสนอหลักการบริหารตามแนววิถีปกติใหม่ ในยุคโควิด-19 ด้วยความมุ่งหวังว่า หลักการบริหารตามแนววิถีปกติใหม่ ที่มีปัจจัยหลายด้านเป็นตัวขับเคลื่อน จะส่งเสริมและสนับสนุนให้โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ บรรลุผลทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพได้อย่างดี และเหมาะสมตามยุควิถีปกติใหม่

คำสำคัญ: หมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ; จังหวัดเชียงใหม่; แนววิถีปกติใหม่; การบริหารจัดการ

Abstract

The article entitled "The Management of Modeled 5 Precepts Observing Village in Chiang Mai in line with the New Normal Life" aimed to study the managing project of the modeled five precepts observing Village, Chiang Mai Province, the management in a New Normal, the results of project management according to the New Normal management and the factors contributing to the desirable results from the mentioned project management based on the New Normal. The findings were as follows: On the context of managing Five Precepts Village project, Chiang Mai Province, The Board of Directors was appointed both from the Sangha side and the Government side. In addition, the project driving committees at all levels from the provincial level to the sub-district level. For the management of the modeled 5 precepts observing village project, the alcohol-free village project was developed as a model for each district. The project management and its assessments mostly were found that on the quantitative results, there were typical villages wherein people were voluntarily observing the 5 precepts and participating in the Alcohol-Free Village Project about quantitatively 80% of all members in the enrolled villagers. In terms of quality, it was still unable to cultivate and develop morality as desired to people. To find the guidance in developing the project management, therefore, the principles of New Normal management are proposed in the period of COVID-19 crisis. It could be seen that on the principle of management in the New Normal life, based on the driving factors, it would promote and support the modeled 5 precepts observing village project to achieve the effective results both in quantitative and qualitative aspects and appropriate following the trend of the New Normal life.

Keywords: The Modeled 5 Precepts Observing Village; Chiang Mai Province; New Normal Life; Management

บทนำ

การดำเนินการหมู่บ้านศีล 5 ได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ ปี 2555 เป็นครั้งแรกที่ จังหวัดสระบุรี โดยผู้ว่าราชการจังหวัดสระบุรีได้รับเมตตาและคำชี้แนะจาก เจ้าพระคุณ สมเด็จพระมหาธีรราชวังมงคลาจารย์ (ช่วง วรบุญโญ) ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช และ พระธรรมปิฎก เจ้าคณะจังหวัดสระบุรี ร่วมมือกับคณะสงฆ์ จึงเกิดโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จังหวัดสระบุรี ด้วยความมุ่งมั่นที่จะทำให้สระบุรีร่มเย็นด้วยศีลธรรม ผลดำเนินงานมี ประชาชนในหมู่บ้านร้อยละ 50 รักษาศีล 5 ถึง 81 หมู่บ้าน 10,262 ครอบครัว จากทุก อำเภอของจังหวัดสระบุรี พร้อมกับได้ต่อยอดไปยังโรงเรียนรักษาศีล 5 อีก 12 โรงเรียน ซึ่ง ได้มีการมอบป้ายประกาศอย่างเป็นทางการที่ จังหวัดสระบุรีเป็นแห่งแรก เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557

เพื่อขยายโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ไปทั่วประเทศ ในปี 2557 สมเด็จพระมหาธีรราชวังมงคลาจารย์ มีดำริที่จะเสริมสร้างความสมานฉันท์ของประชาชนในชาติ เพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปและพัฒนาสังคมไทยอย่างยั่งยืน ดังโอวาทที่ประทานไว้ เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2556 ความว่า “อันว่าศีล 5 เป็นสิ่งสำคัญสำหรับมนุษย์ เมื่อทุกคนมีศีล 5 ด้วยกัน สังคมนั้น ๆ คือ ประชาชนย่อมจะอยู่เย็นเป็นสุข เมื่อเป็นไปได้ ขอให้ชื่อหมู่บ้านนั้นว่า หมู่บ้านรักษาศีล 5” (พระใบฎีกาสองเมือง อธิมุตโต (จอมพล), 2560) แนวดำรินี้ สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐบาลที่พยายามสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ให้เกิดความสงบ สันติสุข มีความสามัคคีกลมเกลียวกันในชาติ จึงได้ดำเนินการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 อย่างเป็นทางการ ในการกำกับดูแลของกรมการมหาเถรสมาคม ในวันที่ 18 มิถุนายน 2557 มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินีนาถ 2) เพื่อเสริมสร้างความปรองดอง สมานฉันท์ ลดความขัดแย้ง สร้างความมั่นคง ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้กับประชาชนในประเทศ 3) เพื่อให้ประชาชนได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข และ 4) เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและสร้างความตระหนักรู้และเชิดชูสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ ให้เป็นสถาบันหลักของชาติอย่างมั่นคง โดยอาศัยหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล(อปต.) ของคณะสงฆ์ เป็นฐาน หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล(อปต.) เป็นโครงการที่เริ่มต้น โดยสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฟื้น ชุตินธโร) อดีตเจ้าอาวาสวัดสามพระยา และอดีตกรมการมหาเถรสมาคม ในปี 2518 เพื่อให้พระสงฆ์เป็นผู้นำในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยใช้วัดเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เพื่อช่วยประชาชนให้สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ในด้านต่าง ๆ 8 ด้าน คือ ศีลธรรม และวัฒนธรรม สุขภาพอนามัย สัมมาชีพ สันติสุข ศึกษาสงเคราะห์ สาธารณสงเคราะห์

กัตถุญญตเวทิตาธรรม และสามัคคีธรรม มี อปต. จำนวน 5,914 หน่วย ที่ดำเนินการอยู่ทั่วประเทศ เป็นฐานขยายโครงการฯ (วัดปากน้ำภาษีเจริญ; 2565)

การบริหารโครงการฯ เน้นการบูรณาการความร่วมมือ โดยมอบหมายให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ร่วมกับคณะสงฆ์ หน่วยงานราชการ สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน องค์กรเครือข่ายชาวพุทธ ได้ขับเคลื่อนโครงการกำหนดเป้าหมายให้ทุกตำบล ทุกหมู่บ้าน ทั่วประเทศ เป็นหมู่บ้านรักษาศีล 5 พื้นที่เป้าหมายในการดำเนินการพร้อมกันทั้ง 76 จังหวัด (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2556) พร้อมทั้งตั้งเป้าตัวชี้วัด ให้เกิดสัมฤทธิ์ผลอย่างเป็นรูปธรรม

ช่วงแรกกำหนดกรอบภายใน 4 ปี คือ ปี 2557 – 2560 ให้วัด กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน หรือ ประธานชุมชน รับสมัครประชาชนเข้าร่วมโครงการฯ ตั้งแต่ 50 เปอร์เซ็นต์ขึ้นไป ขึ้นทะเบียนเป็นหมู่บ้านรักษาศีล 5 หากหมู่บ้านใดที่ดำเนินการโครงการฯ และมีประชาชนเข้าร่วมมากกว่าร้อยละ 80 ให้เจ้าหน้าที่จากสำนักงานกลางโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 วัดปากน้ำกรุงเทพมหานคร ไปประเมินผลสัมฤทธิ์ ซึ่งก็ได้ดำเนินการไปเสร็จสิ้น สามารถสร้างรูปแบบการพัฒนาความปรองดองสมานฉันท์ ด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปแล้วในหลายพื้นที่ (พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ. 2560,) ประชาชนผู้สมัครรักษาศีล 5 ทั่วประเทศ มีจำนวน 41,438,987 คน จากจำนวนประชากรทั้งประเทศ 65,729,098 คน คิดเป็น ร้อยละ 63.05 จากจำนวน 77 จังหวัด

กลับมามองในส่วนของหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีจำนวน 25 อำเภอ ในปี 2560 มี ประชาชนผู้รักษาศีล 5 จำนวน 1,202,702 คน คิดเป็น ร้อยละ 70 จากประชากร 1,728,242 คน ของจังหวัดเชียงใหม่ อำเภอที่มีรายงานประชาชนผู้รักษาศีล 5 มากที่สุดเป็นอันดับ 1 และ 2 ใน จังหวัดเชียงใหม่ อำเภอกัลยาณิวัฒนา มีจำนวน 11,598 คน คิดเป็น ร้อยละ 97 จาก ประชากร 11,968 คน รองลงมา ได้แก่ อำเภอเวียงแหง มี จำนวน 41,816 คน คิดเป็น 94 เปอร์เซ็นต์ จาก ประชากร 44,305 คน ส่วน อำเภอที่มีประชากรรักษาศีล 5 ต่ำกว่า ร้อยละ 50 มีจำนวน 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอฝาง 41 % อำเภอแม่สาย 45 % และ อำเภอไชยปราการ 47 % (สำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดเชียงใหม่, 2565)

ในด้านการบริหารโครงการ สภาพทั่วไปของกลไกการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของ คณะสงฆ์ จังหวัดเชียงใหม่ มีลักษณะ เป็นการดำเนินการรณรงค์ให้ ประชาชนรักษาศีล 5 ครอบคลุมทุกพื้นที่ของจังหวัดเชียงใหม่ โดยแบ่งระยะ การดำเนินงานเป็น 3 ระยะ (พระเทพสิงหราชจารย์ (โสภณ โสภโณ/ยอดคาปา) 2562, น. 104) ดังนี้

1. ระยะเร่งด่วน (ระยะที่ 1) ได้ดำเนินการลงนามข้อตกลงในการขับเคลื่อนการดำเนินการ โครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5” ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่

2. ระยะปานกลาง (ระยะที่ 2) ได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์ รณรงค์ เชิญชวน ให้พุทธศาสนิกชนสมัครเป็นสมาชิกครอบครัว หมู่บ้าน สถานศึกษา และหน่วยงาน สมัครเข้าร่วมโครงการ และรักษาศีล 5 ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของหมู่บ้าน/ชุมชน

3. ระยะยาว (ระยะที่ 3) ได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์ รณรงค์ เชิญชวน ให้พุทธศาสนิกชน สมัครเป็นสมาชิกครอบครัว หมู่บ้าน สถานศึกษา และหน่วยงาน สมัครเข้าร่วมโครงการและรักษาศีล 5 ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 ของหมู่บ้าน/ชุมชน เน้นในเชิงคุณภาพ ภายในชุมชน หมู่บ้าน อย่างมีประสิทธิภาพ

โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ ในจังหวัดเชียงใหม่ เกิดมาจากพฤติกรรมของชาวเชียงใหม่ที่ว่า หากประเมินการรักษาศีล รายสัปดาห์ หรือ รายข้อแล้ว พบว่า ข้อที่ 5 คือ การงดเว้นการดื่มสุราเมรัย จะเป็นเรื่องยากมาก เพราะส่วนใหญ่ถือคตินิยมที่ไม่ค่อยถูกต้องว่า หากดื่มแล้ว ไม่ถึงกับเมาเมาย ถือว่า ไม่ผิดศีล ดังนั้น โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ ต้องงดสุราของมีนเมาโดยเด็ดขาด หรือ เป็นหมู่บ้านปลอดเหล้า นั่นคือการยกระดับจากหมู่บ้านศีล 5 ทั่วไป ขึ้นมาเป็นหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ ทั้งนี้ด้วยเหตุผลว่า หากไม่มีการดื่มเหล้า ก็สามารถรักษาศีลข้อที่เหลือได้ครบ ถึงแม้การรักษาสัปดาห์ ข้อที่ 1 ให้งดเงินจากการฆ่าสัตว์ เพื่อการยังชีพ ก็สามารถรักษาได้ หรืองดเว้นโดยไม่ต้องฆ่าเอง หรือใช้ให้ผู้อื่นฆ่า หรือ หันไปประกอบอาชีพทางเลือกอื่นที่ไม่ต้องฆ่าสัตว์ ก็ได้จึงได้มีการบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบของจังหวัดเชียงใหม่ นับแต่นั้นมา

อย่างไรก็ตาม การประเมินผลการบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ ในจังหวัดเชียงใหม่ ที่ผ่านมามีปัญหาบางประการในการนำไปปฏิบัติเชิงรูปธรรมจริง และการประเมินผลลัพธ์เชิงคุณภาพ ดังรายงานข่าวที่ว่า เมื่อวันที่ 1 ส.ค. 2562 สมเด็จพระวันรัต (จุนท์ พรหมคุตโต) กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศวิหาร ผู้ปฏิบัติหน้าที่เจ้าคณะใหญ่คณะธรรมยุต ในฐานะประธานคณะกรรมการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล พร้อมด้วยคณะกรรมการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ส่วนกลาง และคณะกรรมการโครงการฯ หนเหนือ ลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ ที่วัดกุ่มผาประดิษฐ์ อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่ ในที่ประชุมนั้น สมเด็จพระวันรัต ไประทานโอวาทว่า “อปต. และโครงการหมู่บ้านศีล 5 เป็นโครงการที่ดี และมีเป้าหมายในการทำงานเหมือนกัน คือนำหลักพระพุทธศาสนามาให้ประชาชนได้ทราบ และนำไปปฏิบัติ เกิดประโยชน์ขึ้นแก่ตนเองและชุมชน และขอให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรู้สึกดีด้วยว่า การทำให้โครงการประสบ

ความสำเร็จ คือ ตรงไหน ไม่ใช่เพียงแต่อยู่ในกระดาษ ความรู้ที่นำไปบอกประชาชน ผลรูปธรรม คือ มีการนำไปปฏิบัติ จะทำอย่างไรให้ประชาชนนำความรู้จากทั้ง 2 โครงการไปปฏิบัติให้เกิดผล คือ คุณความดี การดำเนินงานโครงการไม่ใช่ทำเป็นธรรมเนียม ประเพณี เราต้องคิด จะเอาแค่พิธีกรรมกับปริมาณเท่านั้น หรือ จะเอาคุณภาพ ขอให้ผู้ที่เกี่ยวข้องคำนึงถึงด้วย เพราะหากทำให้เกิดผลเชิงคุณภาพได้ โครงการนี้จะเกิดประโยชน์ต่อสังคมอย่างมาก และที่สำคัญจะเกิดประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาด้วย ซึ่งการทำให้เกิดผล เราต้องทำให้ประชาชนนำไปปฏิบัติเท่าที่สามารถปฏิบัติได้และต้องทำให้เห็นผล ด้วยว่าเมื่อทำแล้วจะได้อะไร ต้องชี้ให้เห็นว่า เมื่อรักษาศีล 5 แล้วจะได้อะไร”

ด้วยสาเหตุนี้ ผู้เขียนต้องการที่จะสืบค้นว่า การบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในอดีตที่ผ่านมา มีปัญหาและข้อจำกัดในประเด็นใด จึงได้มีผู้สะท้อนปัญหาว่า โครงการฯ ยังไม่ประสบผลสำเร็จเชิงคุณภาพที่แท้จริง โดยเน้นพัฒนาเชิงปริมาณมากกว่าการพัฒนาคุณภาพ จัดทำกันโครงการตามประเพณี เน้นพิธีกรรมที่เป็นแบบพื้น ๆ ยังขาดการสรรค์สร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ครั้งเมื่อได้พบปัญหาในเรื่องอะไร และด้านใด ก็จะได้แสวงหาแนวทางปรับปรุงกระบวนการบริหารโครงการฯ โดยวางกรอบการบริหารจัดการตามแนววิถีปกติใหม่ เน้นการบริการเชิงรุกมากกว่าเชิงรูปแบบข้าราชการประจำ ซึ่งควรจะมีกระบวนการบริหารจัดการอย่างไรจะได้ศึกษาและเสนอแนวคิดตามลำดับต่อไป

ผลการศึกษา นี้ จะเป็นจุดกระจุกที่สะท้อนให้ได้มองเห็นภาพรวมของการบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ จังหวัดเชียงใหม่ ที่กำลังดำเนินการเป็นอย่างไร มีผลสำเร็จและล้มเหลวในประการใด มีปัจจัยอะไรที่เอื้อให้เกิดผลที่พึงประสงค์ หรือเป็นอุปสรรคของการบริหารโครงการฯ หากจะใช้แนวทางการบริหารจัดการตามแนววิถีปกติใหม่ จะมีแนวทางปฏิบัติได้อะไร ดังจะเสนอตามลำดับต่อไปนี้

1. บริบทการบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบของจังหวัดเชียงใหม่

1.1 โครงสร้างการบริหาร ที่ผ่านมา

โครงสร้างการบริหารจัดการโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5” ต้นแบบจังหวัดเชียงใหม่ ได้ดำเนินการ โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการ

ขับเคลื่อนโครงการฯ เป็นไปตามโครงสร้างการบริหารงานในระดับประเทศ คือ

ระดับที่ 1 คณะกรรมการอำนวยการ มีคณะกรรมการระดับจังหวัด ประกอบไปด้วย

- ฝ่ายพระสงฆ์ : มีเจ้าคณะภาค 7 เป็นประธานกรรมการ มีคณะกรรมการประกอบด้วย รองเจ้าคณะภาค 7 เจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ รองเจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ และ เลขานุการเจ้าคณะภาค 7 เป็นกรรมการและเลขานุการ

- ฝ่ายฆราวาส : มีผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ เป็นประธานกรรมการ นายกองคํารบริหารส่วนจังหวัด เป็นรองประธาน คณะกรรมการจากส่วนราชการ องค์กรผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด เป็นกรรมการและเลขานุการ

ระดับที่ 2 คณะกรรมการบริหารและขับเคลื่อนโครงการในระดับพื้นที่ แบ่งซอยซอยย่อยลงไปตามระดับสายการปกครอง ได้แก่

คณะกรรมการบริหารและขับเคลื่อนโครงการระดับอำเภอ

คณะกรรมการบริหารและขับเคลื่อนโครงการระดับตำบล และ

คณะกรรมการบริหารและขับเคลื่อนโครงการระดับหมู่บ้าน

1.2 พื้นที่ดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ใน จังหวัดเชียงใหม่

ในด้านพื้นที่ดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ใน จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกรายอำเภอ มี 25 อำเภอ และ 208 ตำบล เรียงตามลำดับอักษร ดังนี้

1. กัลยาณิวัฒนา มี 3 ตำบล คือ 1 แจ่มหลวง 2 บ้านจันทร์ 3 แม่แดด

2. จอมทอง มี 6 ตำบล คือ 1 แม่สอย 2 ชวงเปา 3 ดอยแก้ว 4 บ้านแปะ 5 บ้านหลวง 6 สบต้ายะ

3. ไชยปราการ มี 4 ตำบล คือ 1 แม่ทะลบ 2 ปงตา 3 ศรีดงเย็น 4 หนองบัว

4. เชียงดาว มี 7 ตำบล คือ 1 เชียงดาว 2 เมืองคอง 3 เมืองงาย 4 เมืองนะ 5 แม่นะ 6 หุ่นข้าวพวง 7 ปิงโค้ง

5. ดอยสะเก็ด มี 14 ตำบล คือ 1 เขิงดอย 2 เทพเสด็จ 3 แม่โป่ง 4 แม่คือ 5 แม่ฮ้อยเงิน 6 ตลาดใหญ่ 7 ตลาดขวัญ 8 ป่าเมียง 9 ป่าป๋อง 10 ป่าลาน 11 ลวงเหนือ 12 สง่าบ้าน 13 สันปูเลย 14 สำราญราษฎร์

6. ดอยเต่า มี 6 ตำบล คือ 1 โป่งทุ่ง 2 ดอยเต่า 3 ท่าเตื่อ 4 บงตัน 5 บ้านแอน 6 มีดกา

7. ดอยหล่อ มี 4 ตำบล คือ 1 ดอยหล่อ 2 ยางคราม 3 สองแคว 4 สันติสุข

8. ฝาง มี 8 ตำบล คือ 1 เวียง 2 แม่ข่า 3 แม่คะ 4 แม่อน 5 แม่สูน 6 โป่งน้ำร้อน 7 ม่อนปิ่น 8 สันทราย

9. พร้าว มี 11 ตำบล คือ 1 เชื่อนผาก 2 เวียง 3 แม่แวน 4 แม่บั้ง 5 โหล่งขอด 6 หุ่นหลวง 7 น้ำแพร่ 8 บ้านโป่ง 9 ป่าไหนด 10 ป่าดุ่ม 11 สันทราย

10. แม่ว่าง มี 5 ตำบล คือ 1 แม่วิน 2 ดอนเปา 3 ทุ่งปี้ 4 ทุ่งรวงทอง 5 บ้านกาด
11. แม่แจ่ม มี 8 ตำบล คือ 1 แม่นาจร 2 แม่ศึก 3 กองแขก 4 ช่างเค็ง 5 ท่าผา 6 บ้านทับ 7 ปางหินฝน 8 แจ่มหลวง
12. แม่แตง มี 14 ตำบล คือ 1 เมืองก่าย 2 แม่แตง 3 แม่หอพระ 4 กัดช้าง 5 ชี้เหล็ก 6 ช่อแล 7 บ้านเป่า 8 บ้านช้าง 9 ป่าแป 10 สบเปิง 11 สบก่าย 12 สันป่ายาง 13 สันมหาพน 14 อินทิล
13. แม่ริม มี 11 ตำบล คือ 1 เหมือนแก้ว 2 แม่แรม 3 แม่สา 4 โป่งแยง 5 ชี้เหล็ก 6 ดอนแก้ว 7 ริมเหนือ 8 ริมใต้ 9 สะलग 10 สันโป่ง 11 ห้วยทราย
14. แม่อน มี 6 ตำบล คือ 1 แม่ทา 2 ทาเหนือ 3 บ้านสหกรณ์ 4 ห้วยแก้ว 5 ออนเหนือ 6 ออนกลาง
15. แม่ฮาย มี 7 ตำบล คือ 1 แม่ฮาวาง 2 แม่สาว 3 แม่ฮาย 4 ท่าดอน 5 บ้านหลวง 6 มะลิกา 7 สันตันหม้อ
16. เมืองเชียงใหม่ มี 16 ตำบล คือ 1 แม่เหียะ 2 ช่างเผือก 3 ช่างคลาน 4 ช่างม้อย 5 ท่าศาลา 6 ป่าแดด 7 ป่าตัน 8 พระสิงห์ 9 ฟ้าฮ่าม 10 วัดเกต 11 ศรีภูมิ 12 สันผีเสื้อ 13 สุเทพ 14 หนองป่าครั่ง 15 หนองหอย 16 หายยา
17. เวียงแหง มี 3 ตำบล คือ 1 เปียงหลวง 2 เมืองแหง 3 แสนไห
18. สะเมิง มี 5 ตำบล คือ 1 แม่สาบ 2 บ่อแก้ว 3 ยั้งเมิน 4 สะเมิงเหนือ 5 สะเมิงใต้
19. สันกำแพง มี 10 ตำบล คือ 1 แห่ช้าง 2 แม่ปุกา 3 ตันเปา 4 ทรายมูล 5 บวกค่าง 6 ร่องวัวแดง 7 สันกลาง 8 สันกาแพง 9 ห้วยทราย 10 ออนใต้
20. สันทราย มี 12 ตำบล คือ 1 เมืองเส้น 2 แม่แฝก 3 แม่แฝกใหม่ 4 ป่าไผ่ 5 สันทรายน้อย 6 สันทรายหลวง 7 สันนาเม็ง 8 สันป่าเปา 9 สันพระเนตร 10 หนองแหง 11 หนองจ้อม 12 หนองหาร
21. สันป่าตอง มี 11 ตำบล คือ 1 แม่ก้า 2 ท่าวังพร้าว 3 ทุ่งด้อม 4 ทุ่งสะโตก 5 น้ำบ่อหลวง 6 บ้านแม่ 7 บ้างกลาง 8 มะขามหลวง 9 มะขุนหวาย 10 ยุหว่า 11 สันกลาง
22. สารภี มี 12 ตำบล คือ 1 ไชยสถาน 2 ชั่วมุง 3 ชมพู 4 ดอนแก้ว 5 ท่ากว้าง 6 ท่าวังตาล 7 ป่าบง 8 ยางเน็ง 9 สันทราย 10 สารภี 11 หนองแฝก 12 หนองผึ้ง
23. ทางดง มี 11 ตำบล คือ 1 ขุนคง 2 น้ำแพร่ 3 บ้านแหวน 4 บ้านปง 5 สบแม่ข่า 6 สันผักหวาน 7 หนองแก้ว 8 หนองควาย 9 หนองตอง 10 ทางดง 11 หารแก้ว
24. อมก๋อย มี 6 ตำบล คือ 1 แม่ตื่น 2 นาเกียน 3 ม่อนจอง 4 ยางเปียง 5 สบโขง 6 อมก๋อย

25. ฮอด มี 6 ตำบล คือ 1 นาคอเรือ 2 บ่อสลี 3 บ่อหลวง 4 บ้านตาล 5 หางดง 6 ฮอด

1.3 สภาพการบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ จังหวัดเชียงใหม่

การขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ ที่ผ่านมาแบ่งเป็นแผนปฏิบัติการออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

โดยระยะที่ 1 และ ระยะที่ 2 เป้าหมายของการบริหารโครงการฯ มุ่งเน้น เชิงปริมาณ มีการทำ ข้อตกลงให้ความร่วมมือ (MOU) ระดับจังหวัด และระดับอำเภอ

ส่วนระยะที่ 3 มุ่งเน้นการมีส่วนร่วม ระหว่างบ้าน วัด สถานศึกษาชุมชน หน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เรียกว่า บ-ว-ร โดยให้ทั้ง 3 เครือข่ายมีบทบาทการบริหารแบบมีส่วนร่วม เน้นผลลัพธ์เชิงคุณภาพ ให้สอดคล้องตามแผนยุทธศาสตร์ของมหาเถรสมาคม ระยะ 4 ปี รอบที่ 2 (2561-2564) ที่ขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมเชิงปฏิบัติการได้จริง

สภาพการบริหารโครงการที่ประสบความสำเร็จและยังดำเนินการอยู่คือ โครงการธรรมสังวรส่งเสริมศีลธรรมหมู่บ้านรักษาศีล 5 พัฒนาคุณภาพชีวิต โดยการเวียนจัดทุกตำบล ภายในอำเภอนั้น ๆ มีการรณรงค์ให้ประชาชนเข้าวัดประกอบบำเพ็ญกุศล และสัทธิธรรมเทศนาทุกวันพระตลอดปี

จะเห็นได้ว่า การบริหารขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบของจังหวัดเชียงใหม่ มีลักษณะเป็นแบบองค์รวม อาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนช่วยกันขับเคลื่อนนำหลักสามัคคีธรรมมาใช้ในการดำเนิน คือการใช้เหตุผลเป็นตัวกำหนด ระหว่างสมาชิกในครอบครัวให้อยู่ด้วยกันเป็นผาสูก ไม่มีผู้คอยล่วงล้ำก้ำเกิน ครอบตน ครอบคนอยู่ด้วยความ เป็นสุข (พระเทพสิงหราชจารย์ (โสภณ โสภโณ), 2562)

จากการประเมินผลการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านศีล 5 ต้นแบบ ที่ผ่านมา ถ้าจะใช้กรอบการประเมินผลตามหลักวิทยาการสมัยใหม่ โดยใช้หลัก CIPP Model : Context, Input, Process and Product (ศักดิ์ชาย มงคลเคหา, 2561) ซึ่งเป็นกรอบอ้างอิงการประเมิน ที่ช่วยให้การประเมินผลโครงการฯ ได้ครบกระบวนการ ทำให้ได้พบว่า

- Context: ผลสัมฤทธิ์ในด้านบริบท พบว่าโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ ได้ช่วยสร้างคุณลักษณะที่ดี ด้านความประพฤติ ด้านความมีระเบียบวินัยและรักษาค่านิยมที่พึงประสงค์ ให้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการ ตามหลักการ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ

- Input: ผลสัมฤทธิ์ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่าในการดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบเชียงใหม่ มีการตอบรับจากทุกภาคส่วนของสังคม เริ่มจากคณะสงฆ์ผู้ขับเคลื่อนโครงการ มีการสนับสนุนและได้รับการประสานความร่วมมือจากภาครัฐและ

เอกชน คือ ประชาชนในพื้นที่ มีความสมัครใจเข้าร่วมโครงการนับแต่ยกกระดับเป็นหมู่บ้าน รักษาศีล 5 ต้นแบบ ขึ้นมา

- Process: ผลสัมฤทธิ์ด้านกระบวนการดำเนินงาน พบว่า คณะทำงานมีความชัดเจนในการจัดกรอบแนวคิดและกำหนดจุดพัฒนาตามสภาพปัญหา มีการประชุมและวางแผนการดำเนินโครงการ การปฏิบัติงาน ให้เป็นไปตามแผนการดำเนินกิจกรรมที่กำหนดไว้ในโครงการ ทำการนิเทศติดตาม กำกับการ ประเมินผลการดำเนินโครงการทุกขั้นตอนที่กำหนด

- Product: ผลสัมฤทธิ์ด้านผลผลิต พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการ ในส่วนตนเอง สามารถเปลี่ยนแปลงชีวิตไปในทางที่ดี มีความเข้าใจ ตระหนักและระมัดระวังในการรักษา ศีลมากขึ้น เปลี่ยนแปลงตัวเองไปในทางที่ดี

2. ข้อจำกัดของการบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ จังหวัด เชียงใหม่

อย่างไรก็ตาม ในการบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบจังหวัดเชียงใหม่ แม้จะได้ผลทางด้านปริมาณก็จริง แต่ผลในด้านคุณภาพเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน กลับได้พบ ปัญหาในเชิงการปฏิบัติ ที่เป็นข้อจำกัดในด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ด้านความไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของโครงการ

การขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ ในระยะเริ่มแรก หน่วยงาน องค์กร ประชาชนในพื้นที่แต่ละอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน คือ ประชาชน บางส่วนไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของโครงการฯ จึงยังสับสนท่าทีเอาไว้ ยังไม่ได้ให้การ ยอมรับเท่าที่ควร อีกทั้งประชากรในหมู่บ้าน มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ถึง 11 กลุ่ม ชาติพันธุ์ คิดเป็น ร้อยละ 23.44 ของประชากรจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ กะเหรี่ยง, ลาหู่ (มูเซอ), ม้ง (แม้ว), ลีซู (ลีซอ), อาข่า (อีก้อ) ซึ่งมีจารีตประเพณีของตน ในด้านศาสนา ประชาชนที่นับถือศาสนา อื่น เช่น ศาสนาอิสลาม ก็มีกรอบปฏิบัติและข้อห้ามบางอย่างที่ ต้องถืออย่างเคร่งครัด และความหลากหลายวัฒนธรรม แม้ประชากรเหล่านี้จะเป็นประชากรส่วน น้อย แต่ก็ก็เป็นปัญหาเชิงปฏิบัติได้

2.2 ด้านการประสานงานและการร่วมมือของหน่วยงาน

เนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีอยู่หลากหลาย ทั้งคณะสงฆ์ ราชการและองค์กร เอกชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโครงการฯ ขาดการประสานงานในการปฏิบัติแบบบูรณาการ ในที่นี้หมายถึง กระบวนการทำงานโครงการที่ ฝ่ายคณะสงฆ์กำหนดว่า เป็น สถานที่ใด เมื่อใด และมีผู้แทนจากองค์กรใดบ้างที่จะมีส่วนร่วมมาลงปฏิบัติกิจกรรมพร้อมกัน แต่จากการ รายงานผลโครงการฯ ปรากฏว่า ยังมีหลายหน่วยงาน มิได้เข้าร่วมอย่างเป็นทางการ และเป็น

รับภาระช่วยกับผลักดันให้โครงการบรรลุเป้าหมาย ทั้งเกิดขึ้นเพราะการประสานงานหรือ การสื่อสารระหว่างองค์กรมีความล่าช้า

2.3 ด้านระบบกระบวนการและกลไกการบันทึกข้อมูล

การทำงานขาดกระบวนการบันทึกจัดเก็บข้อมูลในพื้นที่อย่างเป็นระบบ เกี่ยวกับ กิจกรรมที่ทำเป็นประจำ เช่น กิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นต้น เมื่อมีผู้ ต้องการทราบข้อมูลในรายละเอียด และเป็นเล่มรายงานรวม ซึ่งจัดเก็บมาจากแต่ละ โครงการที่กระจายตามหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ กลับไม่สามารถสรุปบันทึกเป็นระบบ แหล่งข้อมูลรวม หรือ มีบันทึกรายงานข้อมูลเป็นเอกสารได้ครบถ้วนสมบูรณ์ซึ่งแหล่งข้อมูล ดังกล่าว ผู้บริหารแต่ละระดับต้องสามารถเข้าถึงและดึงข้อมูลเหล่านั้นออกมาแสดงเป็น รูปธรรมได้โดยไม่ยาก

2.4 ด้านความเป็นพหุวัฒนธรรม

จังหวัดเชียงใหม่เป็นพื้นที่แหล่งรวมกลุ่มชาติพันธุ์มากมายถึง จำนวน 11 กลุ่มชาติพันธุ์ มีประชากรที่สำรวจในปี 2559 จำนวน 269,182 คน คิดเป็น ร้อยละ 23.44 ของ ประชากรจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ กะเหรี่ยง, ลาหู่ (มุเซอ), ม้ง (แม้ว), ลีซู (ลีซอ), อาข่า (อีก้อ), จีนฮ่อ, ปะหล่อง (ดาลาอั้ง), ลัวะ (ละว้า), เมี่ยน (เย้า), และ คะฉิ่น กลุ่มชาติพันธุ์ เหล่านี้อาศัยอยู่ในพื้นที่ 14 อำเภอ ดังนี้ ออมก๋อย, แม่แจ่ม, เชียงดาว, แม่ฮาด, จอมทอง, ฝาง, กัลยาณิวัฒนา, สะเมิง, แม่วาง, แม่แตง, แม่ริม, พร้าว, ไชยปราการ และ เวียงแหง (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2559)

เนื่องจากประชากรในพื้นที่ที่จัดทำโครงการ นับถือศาสนาแตกต่างกัน มี ศาสนา พุทธ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม เพราะความเป็นชนเผ่าที่ย่อมมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ออกไป วิถีใครวิถีมัน ด้วยความหลากหลายศาสนา หลายวัฒนธรรม จึงมีบางพวก บางกลุ่ม ไม่ เข้าใจในโครงการฯ นอกจากความหลากหลายวัฒนธรรมที่กล่าวมา แม้แต่พื้นที่เจ้าไปจัดทำ โครงการก็ห่างไกลทางคมนาคมก็ไม่สะดวก ทำให้การเข้าไปพื้นที่ติดต่อประสานงานเป็นไป ด้วยความลำบาก แม้กระทั่งภาษาในการติดต่อสื่อสาร ก็ปัญหาและอุปสรรคในการสร้าง ความเข้าใจ ทำให้การขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 เพื่อสร้างความสามัคคี ที่มี คำว่า ศีล 5 ก็ถือว่าเป็นศาสนาและวัฒนธรรมพุทธ จึงต้องเปลี่ยนเป็นคำกลาง ๆ ที่เข้ากับ ทุกวัฒนธรรมได้ จึงใช้ คำว่า “โครงการหมู่บ้านรักษาศีล”

ที่กล่าวมา ขอย้ำด้วยโอวาทที่สมเด็จพระวันรัตน์เตือนว่า “คุณความดี การ ดำเนินงานโครงการไม่ใช่ทำเป็นธรรมเนียม ประเพณี เราต้องคิด จะเอาแค่พิธีกรรมกับ ปริมาณเท่านั้น หรือ จะเอาคุณภาพ ขอให้ผู้ที่เกี่ยวข้องคำนึงถึงด้วย เพราะหากทำให้เกิดผล เชิงคุณภาพได้ โครงการนี้จะเกิดประโยชน์ต่อสังคมอย่างมาก และที่สำคัญจะเกิดประโยชน์

ต่อพุทธศาสนาด้วย ซึ่งการทำให้เกิดผล เราต้องทำให้ประชาชนนำไปปฏิบัติเท่าที่สามารถปฏิบัติได้และต้องทำให้เห็นผล”

3. การบริหารจัดการตามแนววิถีปกติใหม่

กระบวนการบริหารแบบดั้งเดิม เน้นการปฏิบัติงานแบบพบกัน หรือ เผชิญหน้ากัน ในพื้นที่ เป็นเหตุแห่งการใช้ทรัพยากรที่สิ้นเปลืองอย่างมาก คือ สิ้นเปลืองทรัพยากรบุคคล, งบประมาณ เวลา และอื่น ๆ การติดตามและประเมินผล ก็สูญเสียเวลาที่ต้องรอคอยรายงานจากพื้นที่ เพื่อกระชับการบริหารโครงการแบบเดียวกัน ในการบริหารยุคใหม่ หรือแนวใหม่ ประหยัดทั้งทรัพยากรบุคคลากร ทรัพยากรงบประมาณ และทรัพยากรเวลา มาดูว่า เทคนิคบริหารงานใหม่ในช่วงวิกฤติ การระบาดของโรคโควิด -19 วิถีชีวิตก็เป็นแบบ New Normal ที่แปลว่า "วิถีปกติใหม่" มีหลักปฏิบัติในการบริหารงาน 6 ประการ (อ้างศักดิ์ คงคาสวัสดิ์, 2563) ดังนี้

3.1 ทำงานที่บ้าน (Work From Home) หรือ ทำงานแบบทางไกล (Remote Work) ในการทำงาน ปัจจัยแรกที่หลายๆองค์กรเริ่มหันมาเห็นความสำคัญก็คือ การทำงานแบบ Work From Home หรือ Remote Work ที่สามารถช่วยลดค่าใช้จ่ายขององค์กร และค่าใช้จ่ายของคนทำงาน ช่วยให้คนทำงานมีเวลาส่วนตัว และมีสมดุลของชีวิตในการทำงาน Work life Balance มากขึ้น ซึ่งสมดุลนี้จะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานมีความเครียดลดลง และสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งสามารถช่วยลดความเสี่ยงในการสัมผัสกับเชื้อไวรัสได้ด้วย สำหรับโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรเพราะขาดนำหลักการบริหารจัดการตามแนววิถีปกติใหม่มาใช้ คือ ต่างฝ่าย ต่างทำงานที่บ้าน แต่ต้องสื่อสารในองค์กรให้เป็นที่เข้าใจกันว่า แต่ละฝ่ายกำลังทำอะไร ต่อประสานเชื่อมโยงกัน เพื่อจะได้ไม่เกิดความซ้ำซ้อนในการทำงาน ก็จะผลักดันให้โครงการฯ ประสบผลสำเร็จ

3.2 เน้นการประชุมผ่านวิดีโอคอล (Video Conference) การประชุมกรรมการในพื้นที่จริงแบบปกติ ในสภาวะวิกฤติโรคระบาด โควิด-19 แบบนี้ อาจทำให้เกิดความเสี่ยงสูงที่ผู้ประกอบการ หรือคนทำงานจะมีการสัมผัสกับเชื้อไวรัส ด้วยเทคโนโลยีการสื่อสารที่เอื้ออำนวย ผู้บริหารโครงการสามารถเปลี่ยนระบบของการประชุมแบบเดิม มาเป็นการประชุมผ่านเทคโนโลยีการสื่อสาร ที่เรียกว่าการประชุมทางไกลผ่านวิดีโอ ด้วยโปรแกรม เช่น Zoom ก็จะสามารถช่วยให้ทุกฝ่ายในองค์กร มีความปลอดภัยมากขึ้น ได้ทั้งงานและลดภาวะเสี่ยงการติดเชื้อลงไป

3.3 เน้นส่งงานผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ (Online Platform Report) การทำงานในปัจจุบัน นอกจากจะสามารถพูดคุย ติดต่อกัน ประชุมงานผ่านทางแพลตฟอร์ม

ออนไลน์ได้แล้ว การส่งงานผ่านช่องทางออนไลน์ ก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ผู้บริหารโครงการฯ ไม่ควรมองข้าม เนื่องจากจะช่วยลดปริมาณการสร้างขยะ ช่วยลดต้นทุน และค่าใช้จ่ายในองค์กร รวมถึงยังสร้างความสะดวกสบาย ประหยัดพื้นที่ได้อีกด้วย ในประเด็นนี้ ผู้บริหารโครงการฯ ทั้งก่อนการประชุม หรือ กำลังประชุม หรือหลังการประชุม สามารถส่งข้อมูล ที่เป็นเนื้อหา หรือประเด็นสำคัญผ่านช่องทางออนไลน์ เป็นการให้ทุกฝ่ายได้มีข้อมูลเตรียมพร้อม ขณะที่ประชุม หากมีข้อมูลสำคัญ ก็สามารถส่งผ่านข้อมูลได้ทันที ตรงตามประเด็นและเวลา เมื่อสิ้นสุดการประชุม ก็จัดทำรายการการประชุมดิจิทัล สรุปมติการประชุมส่งแฟ้มรายงานการประชุมผ่านช่องทางนี้ ประหยัด เวลาและทรัพยากร

3.4 ตั้งกฎระเบียบด้านความสะอาดให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน (The Same Standard of Cleaning Rule) ความสะอาด ถือเป็นปัจจัยสำคัญ ที่จะช่วยให้ชีวิตของคนในองค์กรมีความปลอดภัย และส่งผลให้องค์กรมีความเข้มแข็งมากขึ้น ผู้ประกอบการจึงควรใส่ใจในความสะอาดเป็นพิเศษ ควรมีการวัดไข้ก่อนเข้าบริษัททุกครั้ง มีเจลแอลกอฮอล์ หรือสบู่ไว้ให้ล้างมือ และหมั่นทำความสะอาดองค์กรให้ปลอดภัยอย่างสม่ำเสมอ ในช่วงการระบาดของโรคโควิด-19 การบริหารโครงการฯ จำเป็นต้องวางกติการักษาความสะอาดและอำนวยความสะดวกที่ตรวจวัดเอาไว้ให้พร้อมเป็นแนวปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อรักษาสุขภาพบุคลากร หาก โรงโควิด-19 ทุเลาเบาบางลง มาตรการรักษาความสะอาดก็ถือว่ายังเป็นสิ่งจำเป็น แต่จะลดความเข้มลงไปบ้าง

3.5 โฟกัสกันที่ผลงานเป็นสำคัญ(Focus mainly on Performance) หากย้อนกลับไปข้อแรก ที่กล่าวว่าการทำงานที่บ้านจะช่วยให้ผู้ทำงานมีความสุขมากขึ้น แต่อาจมีผู้บริหารบางคน คิดว่า การปล่อยให้คนทำงานอยู่กับบ้าน อาจไม่คุ้มกับเงินค่าตอบแทน ในประเด็นนี้ ผู้บริหารโครงการฯ ควรเน้นผลงานเป็นหลัก ว่ามีประสิทธิภาพมากกว่าจะเน้นที่ปริมาณของชั่วโมงการทำงาน ดังนั้น แต่ละหน่วยของการบริหารโครงการตามแนววิถีปกติใหม่ ต้องวัดความสำเร็จโดยเอาผลงานมาเป็นที่ตั้ง ถ้าได้ผลงานบรรลุตามเป้าหมาย ก็หมายถึงว่า ไม่มีข้อแม้ที่จะตามไปกำกับถึงเวลาและสถานที่ทำงาน

3.6 สำรวจข้อคิดเห็น หรือไอเดียต่างๆสม่ำเสมอ(Usually survey the concept and idea) ในวิถีแบบปกติใหม่ ผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติการควรหมั่นแสวงหาข้อคิดเห็น หรือให้มีการประชุมเพื่อระดมสมองหาไอเดียใหม่ ๆ เปิดใจรับสิ่งใหม่ๆ ที่จะสามารถดำเนินภารกิจขององค์กรให้ดำเนินต่อไปได้อย่างมีคุณภาพดีที่สุด เกี่ยวกับโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ การที่ผู้บริหารโครงการฯ หมั่นประชุมกัน แลกเปลี่ยนความคิด ประเมินผลและพัฒนาเป็นระยะ ๆ จากระดับหมู่บ้าน ขยายวงกว้างเป็นระดับตำบล อำเภอ และในภาพรวมของจังหวัดได้ ก็จะทำให้เห็นว่า ที่เลือก หมู่บ้านรักษาศีล 5

ต้นแบบของจังหวัด ออกมาได้ แสดงถึง การแลกเปลี่ยน การสั่งสมประสบการณ์ และเลือกรูปแบบปฏิบัติที่ดีที่สุด (The Best Practice) นำมาสู่การปฏิบัติที่มุ่งผลสำเร็จสูงได้

4. ผลลัพธ์ของการบริหารจัดการตามแนววิถีปกติใหม่

ผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหารตามแบบวิถีปกติใหม่ ขอนำเสนอตามกรอบขององค์ประกอบการบริหารดังนี้

4.1 ประหยัดทรัพยากรบุคลากร ในการบริหารงานตามแนววิถีปกติใหม่ (New Normal) ใช้บุคลากรไม่มาก เพราะคณะกรรมการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบสามารถใช้สื่อออนไลน์ในการประชุม และทำงานร่วมกันในสถานที่ของตน ๆ โดยไม่ต้องเคลื่อนย้ายบุคลากรทุกเครือข่ายจำนวนมาก ๆ ไปปฏิบัติงาน

4.2 ประหยัดทรัพยากรงบประมาณ ผลการประหยัดทรัพยากรงบประมาณเห็นได้ชัด ในเรื่อง ที่คณะกรรมการทุกฝ่ายทุกระดับ ไม่ต้องออกไปปฏิบัติการในพื้นที่เป้าหมายทั้งหมด เพราะการเดินทาง การจัดประชุม การออกไปนิเทศ การกำกับติดตาม รวมทั้งการเคลื่อนย้ายบุคลากร เพื่อออกไปปฏิบัติงานทุกครั้งจนกว่าจะสิ้นสุดโครงการนั้น ล้วนต้องใช้จ่ายงบประมาณจำนวนมาก หากคณะกรรมการทุกระดับเห็นว่า การออกไปตรวจตรากำกับโครงการฯ ก็ควรออกไปเป็นครั้งเป็นคราว เท่าที่จำเป็น งบประมาณก็จะลดลงตามไปด้วย

4.3 ประหยัดทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์ ในการจัดกิจกรรมโครงการฯ ในพื้นที่ หากจำนวนบุคลากรไม่มากออกไปทำกิจกรรม การสิ้นเปลืองด้านวัสดุอุปกรณ์ก็ย่อมลดลงอย่างมีนัยสำคัญ แม้กระทั่ง การรายงานผล การทำบันทึกข้อมูล เหล่านี้ ก็ไม่ต้องสิ้นเปลืองวัสดุอุปกรณ์ เช่น กระดาษ เป็นต้น เพราะผู้ปฏิบัติงานใช้ไฟล์ดิจิทัลส่งรายงานเป็นเอกสารทางอิเล็กทรอนิกส์แทน

4.4 ประหยัดทรัพยากรเวลา ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยในยุควิถีปกติใหม่ (New Normal) การสื่อสารระหว่างพื้นที่ต่อพื้นที่ก็ดี ระหว่างกรมการบริหารโครงการก็ดี จะไม่เป็นอุปสรรคอีกต่อไป เทคโนโลยีการสื่อสาร ช่วยย่นระยะทาง ย่นระยะเวลา แต่ยังคงได้ผลงานคุณภาพไม่น้อยกว่าการบริหารแบบเดิม ทั้งยัง รวดเร็วกว่าการที่ต้องออกไปประชุมกันแบบเผชิญหน้าของผู้มีส่วนรับผิดชอบหลาย ๆ ฝ่าย

5. ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จของการบริหารจัดการตามแนววิถีชีวิตใหม่

การเปลี่ยนวิธีบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ ในจังหวัดเชียงใหม่ ตามแบบวิถีปกติใหม่ (New Normal) ที่ได้ประสิทธิภาพ รวมทั้งประสิทธิผล และสามารถนำไป

ปรับใช้ได้กับโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในทุกพื้นที่และสถานการณ์ ประกอบด้วยปัจจัยดังต่อไปนี้

5.1 การวางแผนการทำงานโครงการฯ

การวางแผนการปฏิบัติงานเอาไว้ล่วงหน้า ถือว่าเป็นปัจจัยต้น ๆ เพื่อให้ผู้ทำงานสามารถจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมว่า จะต้องทำอะไรก่อนและหลัง ทั้งได้กำหนดกรอบระยะเวลาของแต่ละกิจกรรมเอาไว้อย่างชัดเจน การรู้จักวางแผนปฏิบัติการที่ดีล่วงหน้า จะช่วยให้งานบรรลุผลและมีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น

5.2 การสื่อสารกับทีมงานที่เป็นเครือข่ายในโครงการฯ

หลักวัชชือปธานิยธรรม ธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว สำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง มี 7 ประการ คือ 1) หมั่นประชุมกันเนื่องนิത്യ 2) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ 3) ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ (ตามหลักการเดิม) ถือปฏิบัติมั่นตามวัชชือธรรม (หลักการ) ตามที่วางไว้เดิม 4) ท่านเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ในชนชาววัชชือ เคารพนับถือท่านเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง 5) บรรดากุลสตรีกุลกุมารทั้งหลาย ให้อยู่ดีโดยมิถูกข่มเหง หรือฉุดคร่าขึ้นใจ 6) เคารพสักการะบูชาเจดีย์ ของวัชชือทั้งหลาย ทั้งภายในและภายนอก ไม่ปล่อยให้ธรรมิกพลีที่เคยให้เคยทำแก่เจดีย์เหล่านั้นเสื่อมทรามไปและ 7) จัดให้ความอารักขา คุ้มครอง ป้องกันอันชอบธรรม แก่พระอรหันต์ทั้งหลาย ตั้งใจว่า ขอพระอรหันต์ทั้งหลายที่ยังมิได้มา พึงมาสู่แว่นแคว้น ที่มาแล้วพึงอยู่ในแว่นแคว้นโดยผาสุก (อังคุตตรนิกาย สัตตกนิบาต 23//20//18).

พระพุทธเจ้าทรงให้การยืนยันว่า วัชชือปธานิยธรรม เป็นปัจจัยสำคัญอีกหลักหนึ่ง หากผู้บริหารโครงการฯ นำหลักการนี้สู่กระบวนการบริหารโครงการฯ เช่น ประยুক্তหลักธรรม ข้อ 1) การหมั่นประชุมกันเนื่องนิจ เป็นการปิดความล้มเหลวของการบริหารงาน และ ข้อ 2) การพร้อมเพรียงกันเข้าประชุม คือ ทำงานเป็นทีม เข้าพร้อมกันเลิกพร้อมกันประสานใจเป็นเนื้อเดียวกัน ในเมื่อมีการปฏิบัติงานเป็นทีม หรือ เป็นเครือข่าย การนัดประชุมกับทีมงานก่อนจะออกปฏิบัติการเพื่อให้ทีมงานได้เห็นเป้าหมายและเข้าใจภาระงานตรงกัน รวมทั้งการติดตามงานที่แต่ละฝ่ายได้ปฏิบัติไปแล้วว่า อยู่ในขั้นตอนใด หากแม้มีอุปสรรคในด้านใด ๆ จะได้ช่วยกันหาทางแก้ไข อันจะส่งผลงานเกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5.3 การใช้เทคโนโลยีที่ดีเป็นตัวช่วยในการปฏิบัติงาน

การทำงานที่บ้าน(Work from home) ทำให้ผู้ปฏิบัติงานหลายคน ประสบอุปสรรค เนื่องจากข้อจำกัดส่วนตัว โดยที่บางคนใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารไม่เป็น เช่น พระเถระผู้มีอายุพรรษามาก จำนวนหลายรูปใช้โปรแกรมประชุมผ่านสื่อออนไลน์ เช่น โปรแกรม Zoom, Google Meet เป็นต้น ยังไม่เป็น คงต้องฝึกใช้การใช้งานเอาไว้บ้าง

หรือในบางท้องที่ ทำเลตั้งอยู่ห่างไกลจากตัวจังหวัด เช่นกรณีบางตำบลตั้งอยู่บนพื้นที่ภูเขา บนยอดดอยสูง ไม่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ตสาธารณะบริการ หรือ สื่อสารไม่ถึง เพราะอาจขาดเทคโนโลยีการสื่อสาร หรือ (Information Technology or IT) ไว้คอยช่วยเหลือ การที่ผู้บริหารโครงการฯ จะให้การสนับสนุนด้านเทคโนโลยีการสื่อสารพร้อมทั้งอุปกรณ์การสื่อสารแก่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ดังกล่าว จะเป็นสิ่งช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานที่บ้านได้สะดวก รวดเร็วและดีขึ้น

สรุป

โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ จังหวัดเชียงใหม่ ที่จะบริหารตามแบบวิถีปกติใหม่ (New Normal) ให้บรรลุความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม และดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ควรคำนึงเสาหลักหรือกระบวนการบริหารในด้านต่าง ๆ ได้แก่ **ด้านผู้นำ (Leader)** นั่นคือ โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ ในที่ใด ๆ จะประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมและดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนนั้น ขึ้นอยู่กับผู้นำในทุกระดับ นับแต่ 1) คณะสงฆ์โดยหน่วย อ.ป.ต. ซึ่งเป็นหน่วยงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา 2) ส่วนราชการ มีบทบาทสำคัญในภาคประชาชน โดยเฉพาะผู้นำในหน่วยงานราชการที่จะช่วยขับเคลื่อนโครงการได้ดี 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นองค์กรที่กำกับดูแลความทุกข์สุข พัฒนาชุมชนให้ เข้มแข็ง เป็นส่วนหนึ่งที่จะขับเคลื่อนโครงการได้เป็นอย่างดี 4) ผู้นำท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน ผู้นำเหล่านี้ล้วนมีบทบาทสำคัญในชุมชนที่จะขับเคลื่อนโครงการไปได้ดี หากผู้นำไม่เข้มแข็งเอาจริงเอาจัง ผู้นำยอมเป็นหนึ่งในข้อจำกัดนี้ **ด้านการมีส่วนร่วม (Participation)** หรือ วัฒนธรรมองค์กร (Organizational Culture) และการทำงานเป็นทีม (Teamwork) การบริหารจัดการจัดโครงการ อาจหย่อนในเรื่องการประสานทำโครงการให้ทุกส่วนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน หรือวัฒนธรรมองค์กรที่ต่างคนต่างสนใจเรื่องส่วนตน มากกว่าสังคม ความสามัคคีในองค์กรมีน้อยก็เป็นปัญหา **ด้านเจตคติ (Attitude)** ในด้านการปลูกฝังเจตคติในการเป็นหมู่บ้านต้นแบบของการรักษาศีล 5 ส่วนใหญ่ ยึดรูปแบบเพียงพิธีกรรม อันที่จริง ต้องปลูกฝังให้เห็นคุณค่าและหลักการสำคัญของการรักษาศีลว่า เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีให้เกิดขึ้นแก่ตนและสังคมในภาพรวมได้ และ **ด้านการส่งเสริมสนับสนุน (Enhancement)** ทุกภาคส่วน ทั้งคณะสงฆ์ หน่วยงานราชการ และองค์กรเอกชน ชาติ โยบายในการส่งเสริม สนับสนุนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบอย่างจริงจังและต่อเนื่อง การกำหนดแผนยุทธศาสตร์ กลยุทธ์และแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน (เมื่อชัดเจนทำไมจึงเกิดปัญหา) ทำให้การดำเนินงานที่ผ่านมาไม่บรรลุประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2559). *กลุ่มชาติพันธุ์*. สืบค้น 10 มีนาคม 2565, จาก hhdclampang.anamai.moph.go.th.
- ธำรงค์ศักดิ์ คงคาสวัสดิ์. (2563). *การบริหารคนยุค New normal [คอลัมน์ เอชอาร์คอร์ด เนอร์]*. สืบค้นวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2565, จาก <http://tamrongsakk.blogspot.com>
- พระเทพสิงหวิธานจารย์ (โสภณ โสภโณ/ยอดคาปา). 2562. *การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ (พุทธศาสตร์ดุสิต บัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก(ประยุทธ์ ปยุตฺโต). (2540). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระใบฎีกาสองเมือง อธิมุตโต (จอมพล). (2560). *ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ระยะที่ 1-2 ชุมชนอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ. (2560). *หมู่บ้านรักษาศีล 5 : รูปแบบและกระบวนการเสริมสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของสังคมไทย*. วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 6(2 ฉบับพิเศษ), 435-448.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วัดปากน้ำภาษีเจริญ โครงการรักษาศีล. สืบค้นวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2565, จาก <https://www.sila5.com/detail>.
- ศักดิ์ชาย มงคลเคหา. (2561). *ผลสัมฤทธิ์ของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 กรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดเลย*. วารสารมหาวิทยาลัยปทุมธานี, 10(1), 82-91.
- สำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดเชียงใหม่. (2565). *ศีล 5*. สืบค้น 15 กุมภาพันธ์ 2565, จาก <http://core.sila5.com>
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2556). *คู่มือการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หมู่บ้านศีล 5*. กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2557). คู่มือดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมการศาสนา.

ภาคผนวก

คำแนะนำสำหรับผู้แต่ง

รูปแบบเอกสารอ้างอิงวารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือสามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาจนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม - ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การอ้างอิงต้นเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยระบุชื่อ-นามสกุล ตามด้วย วงเล็บเปิด-ปิด แล้วระบุปีที่ตีพิมพ์ เช่น ...สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษฎา แซ่หลี่ (2562) เป็นต้น

2. การอ้างอิงท้ายเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้ วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถา พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์/เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า มาด้วย ตัวอย่างเช่น

“ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักร 4 ประการนี้ เป็นเครื่องเป็นไปแก่มนุษย์และเทวดาผู้ประกอบเป็นเครื่องที่มนุษย์และเทวดาประกอบแล้ว ย่อมถึงความเป็นผู้ใหญ่และความไพบุลย์ในภคะทั้งหลายต่อกาลไม่นานนัก” (อง.จตุกก. 21/31/37) เป็นต้น

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, 2560)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุรินทร์ สุนนโท และเกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ธิดาวุฒิ หมั่นมีและคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกันหรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคนให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปีปัจจุบันมากที่สุด

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Keown, 2010)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Hersey & Blanchard, 2010)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Kaiser et al., 2010)

เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในเนื้อหาบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา ทุกเล่มให้อ้างอิงท้ายเล่มด้วยรูปแบบเดียวกันดังนี้ ผู้แต่ง. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อพระไตรปิฎก อรรถกถา. //สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

ผู้แต่ง. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อหนังสือ. //(ครั้งที่พิมพ์). //สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์. พระมหาสุทนต์ อากาศโร. (2548). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

James, C. (2013). *Office markets & public policy*. Chichester, West Sussex: Wiley.

(3) บทความในหนังสือ

ผู้แต่ง. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อบทความ. //ใน ชื่อบรรณาธิการ(บรรณาธิการ). //ชื่อเรื่อง. //(เลขหน้าที่อ้าง). //สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์. พระสุกิจจ สุจินโณ. (2559). การสร้างความคิดนามธรรมในวัฒนธรรมไทย. ใน ปวีตร ว่องวิระ, ทฤษฎีและวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม. (น. 112). กรุงเทพฯ: อัมรินทร์.

(4) บทความในวารสาร

ผู้แต่ง. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อบทความ. //ชื่อวารสาร, //ปีที่(ฉบับที่), //เลขหน้าแรกที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ธิติวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 3(1), 25-31.

(5) บทความในสารานุกรม

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน/ชื่อสารานุกรม// (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).

วุฒิชัย มูลศิลป์. (2549). กฎหมายตราสามดวง. ใน *สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย* (เล่ม 1, อักษร ก, น. 12-16).

(6) หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์, /วันที่/เดือน).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, // เลขหน้า.

สุชาติ เผือกสกนธ์. (2549, 9 มิถุนายน). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *ผู้จัดการรายวัน*, น. 13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์// (ระดับวิทยานิพนธ์ สาขาวิชา).// สถานที่พิมพ์:// สำนักพิมพ์.

พระปลัดสมพงษ์ กวีวิโส (हररररर). (2558). *รูปแบบการบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) รายงานการวิจัย

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง.// (รายงานผลการวิจัย).// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ. (2562). *รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่นไทยยุคใหม่ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรมของพระธรรมวิทยากร (รายงานผลการวิจัย)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(9) สัมภาษณ์

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (ปีที่สัมภาษณ์, วัน เดือน).// ตำแหน่ง.// [บทสัมภาษณ์].

พระปลัดระพิน พุทธิสารโ. (2559, 5 กุมภาพันธ์). อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย [บทสัมภาษณ์].

(10) สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ผู้แต่ง.// (ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.// สืบค้น วัน เดือน ปี, // จาก/แหล่งที่มาของข้อมูล.

ธรรมะไทย. (2560). *พระพุทธศาสนาในประเทศไทย*. สืบค้น 20 มีนาคม 2560, จาก <http://www.dhammadhainai.org/thailand/thailand.php>

Buddhism Meditation Triratna Find us Community. (2017). *Who Was The Buddha?*. Retrieved March 20, 2017, from <https://thebuddhistcentre.com/text/who-was-buddha>

(11) ราชกิจจานุเบกษา

ชื่อเรื่อง. //(พ.ศ., วันที่ เดือนที่ประกาศ) // ราชกิจจานุเบกษา. // เล่ม ตอน. // หน้า.

ข้อกำหนดกรมตำรวจ เรื่อง กำหนดชื่อและประเภทของวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทและประเภทของรถที่ใช้เจ้าพนักงานมีอำนาจตรวจสอบผู้ขับขี่. (2537, 13 กรกฎาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 111 ตอนพิเศษ 30 ง. หน้า 31.

(12) หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง. //(ปีพิมพ์, วัน เดือน). // ชื่อบทความ. // ชื่อหนังสือพิมพ์. // น. หรือ p. หรือ pp. เลขหน้า.

ไทยรัฐ. (2548, 19 เมษายน). เขียวพระสอนศีลธรรม. ไทยรัฐ. น. 3.

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย (8-15 หน้า)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (16 pt) (ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (ไทย) (16 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (ไทย) (16 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (16 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (อังกฤษ) (16 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียนหลัก (ไทย) (16 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (16 pt)

E-mail:

บทคัดย่อ (16 pt) (ไม่เกิน 250 คำ)

(16 pt) บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ.....

ประเภทของการวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า.....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ (16 pt) เช่น พระพุทธศาสนา; การบริหารจัดการเชิงพุทธ; นวัตกรรม

Abstract (16 pt) (แปลตามภาษาไทย)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as: Buddhism; Buddhist Management; Innovation

บทนำ (16 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า และเขียนให้ครอบคลุมทุกประเด็น)

(16 pt) กล่าวถึงความเป็นมาของเรื่องที่ทำกรวิจัยครั้งนี้ ว่ามีความเป็นมาอย่างไรบ้าง พร้อมทั้งอ้างอิงที่มาของข้อมูลนั้นอย่างถูกต้อง

.....

.....

.....

(16 pt) กล่าวถึงปัญหาที่นำมาสู่การวิจัย ให้ตรงประเด็นกับเรื่องที่วิจัยและเชื่อมโยงกับพื้นที่วิจัย ปัญหานั้นเป็นปัญหาที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปและต้องการได้รับการแก้ไข นำเสนอผลงานวิจัยที่ผู้อื่นได้เคยศึกษาไว้แล้ว พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

.....

.....

.....

(16 pt) ทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้และหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยพร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

.....

.....

.....

(16 pt) สรุปเพื่อเชื่อมโยงไปสู่คำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

วัตถุประสงค์การวิจัย (16 pt)

1. (16 pt)
2. (16 pt)
3. (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (16 pt)

(16 pt) เขียนให้ครอบคลุม 5 หัวข้อ ได้แก่ 1. รูปแบบของการวิจัย, 2. ประชากร, กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, 3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ), 4. การเก็บรวบรวมข้อมูล (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ), 5. การวิเคราะห์ข้อมูล (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ) และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....

.....

.....

.....

ผลการวิจัย (16 pt) (เขียนให้ครบตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้)

(16 pt) ผลการวิจัยตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ.....

.....

.....

.....

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

คำอธิบายภาพ.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ (16 pt)

(16 pt) นำเสนอข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย อาทิเช่น ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ และหรือข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป เป็นต้น

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (16 pt)

(16 pt) รูปแบบการอ้างอิงท้ายเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบ American Psychological Association (APA) จำนวนการอ้างอิงในเนื้อหาและท้ายเรื่องต้องตรงกัน

ธิดิวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. *วารสารพุทธ นวัตกรรมและการจัดการ*, 3(1), 25-31.

พระมหาสุทิตย์ อาภากร. (2548). *เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วุฒิชัย มูลศิลป์. (2549). กฎหมายตราสามดวง. ใน *สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย* (เล่ม 1, อักษร ก, น. 12-16).

สุชาติ เพ็อกสกนธ์. (2549, 9 มิถุนายน). *ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน*, น. 13.

James, C. (2013). *Office markets & public policy*. Chichester, West Sussex: Wiley.

Sample of Original Research Article Preparation

NAME OF RESEARCH ARTICLE (ENGLISH) (20 pt)

Name of Research Article (Thai) (16 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (English) (16 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (Thai) (16 pt)

Affiliation of the main author (English) (16 pt)

Affiliation of the main author (Thai) (16 pt)

E-mail:

Abstract (16 pt) (Not more than 250 words)

(16 pt) Objectives of this research were: 1.....
2..... and 3..... Populations and sample, research tools, Data collection,
Data analysis, Statistics used for data analysis, Findings were as follows: (present
only the most interesting research findings).....

.....
.....
.....
.....
.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as Buddhism, Buddhist Management, Innovation

Abstract (Thai) (16 pt) (Not more than 300 words)

(16 pt) consistent with Thai abstract.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Keywords: (Thai)

Introduction (16 pt) (should not be more than 4 paragraphs)

(16 pt) mention background of the research topic with brief history as how the topic develops with correct references.....

.....

.....

.....

(16 pt) mention problems leading to research directly to the point of the research and relate the matter to locations in which research is conducted on the common problems generally accepted and want them to be solved.....

.....

.....

.....

(16 pt) Review related at least 2 concepts and theories to be used as guideline for the research and/or theories related to the research topic with correct references of data sources.....

.....

.....

.....

(16 pt) Conclude to connect the matters to research questions and objectives of the research.....

.....

.....

.....

.....

Research Objectives (16 pt)

- 1..... (16 pt)
- 2..... (16 pt)
- 3..... (16 pt)

Figure 1: (Name of the figure, if any))

Source: mention the name of the source

Figure captions.....

.....

.....

.....

.....

.....

Table 1 (Name of table, if any)

Table explanation.....

.....

.....

.....

Discussion (16 pt)

(16 pt) Discuss the research findings according to the research objectives (what is discovered? what is reflected? Is it related to at least two topics of the reviewed research works in chapter 2. Discuss them all with references of data sources.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Body of knowledge (16 pt)

(16 pt) Point out the body of knowledge or achievement from the research work. Synthesize the knowledge in form of a model/ Model structure that is concise and easy to understand.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Recommendations (16 pt)

(16 pt) Summarize all research findings in brief, concise and to the point with recommendations derived from the research work as to use the research results and recommendation for further research.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ (8-15 หน้า)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (16 pt) (ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (ไทย) (16 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (ไทย) (16 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (16 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (อังกฤษ) (16 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียนหลัก (ไทย) (16 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (16 pt)

E-mail:

บทคัดย่อ (16 pt) (ไม่เกิน 250 คำ)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ (16 pt) เช่น พระพุทธศาสนา; การบริหารจัดการเชิงพุทธ; นวัตกรรม

Abstract (16 pt) (แปลตามภาษาไทย)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as: Buddhism; Buddhist Management; Innovation

เนื้อหา (16 pt)

(16 pt)

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

คำอธิบายภาพ

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

คำอธิบายตาราง

Content (16 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

Figure 1: (Name of the figure, if any))

Source: mention the name of the source

Figure captions

.....

.....

Table 1 (Name of table, if any)

Table explanation

.....

.....

วารสาร
JBIM พุทธนวัตกรรม
และการจัดการ
Journal of Buddhist Innovation and Management

สำนักงานวารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ
มูลนิธิการจัดการเชิงพุทธ เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร
อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 093-635 9515, E-mail: journal.bim@mcu.ac.th

